

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

---

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES



ΣΧΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ  
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ  
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ  
«ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΗΣΗ»  
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΝΕΑ ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ

**«Τα Comics ως μέσο για τη χρήση προπαγάνδας. Πως αξιοποιήθηκαν σε  
περιόδους πολέμου: Μελέτη μιας σειράς τευχών Comics»**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Αναστάσιος Χούτας

Αθήνα, Μάιος 2018

Τριμελής Επιτροπή

Γιάννης Σκαρπέλος, αν. Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπων)

Μαριάννα Ψύλλα, Αν. Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Σταύρος Καπερώνης, Εργαστηριακό Διδακτικό Προσωπικό (ΕΔΙΠ) Παντείου Πανεπιστημίου



Copyright © Χούτας Αναστάσιος

All right reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, τύπωση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνεται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

## **Ευχαριστίες**

*Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Νέα Μέσα και Δημοσιογραφία», του Τμήματος Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού του Παντείου Πανεπιστημίου.*

*Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητά μου, κο. Γιάννη Σκάρπελο για την συμπαράσταση και τη συνεργασία. Η βοήθεια του, οι συμβουλές και οι γνώσεις της βοήθησαν την ομαλή εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας.*

*Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου που στήριξε ψυχολογικά αυτή την προσπάθεια.*

## Περιεχόμενα

|                                                         |    |
|---------------------------------------------------------|----|
| Περίληψη.....                                           | 9  |
| Abstract .....                                          | 9  |
| Εισαγωγή.....                                           | 10 |
| Κεφάλαιο Πρώτο: Προπαγάνδα.....                         | 12 |
| Τι είναι η Προπαγάνδα.....                              | 12 |
| Διάκριση Προπαγάνδας .....                              | 14 |
| Τεχνικές και Μέσα Προπαγάνδας.....                      | 16 |
| Η Μαζική Κουλτούρα.....                                 | 18 |
| Η Πολιτιστική Βιομηχανία .....                          | 19 |
| Κεφάλαιο Δεύτερο: Κόμικς .....                          | 23 |
| Τι είναι τα Κόμικς .....                                | 23 |
| Ιστορική Αναδρομή .....                                 | 25 |
| Η Γλώσσα και η Εικόνα.....                              | 30 |
| Το κόμικς ως Μέσο.....                                  | 31 |
| Η Δημιουργία Υπεράνθρωπων.....                          | 33 |
| Κόμικς και προπαγάνδα .....                             | 35 |
| Από τον Δεύτερο Παγκόσμιο στον Ψυχρό Πόλεμο.....        | 37 |
| Η κριτική στα Κόμικς .....                              | 47 |
| Η εμφάνιση του Dr. Frederic Wertham .....               | 51 |
| Κεφάλαιο Τρίτο: Μεθοδολογία.....                        | 54 |
| Μεθοδολογική προσέγγιση .....                           | 54 |
| Η κριτική ανάλυση λόγου .....                           | 54 |
| Η προσέγγιση του Fairclough. ....                       | 55 |
| Το τρισδιάστατο πρότυπο του Fairclough. ....            | 56 |
| Ποιοτική Ανάλυση Περιεχομένου .....                     | 58 |
| Η προσέγγιση του Mayring.....                           | 59 |
| Η περίληψη και ο επαγωγικός σχηματισμός κατηγοριών..... | 60 |
| Κεφάλαιο Τέταρτο: Οι Ερευνητικοί Στόχοι.....            | 64 |
| Κεφάλαιο Πέμπτο: Το Πλαίσιο του Ψυχρού Πολέμου.....     | 67 |
| Ο πόλεμος στο Βιετνάμ.....                              | 69 |

|                                             |     |
|---------------------------------------------|-----|
| Η εισβολή στον «Κόλπο των χοίρων» .....     | 70  |
| Η Κρίση των Πυραύλων στην Κούβα.....        | 70  |
| Η Κίνα .....                                | 71  |
| Τα δυο Στρατόπεδα .....                     | 73  |
| Κεφάλαιο Έκτο: Έρευνα .....                 | 75  |
| Παρουσίαση του Υλικού.....                  | 75  |
| Η κατηγοριοποίηση των εχθρών .....          | 77  |
| Κριτική Ανάλυση Λόγου .....                 | 81  |
| Ανάλυση.....                                | 81  |
| i) Ρηματική Πρακτική .....                  | 81  |
| ii) Κείμενο .....                           | 89  |
| iii) Κοινωνική Πρακτική .....               | 126 |
| Αποτελέσματα.....                           | 127 |
| Ποιοτική Ανάλυση Περιεχομένου .....         | 127 |
| Ανάλυση.....                                | 128 |
| Ποιος είναι ο Antony Stark .....            | 128 |
| Ποιος είναι ο Iron Man .....                | 129 |
| Πως παρουσιάζεται η Αμερική .....           | 130 |
| Ποιος είναι ο φόβος της Αμερικής.....       | 130 |
| Ο φόβος για την ατομική ενέργεια.....       | 130 |
| Πως παρουσιάζεται ο Γερουσιαστής Byrd ..... | 131 |
| Πως παρουσιάζεται οι Σοβιετικοί .....       | 132 |
| Πως παρουσιάζονται οι Βιετναμέζοι .....     | 132 |
| Ποιος είναι ο στόχος των Σοβιετικών .....   | 133 |
| Ποιος είναι ο στόχος της Κούβας .....       | 133 |
| Ποιος είναι ο στόχος των Βιετναμέζων .....  | 133 |
| Ποιος είναι ο στόχος των Κινέζων.....       | 134 |
| Ποιος είναι ο στόχος του Mandarin .....     | 134 |
| Χαρακτηριστικό Κομμουνισμού.....            | 134 |
| Κεφάλαιο Έβδομο: Συμπεράσματα .....         | 135 |
| Βιβλιογραφία.....                           | 139 |
| Ελληνόγλωσση.....                           | 139 |
| Ξενόγλωσση.....                             | 141 |

|                                                |     |
|------------------------------------------------|-----|
| Διαδικτυακή βιβλιογραφία.....                  | 142 |
| Παράρτημα Α.....                               | 149 |
| Ποιοτική Ανάλυση Περιεχομένου: Οι Πίνακες..... | 149 |

### **Πίνακες**

|                                                                                          |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Πίνακας 3.1: Ποιος είναι ο Antony Stark.....                                             | 62  |
| Πίνακας 3.2: Ποιος είναι ο Εχθρός.....                                                   | 63  |
| Πίνακας 6.1: Η καταγραφή της λέξης “Σιδηρούν Παραπέτασμα”.....                           | 102 |
| Πίνακας 6.2: Η καταγραφή της λέξης “Κόκκινος”.....                                       | 106 |
| Πίνακας 6.3: Η καταγραφή της λέξης “Σύντροφος”.....                                      | 108 |
| Πίνακας 6.4: Η καταγραφή των λέξεων “Excellency”, “Commissar”,<br>“Generalissimo”.....   | 111 |
| Πίνακας 6.5: Η καταγραφή των λέξεων “General”, “Major”, “Colonel”,<br>“Gentlemen’s”..... | 113 |
| Πίνακας 6.6: Η καταγραφή των λέξεων “Κομμουνιστής” και “Κομμουνισμός”.....               | 113 |
| Πίνακας 6.7: Η καταγραφή της λέξης “Καπιταλιστής”.....                                   | 115 |
| Πίνακας 6.8: Η καταγραφή των λέξεων “Orient” και “Oriental”.....                         | 118 |
| Πίνακας 6.9: Η καταγραφή των λέξεων “Sabotage” και “Saboteur”.....                       | 118 |
| Πίνακας 6.10: Η καταγραφή της λέξης “Yankee”.....                                        | 119 |
| Πίνακας 6.11: Η καταγραφή της λέξης “Commies”.....                                       | 121 |
| Πίνακας 6.12: Η καταγραφή της λέξης “Αντάρτης”.....                                      | 122 |
| Πίνακας 6.13: Η καταγραφή της λέξης “Προπαγάνδα”.....                                    | 123 |

### **Εικόνες**

|                                                                          |    |
|--------------------------------------------------------------------------|----|
| Εικόνα 2.1: Εξώφυλλο του Ally Sloper’s Half Holiday, Οκτώβριος 1892..... | 26 |
| Εικόνα 2.2: Το Γραμμικό Μοντέλο.....                                     | 32 |
| Εικόνα 2.3: Ο Superman, Action Comics #001 σελίδα 3.....                 | 38 |
| Εικόνα 2.4: Πως ο Superman μπορούσε να σταματήσει τον πόλεμο.....        | 39 |
| Εικόνα 2.5: Εξώφυλλο του How Boys and Girls can help with the War.....   | 40 |
| Εικόνα 2.6: Εξώφυλλο του Action Comics #58.....                          | 41 |

|                                                                                                                 |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Εικόνα 2.7: Εξώφυλλο του World's Finest Comics #8.....                                                          | 41  |
| Εικόνα 2.8: Εξώφυλλο του πρώτου τεύχους του Captain America, Μάρτιος 1941..                                     | 42  |
| Εικόνα 2.9: Οι Fantastic Four συζητούν πριν το ταξίδι στο διάστημα.....                                         | 45  |
| Εικόνα 2.10: Εξώφυλλο από το Tales of the Green Beret, 1967 #2.....                                             | 47  |
| Εικόνα 2.11: Το άρθρο του Sterling North, “A National Disgrace”.....                                            | 48  |
| Εικόνα 2.12: Εικόνα από το κάψιμο κόμικς.....                                                                   | 52  |
| Εικόνα 2.13: Εικόνες από το την συγκέντρωση κόμικς.....                                                         | 53  |
| Εικόνα 3.1: Το τρισδιάστατο πρότυπο του Fairclough.....                                                         | 57  |
| Εικόνα 5.1: Οι συμμαχίες κατά την διάρκεια του Ψυχρού Πόλεμου, 1959.....                                        | 73  |
| Εικόνα 5.2: Οι συμμαχίες κατά την διάρκεια του Ψυχρού Πόλεμου, 1980.....                                        | 74  |
| Εικόνα 6.1: Εξώφυλλο του πρώτου τεύχους “Tales of Suspense” με πρωταγωνιστή τον Iron Man, Μάρτιος 1963 #39..... | 76  |
| Εικόνα 6.2: Το λογότυπο που έφεραν τα κόμικς που εγκρινόταν από την CCA.....                                    | 77  |
| Εικόνα 6.3: Οι Πύραυλοι ICBM, #54, σελίδα 5.....                                                                | 83  |
| Εικόνα 6.4: Τεύχος #51, σελίδα 10.....                                                                          | 84  |
| Εικόνα 6.5: Τεύχος #62, σελίδα 7.....                                                                           | 85  |
| Εικόνα 6.6: Τεύχος #39, σελίδα 2.....                                                                           | 90  |
| Εικόνα 6.7: Τεύχος #39, σελίδα 2.....                                                                           | 90  |
| Εικόνα 6.8: Τεύχος #39, σελίδα 5.....                                                                           | 91  |
| Εικόνα 6.9: Τεύχος #46, σελίδα 13.....                                                                          | 92  |
| Εικόνα 6.10: Τεύχος #53, σελίδα 12 / Τεύχος #93, σελίδα 7.....                                                  | 94  |
| Εικόνα 6.11: Τεύχος #69, σελίδα 3.....                                                                          | 95  |
| Εικόνα 6.12: Τεύχος #41, σελίδα 4.....                                                                          | 96  |
| Εικόνα 6.13: Τεύχος #94, σελίδα 12.....                                                                         | 96  |
| Εικόνα 6.14: Τεύχος #83, σελίδα 7.....                                                                          | 97  |
| Εικόνα 6.15: Τεύχος #42, σελίδα 7 / Τεύχος #46, σελίδα 4.....                                                   | 98  |
| Εικόνα 6.16: Η συχνότητα εμφάνισης των λέξεων.....                                                              | 100 |
| Εικόνα 6.17: Τεύχος #40, σελίδα 2.....                                                                          | 101 |
| Εικόνα 6.18: Τεύχος #46, σελίδα 2.....                                                                          | 101 |
| Εικόνα 6.19: Τεύχος #42, σελίδα 3.....                                                                          | 102 |

|                                                                |     |
|----------------------------------------------------------------|-----|
| Εικόνα 6.20: Τεύχος #53, σελίδα 3.....                         | 103 |
| Εικόνα 6.21: Τεύχος #56, σελίδα 9.....                         | 103 |
| Εικόνα 6.22: Τεύχος #60, σελίδα 10 / Τεύχος #64, σελίδα 3..... | 104 |
| Εικόνα 6.23: Τεύχος #70, σελίδα 2.....                         | 104 |
| Εικόνα 6.24: Τεύχος #87, σελίδα 7.....                         | 105 |
| Εικόνα 6.25: Τεύχος #50, σελίδα 2.....                         | 106 |
| Εικόνα 6.26: Τεύχος #42, σελίδα 5.....                         | 107 |
| Εικόνα 6.27: Τεύχος #62, σελίδα 2.....                         | 108 |
| Εικόνα 6.28: Τεύχος #46, σελίδα 12.....                        | 109 |
| Εικόνα 6.29: Τεύχος #51, σελίδα 11.....                        | 110 |
| Εικόνα 6.30: Τεύχος #52, σελίδα 3.....                         | 111 |
| Εικόνα 6.31: Τεύχος #54, σελίδα 5.....                         | 112 |
| Εικόνα 6.32: Τεύχος #46, σελίδα 13.....                        | 112 |
| Εικόνα 6.33: Τεύχος #81, σελίδα 7.....                         | 115 |
| Εικόνα 6.34: Τεύχος #71, σελίδα 5.....                         | 116 |
| Εικόνα 6.35: Τεύχος #54, σελίδα 5.....                         | 117 |
| Εικόνα 6.36: Τεύχος #52, σελίδα 5.....                         | 119 |
| Εικόνα 6.37: Τεύχος #39, σελίδα 4.....                         | 120 |
| Εικόνα 6.38: Τεύχος #69, σελίδα 7.....                         | 121 |
| Εικόνα 6.39: Τεύχος #70 σελίδα 3.....                          | 123 |
| Εικόνα 6.40: Τεύχος #50, σελίδα 2 / Τεύχος #62, σελίδα 2.....  | 124 |



## Περίληψη

Στην παρούσα διπλωματική εργασία ερευνούμε τον τρόπο που αξιοποιήθηκαν τα κόμικς κατά την διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, για την αναπαραγωγή προπαγάνδας με στόχο την διαμόρφωση και τον επηρεασμό της κοινής γνώμης. Η έρευνα γίνεται μέσα από τις σελίδες του κόμικς της Marvel “Tales of Suspense”, την χρονική περίοδο 1963-1968. Ο ήρωας που γίνεται αντικείμενο έρευνας είναι ο Iron Man, που συστήθηκε στο κοινό τον Μάρτιο του 1963, ένας ήρωας που από τα πρώτα κιόλας τεύχη του αγωνίζεται για την προστασία της Αμερικής απέναντι στην Κομμουνιστική απειλή. Εργαλείο για την πραγματοποίηση της έρευνας γίνεται η Κριτική Ανάλυση Λόγου και η Ποιοτική Ανάλυση Λόγου.

*Λέξεις κλειδιά: κόμικς, προπαγάνδα, κριτική ανάλυση λόγου, ποιοτική ανάλυση περιεχομένου, Ψυχρός Πόλεμος, Iron Man*

## Abstract

This study examines, how comics were used during Cold War, to reproduce propaganda aimed at shaping and influencing public opinion. The research is through the pages of Marvel comic book "Tales of Suspense", during 1963-1968. The texts to be analyzed will be the stories of Iron Man, which was introduced to the public in March 1963, a hero who from his earliest days struggles to protect America against the Communist menace. This study uses the framework of Critical Discourse Analysis (CDA) and Qualitative Content Analysis (QCA) as the research technique.

*Keywords: comics, propaganda, critical discourse analysis, quality content analysis, Cold War, Iron Man*

## Εισαγωγή

Η προπαγάνδα χρησιμοποιήθηκε με μεγάλη επιτυχία κατά την διάρκεια του 20<sup>ου</sup> αιώνα για την μετάδοση μηνυμάτων και πληροφοριών, έχοντας ως στόχο τον επηρεασμό και τη διαμόρφωση της κοινής γνώμης. Αυτό συνέβη γιατί ήταν ένας αιώνας γεμάτος αντιπαραθέσεις που οδήγησαν στην πραγματοποίηση δυο Παγκόσμιων Πολέμων και μιας μεγάλης περιόδου αντιμαχίας μεταξύ δυο υπερδυνάμεων, των ΗΠΑ και Ε.Σ.Σ.Δ. Για αυτό το λόγο αναπτύχθηκαν διάφορα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για την αποτελεσματική μετάδοση μηνυμάτων.

Τα κόμικς έγιναν ένα εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε για την μετάδοση μηνυμάτων και τον επηρεασμό του κοινού κατά την διάρκεια τόσο του Β' Παγκόσμιου Πόλεμου όσο και του Ψυχρού Πολέμου. Ήταν μια δημοφιλής μορφή τέχνης, που έγινε ένα συγκεκαλυμμένο μέσο διάδοσης της προπαγάνδας σε ένα τεράστιο κοινό.

Στην παρούσα διπλωματική εργασία ερευνούμε τη σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στα κόμικς και την προπαγάνδα. Με ποιο τρόπο αξιοποιήθηκαν τα κόμικς ως μέσο για την μετάδοση προπαγανδιστικών μηνυμάτων κατά την διάρκεια πέντε ετών (1963-1968) του Ψυχρού Πολέμου μέσα από το κόμικς "Tales of Suspense" με ήρωα τον Iron Man.

Η ερευνητική τεχνική που χρησιμοποιήθηκε για την πραγματοποίηση της έρευνας στην διπλωματική εργασία είναι η προσέγγιση του Fairclough, πάνω στην Κριτική Ανάλυση Λόγου και η προσέγγιση του Mayring πάνω στην Ποιοτική Ανάλυση Περιεχομένου.

Στο 1<sup>ο</sup> κεφάλαιο αναλύουμε με βάση το θεωρητικό πλαίσιο τι είναι η προπαγάνδα και πώς λειτουργεί η μαζική κουλτούρα. Στο 2<sup>ο</sup> κεφάλαιο επιχειρούμε να προσδιορίσουμε τι είναι τα κόμικς και πώς λειτούργησαν μέσα από την δημιουργία υπεράνθρωπων κατά την περίοδο του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και του Ψυχρού Πολέμου.

Στο 3<sup>ο</sup> Κεφάλαιο παρουσιάζεται η Μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε για την πραγματοποίηση της έρευνας, ενώ στο 4<sup>ο</sup> Κεφάλαιο παρουσιάζονται οι ερευνητικοί στόχοι της διπλωματικής εργασίας.

Στο 5<sup>ο</sup> Κεφάλαιο για την ευκολότερη κατανόηση του ερευνώμενου υλικού παρουσιάζεται το Πλαίσιο του Ψυχρού Πολέμου.

Στο 6<sup>ο</sup> Κεφάλαιο παρουσιάζεται το ερευνώμενο υλικό πραγματοποιείται η ανάλυση του υλικού. Τέλος στο 7<sup>ο</sup> Κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της έρευνας.

## Κεφάλαιο Πρώτο: Προπαγάνδα

### Τι είναι η Προπαγάνδα

Η έννοια της προπαγάνδας εμφανίστηκε το 1622 μ.Χ. από τον Πάπα Γρηγόριο XV και την Καθολική Εκκλησία, με την ίδρυση της Sacra congregation de propaganda fide<sup>1</sup>. Η υπηρεσία αυτή είχε ως κύριο σκοπό τον προσηλυτισμό και την διάδοση του χριστιανισμού και η λέξη προέρχεται από το ρήμα propagare που σημαίνει διαδίδω. (Αθανασόπουλος 2005:55)

Αν και σήμερα η λέξη έχει αποκτήσει αρνητική σημασία αφού έχει συνδεθεί με την χρήση της λέξης από τις «Επιτροπές Διαφώτισης» των Ναζί και τις υποσχέσεις των «επαγγελματιών» πολιτικών που αναπαράγουν τις θέσεις τους ως τις μοναδικά ορθές που θα οδηγήσουν στην σωτηρία το έθνος, την οικογένεια, τον πολίτη, για ένα μεγάλο τμήμα του Ρωμαιοκαθολικού κόσμου, εξαιτίας της αρχικής θρησκευτικής χρήσης, η λέξη είχε θετική σημασία. (Πιπερόπουλος 1996:88-89)

Η συνεχής ανάπτυξη των μέσων μαζικής επικοινωνίας και η δημιουργία της μαζικής κοινωνίας οδήγησαν στο να γίνει η κοινή γνώμη ένας σημαντικός παράγοντας για την πολιτική και τις διεθνείς σχέσεις, αυτό είχε ως αποτέλεσμα η κοινή γνώμη να γίνει αντικείμενο χειραγώγησης και με την χρήση προπαγάνδας να επιτευχθεί ο επηρεασμός των πολιτών. (Αλμπάνης 1998:329)

Αν και δεν φαίνεται να υπάρχει ένας κοινά αποδεκτός ορισμός για την προπαγάνδα, θα μπορούσαμε την περιγράψουμε, σαν την σκόπιμη και συνεχή προσπάθεια για επηρεασμό στάσεων, πεποιθήσεων, αντιλήψεων, συμπεριφορών, είτε ενός μεμονωμένου άτομου είτε ενός μεγαλύτερου κοινού. (Πιπερόπουλος 1996:86)

Για τον Lasswell (1927) η προπαγάνδα προσπαθεί να ασκήσει έλεγχο στην άποψη της μάζας, χρησιμοποιώντας σύμβολα, ιστορίες, φήμες, αναφορές,

---

<sup>1</sup> Σε ελεύθερη μετάφραση σημαίνει: Συμβούλιο για την Προώθηση της Πίστewος

εικόνες και άλλες μορφές κοινωνικής επικοινωνίας. Οι Jowett και O'Donnell (1992) περιγράφουν την προπαγάνδα σαν την προσπάθεια διάπλασης των αντιλήψεων, με ηθελημένο και συστηματικό τρόπο, μια επιχείρηση που χειραγωγεί τα γνωστικά στοιχεία (cognitions), έτσι ώστε οδηγηθούν σε μια συμπεριφορά που να ικανοποιεί τα σχέδια του προπαγανδιστή (Χρηστάκης 2016:53-54), ενώ για τον Vandendijck, προπαγάνδα είναι κάθε συνειδητή ή ημι-συνειδητή προσπάθεια να δημιουργεί, να διανέμει ή να διατηρεί μια πολιτική, φυλετική ή κοινωνική προκατάληψη. (Paymans 1976:220)

Όπως αναφέρει και ο Γάλλος συγγραφέας Ζακ Σεβαλιέ:

Η Προπαγάνδα βασιλεύει, η Προπαγάνδα θριαμβεύει. Τα διαποτίζει όλα, τα παραμορφώνει όλα, όλα είναι Προπαγάνδα. Από εδώ κι εμπρός, αυτή κανονίζει, την σκέψη μας, τις αντιδράσεις μας, την δραστηριότητα μας. Η σύγχρονη βασιλεία της Προπαγάνδας είναι ένα τετελεσμένο γεγονός. Είναι ένα χαρακτηριστικό μιας νέας μορφής πολιτισμού. Οι Ιστορικοί τον μέλλοντος θα ονομάσουν τον 20<sup>ο</sup> αιώνα, αιώνα της Προπαγάνδας. (Γεωργαλά<sup>2</sup> 1967:14)

Η προπαγάνδα συνήθως είναι κρυφή, προσπαθεί να εξαπατήσει ως προς τους σκοπούς της, δεν λέει την αλήθεια, έχει ανταγωνιστικό χαρακτήρα και δρα προς όφελος μιας άποψης ή απέναντι σε κάποια άλλη. (Χρηστάκης 2016:55)

Είναι ο εχθρός αυτός που χρησιμοποιεί την προπαγάνδα για να πετύχει τους σκοπούς τους, ενώ αντίθετα πάντα η δική μας πλευρά είναι αυτή που προσφέρει τεκμήρια, πληροφόρηση και επιχειρήματα. (ΜακΚουέλ 2003:511)

Δυο από του ηγέτες που σημάδεψαν τον 20<sup>ο</sup> αιώνα ο Α. Χίτλερ και ο Β. Λένιν χρησιμοποίησαν την προπαγάνδα για να πετύχουν τους σκοπούς τους. Ο Α. Χίτλερ υποστήριζε ότι «Χάρη στην προπαγάνδα πήραμε την εξουσία. Αυτή μας επέτρεψε να την διατηρήσουμε. Και αυτή θα μας δώσει την δυνατότητα να κατακτήσουμε τον κόσμο. Η προπαγάνδα είναι το τρομερότερο πολεμικό όπλο στα χέρια εκείνου που ξέρει πώς να το χρησιμοποιεί». Ενώ ο Β. Λένιν υποστήριζε ότι «το κυριότερο από όλα,

---

<sup>2</sup>[https://www.scribd.com/embeds/261777457/content?start\\_page=1&view\\_mode=scroll&access\\_key=key-y5im9Z3ePxY03US07JhW&show\\_recommendations=true](https://www.scribd.com/embeds/261777457/content?start_page=1&view_mode=scroll&access_key=key-y5im9Z3ePxY03US07JhW&show_recommendations=true) πρόσβαση στις 28/2/2018

είναι η διεξαγωγή Αγκιτατσίας και Προπαγάνδας σε όλα τα στρώματα του λαού». (Γεωργαλά<sup>3</sup> 1967:14-15)

### **Διάκριση Προπαγάνδας**

Η προπαγάνδα χρησιμοποιήθηκε σε μεγάλο βαθμό κατά την διάρκεια περιόδων πολεμικών επιχειρήσεων. Έτσι μια διάκριση της έννοιας μας προέρχεται από την τακτική που ακολούθησαν τα κράτη κατά την διάρκεια πολέμων και κυρίως κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Με βάση αυτό έχουν διαμορφωθεί τρεις Σχολές προπαγάνδας. Η πρώτη, είναι η Σχολή της Ψυχολογικής Προπαγάνδας. Χρησιμοποιήθηκε κυρίως από τις Η.Π.Α και τις Δυτικές Χώρες και αγνοεί τον μαζικό χαρακτήρα της. Η δεύτερη Σχολή είναι η Κοινωνιολογική και χρησιμοποιήθηκε από την Γερμανία κυρίως κατά την διάρκεια του Β΄ Παγκόσμιου Πόλεμου αλλά και την Ε.Σ.Σ.Δ. Η Κοινωνιολογική Προπαγάνδα στηρίζεται στον κοινωνικό μηχανισμό και παραβλέπει τις ψυχολογικές συνέπειες της. Τέλος η τρίτη Σχολή είναι η Ηθικολογική. Χρησιμοποιήθηκε από χώρες σαν την Ελλάδα και κρίνεται έχοντας ως βάση τις καθιερωμένες λαϊκές αντιλήψεις περί ηθικής. Για αυτό το λόγο θεωρείται από την αρχή καταδικασμένη. (Αθανασόπουλος 2005:56)

Η προπαγάνδα μπορεί να διακριθεί επίσης, ανάλογα με τον τρόπο που ασκείται σε Λευκή, Μαύρη και Γκρίζα. Η λευκή προπαγάνδα προέρχεται από μια πηγή που αναγνωρίζεται σωστά και οι πληροφορίες που υπάρχουν στο μήνυμα τείνουν να είναι ακριβής. Μέσα από την λευκή προπαγάνδα γίνεται προσπάθεια να οικοδομηθεί η αξιοπιστία με το κοινό, γιατί αυτό θα μπορούσε να έχει κάποια χρησιμότητα στο μέλλον. Οι Εθνικές γιορτές, με έκδηλο το εθνικιστικό και σοβινιστικό περιεχόμενο μπορούν να χαρακτηριστούν επίσης ως λευκή προπαγάνδα, ενώ με τον ίδιο τρόπο χρησιμοποιούνται και οι αθλητικές επιτυχίες σε διεθνείς αγώνες. Η προπαγάνδα χαρακτηρίζεται μαύρη όταν προέρχεται από κρυμμένη πηγή ή

---

<sup>3</sup>[https://www.scribd.com/embeds/261777457/content?start\\_page=1&view\\_mode=scroll&access\\_key=key-y5im9Z3ePxY03US07JhW&show\\_recommendations=true](https://www.scribd.com/embeds/261777457/content?start_page=1&view_mode=scroll&access_key=key-y5im9Z3ePxY03US07JhW&show_recommendations=true) πρόσβαση στις 28/2/2018

πιστώνεται σε μια ψευδή αρχή και εξαπλώνεται, κατασκευάζεται και παραπλανεί μέσα από το ψέμα. Η μαύρη προπαγάνδα είναι το "μεγάλο ψέμα", συμπεριλαμβανομένων όλων των τύπων δημιουργικής εξαπάτησης. Για τον Joseph Goebbels, υπουργό προπαγάνδας του Hitler, οι εξωφρενικές κατηγορίες προκαλούσαν μεγαλύτερη πίστη από τις σχετικά πιο ήπιες δηλώσεις που απλά στρεβλώνουν ελαφρά την αλήθεια. Η επιτυχία ή αποτυχία της προπαγάνδας, εξαρτάται από την προθυμία του δέκτη να δεχτεί την αξιοπιστία της πηγής και του περιεχομένου του μηνύματος. Για να γίνει επιτυχής πρέπει να ληφθεί μέριμνα ώστε τα μηνύματα και οι πηγές να τοποθετούνται μέσα σε ένα κοινωνικό, πολιτιστικό και πολιτικό πλαίσιο που σχετίζεται με το κοινό-στόχο. Αν ο αποστολέας δεν σχεδιάσει το μήνυμα ορθά, η μαύρη αρχίζει να φαίνεται ύποπτη και τείνει προς την αποτυχία. Η Γκρίζα Προπαγάνδα τοποθετείται κάπου ανάμεσα στην Λευκή και την Μαύρη. Η πηγή της μπορεί ή όχι, να αναγνωριστεί σωστά και η ακρίβεια των πληροφοριών της είναι αβέβαιη. Ένα παράδειγμα Γκρίζας Προπαγάνδας είναι η στάση που είχε κρατήσει η VOA<sup>4</sup>, όταν αρνούταν οποιαδήποτε συμμετοχή των ΗΠΑ στην Εισβολή στον Κόλπο των Χοίρων που έλαβε χώρα στην Κούβα το 1961 και υποστηρίχτηκε από τη CIA. Η χρήση της Γκρίζας Προπαγάνδας είναι ευρέως διαδεδομένη. (Jowett et O'Donnell 2012:17-18,20,23)

Ένας ακόμη τρόπος που μπορεί να διακριθεί η προπαγάνδα είναι με βάση το ιδεολογικό της περιεχόμενο. Έτσι διακρίνεται σε α) Εμπορική ή Οικονομική Προπαγάνδα, συνήθως αναφέρεται και ως διαφήμιση. Έχει ως στόχο την εκμετάλλευση των αναγκών του κοινού ή την δημιουργία υποτιθέμενων αναγκών που έρχεται να καλύψει, με σκοπό την προώθηση εμπορικών προϊόντων, β) Θρησκευτική Προπαγάνδα, έχει ως σκοπό τη δημιουργία πιστών που ακολουθούν μια θρησκεία ή κάποια αίρεση, η θρησκευτική προπαγάνδα αποκαλείται διαφορετικά ως «κατήχηση» ή «προσηλυτισμός» και γ) Πολιτική Προπαγάνδα, έχει ως σκοπό την

---

<sup>4</sup> Voice of America

τοποθέτηση πολιτικών ιδεών και με αποτέλεσμα να επηρεάζει την πολιτική στάση των πολιτών. (Γεωργαλά<sup>5</sup> 1967:16-17)

Ενώ παίρνοντας ως βάση το κοινό που απευθύνεται, η προπαγάνδα μπορεί να διακριθεί σε τέσσερα είδη, α) σε Σταθεροποιητική Προπαγάνδα, απευθύνεται στους οπαδούς της προπαγανδιστικής ιδέας και αποβλέπει στην στερέωση των πεποιθήσεων, στην διατήρηση του ενθουσιασμού και της μαχητικότητας και στην κατοχύρωση αυτών που πιστεύουν, β) σε Μεταπειστική Προπαγάνδα που έχει ως στόχο την προσέλκυση όσων αμφιταλαντεύονται να αποδεχτούν την ιδέα, γ) σε Διασπαστική ή Διαλυτική Προπαγάνδα, απευθύνεται σε αυτούς που δεν πρόκειται να ασπαστούν ποτέ τις ιδέες του μηνύματος και στοχεύει στη διάσπαση της συνοχής τους και στην καλλιέργεια εντάσεων και δ) σε Ειδική Προπαγάνδα που εφαρμόζεται σε ειδικές περιπτώσεις. Ένα παράδειγμα χρήσης της ειδικής προπαγάνδας είναι εκείνη που χρησιμοποιούσαν τόσο τα κομμουνιστικά όσο και τα δυτικά προς τα ουδέτερα κράτη. (Γεωργαλά<sup>6</sup> 1967:91)

### **Τεχνικές και Μέσα Προπαγάνδας**

Οι προπαγανδιστικές τεχνικές στηρίζονται στους τομείς της ψυχολογίας και στην τέχνη της ρητορικής. Έτσι θεμελιώνονται χρησιμοποιώντας το συναίσθημα και τη λογική. Οι προπαγανδιστές στηρίζονται στις αδυναμίες που εμφανίζονται στην λογική σκέψη, ως αποτέλεσμα ατομικών κινήτρων και συμπεριφορών, όπως η κοινωνική πίεση, οι ατομικές συμπεριφορές και το διαμορφωμένο κλίμα που προέκυψε από τις κοινωνικές μεταλλάξεις, πράγμα που ενισχύεται και από την αδυναμία των δεκτών στην πρόσβαση καλύτερης, πολύπλευρης και σε βάθος πληροφόρησης. (Χρηστάκης 2016:56)

---

<sup>5</sup>[https://www.scribd.com/embeds/261777457/content?start\\_page=1&view\\_mode=scroll&access\\_key=key-y5im9Z3ePxY03US07JhW&show\\_recommendations=true](https://www.scribd.com/embeds/261777457/content?start_page=1&view_mode=scroll&access_key=key-y5im9Z3ePxY03US07JhW&show_recommendations=true) πρόσβαση στις 28/2/2018

<sup>6</sup>[https://www.scribd.com/embeds/261777457/content?start\\_page=1&view\\_mode=scroll&access\\_key=key-y5im9Z3ePxY03US07JhW&show\\_recommendations=true](https://www.scribd.com/embeds/261777457/content?start_page=1&view_mode=scroll&access_key=key-y5im9Z3ePxY03US07JhW&show_recommendations=true) πρόσβαση στις 28/2/2018



Η προπαγάνδα χρησιμοποιείται σε συγκρούσεις ανάμεσα σε χώρες, στην πολιτική, στην θρησκεία κ.α. Είναι επιθετική, δεν είναι αντικειμενική, έχει ελάχιστη σχέση με την αλήθεια ακόμα και αν δεν είναι ψευδής. Έτσι σχεδόν πάντα χρησιμοποιείται για να προωθήσει το συμφέρον του προπαγανδιστή και όχι του κοινού που έχει ως στόχο, ενώ δεν υπάρχει μια και μοναδική φόρμουλα χρήσης της προπαγάνδας, αφού όλα εξαρτώνται από τις εκάστοτε συνθήκες και περιστάσεις. Το μοναδικό σίγουρο είναι ότι για τη επιτυχή λειτουργία της, θα πρέπει να προσεγγίσει τους ανθρώπους και να καταφέρει να γίνει αποδεκτή αν όχι πιστευτεί. Η αποδοχή ή όχι της προπαγάνδας εξαρτάται από την ύπαρξη εναλλακτικής αντικειμενικής πληροφόρησης, την έμφυτη αληθοφάνεια του περιεχομένου που είναι διαθέσιμο για την ενημέρωση αλλά και το ιδεολογικό και συναισθηματικό κλίμα της εποχής. (ΜακΚουέιλ 2003:512)

Όλες οι προπαγανδιστικές τεχνικές σύμφωνα με τον Moscovici (1982) επιθυμούν τον έλεγχο: α) του χώρου, μέσω της παράστασης και έχει ως στόχο την δημιουργία ενός χώρου ικανού για εκμετάλλευση, έλεγχο και συγκέντρωση ενός μεγάλου αριθμού ατόμων, β) του χρόνου, μέσω του τελετουργικού, που επιδιώκει την απώλεια του συνειδητού ελέγχου, την διευκόλυνση της υποβολής, την αποτελεσματικότερη επιβολή μέσα από χρήση συμβόλων και τον έλεγχο των συναισθημάτων στον άξονα του χρόνου και γ) του λόγου, μέσω της πειθούς, ο λόγος γίνεται το κύριο όχημα σαγήνευσης, που έρχεται ως αποτέλεσμα γοήτρου του ηγέτη αλλά και της υποβλητικής του δύναμης. Όπως έλεγε και ο Le Bon, τα λόγια και τα σλόγκαν έχουν σκοτώσει περισσότερους από τα κανόνια. (Χρηστάκης 2016:67)

Για να επιτύχει τους σκοπούς της η προπαγάνδα χρησιμοποιεί σύμβολα. Τα σύμβολα που χρησιμοποιεί είναι σήματα, σχήματα ή μορφές που περιέχουν κάποιο νόημα για τους ανθρώπους. Έτσι για παράδειγμα η χρήση του σταυρού προκαλεί ερεθίσματα στους χριστιανούς, την ίδια ώρα που είναι αδιάφορος για τους μουσουλμάνους, η χρήση του σφυροδρέπανου γίνεται σημείο αναφοράς για τους κομμουνιστές, η χρήση της σβάστικας συνδέεται στο μυαλό μας με τους ναζιστές. Ο προπαγανδιστής για να επιτύχει τους στόχους του χρησιμοποιεί διαφορά

ερεθίσματα, κυρίως οπτικά και ακουστικά, επιπλέον χρησιμοποιούνται συμβολικά μέσα επικοινωνίας όπως η γλώσσα του σώματος, μηνύματα δίνονται από τον τρόπο ένδυσης. Οπτικά σήματα προπαγανδιστικής επικοινωνίας αποτελούν μνημεία, αφίσες, πόστερ, επιγραφές σε τοίχους, κονκάρδες κ.λπ. Για να ασκηθεί με πιο αποτελεσματικό τρόπο η προπαγάνδα, οι προπαγανδιστές χρησιμοποιούν τεχνικές όπως, την χρήση απλής γλώσσας, τη χρησιμοποίηση συναισθηματικά φορτισμένων λέξεων και όρων, τη χρήση στερεότυπων, τη χρήση σλόγκαν και συνθημάτων, την χρήση υπερβολής, η διαστρέβλωση της πραγματικότητας και η παραποίηση των δεδομένων και τέλος η επανάληψη. (Πιπερόπουλος 1996:101-104)

### **Η Μαζική Κουλτούρα**

Η κουλτούρα μέχρι τις πρώτες δεκαετίες του 20<sup>ου</sup> αιώνα προοριζόταν για ένα μικρό αριθμό μορφωμένων ανθρώπων, για μια αριστοκρατία του πνεύματος. Η δημιουργία και η κατανάλωση της ήταν προϊόν «πλούτου, χρόνου και τύχης». Στην συνέχεια εξαιτίας των τεχνολογικών εξελίξεων, οι κάτοχοι της εξουσίας και των μέσων ιδιοκτησίας επινόησαν την έννοια της μαζικής κουλτούρας, για να μπορούν να ασκούν έλεγχο στην συνείδηση των ανθρώπων. Η έννοια της μαζικής κουλτούρας ήρθε για να γεμίσει τον ελεύθερο χρόνο των ανθρώπων, το χρόνο που ήρθε ως αποτέλεσμα της μηχανοποιημένης εργασίας και της συμμετοχής σε μια χωρίς ουσία ανθρωπινή συναλλαγή και επαφή. Το κενό που προκλήθηκε, συμπληρώθηκε από την μαζική κουλτούρα, που κατόρθωσε τον εφησυχασμό, την εξαφάνιση της οργής και τις απελπισίες, την αδρανοποίηση της κριτικής σκέψης και την συνεχή αναπαραγωγή του υπάρχοντα τρόπου ζωής και αξιών. Μέσα από την μαζική κουλτούρα προσφέρθηκε μια φυγή από την πραγματικότητα, μια ασφαλιστική δικλείδα που οδήγησε στην εκτόνωση των κρίσεων, έχοντα κατορθώσει να γίνει «ο πιστός συνοδοιπόρος της καπιταλιστικής βιομηχανικής παραγωγής». (Σαρίκας 1984:13,22-23)

Η μαζική κουλτούρα αναφέρεται στα γούστα, στις προσωπικές προτιμήσεις, στην συμπεριφορά αλλά και τον τρόπο ζωής των ανθρώπων. Η έννοια έχει μια αρνητική χροιά, αφού θεωρείται ότι έχει σχέση με τις πολιτισμικές προτιμήσεις των χαμηλών, λαϊκών και ακαλλιέργητων στρωμάτων (ΜακΚουέλ 2003:65-66), ενώ ως προϊόντα μαζικής κουλτούρας θεωρούνται τα μυθιστορήματα, οι μουσικοί δίσκοι, οι κινηματογραφικές ταινίες, τα κόμικς, τα ραδιοφωνικά ή τηλεοπτικά σήριαλ, τα κινούμενα σχέδια, οι διαφημίσεις, οι ειδήσεις και τα ρεπορτάζ, αλλά και όλα τα αναγνώσματα και προγράμματα που παρουσιάζονται από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Έτσι η μαζική κουλτούρα δεν είναι αυτή που δημιουργείται από τις μάζες αλλά αυτή που κατασκευάζεται για αυτές με βιομηχανικό τρόπο. (Σαρίκας 1984:10,16-17)

### **Η Πολιτιστική Βιομηχανία**

Μετά την μετανάστευση τους στις Ηνωμένες Πολιτείες τα μέλη της σχολής της Φραγκφούρτης έγιναν μάρτυρες κατά την διάρκεια 1930-1940, της ωρίμανσης της μαζικής κουλτούρας που έφερε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας «βιομηχανίας της εξουσίας» που λειτούργησε παράλληλα και εκμεταλλευομένη την τεχνολογική εξέλιξη και είχε ως αποτέλεσμα την ραγδαία ανάπτυξη των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Η διαπίστωση τους για το πόσο εθιστικά και σαηνευτικά μπορεί να γίνουν ο κόσμος του κινηματογράφου, των δίσκων, των περιοδικών, των μέστ σέλλερ για τον μέσο Αμερικάνο σε συνδυασμό με τα βιώματα που είχαν από την Γερμανία και την χειραγώγηση και εκμετάλλευση της κουλτούρας από τους Ναζί τους οδήγησε να ασχοληθούν και να ερευνήσουν το φαινόμενο της πολιτιστικής βιομηχανίας. (Σαρίκας 1984:11)

Ο όρος της «Πολιτιστική Βιομηχανία» προέρχεται από το δοκίμιο των Adorno και Horkheimer, “Dialektik der Aufklärung”<sup>7</sup>. Μέσα από την έννοια της «πολιτιστικής βιομηχανίας» προσπαθούσαν να εξηγήσουν τον τρόπο που χρησιμοποιήθηκε ο πολιτισμός, η διαφήμιση και τα μέσα

---

<sup>7</sup> Διαλεκτική του Διαφωτισμού

μαζικής επικοινωνίας ως μορφή κοινωνικού ελέγχου που θα οδήγησε στην αποδοχή των νέων μορφών καπιταλιστικής κοινωνίας. (Μπούνια<sup>8</sup> 2005:39)

Ο όρος αποτελεί μια βασική έννοια τις κριτικής θεωρίας της Σχολής της Φραγκφούρτης μέσα από την οποία είχε σαν στόχο την περιγραφή και ανάλυση της κατάστασης του ανθρώπου που ζει στην περίοδο του κρατικομονοπωλιακού καπιταλισμού. Τα άτομα στην περίοδο του κρατικομονοπωλιακού καπιταλισμού είναι αποκομμένα και δεν συμμετέχουν ενεργά στην πολιτική και στην διαδικασία λήψης αποφάσεων, ζουν μέσα σε «πραγματοποιημένες κοινωνικές και διαπροσωπικές σχέσεις και απολιθωμένους θεσμούς», οι προσδοκίες του διαψευστήκαν από τα πολιτικά κόμματα που δημιουργήθηκαν κατά την «φιλελευθεριστική περίοδο του καπιταλισμού», πραγματοποιούν συχνά μια αλλοτριωμένη και αλλοτριωτική εργασία, εθίζονται στην λατρεία και κατανάλωση ακριβών προϊόντων. Όλα αυτά ήρθαν σαν φυσικό επακόλουθο της καπιταλιστικής εξέλιξης και είναι αναπόσπαστο τμήμα της υπάρχουσας τάξης πραγμάτων, την οποία το άτομο ακόμη και κατά την διάρκεια του ελεύθερου χρόνου του δεν έχει την δυνατότητα να αμφισβητήσει. Το κενό του ελεύθερου χρόνου που δημιουργήθηκε ήρθε και με ετοιμοπαράδοτες συνταγές κάλυψε η «κοινωνία της αφθονίας». (Σαδικάς 1984:10)

Η σύνδεση δύο εννοιών διαμετρικά αντίθετων μεταξύ τους όπως ο «πολιτισμός» και η «βιομηχανία» από τους θεωρητικούς της σχολής της Φραγκφούρτης ήρθε ως συνέπεια αυτού που αντιλαμβάνονταν ως περιορισμό της πολιτιστικής ζωής στα πλαίσια του «ύστερου μοντερνισμού». Βασική τους επιδίωξη με αυτό ήταν η κοινωνικοποίηση και η αντίδραση απέναντι σε αυτό που πίστευαν ότι ήταν ένας κεντρικός μηχανισμός για να κατευθύνουν, να ελέγξουν και να επηρεάσουν την μάζα μέσα στο πλαίσιο του σύγχρονου καπιταλισμού. (Μπούνια<sup>9</sup> 2005:39)

---

<sup>8</sup> Πολιτιστικές Βιομηχανίες, Διαδικασίες, Υπηρεσίες, Αγαθά 2005, επιμέλεια Βερνίκος Ν. και άλλοι (επιμέλεια)

<sup>9</sup> Πολιτιστικές Βιομηχανίες, Διαδικασίες, Υπηρεσίες, Αγαθά 2005, επιμέλεια Βερνίκος Ν. και άλλοι (επιμέλεια)

Συνοπτικά θα μπορούσαμε να ορίσουμε την «πολιτιστική βιομηχανία», σαν ένα σύστημα μέσα από το οποίο η κοινωνική τάξη μεταδίδεται, αναπαράγεται, βιώνεται και ερευνάται. (Μπούνια<sup>10</sup> 2005:39)

Για τους Αντόρνο και Χορκχαϊμερ (1944) μέσα από τους μηχανισμούς που ελέγχει η Πολιτιστική Βιομηχανία, παρατηρούν την δημιουργία μιας «βιομηχανίας της κουλτούρας». Πιστεύουν ότι μέσα από τη σταδιακή απώλεια του στηρίγματος της εδραιωμένης ως τότε θρησκείας, σε συνδυασμό με την εξαφάνιση των τελευταίων προκαπιταλιστικών υπολειμμάτων μαζί με την τεχνολογική και κοινωνική διαφοροποίηση είχαν ως αποτέλεσμα να οδηγήσουν την κουλτούρα σε ένα χάος και αυτό γιατί έμπαινε η ίδια σφραγίδα σε όλα από την κουλτούρα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την κυριαρχία ομοιόμορφων συστημάτων τόσο στο σύνολο τους όσο και στο κάθε μέρος ξεχωριστά. (Αντόρνο, Χορκχαϊμερ 1986:141)

Οι Αντόρνο και Χορκχαϊμερ πιστεύουν ότι δεν μπορεί να υπάρξει καμία χειραφετημένη σκέψη μέσα από την πολιτιστική βιομηχανία. Αυτό γίνεται γιατί το κοινό μέσα από τα προϊόντα της πολιτιστικής βιομηχανίας ξεφεύγει από την μίζερη πραγματικότητα που βιώνει καθημερινά. Εκτός από την δημιουργία μια άβουλης κοινωνίας χωρίς κριτική σκέψη η πολιτιστική βιομηχανία λειτουργεί και ως μηχανισμός προπαγάνδας που δρα υπέρ τις καπιταλιστικής ιδεολογίας. Προσπαθεί να πείσει τον κόσμο ότι πρέπει να συμμορφώνεται, να καταναλώνει, να εργάζεται σκληρά και να επιδιώκει την ατομική επιτυχία. (Μπουμπάρης 2006:90-91)

Όλες οι μορφές της μαζικής κουλτούρας γίνονται παρόμοιες μεταξύ τους κάτω από τους μονοπωλιακούς δεσμούς που αναπτύσσονται, ενώ δεν φαίνεται να υπάρχει και η παραμικρή προσπάθεια να μην είναι τόσο εμφανή η ύπαρξη αυτών των δεσμών. Οι υποστηρικτές της «βιομηχανίας της κουλτούρας» υποστηρίζουν ότι στην μαζική κουλτούρα συμμετέχουν εκατομμύρια άνθρωποι και έτσι είναι αναγκαία η ύπαρξη και χρήση κοινών διαδικασιών αναπαραγωγής, που έχουν ως στόχο την κάλυψη

---

<sup>10</sup> Πολιτιστικές Βιομηχανίες, Διαδικασίες, Υπηρεσίες, Αγαθά 2005, επιμέλεια Βερνίκος Ν. και άλλοι (επιμέλεια)

ίδιων αναγκών από ίδια αγαθά σε ανθρώπους που βρίσκονται σε διαφορετικά μεταξύ τους μέρη. Αυτή η σταθερότητα και ομοιότητα των προϊόντων προέκυψε από την ίδια την ανάγκη για κάλυψη των αναγκών των καταναλωτών και για αυτό το λόγο έχει γίνει δεκτή με τόσο μικρή αντίδραση. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να ενισχύεται ολοένα και περισσότερο η ενότητα του συστήματος μέσα από αυτή την χειραγώγηση. Οι οικονομικά ισχυρότεροι είναι αυτοί που χρησιμοποιούν την τεχνολογία για να αποκτήσουν δύναμη πάνω στην κοινωνία. Έτσι η τεχνολογική ορθότητα έφτασε να ταυτίζεται με την ορθότητα της ιδίας τις κυρίαρχης τάξης. (Αντόρνο και Χορκχαϊμερ 1986:142)

Αν και αρχικά η βιομηχανία της κουλτούρας έκανε την εμφάνισή της στις Ηνωμένες Πολιτείες, σταδιακά επεκτάθηκε και στον υπόλοιπο κόσμο. Η βιομηχανία της κουλτούρας όχι μόνο εμποδίζει κάθε αυθεντική δραστηριότητα στο επίπεδο της τέχνης και γενικότερα και γενικότερα της κουλτούρας, αλλά και ενσωματώνει κάθε γνήσια στη γέννηση της καλλιτεχνική απόπειρα και ταυτόχρονα την εξουδετερώνει. Ο λεγόμενος εκδημοκρατισμός της κουλτούρας, στο όνομα του οποίου νομιμοποιείται αυτή η ενσωμάτωση, δεν είναι παρά ο εκχυδαϊσμός της και μάλιστα σε ακραία μορφή. (Φιοραβάντες 1952:17)

## Κεφάλαιο Δεύτερο: Κόμικς

### Τι είναι τα Κόμικς

Στην Αμερική ονομάστηκαν comics, χρησιμοποιώντας την ελληνική λέξη “κωμικό”, εξαιτίας του χιουμοριστικού περιεχομένου τους, οι Γάλλοι τα ονόμασαν “Bandes Desinees<sup>11</sup>”, οι Ιταλοί τα είπαν “Fumetti” επηρεασμένοι από τα συννεφάκια μέσα στα οποία βρισκόταν το κείμενο, οι Ιάπωνες τα ονόμασαν “Manga” ενώ στην Ελλάδα ακολουθείται το Αμερικάνικο πρότυπο, αποκαλώντας τα comics (κόμικς) αν και ο Πέτρος Μαρτινίδης για τον εξελληνισμό της λέξης έχει προτείνει την χρήση της λέξης εικονογραφηγήματα. Όποιος και αν είναι ο τρόπος που τα αποκαλούμε, η μορφή και το περιεχόμενο τους είναι κοινά, διαδοχικές εικόνες σε συνδυασμό με κείμενο, φτιάχνοντας έτσι ένα ελκυστικό μείγμα για τους αναγνώστες ανεξαρτήτως ηλικίας. (Κουκουλάς 2006:13)

Η ακριβής διατύπωση ορισμού για το τι είναι τα κόμικς, είναι δύσκολη εξαιτίας της μεγάλης διασποράς των καταβολών που έχουν τα κόμικς σε μια μεγάλη περιοχή πολιτισμικών και καλλιτεχνικών πρακτικών (Κωνσταντοπούλου 2012:219), για αυτό το λόγο στη συνέχεια αντί να ορίσουμε τι είναι τα κόμικς, θα προσπαθήσουμε να προσδιορίσουμε τι είναι τα κόμικς.

Για τον Eisner, τον «πιο επιδραστικό καλλιτέχνη κόμικς όλων των εποχών<sup>12</sup>», τα κόμικς είναι μια μορφή τέχνης<sup>13</sup> που μέσα από την διάταξη εικόνων ή το συνδυασμό εικόνων και λέξεων γίνεται η αφήγηση μιας ιστορίας ή η δραματοποίηση μιας ιδέας (Yuan 2011<sup>14</sup>). Παρόμοια άποψη εκφράζει και ο McCloud (1993:7-9) καθώς θεωρεί ότι τα κόμικς δεν είναι απαραίτητο να περιέχουν λέξεις για να θεωρούνται κόμικς και τα προσδιορίζει ως σχέδια και εικόνες με παράλληλη σκόπιμη σειρά, που

---

<sup>11</sup> Εικονογραφημένες λωρίδες

<sup>12</sup> Περιοδικό Wizard (<http://www.tovima.gr/culture/article/?aid=233121> πρόσβαση στις 10/03/2018)

<sup>13</sup> <https://www.theguardian.com/books/2017/mar/07/neil-gaiman-will-eisner-comic-books> πρόσβαση στις 15/03/2018

<sup>14</sup> <https://www.questia.com/read/1G1-254482672/from-ponyo-to-my-garfield-story-using-digital-comics> πρόσβαση στις 10/03/2018

έχουν ως στόχο την πληροφόρηση ή την παραγωγή ενός αισθητικού αποτελέσματος.

Ο Robert C. Harvey διαφωνώντας με τους Eisner και MacCloud, θεωρεί ότι το βασικό χαρακτηριστικό των κόμικς, αυτό που τα διακρίνει από άλλα είδη εικονογραφικών αφηγήσεων, είναι η ενσωμάτωση του λεκτικού περιεχομένου (Chute 2008:454) και προσδιορίζει τα κόμικς ως την αφήγηση που συνδυάζεται από μια ακολουθία εικόνων. Για τον David Carrier (2000) τα κόμικς είναι μια αφηγηματική ακολουθία με μπαλόνια ομιλίας και οι Pratt και Hayman (2005) χαρακτηρίζουν τα κόμικς σαν παράλληλες εικόνες που συνθέτουν μια αφήγηση (Pratt 2009:107), ενώ ο Renard προσδιορίζει τα κόμικς ως την έντυπη αφήγηση που δίνεται με σκίτσα (Πασχάλης 2014<sup>15</sup>).

Και στην ελληνική βιβλιογραφία έχουμε προσπάθειες για τον προσδιορισμό των κόμικς, με τον Μαρτινίδη (1990:14) να αναφέρει ότι είναι «η τέχνη της αφήγησης ιστοριών με διάδοχη σχεδιασμένων εικόνων στην τυπογραφική επιφάνεια». Ενώ για τον Σκαρπέλο (2000:48) «κόμικς είναι ότι παράγεται, πωλείται κι αγοράζεται για να καταναλωθεί ως κόμικς» και για τον Αποστολίδη (2010:16), δημιουργό του κόμικς “Οι κωμωδίες του Αριστοφάνη”, τα κόμικς είναι κάθε αφήγηση που περιέχει εικόνα και λόγο και είναι τυπωμένη ή ζωγραφισμένη.

Τα κόμικς είναι μια ιδιόμορφη μορφή τέχνης, και αυτό γιατί συνδυάζουν πολλές διαφορετικές τέχνες μεταξύ τους, όπως ζωγραφική, εικονογράφηση, κινηματογράφο, εικόνα, λογοτεχνικά κείμενα, γελοιογραφία, διαφήμιση κ.α. Ανάμεσα σε αυτά τα είδη δημιουργούνται περίπλοκες σχέσεις, με κυρίαρχο στοιχείο την «αλληλό-οικειοποίηση» τεχνικών και συμβάσεων, που μεταφέρονται χωρίς περιορισμό από το ένα στο άλλο. Για να περιγράψει αυτή την αλληλεπίδραση ο Έκο χρησιμοποιεί

---

<sup>15</sup><http://booksjournal.gr/%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B5%CE%BC%CE%B2%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82/item/600-%CE%B7-%CF%84%CF%81%CE%B1%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%C2%AB%CE%B1%CE%BD%CE%B8%CE%BF%CF%80%CF%8E%CE%BB%CE%B9%CF%82-%CE%BB%CE%BF%CF%8D%CF%83%CE%B7%CF%B2%BB-%CF%83%CF%84%CF%BF-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CF%8E%CF%86%CE%BB%CE%B9-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%BA%CF%8C%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CF%82>  
πρόσβαση στις 10/03/2018



τους όρους «παρασιτισμό» και «σχέση προώθησης». Με τον όρο «παρασιτισμό» ορίζει τη σχέση μέσα από την οποία τα κόμικς χρησιμοποιούν άλλες τέχνες, υιοθετώντας τις συμβάσεις που αυτές καθιερώνουν, έχοντας σαν στόχο την επιβολή των δικών τους συμβάσεων σε παγκόσμια κλίμακα, εκμεταλλευομένη την ευαισθησία του κοινού. Ενώ, με τον όρο «σχέση προώθησης» ονομάζει το δανεισμό των συμβάσεων των κόμικς και των ηρώων σε άλλες μορφές τέχνης, όπως τη ζωγραφική, το κινηματογράφο, το θέατρο. (Σκαρπέλος 2000:42,43)

### **Ιστορική Αναδρομή**

Τα κόμικς είναι αποτέλεσμα μιας πολιτισμικής επανάστασης που ακολούθησε την βιομηχανική και ονομάστηκε «Γραφιστική Επανάσταση» (Graphics Revolution) από τον Daniel Boorstin (Soloup 2012:19). Ο Boorstin χρησιμοποιεί τον όρο «Γραφιστική Επανάσταση» γιατί θέλει να τονίσει την βίαιη επίθεση που δέχτηκε η γλώσσα από τις εικόνες που δημιουργούνταν μηχανικά και εισχώρησαν σε όλες τις πτυχές του Αμερικανικού πολιτισμού (φωτογραφία, εκτυπώσεις, αφίσες, σχέδια) (Πόστμαν 1998:85). Τα κόμικς είναι παιδιά αυτής της επανάστασης και συγγενείς εκ των πραγμάτων και με άλλα αντίστοιχα πολιτισμικά και επικοινωνιακά μέσα, όπως η γελοιογραφία και τα κινούμενα σχέδια. (Soloup 2012:19)

Αν και πρόδρομους των κόμικς συναντάμε σε όλους τους αρχαίους πολιτισμούς και σε όλες τις εποχές (από τα ιερογλυφικά στην Αίγυπτο, στις αναπαραστάσεις σε αγγεία στην Αρχαία Ελλάδα, στους ναούς των Μάγια, στη Στήλη του Τραϊανού στη Ρώμη 113 μ.Χ., στον Τάπητα Bayeux στη Νορμανδία 1100 μ.Χ.), μπορούμε να θεωρήσουμε ότι η έλευση της χαλκογραφίας τον 19ο αιώνα βοήθησε στην ανάπτυξη τους, καθώς οδήγησε στη δημιουργία μια «βιομηχανίας εικονογραφημένης σάτιρας». Στα τέλη του 19ου αιώνα έχουμε την εμφάνιση εκατοντάδων περιοδικών με εικονογραφημένα επίκαιρα της εποχής και μυθιστορήματα (penny dreadful). Είχαν κακή ποιότητα σχεδίων αλλά γνώρισαν επιτυχία εξαιτίας

της πλούσιας θεματολογίας και χαμηλής τιμής που είχαν. Η συχνή απεικόνιση βίαιων πράξεων, εγκλημάτων και ιστοριών με αντικαθεστωτικό περιεχόμενο οδήγησε γρήγορα στην λογοκρισία τους. Με τον καιρό τη θέση τους πήραν «καθωσπρέπει» ιστορίες που δημοσιευόταν σε περιοδικά και εφημερίδες έχοντας πιο χαλαρή θεματολογία και ασκούσαν ηπιότερη πολιτική σάτιρα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της εποχής ήταν το περιοδικό Punch (1841). Ο πιο άμεσος πρόγονος των κόμικς έρχεται το 1884 με την εφημερίδα Ally Sloper's Half Holiday (εικόνα 2.1), μια ασπρόμαυρη εβδομαδιαία εφημερίδα που γνώρισε τεράστια επιτυχία εξαιτίας των αστείων κόμικς και αφηγήσεων που φιλοξενούσε, τα επόμενα χρόνια πολλά περιοδικά που εμφανίστηκαν δανείστηκαν στοιχεία από αυτή. (Κουκουλάς 2006:13-18)



Εικόνα 2.1: Εξώφυλλο του Ally Sloper's Half Holiday, Οκτώβριος 1892<sup>16</sup>

Η πρώτη χρήση του όρου κόμικς έγινε από τον Alfred Harmsworth, εκδότη που δημιούργησε το περιοδικό Comic Cuts. Στη συνέχεια τα

<sup>16</sup>[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ally Sloper%27s Half Holiday, 1 octobre 1892, couverture.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ally_Sloper%27s_Half_Holiday,_1_octobre_1892,_couverture.jpg) πρόσβαση στις 10/03/2018

κόμικς γνωρίζουν μεγάλη επιτυχία και έχουμε την εμφάνιση των comic strips σε μεγάλης κυκλοφορίας εφημερίδες. Η εφημερίδα New York Journal το 1896 ξεκινά να δημοσιεύει το κόμικς Yellow Kid του Richard Outcault. Ένα εκπληκτικό κόμικς που δημιουργεί αίσθηση και οδηγεί και άλλους μεγαλοεκδότες να αναζητήσουν σκιτσογράφους για να δημιουργήσουν κόμικς για τις εφημερίδες τους. Τα κόμικς σταδιακά εμφανίζονται σε περισσότερα έντυπα και οι δημιουργοί τους πολλαπλασιάζονται. Το 1919 δημιουργείται ένα από τα δημοφιλέστερα κόμικς το Thimble Theater (με πρωταγωνιστή τον Popeye the Sailor) του Elzie Segar, το 1922 κάνει την εμφάνιση του το πρώτο μηνιαίο περιοδικό το Bringing Up Father από τον George McManus. Το 1930 εμφανίζεται από τον Γουόλτ Ντίσνεϋ ο Μίκυ Μάους, ενώ στην Ευρώπη την ίδια περίοδο έχουμε την εμφάνιση του Τεν Τεν από τον Herge. Τα τέλη της δεκαετίας του 1930 χαρακτηρίζεται ως το ξεκίνημα της «Χρυσής Εποχής» των κόμικς και έχουμε την εμφάνιση των υπέρ-ηρώων, το 1938 ο Superman πέτα στους ουρανούς της Μητρόπολης και ένα χρόνο μετά ο Batman σώζει τους κατοίκους της Gotham City. (Κουκουλάς 2006:13-18)

Η δεκαετία του 1940 ταυτίστηκε με τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Στη βιομηχανία των κόμικς έχουμε την δημιουργία πολλών καινούργιων χαρακτήρων. Αξιοσημείωτο είναι και το γεγονός ότι ενώ το αριθμός των νέων κόμικς το 1939 ήταν 22, μετά από μόλις πέντε χρόνια έφτασε να είναι 1,125 (Young 2014:164-165), την ίδια περίοδο και οι πωλήσεις των κόμικς διπλασιάστηκαν και από 10 εκατομμύρια το 1941 έφτασαν στα 20 εκατομμύρια το 1944 (Gordon 1998:139). Ο χαρακτήρας που σημάδεψε τη δεκαετία ήταν ο Captain America, αν και η δημοτικότητα του στα τέλη της δεκαετίας μετά την λήξη του πολέμου μειωνόταν μέχρι το 1949 όπου σταμάτησε να εκδίδεται. (Ramsey 2013<sup>17</sup>).

Πριν την έλευση του 1950 αρχίζουν να εμφανίζονται τα πρώτα κόμικς μυστηρίου, τρόμου και επιστημονικής φαντασίας, ενώ την ίδια περίοδο αρχίζει και η λογοκρισία στο περιεχόμενο των κόμικς με αποτέλεσμα την μείωση των πωλήσεων (Κουκουλάς 2006:13-18). Η δεκαετία του 1950 δεν

---

<sup>17</sup> <https://the-artifice.com/history-of-comics/> πρόσβαση στις 05/03/2018

ήταν εξολοκλήρου μια άσχημη περίοδος για τα κόμικς. Το 1956 η Julie Schwartz με την έκδοση του Showcase από την DC, ξεκινά την «Αργυρή Εποχή» των κόμικς (Ramsey 2013<sup>18</sup>), αυτή την εποχή τα κόμικς γίνονται βασική πηγή ψυχαγωγίας στην Αμερική και τα κόμικς με υπέρ-ήρωες ανακτούν σταδιακά την δημοτικότητα που είχαν την «Χρυσή Εποχή» (Guitmann 2016<sup>19</sup>). Ήρωες εκείνης της περιόδου όπως ο Flash, ο Atom εξακολουθούν να βρίσκονται στο επίκεντρο ακόμη και σήμερα. Την ίδια περίοδο έχουμε την εμφάνιση των πρώτων συνεδρίων κόμικς, που θύμιζαν περισσότερο πάγκους εμπόρων για την αγοραπωλησία τευχών, παρά μια επίσημη εκδήλωση καθώς δεν είχαν προσελκύσει το ενδιαφέρον μέσω ενημέρωσης, της βιομηχανίας κόμικς, ή διασημοτήτων. Μέσα από την Atlas δημιουργείται η Marvel, εταιρεία κολοσσός στον κόσμο των κόμικς ακόμη και σήμερα και δημοσιεύονται νέοι τίτλοι ιστοριών όπως οι Fantastic Four, οι Avengers, ο Hulk και ο Spider-Man. Ενώ η Marvel άρχισε να γιγαντώνεται ο ανταγωνιστής της, DC αρχίζει να παραπαίει, όμως το 1967 ήταν χρόνια ορόσημο για την βιομηχανία, καθώς η National Periodical Publications (DC), εξαγοράζεται από την Kinney National. Στην συνέχεια η Kinney National αγοράζει ένα πρακτορείο, το Panavision and Warner Brothers-Seven Arts και δημιουργεί την Warner Communications, μια τεράστια αυτοκρατορία ακόμη και σήμερα. Την δεκαετία του 1970 η Marvel είχε πάρει την πρώτη θέση από την DC. Η δεκαετία σηματοδεύτηκε από την αποχώρηση του Jack Kirby από την Marvel και την μετακίνηση του στη DC. (Ramsey 2013<sup>20</sup>)

Η περίοδος από το 1970 μέχρι το 1986 θεωρήθηκε ως «Χάλκινη Εποχή» των κόμικς και παρατηρούμε την δημιουργία των graphic novel (Lawrence et al., 2017:2), ενώ έχουμε τη συνέχιση των δημοφιλών χαρακτήρων αλλά με στροφή σε πιο σκοτεινές υποθέσεις, σχετικά με ζητήματα της πραγματικής ζωής όπως η χρήση ναρκωτικών, η φτώχεια και η ρύπανση (Guitmann 2016<sup>21</sup>). Χαρακτηριστικό της δεκαετίας η δημιουργία μιας πιο

---

<sup>18</sup> <https://the-artifice.com/history-of-comics/> πρόσβαση στις 05/03/2018

<sup>19</sup> <https://www.sparklecitycomics.com/what-are-the-different-comic-book-ages/> πρόσβαση στις 19/03/2018

<sup>20</sup> <https://the-artifice.com/history-of-comics/> πρόσβαση στις 05/03/2018

<sup>21</sup> <https://www.sparklecitycomics.com/what-are-the-different-comic-book-ages/> πρόσβαση στις 19/03/2018

άμεσης αγοράς κόμικς. Μέχρι τότε τα κόμικς διανέμονταν μέσα από το σύστημα διανομής περιοδικών που λειτουργούσαν λίγες εταιρείες και διανέμονταν σε πάγκους εφημεριδοπωλητών, φαρμακεία και ζαχαροπλαστεία. Το νέο σύστημα διανομής συνέβαλε στην ανάπτυξη ειδικών καταστημάτων για την πώληση κόμικς. Την περίοδο αυτή εμφανίζονται ήρωες όπως ο Green Lantern, τα Wonder Twins, η Power Girl, ενώ αυτή την δεκαετία εμφανίζεται και ο Wolverine, ένας από τους πιο δημοφιλείς ήρωες ακόμη και σήμερα. Την δεκαετία του 1980, νέοι εκδότες εμφανίζονται στην βιομηχανία των κόμικς, όπως η Capital Comics (Nexus and Badger), η Pacific Comics (The Rocketeer, Groo και Jack Kirby's Captain Victory), η First Comics (American Flagg, Jon Sable, και Freelance), το Comico (Mage και Grendel), η Eclipse Comics (Miracleman, Zot και DNAgents) και η Dark Horse Comics (The Mask). Σήμερα εκτός από την Dark Horse Comics καμία εταιρεία δεν κατάφερε να επιβιώσει. (Ramsey 2013<sup>22</sup>)

Η διετία 1985-1987 σημαδεύτηκε από την δημιουργία απίστευτων κλασικών σειρών και graphic novel όπως το Miracleman του Alan Moore, το The Dark Knight Returns από τον Frank Miller, το Maus του Art Spiegelman που κέρδισε στη συνέχεια το βραβείο Pulitzer for Letters, το Watchmen των Alan Moore και Dave Gibbons, η επανεμφάνιση του Daredevil στο Born Again των Frank Miller και David Mazzucchelli και η επανεμφάνιση του Superman με το The Man of Steel του John Byrne. Στη συνέχεια η δεκαετία του 1990 δεν ήταν καλή για την βιομηχανία των κόμικς. Για κάθε ένα καλό κόμικς της περιόδου υπήρχαν πολλά περισσότερα που δεν ήταν τόσο καλά. Ελάχιστα είναι τα έργα που ξεχωρίζουν όπως η σειρά The Weapon X της Marvel, ενώ η DC ξεχώρισε για το The Death of Superman και το Vertigo. Οι κακές επιλογές αυτής της περιόδου οδήγησαν την Marvel στην πτώχευση (Ramsey 2013<sup>23</sup>). Η περίοδος μετά το 1986 χαρακτηρίζεται ως η «Σύγχρονη Εποχή» των κόμικς και έχουμε την εμφάνιση των Ιαπωνικών κόμικς στην Βόρεια Αμερική και Ευρώπη (Lawrence et al., 2017:2), την εμπορευματοποίηση

---

<sup>22</sup> <https://the-artifice.com/history-of-comics/> πρόσβαση στις 05/03/2018

<sup>23</sup> <https://the-artifice.com/history-of-comics/> πρόσβαση στις 05/03/2018

των κόμικς, δημιουργούνται περισσότερο ψυχολογικά πολύπλοκοι χαρακτήρες, έχουμε την άνοδο των λεγόμενων αντι-ηρώων όπως ο Wolverine και η Elektra. (Guitmann 2016<sup>24</sup>)

## **Η Γλώσσα και η Εικόνα**

Τα κόμικς αφηγούνται ιστορίες, που σχετίζονται με τις εμμονές και τις αναζητήσεις της εποχής τους, χωρίς αυτό όμως να αναιρεί την διαχρονική αναγνωστική χρήση τους. Οι αφηγήσεις των κόμικς μας περιγράφουν τον κόσμο ως μια αναπαράσταση, μια αντανάκλαση του, όπως αυτός φαίνεται δηλαδή μέσα από συγκριμένες κοινωνικές αντιλήψεις που δημιουργούνται από τους προβληματισμούς και τις ανησυχίες των δημιουργών (Solour 2012:33). Είναι ένα λαϊκό είδος που εντάσσεται στις χαμηλές βαθμίδες της καλλιτεχνικής ιεραρχίας και δημιούργησε μια «οικουμενική γλώσσα» για την αφήγηση ιστοριών. (Μαρτινίδης 1992:51-52)

Ο λόγος, το κείμενο, ακόμη και οι αναπαραστάσεις στην εικόνα είναι γεμάτες με έννοιες και σημασίες. Μέσα από το συνδυασμό αυτών, οδηγούμαστε σε μια καινούργια επικοινωνιακή σύνθεση από την οποία προκύπτουν δευτερογενή νοήματα, καινούργιοι κώδικες και αντιλήψεις που δεν είναι εύκολο να δούμε στην πρώτη μας ανάγνωση. (Solour 2012:35)

Η γλώσσα δεν είναι αθώα, μέσα ακόμη και από τις πιο απλές λέξεις, τις πιο απλές φράσεις, μέσα από τον χειρισμό των λέξεων και της σύνταξης μπορούμε να διακρίνουμε πληροφορίες, κοινωνικά και ιδεολογικά μηνύματα (Solour 2012:34). Εμφανίζεται μέσα στα μπαλονάκια της βιενέτας, είναι γραμμένη με κεφαλαία γιατί ακούγεται σαν την φωνή των ομιλητών και των διαλόγων, πρόκειται για ολόκληρες ομιλίες και διαλόγους. (Αυδικός, Μερακλής 1996:721)

---

<sup>24</sup> <https://www.sparklecitycomics.com/what-are-the-different-comic-book-ages/> πρόσβαση στις 19/03/2018

Σημαντικό ρόλο στην σύνθεση των κόμικς σε συνδυασμό με την γλώσσα παίζει και η εικόνα. Η εικόνα δεν είναι αθώα, είτε έχουμε να κάνουμε με ένα έργο ζωγραφικής, με ένα κτίριο, με ένα κόσμημα, με μια καρέκλα, κάθε οπτική διάταξη μπορεί να θεωρηθεί σαν πρόταση, που άλλοτε επιτυχημένα άλλοτε αποτυχημένα συμμετέχει στην ασυνείδητη διακήρυξη γύρω από τη φύση της ανθρώπινης ύπαρξης. Έτσι μέσα από την σύνθεση διαφόρων πολιτισμικών επιρροών και κωδικών, καταλήγουμε με πολύ συγκεκριμένη επιλογή και διάταξη εικόνων στην σύνθεση ενός κόμικς. Για να γίνει με επιτυχία αντιληπτή και κατανοητή η ιστορία που δημιουργείται από τους αναγνώστες, πρέπει να διαθέτουν κοινούς κώδικες, κλειδιά κατανόησης των έμμεσων μηνυμάτων, αλλά είναι σημαντικό και να γνωρίζει το αναγνωστικό κοινό τις κοινωνικές συνθήκες που οδήγησαν στην παραγωγή του συγκεκριμένου μηνύματος. (Soloup 2012:34)

### **Το κόμικς ως Μέσο**

Τα κόμικς είναι ένα ψυχρό επικοινωνιακό μέσο και αυτό γιατί δεν αποκαλύπτουν το σύνολο των πληροφοριών και απαιτείται κινητοποίηση του παραλήπτη, πρέπει να χρησιμοποιήσει την σκέψη του για να τα καταλάβει το μήνυμα μαζί με το μέσο σε αντίθεση με τα θερμά μέσα, δηλαδή τα μέσα που δεν απαιτούν πρωτοβουλία από τον παραλήπτη (που «του τα λένε όλα», όπως στις ειδήσεις των media). (Μαρτινίδης 2011<sup>25</sup>)

Για να περιγράψει τη σχέση μεταξύ των τριών βασικών πρωταγωνιστών των κόμικς (Δημιουργών, Επικοινωνιακών Διαμεσολαβητών, Αναγνωστών<sup>26</sup>), ο Soloup (2012:294-295,303-305) χρησιμοποίησε ένα γραμμικό μοντέλο για να εξηγήσει την σχέση που δημιουργείται μεταξύ τους. Χρησιμοποιεί τον όρο «Δημιουργός» για να περιγράψει τους σκιτσογράφους, τους σεναριογράφους και όσους είναι πιθανόν να

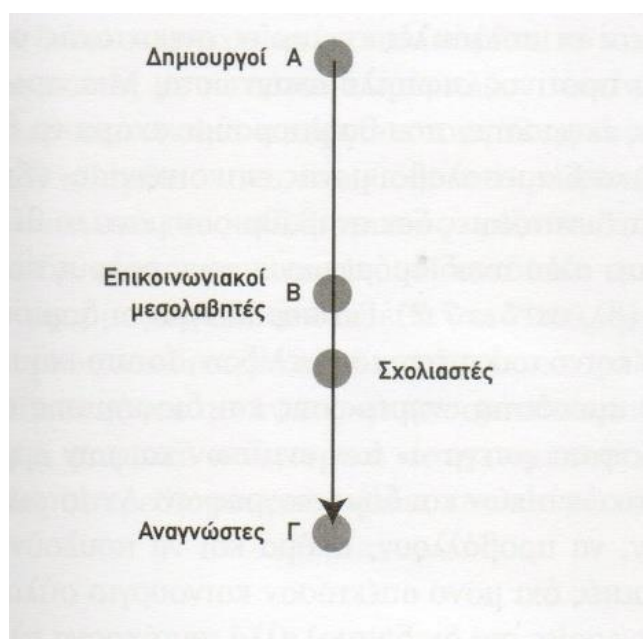
---

<sup>25</sup> <http://www.tovima.gr/culture/article/?aid=416698> πρόσβαση στις 01/03/2018

<sup>26</sup> Εκτός από τους τρεις πρωταγωνιστές υπάρχει και ένα τέταρτος, οι «Σχολιαστές». Με τον όρο σχολιαστές εννοούμε τους δημοσιογράφους και τους πανεπιστημιακούς που ασχολούνται συστηματικά με την παρουσίαση, την κριτική και την έρευνα των κόμικς. Ο ρόλος τους και η θέση τους συνδυάζεται περισσότερο με αυτόν του επικοινωνιακού διαμεσολαβητή.



συνεργαστούν στην καλλιτεχνική διαδικασία. Ως «Επικοινωνιακούς Μεσολαβητές» χαρακτηρίζει εκείνους που εμπλέκονται στην διαδικασία μεταξύ των δημιουργών και του κοινού, εκείνους που παράγουν δηλαδή και διακινούν τα κόμικς σαν προϊόν. Αυτοί είναι κατά κύριο λόγο, οι Εκδότες. Μέρος αυτής της διαδικασίας είναι και τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την διακίνηση των κόμικς (μεταφορικά, σημεία πώλησης). Ενώ τέλος ως Αναγνώστες χαρακτηρίζονται οι τελικοί αποδέκτες των κόμικς, το Κοινό. Σύμφωνα με το γραμμικό μοντέλο (εικόνα 2.2), βλέπουμε τους τρεις πόλους της επικοινωνιακής-αναγνωστικής διαδικασίας σε σειρά. Οι Επικοινωνιακοί Διαμεσολαβητές (B) βρίσκονται ανάμεσα από τους Δημιουργούς (A) και τους αναγνώστες (Γ).



Εικόνα 2.2: Το Γραμμικό Μοντέλο<sup>27</sup>

Η γραμμική πορεία που ακολουθείται είναι μονής κατεύθυνσης, ξεκινά από τον Δημιουργό, με την καίρια παρέμβαση των Μεσολαβητών το τελικό αποτέλεσμα φτάνει στους αναγνώστες. Όπως φαίνεται και από το

<sup>27</sup> Solour (Αντώνης Νικολόπουλος) 2012, Τα Ελληνικά Κόμικς: Αντανακλάσεις ιδεών στις σελίδες των Κόμικς, Εκδόσεις Τόπος, Αθήνα, σελ. 305



σχήμα είναι εμφανής η έλλειψη των επικοινωνιακών δυνατοτήτων του πομπού και του δέκτη, εκείνη που έχουν την ευθύνη της συνεργασίας με τους Δημιουργούς και της μεταφοράς του υλικού στους Αναγνώστες είναι οι Μεσολαβητές. Έτσι οι δημιουργοί βρίσκονται αποκομμένοι από τους αναγνώστες.

Σε σχέση με την κοινωνία δυο διαφορετικές προσεγγίσεις που αφορούν τον πολιτισμικό ρόλο και την δράση των εικονογραφημάτων έχουν αναπτυχθεί. Από την μια πλευρά έχουμε την προσέγγιση που θεωρεί τα κόμικς σαν ένα ακόμη τρόπο έκφρασης ιδεών και κρίσεων για όσα συμβαίνουν στο περιβάλλον γύρω από εμάς και μια άλλη που τα αντιμετωπίζει ως ένα αυτοδύναμο πολιτισμικό προϊόν που διέπεται από τους δικούς του κανόνες και ιδιαιτερότητες. Πιο απλά θα μπορούσαμε να τα σχηματίσουμε με την εξής τρόπο: α) το Μέσο των κόμικς ως Μέσο (πολιτισμικό ρόλο) και β) το Μέσο των κόμικς ως κόμικς (απόλαυση ανάγνωσης). Στην πρώτη περίπτωση αντιμετωπίζουμε τα κόμικς σαν υποσύνολο μιας πολιτισμικά προσανατολισμένης ματιάς για τον κόσμο. Τα κόμικς γίνονται με αυτό τον τρόπο ένας έντεχνος τρόπος δημιουργίας που αναφέρονται σε διάφορα κοινωνικά ζητήματα ή υπαρξιακές αναζητήσεις μέσα από μια διαδικασία ψυχ-αγωγίας. Στην δεύτερη περίπτωση αντιμετωπίζουμε τα κόμικς σαν ένα αυτοδύναμο εκφραστικό Μέσο. Έναν ιδιαίτερο τρόπο ανάγνωσης που παρέχεται από τις αφηγηματικές ιδιαιτερότητες, τις συμβάσεις και τους κώδικες που χρησιμοποιεί η γλώσσα των κόμικς. (Soloup 2012:349)

Τα κόμικς είναι ένα μαζικό επικοινωνιακό μέσο, που έχουν την δυνατότητα να μεταφέρουν με φανερό ή λανθάνοντα τρόπο συστήματα αξιών, στάσεων και συμπεριφορών (κυρίως στα παιδιά). Αν δεν υπάρχει τροφοδότηση με αναγνώσματα που μεταδίδουν διαφορετικά ερεθίσματα και κοινωνικά πρότυπα, η επίδραση των κόμικς είναι βαθύτερη και ουσιαστικότερη. (Σκαρπέλος 2000:31)

## **Η Δημιουργία Υπεράνθρωπων**

Τα κόμικς με θεματολογία την περιπέτεια έγιναν αναπόσπαστο κομμάτι της αμερικανικής λαϊκής κουλτούρας και αποτελούν ένα από τα πιο δημοφιλή μέσα μαζικής ψυχαγωγίας. Αρχίζουν να εμφανίζονται και να κυριαρχούν στις επιλογές των νέων στα μέσα της δεκαετίας του 1930 και για μια εικοσαετία διανύουν την χρυσή εποχή τους. Η βιομηχανία των κόμικς που έλκει τις ρίζες της στις γελοιογραφίες που υπήρχαν στις εφημερίδες, και η δημιουργία υπέρ-ηρώων, που αποτέλεσε κομμάτι της πολιτιστικής κληρονομιάς των Η.Π.Α. Σύμφωνα με τον Fingerroth (2004) η κατανάλωση τους φτάνει σε υψηλά επίπεδα εθισμού και η δίψα για ηρωικές περιπέτειες γίνεται ακόρεστη. Η δημιουργία του υπέρ-ήρωα ήρθε ως αποτέλεσμα των συνθηκών που επικρατούσαν εκείνη την εποχή και αντιπροσώπευαν τις αξίες και τα πιστεύω πάνω στα οποία οικοδομήθηκε το αμερικανικό έθνος. Ο πολιτισμικός μύθος που έβλεπε την Αμερική σαν την Γη της Επαγγελίας αλλά και σαν την δύναμη που θα προστατέψει την Δημοκρατία σε παγκόσμια κλίμακα οδήγησε στην δημιουργία των υπέρ-ηρώων. Σημαντικό ρόλο έπαιξε και η ύφεση που βίωσε ο αμερικάνικος λαός και οδήγησε στην αναδίπλωση των αμερικανικών αξιών του παρελθόντος, δημιούργησε ένα κλίμα ξενοφοβίας και απομονωτισμού. Μέσα από την προσπάθεια για την ανάκτηση της πάλαι ποτέ ισχύος, ταυτόχρονα με τον κομμουνιστικό κίνδυνο αλλά και την άνοδο του φασισμού στην Ευρώπη οδήγησε στην δημιουργία των υπέρ-ηρώων για να δώσουν τις απαραίτητες προσλαμβάνουσες στο κοινό. Με αυτό τον τρόπο η ελευθερία, η δικαιοσύνη, η δημοκρατία και άλλα υψηλόφρονα ιδανικά αφομοιώθηκαν από τους αμερικανικούς πολιτισμικούς μύθους και άρχισαν να εξάγονται σαν αγαθά «made in U.S.A». Για τον O' Neil (2001) ο «μύθος της Αμερικής, ως κοσμοσωτήριας δύναμης, που ενσαρκώνεται στο πρόσωπο των υπέρ-ηρώων της τείνει μεν να αρχετυποποιηθεί, αλλά αποτελεί ένα είδος αυτού που λέμε meme-archetype, δηλαδή πρόκειται για ένα αρχέτυπο μεταβαλλόμενο και εξελισσόμενο από γενιά σε γενιά». (Μουλά 2011<sup>28</sup>)

---

<sup>28</sup> [http://keimena.ece.uth.gr/main/index.php?option=com\\_content&view=article&id=238:-spiderman-50&catid=58:tefxos14&Itemid=94](http://keimena.ece.uth.gr/main/index.php?option=com_content&view=article&id=238:-spiderman-50&catid=58:tefxos14&Itemid=94) πρόσβαση στις 02/02/2018

Οι περιπέτειες των υπέρ-ηρώων διακρίθηκαν σε τρεις κατηγορίες, α) στη ίδρυση (establishment), β) στην αντι-ίδρυση (anti-establishment) και στην γ) αποικία (colonial). Στην πρώτη κατηγορία ο υπέρ-ήρωας ενεργεί για να διατηρήσει το κοινωνικό status-quo και να προστατεύσει την κυβέρνηση και το λαό από την εισβολή ξένων ορδών, εχθρικών σαμποτέρ και εγχώριων εγκληματιών και τρομοκρατών. Στην δεύτερη κατηγορία ο υπέρ-ήρωας βρίσκεται αντιμέτωπος με έναν κυβερνητικό μέλος, έναν αριστοκράτη κακοποιό, μια διεφθαρμένη εταιρεία. Στην τρίτη κατηγορία ο υπέρ-ήρωας ταξιδεύει στο εξωτερικό σε μια άθικτη, τριτοκοσμική χώρα για να την εκπολιτίσει και να λεηλατήσει τους φυσικούς του πόρους, συχνά υπάρχει διαμάχη με τρίτο χώρα που θα επιδιώξει το ίδιο. Και οι τρεις αυτές κατηγορίες βρίσκονταν στο επίκεντρο των μηνιαίων κόμικς που παράγουν οι μεγάλες εταιρείες που δημιουργήθηκαν στο χώρο (Marvel, DC, Image, Dark Horse). Ο Batman, ο Punisher και ο Iron Man ανήκουν στην πρώτη κατηγορία υπέρ-ηρώων, οι ιστορίες των Wonder Woman, X-Men, Hellblazer και Doctor Who τείνουν να βρίσκονται στην δεύτερη κατηγορία και στην τρίτη κατηγορία ανήκουν ήρωες όπως οι Indiana Jones, Doctor Strange, Birds of Prey και Excalibur. (Di Paolo 2011: 12-14)

### **Κόμικς και προπαγάνδα**

Τα κόμικς είναι η τέχνη της φαντασίας, της υπερβολής και της δύναμης. Δεν είναι παράξενο που σύντομα μετά την δημιουργία τους χρησιμοποιήθηκαν σαν ένα μέσο στις Ηνωμένες Πολιτείες, που προσπάθησε να συνδέσει την προπαγάνδα με την τέχνη. (Cord<sup>29</sup>)

Η λάμψη που δόθηκε από την «Χρυσή Εποχή των Κόμικς», αξιοποιήθηκε και χρησιμοποίησε κάθε υπέρ-ήρωα σαν πλατφόρμα για την μετάδοση των Αμερικανικών ιδεολογιών. Οι ήρωες απέκτησαν πατριωτική υπόσταση και

---

<sup>29</sup> <https://comicsforum.org/2012/06/08/propaganda-in-comics-by-cord-scott/> πρόσβαση στις 01/03/2018

η νίκη στον πόλεμο έγινε νίκη απέναντι στο κακό, υπερασπίζοντας την αλήθεια, την Δικαιοσύνη με τον αμερικανικό τρόπο<sup>30</sup>.

Για να διασφαλιστεί ότι η αμερικάνικη κοινή γνώμη δεν θα ξεχάσει την ιδέα του πολέμου, η προπαγάνδα εξαπολύθηκε σε διαφορές μορφές. Τα προϊόντα της μαζικής κουλτούρας δεν μπορούσαν να ξεφύγουν από αυτό. Έτσι χρησιμοποιήθηκαν αφίσες στα καταστήματα, μικρού μήκους ταινίες κ.α. που απευθύνονταν κυρίως στους ενήλικες. Η άνοδος μιας νέας μορφής λογοτεχνίας την δεκαετία του 1930, έγινε η πύλη για να χρησιμοποιηθεί η προπαγάνδα στις νεότερες γενιές. Τα κόμικς συγκέντρωναν και ενσωμάτωναν τις αρετές που θα οδηγούσαν στην καταπολέμηση του κακού στο Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Μέσα από τα κόμικς εκφράζονται οι τάσεις, οι συνήθειες και οι ανησυχίες του αμερικανικού τρόπου ζωής. Τα κόμικς λειτουργούσαν σαν βιτρίνα των εθνικών απόψεων, της αργκό, της ηθικής, των εθίμων, της παράδοσης, των φυλετικών συμπεριφορών, των καθημερινών ηρώων και οτιδήποτε άλλου επηρέαζε τον τρόπο ζωής<sup>31</sup>.

Ο ιστορικός Paul Hirsch θεωρεί ότι υπήρχαν δυο βασικοί λόγοι, που η κυβέρνηση των Η.Π.Α έδειξε ενδιαφέρον για τα κόμικς. Πρώτον τα κόμικς ήταν ένα συγκεκαλυμμένο μέσο διάδοσης της προπαγάνδας σε ένα τεράστιο κοινό και δεύτερον επειδή δεν υπήρχαν επιτροπές λογοκρισίας, οι προπαγανδιστές μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν μεγαλύτερα επίπεδα βίας, ρατσισμού και σεξουαλικότητας σε σύγκριση με πιο επίσημους τύπους προπαγάνδας. Επιπλέον η κυβέρνηση δρούσε «κρυφά» και δεν φαίνεται να συμμετέχει καθόλου σε αυτή την προπαγάνδα. Έτσι περνούσε τα μηνύματά της σε έντυπη μορφή χωρίς να δημιουργήσει υποψίες για οποιαδήποτε σχέση μεταξύ της ίδιας και της ρατσιστικής προπαγάνδας για τους εχθρούς της Αμερικής. Ένας θεωρητικά ανεξάρτητος οργανισμός που χρηματοδοτούνταν και καθοδηγούταν από το «Γραφείο Πληροφοριών Πολέμου» (Office of War Information), μια ομοσπονδιακή υπηρεσία, επέτρεψε στην κυβέρνηση να δημιουργήσει ανεπίσημη προπαγάνδα που

---

<sup>30</sup> <http://inspirationfeed.com/the-truth-about-wartime-propaganda-in-comics/> πρόσβαση στις 01/03/2018

<sup>31</sup> <https://historyrat.wordpress.com/tag/comic-book-propaganda/> πρόσβαση στις 01/03/2018

απευθυνόταν σε πολίτες και στρατιώτες, μέσα από το Συμβούλιο Πολέμου των Συγγραφέων (Writers War Board). Ο οργανισμός αποτελούταν από εθελοντές που δεσμεύτηκαν για τη δημιουργία μιας αντιφασιστικής, φιλοαμερικανικής κουλτούρας. Μέσα στο Συμβούλιο Πολέμου των Συγγραφέων είχε δημιουργηθεί μια επιτροπή που δημιουργούσε χαρακτήρες και ιδέες για κόμικς που έπειτα δινόταν σε εκδότες. Στη συνέχεια, οι εκδότες κατασκεύαζαν τα κόμικς και τα επέστρεφαν για την τελική έγκριση. Οι περισσότεροι εκδότες συνεργάστηκαν με τον οργανισμό, γιατί θεωρήθηκε σαν πατριωτικό καθήκον. Όμως αυτή δεν είναι ολόκληρη η αλήθεια, αφού υπήρχαν και οικονομικοί λόγοι που ώθησαν τους εκδότες στη συνεργασία με το Συμβούλιο. Κατά την διάρκεια του πολέμου οι εκδότες ήρθαν αντιμέτωπη με την έλλειψη διανομής χαρτιού, πρόβλημα που δεν αντιμετώπισαν όσοι συνεργάζονταν με το Συμβούλιο Πολέμου των Συγγραφέων. (Turello:2015<sup>32</sup>)

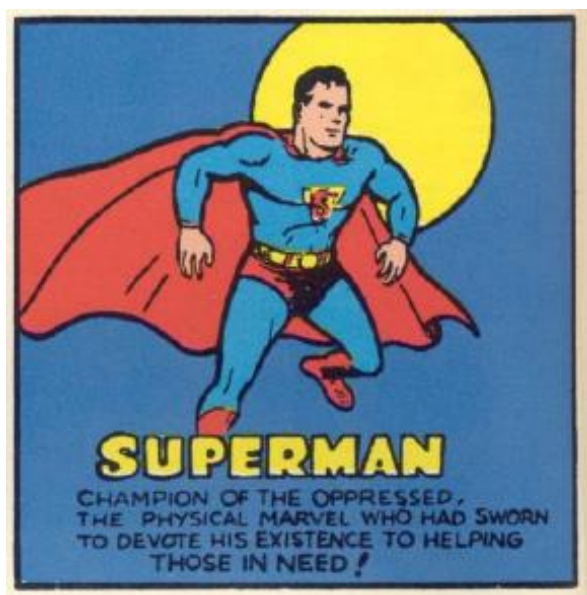
### **Από τον Δεύτερο Παγκόσμιο στον Ψυχρό Πόλεμο**

Ο Superman ήταν ο πρώτος υπέρ-ήρωας που δημιουργήθηκε, ένας χαρακτήρας που για τους δημιουργούς του Jerry Siegel και Joe Shuster, «θα γίνονταν ο πρωταθλητής των καταπιεσμένων. Το φυσικό θαύμα που είχε ορκιστεί να αφιερώσει την ύπαρξη του βοηθώντας όσους έχουν ανάγκη<sup>33</sup>» (εικόνα 2.3). Συστήθηκε στον αμερικανικό λαϊκό πολιτισμό, την εποχή που τον χρειάζονταν περισσότερο οι Αμερικάνοι και χρησίμευσε σαν την αντανάκλαση της ελπίδας, του φόβου, των αναγκών των θυμάτων της Μεγάλης Ύφεσης. (Sheppard 2014:5)

---

<sup>32</sup> <https://blogs.loc.gov/kluge/2015/11/war-and-superheroes-how-the-writers-war-board-used-comics-to-spread-its-message-in-wwii/> πρόσβαση στις 02/03/2018

<sup>33</sup> Siegel και Shuster, #Action Comics 001:3



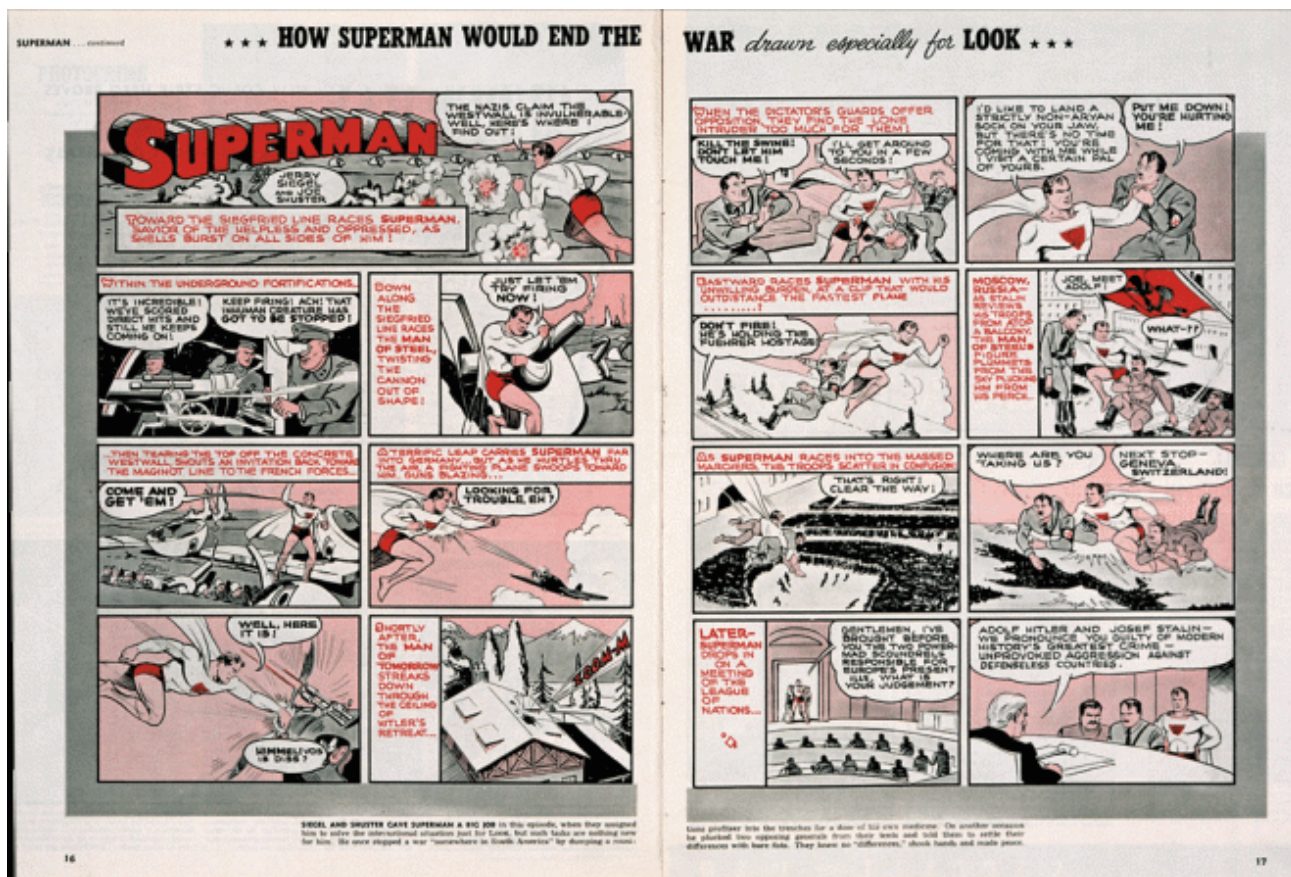
Εικόνα 2.3: Ο Superman, #Action Comics 001:3

Πρωτοεμφανίστηκε το 1938 από δυο εβραίους στο Cleveland και έγινε γρήγορα ένας από τους αναγνωρίσιμους και αγαπητούς ήρωες. Δυο χρόνια με την πρώτη εμφάνιση του, στο περιοδικό Look Magazine (εικόνα 2.4) δημοσιεύεται μια ιστορία όπου ο Superman πετάει στο Βερολίνο και τη Μόσχα για να συλλάβει τον Χίτλερ και τον Στάλιν, και τους μεταφέρει στη Γενεύη για να δικαστούν στην έδρα της Κοινωνίας των Εθνών για εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας. Η ιστορία αυτή ήρθε σε μια περίοδο κατά την οποία οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν είχαν ακόμη ενεργή συμμετοχή στον πόλεμο (Cord<sup>34</sup>), ενώ δεν εμφανίστηκε σε καμία επίσημη έκδοση του Superman. Ήταν μια ιστορία που λάμβανε χώρα σε μόλις δύο σελίδες (Beach Combing :2011<sup>35</sup>).

<sup>34</sup> <https://comicsforum.org/2012/06/08/propaganda-in-comics-by-cord-scott/> πρόσβαση στις 01/03/2018

<sup>35</sup> <http://www.strangehistory.net/2011/05/12/superman-versus-hitler/> πρόσβαση στις 05/03/2018





Εικόνα 2.4: Πως ο Superman θα μπορούσε να σταματήσει τον Πόλεμο<sup>36</sup>

Χαρακτηριστική ήταν η αντίδραση του Υπουργού Προπαγάνδας του Χίτλερ, Josef Goebbels, με απάντηση που δημοσιεύτηκε στην Das Schwartz Korps<sup>37</sup>, έκανε αναφορά στην Εβραϊκή καταγωγή των δημιουργιών και τόνιζε ότι τα αμερικανικά ιδεώδη βρίσκονταν σε παρακμή και αυτός ήταν ο λόγος για τον οποίο η Δύση δεν θα μπορούσε ποτέ να νικήσει την Ναζιστική ιδεολογία. Ακόμη και η γνώριμη μορφή του Uncle Sam χρησιμοποιήθηκε στα κόμικς. Από τις εκδόσεις Parents Magazine, δημιουργήθηκε το κόμικς “How Boys and Girls can Help with the War” (εικόνα 2.5). Μέσα από αυτό τα παιδιά μάθαιναν τι είναι ο Ναζισμός, ποιος είναι ο εχθρός της Αμερικής, πώς να προσφέρουν πρώτες βοήθειες και πώς να αναπτύξουν δεσμούς με τους στρατιώτες που

<sup>36</sup> <http://sequart.org/magazine/23691/on-how-superman-would-win-the-war/> πρόσβαση στις 05/03/2018

<sup>37</sup> Η επίσημη εφημερίδα των SS, με αρχισυντάκτη τον ηγέτη των SS, Gunter d'Alquen. Διανέμονταν δωρεάν κάθε Τετάρτη

βρίσκονταν στο μέτωπο. Στόχος των δημιουργών έγιναν λοιπόν και τα παιδιά. Αν και η εικόνα παιδιών να συμμετέχουν σε πολεμικές επιχειρήσεις είναι αποτρόπαια, συνειδητοποίησαν ότι με τη χρήση ηρώων που βρίσκονταν στην εφηβεία θα επέτρεπαν στον αναγνωστικό κοινό που βρίσκεται στην ίδια ηλικία να φαντάζεται ότι πολέμα ενάντια στις δυνάμεις του Άξονα, ενώ παράλληλα έδειχνε ότι ο εχθρός δεν ήταν εξίσου έξυπνος. (Cord <sup>38</sup>)



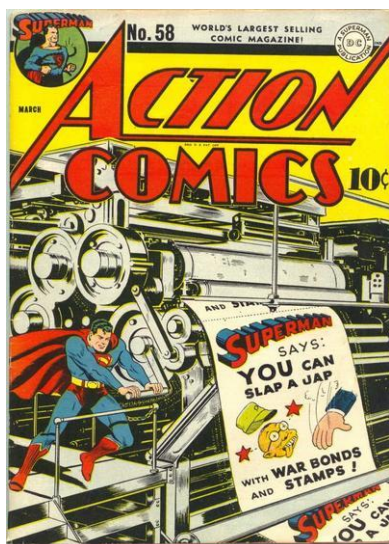
Εικόνα 2.5: Εξώφυλλο του *How Boys and Girls can Help with the War*<sup>39</sup>

Ένας ήρωας που αξιοποιήθηκε σε μεγάλο βαθμό ήταν ο Superman. Σε ένα από τα κόμικς της Action Comics, τεύχος #58, ο Superman καλούσε τους αναγνώστες να «Χαστουκίσουν έναν Ιάπωνα» (εικόνα 2.6).

<sup>38</sup> <https://comicsforum.org/2012/06/08/propaganda-in-comics-by-cord-scott/> πρόσβαση στις 01/03/2018

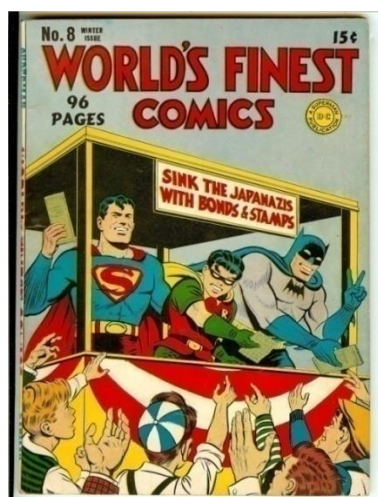
<sup>39</sup> <http://comicbookplus.com/?dliid=29954> πρόσβαση στις 01/05/2018





Εικόνα 2.6: Εξώφυλλο του Action Comics<sup>40</sup> #58

Ενώ στο κόμικς World's Finest Comics (εικόνα 2.7), τεύχος #8, οι Superman, Batman και Robin καλούσαν τον κόσμο να «Βυθίσουν τους Japanazis»<sup>41</sup>, μέσα στις σελίδες του Superman, οι συγγραφείς χρησιμοποιούσαν πολύ συχνά τη λέξη 'Japanazis'<sup>42</sup>.



Εικόνα 2.7: Εξώφυλλο του World's Finest Comics<sup>43</sup> #8

<sup>40</sup> [http://dc.wikia.com/wiki/Action\\_Comics\\_Vol\\_1\\_58](http://dc.wikia.com/wiki/Action_Comics_Vol_1_58) πρόσβαση στις 01/03/2018

<sup>41</sup> Συνδυασμός των λέξεων Japan (Ιαπωνία) + Nazi

<sup>42</sup> <http://inspirationfeed.com/the-truth-about-wartime-propaganda-in-comics/> πρόσβαση στις 01/03/2018

<sup>43</sup> <http://wfcomicsblog.blogspot.gr/2013/05/worlds-finest-8-winter-1942.html> πρόσβαση στις 01/03/2018

Εκείνη την περίοδο στην βιομηχανία των κόμικς κυριαρχούσαν Εβραίοι καλλιτέχνες, που βλέποντας τον λαό τους να έχει γίνει στόχος των Ναζί στην Ευρώπη θεωρούσαν ότι έπρεπε να βοηθήσουν με κάποιο τρόπο. Επιθυμούσαν την συμμετοχή της Αμερικής στον πόλεμο, πράγμα που δεν ήταν εφικτό, μέχρι τον βομβαρδισμό του Περλ Χάρμπορ το Δεκέμβριο του 1941. Έτσι αποφάσισαν να συγκεντρώσουν τη δημόσια υποστήριξη χρησιμοποιώντας τα κόμικς σαν μέσο. Το Μάρτιο του 1941 δημιουργήθηκε από τον Joe Simon, ο Steven Rogers. Γεννημένος στις 4 Ιουλίου 1922 στην ανατολική πλευρά του Manhattan από φτωχούς Ιρλανδούς μετανάστες (η ανατολική πλευρά του Manhattan ήταν μέρος που εγκαταστάθηκε μεγάλος αριθμός Εβραίων μεταναστών) και μένοντας ορφανός από μικρή ηλικία, επηρεάστηκε από την άνοδο του ναζιστικού κόμματος, επιθυμούσε να συμμετέχει στον πόλεμο, όμως δεν κατάφερε να περάσει τις ιατρικές εξετάσεις. Η επιμονή του απέδωσε καρπούς όταν επιλέχθηκε για ένα πείραμα δημιουργίας υπέρ-στρατιωτών μέσω ενός ειδικού ορού, από τον καθηγητή Reinstein και έτσι θα μετατραπεί στον ισχυρότερο και γρηγορότερο στρατιώτη με κωδική ονομασία Captain America (εικόνα 2.8). Από το πρώτο κιόλας τεύχος του, εννέα μήνες πριν την συμμετοχή των ΗΠΑ στον πόλεμο ο Simon έχρισε εχθρό του Captain America τον Χίτλερ. Όμως επειδή η μάχη ήταν άνιση, καθώς ο Χίτλερ δεν είχε κάποιες υπερδυνάμεις, δημιουργείται ο Red Skull και παρουσιάζεται σαν το στενό του συνεργάτη. (Dasgupta 2013<sup>44</sup>)

---

<sup>44</sup> <https://blogs.timesofindia.indiatimes.com/between-panels/comics-propaganda-captain-america/>  
πρόσβαση στις 02/03/2018



Εικόνα 2.8: Εξώφυλλο του πρώτου τεύχους του Captain America, Μάρτιος 1941

Χαρακτηριστική είναι η επιτυχία με την οποία κατάφεραν τα κόμικς να διεισδύσουν στην Αμερικανική κοινωνία την περίοδο του Δεύτερου Παγκόσμιου Πόλεμου. Έχει υπολογιστεί ότι το 94% των Αμερικάνων μεταξύ 6-11 ετών διάβαζαν τακτικά κόμικς, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τις ηλικίες 12-17 ήταν 85%. (Young 2014:164-165) Για τις ηλικίες 18-30 το ποσοστό έπεφτε στο 41% στο ανδρικό κοινό (με το ποσοστό να ανεβαίνει στο 44% μέσα στα Αμερικανικά στρατόπεδα), ενώ για τις γυναίκες το ποσοστό ήταν 28%. Στις ηλικίες πάνω από 31, το 16% των ανδρών διάβαζε κόμικς ενώ στις γυναίκες το ποσοστό έπεφτε στο 12%. (Gordon 1998:139)

Μετά το τέλος του πολέμου, ήρθε το τέλος και για μερικούς από τους ήρωες. Ο Superman και η Lois Lane έκανα super μωρά, ο Batman επιστρέφει στην καθημερινότητα της Gotham City, ενώ ο Captain America σταμάτησε να εκδίδεται<sup>45</sup>.

Οι εκδότες την εποχή του Ψυχρού Πολέμου, είδαν μια μεγάλη ευκαιρία για την ανάκαμψη της βιομηχανίας και έτσι για ακόμη μια φορά οι υπέρ-

<sup>45</sup> <https://historyrat.wordpress.com/tag/comic-book-propaganda/> πρόσβαση στις 01/03/2018

ήρωες χρησιμοποιούνται για την υπεράσπιση της Αμερικής απέναντι στον εξωτερικό κίνδυνο.

Όμως σε αντίθεση με τους ήρωες που εμφανίστηκαν κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, το πολιτικό και κοινωνικό κλίμα στις αρχές του Ψυχρού Πολέμου οδήγησε στη δημιουργία μιας νέας φυλής ηρώων που ήταν κατά κύριο λόγο επιστήμονες ή στρατιωτικοί. Η πυρηνική φυσική, ο αγώνας για την κατάκτηση του διαστήματος, η σοβιετική κατασκοπία κυριαρχούσαν στις ιστορίες (O'Neil 2016<sup>46</sup>).

Ο Barry Allen, πρώην επιστήμονας στο Τμήμα Ποινικής και Δικαστικής Επιστήμης του Central City και ιδιωτικός ερευνητής, εξαιτίας ενός εργαστηριακού ατυχήματος γίνεται ο νέος Flash<sup>47</sup>. Μέσα από αυτόν εκφράζονταν οι φόβοι για έναν πυρηνικό πόλεμο, για μια πυρηνική αποκάλυψη. (Chris et York 2012:56) Ο νέος Green Latern, Hal Jordan, ήταν πιλότος της πολεμικής αεροπορίας. Παρουσιάστηκε στα τέλη του καλοκαιριού του 1959, στο τεύχος Showcase #22 της DC. Ο Hal Jordan κλήθηκε από τον ετοιμοθάνατο εξωγήινο Abin Sur να λάβει ένα μαγικό δαχτυλίδι για να το χρησιμοποιήσει ως προστάτης του διαστημικού τομέα 2814. Η ιστορία αυτή έρχεται δυο χρόνια μετά την εκτόξευση του Sputnik το 1957 και το χάσμα μεταξύ Ηνωμένων Πολιτειών και Σοβιετικής Ένωσης. Αυτοί οι νέοι ήρωες φορούσαν κομψά κοστούμια, αρκετά αντίθετα από τα περίεργα και θεατρικά ρούχα των προκατόχων τους της δεκαετίας του 1940, που επηρεάστηκαν από τα κοστούμια πτήσης ηρωικών πιλότων όπως ο Chuck Yeager. (O'Neil 2016<sup>48</sup>)

Ο φυσικός Bruce Banner, έγινε ο Hulk μετά από ένα πυρηνικό ατύχημα και την έκθεση του στις Ακτίνες Γ. Έτσι μετατρέπεται σε θύμα της τεχνολογικής μάχης καθώς το ατύχημα που τον μετατρέπει στον Hulk προήλθε από τον βοηθό του Igor, έναν σοβιετικό μυστικό πράκτορα. Ο μαθητής γυμνασίου Peter Parker, δαγκώνεται από μια αράχνη που έχει εκτεθεί σε ραδιενεργή ακτινοβολία, κερδίζει τις δυνάμεις της αράχνης και

---

<sup>46</sup> <https://www.avclub.com/how-the-cold-war-saved-marvel-and-birtherd-a-generation-1798246215>

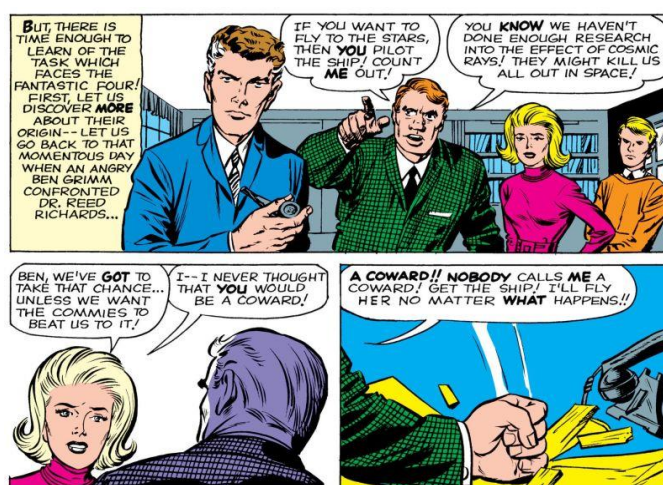
πρόσβαση στις 07/03/2018

<sup>47</sup> [http://arrow.wikia.com/wiki/Barry\\_Allen](http://arrow.wikia.com/wiki/Barry_Allen) πρόσβαση στις 19/03/2018

<sup>48</sup> <https://www.avclub.com/how-the-cold-war-saved-marvel-and-birtherd-a-generation-1798246215>

πρόσβαση στις 07/03/2018

γίνεται ο Spider-Man, με πρώτο του εχθρό τον Chameleon, ένα σοβιετικό κατάσκοπο. Ο πιο έντονα αντικομμουνιστής ήρωας ήταν ο Iron Man. Πρωταγωνιστής ήταν ο Tony Stark ένας δισεκατομμυριούχος επιστήμονας που απέκτησε την περιουσία του από την βιομηχανία οπλών. Ο Reed Richards και οι συνεργάτες του βρίσκονται σε μια ζώνη κοσμικής ακτινοβολίας ενώ περιστρέφονται γύρω από τη Γη με ένα πειραματικό σκάφος και μετατρέπονται στους Fantastic Four. (Costello 2009:1) Οι Fantastic Four συμμετείχαν στην μάχη για την κατάκτηση του διαστήματος, δημοσιεύτηκαν στα τέλη του καλοκαιριού του 1961 και ενώ από τον Απρίλιο του ίδιου έτους οι Σοβιετικοί κατάφεραν να βάλουν τον πρώτο άνθρωπο σε τροχιά γύρω από τη γη, ήταν αποφασισμένη να είναι οι πρώτοι Αμερικανοί στο διάστημα, χρησιμοποιώντας ένα πιλοτικό διαστημόπλοιο πιο εξελιγμένο από το Vostok 1 του Yuri Gagarin. Ο Stan Lee μέσα από την ιστορία έδωσε άμεση φωνή στις ανησυχίες εκατομμυρίων Αμερικανών που έζησαν το φόβο για την τεχνολογική υπεροχή της Σοβιετικής Ένωσης ή όπως έλεγε η Sue Storm στον Ben Grimm (εικόνα 2.9), «πρέπει να εκμεταλλευτούμε αυτή την ευκαιρία ... εκτός αν θέλουμε οι κομμουνιστές να μας χτυπήσουν!». (O'Neil 2016<sup>49</sup>)



Εικόνα 2.9: Οι Fantastic Four συζητούν πριν το ταξίδι στο Διάστημα<sup>50</sup>

<sup>49</sup> <https://www.avclub.com/how-the-cold-war-saved-marvel-and-birtherd-a-generation-1798246215>

πρόσβαση στις 07/03/2018

<sup>50</sup> <https://www.avclub.com/how-the-cold-war-saved-marvel-and-birtherd-a-generation-1798246215>

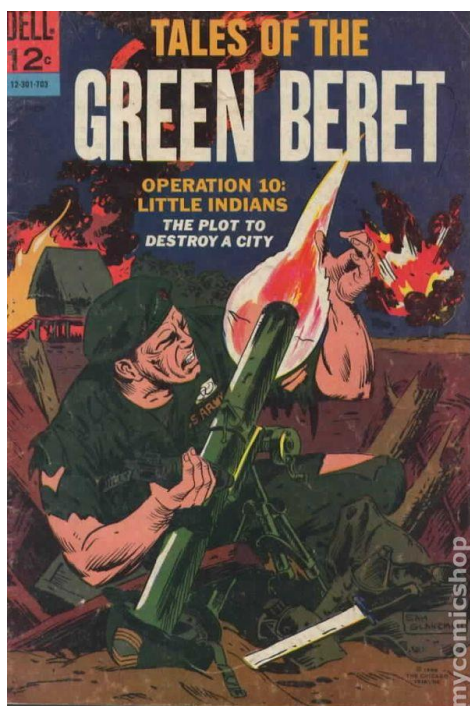
πρόσβαση στις 07/03/2018

Έφηβοι αναπτύσσουν υπερδυνάμεις μέσα από γενετικές μεταλλάξεις, αποτέλεσμα της αυξημένης ακτινοβολίας στην ατμόσφαιρα και έτσι δημιουργούνται οι X-Men. Ο Matt Murdock, τυφλωμένος από ένα ατύχημα με ραδιενεργά απόβλητα ως παιδί, αναπτύσσει υπεράνθρωπες αισθήσεις και γίνεται ο Daredevil. (Costello 2009:1)

Οι περισσότεροι υπέρ-ήρωες που δημιουργήθηκαν είχαν ως κοινή συνισταμένη, την Σοβιετική Ένωση και την επιδίωξη της για επέκταση της σφαίρας επιρροής της. Η Αμερική μοιραζόταν το όραμα της με τον υπόλοιπο κόσμο σαν η υπερασπίστρια δύναμη του κόσμου απέναντι στα κακά του ολοκληρωτικού κομμουνισμού. Η μεταπολεμική οικονομική άνθηση ώθησε του Αμερικανούς να θεωρούν ότι αυτή η ευημερία ήταν απόδειξη αρετής. (Costello 2009:58-59)

Και ο πόλεμος στο Βιετνάμ δεν έμεινε ανεκμετάλλευτος από την βιομηχανία των κόμικς. Η Dell Comics εκδίδε από το 1963 μέχρι το 1966 το Jungle War Stories που απεικόνιζε τον πόλεμο στο Βιετνάμ ενώ το 1967 έκδωσε την πολεμική σειρά Tales of the Green Beret (εικόνα 2.10), που ήταν αφιερωμένη στις Ειδικές Δυνάμεις των Ηνωμένων Πολιτειών, ο τίτλος “The Green Berets” ήταν δανεισμένος από την ομάδα ειδικών δυνάμεων που είχε δημιουργήσει ο Πρόεδρος J.F. Kennedy. Ενώ τη δεκαετία του 1980 με την άνοδο του πατριωτισμού, το αίτημα του Προέδρου Reagan για αύξηση των στρατιωτικών δαπανών βρήκε στήριξη από το κόμικς της Marvel, G.I. Joe: A Real American Hero. (Cord 2011 :122-124)





Εικόνα 2.10: Εξώφυλλο από το Tales of the Green Beret, 1967 #2<sup>51</sup>

## Η κριτική στα Κόμικς

Κατά τη δεκαετία του 1950 άρχισε να επικρατεί η άποψη ότι τα κόμικς επηρέαζαν αρνητικά τα παιδιά και αυτό οδήγησε στο τέλος της «Χρυσής Εποχής των Κόμικς». Η κριτική που γινόταν στα κόμικς δεν ήταν καινούργια, ο Sterling North, κριτικός λογοτεχνίας στην εφημερίδα Chicago Daily News, το 1940 δημοσίευσε το άρθρο “A National Disgrace” (εικόνα 2.11) που έτυχε μεγάλης αποδοχής, καθώς αναδημοσιεύτηκε σε πάνω από 40 άλλα μέσα (Young 2014:166). Ενώ ένα χρόνο μετά ξεκίνησε την εκστρατεία με τίτλο “the highly colored enemy<sup>52</sup>”, που ισχυριζόταν ότι τα κόμικς συμβάλουν στον αναλφαβητισμό των παιδιών. Για τον North:

το μεγαλύτερο μέρος αυτών των θορυβωδών εκδόσεων βασίζονταν στην έκκληση τους στο χάος, στις δολοφονίες, στα βασανιστήρια, στις απαγωγές... Οι υπεράνθρωποι ήρωες, οι προκλητικές στολές των ηρωίδων, τα πυροβόλα όπλα τους, η δικαιοσύνη που φοράει

<sup>51</sup> <https://www.mycomicshop.com/search?q=Tales+of+the+Green+Beret+%232> πρόσβαση στις 01/05/2018

<sup>52</sup> Ο Πολύχρωμος εχθρός

κουκούλα και η φτηνή προπαγάνδα βρίσκεται σε κάθε μια από τις σελίδες τους... έτσι αν δεν θέλουμε να δημιουργήσουμε μια επόμενη γενιά ακόμη πιο άγρια από την τωρινή, οι γονείς και οι δάσκαλοι σε ολόκληρη την Αμερική πρέπει να ενωθούν για να δαμάσουν τα κόμικς. (Lopes 2006:401-402)

THE CHICAGO DAILY NEWS, WEDNESDAY, MAY 8, 1940.

# KS and AUTH

## A National Disgrace

(And a challenge to American Parents.)

VIRTUALLY every child in America is reading color "comic" magazines—a poisonous mushroom growth of the last two years.

Ten million copies of these sex-horror serials are sold every month. One million dollars are taken from the pockets of America's children in exchange for graphic insanity.

Frankly we were not perturbed when we first heard about the rise of the action "comics." We imagined (as do most parents) that they were no worse than the "funnies" in the newspapers. But a careful examination of the 108 periodicals now on the stands shocked us into activity. At least 70 per cent of the total were of a nature no respectable newspaper would think of accepting.

Save for a scattering of more or less innocuous "gag" comics and some reprints of newspaper strips, we found that the bulk of these lurid publications depend for their appeal upon mayhem, murder, torture and abduction—often with a child as the victim. Superman heroics, voluptuous females in scanty attire, blazing machine guns, hooded "justice" and cheap political propaganda were to be found on almost every page.

The old dime novels in which an occasional redskin bit the dust were classic literature compared to the sadistic drivel pouring from the presses today.

Badly drawn, badly written and badly printed—a strain on young eyes and young nervous systems—the effect of these pulp-paper nightmares is that of a violent stimulant. Their crude blacks and reds spoil the child's natural sense of color; their hypodermic injection of sex and murder make the child impatient with better, though quieter, stories. Unless we want a coming generation even more ferocious than the present one, parents and teachers throughout America must band together to break the "comic" magazine.

But, of course, the children must be furnished a good substitute. There is nothing dull about "Westward Ho" or "Treasure Island." Sinbad the Sailor didn't need spinach to effect his feats of strength. The classics are full of humor and adventure—plus good writing. And never before in the history of book publishing have there been so many fine new books for children, or better edited children's magazines.

The shame lies largely with the parents who don't know and don't care what their children are reading. It lies with unimaginative teachers who force stupid, dull twaddle down eager young throats, and, of course, it lies with the completely immoral publishers of the "comics"—guilty of a cultural slaughter of the innocents.

But the antidote to the "comic" magazine poison can be found in any library or good bookstore. The parent who does not acquire that antidote for his child is guilty of criminal negligence.

STERLING NORTH.

By James  
ing, \$2.50.)  
to Go to Sea."  
ome, (Macmil-  
s." By Mar-  
li, (Doubleday,  
ering in the war  
y and the Cap-  
ured, homespun  
who make things  
stamp collector,  
the incident in

This is D  
"A Good Ho  
written by I  
and illustrat  
kin.

May Mass  
The De  
The

BY MA  
(Editor of Ju  
WHY all t

Εικόνα 2.11: Το άρθρο του Sterling North, "A National Disgrace"<sup>53</sup>

Τα κόμικς κατηγορήθηκαν ότι είχαν χαμηλό δείκτη αληθοφάνειας, και οδηγούσαν στη καταφυγή σε ένα φανταστικό σύμπαν που υπήρχαν αλλόκοτα όντα (Μουλά 2011<sup>54</sup>) διαταράσσοντας την γλωσσική ανάπτυξη

<sup>53</sup> <http://timely-atlas-comics.blogspot.gr/2011/02/frederic-wertham-censorship-anti.html> πρόσβαση στις 01/05/2015

<sup>54</sup> [http://keimena.ece.uth.gr/main/index.php?option=com\\_content&view=article&id=238:spiderman-50&catid=58:tefxos14&Itemid=94](http://keimena.ece.uth.gr/main/index.php?option=com_content&view=article&id=238:spiderman-50&catid=58:tefxos14&Itemid=94) πρόσβαση στις 03/02/2018



των παιδιών (Lopes 2006:401). Η γλώσσα που χρησιμοποιούσαν τα κόμικς, θεωρήθηκε απλοϊκή και ότι θα οδηγούσε πίσω στον άνθρωπο των σπηλαίων, μειώνοντας το λεξιλόγιο στα μονοσύλλαβα ‘Oof!’ και ‘Zowie!’ ενώ η ιστορικός Amy Kiste Nyberg υποστήριζε ότι τα κόμικς επηρεάζουν την ευφυΐα των παιδιών. (Young 2014:164, 166)

Τα κόμικς αποτελούσαν κοινό τόπο μεταξύ γονέων και δασκάλων ότι εισάγουν τα παιδιά σε έναν «κόσμο αγριότητας και ωμής βίας, σεξουαλικότητας και υποφώσκουσας ομοφυλοφιλίας». Επίσης επειδή ήταν κάτι ανάμεσα στην λογοτεχνία και την ζωγραφική, δεν θεωρήθηκε ότι είναι αυτόνομη τέχνη κυρίως γιατί υστερούσαν σε πρωτοτυπία (Μουλά 2011<sup>55</sup>). Επίσης κατακρίθηκαν ότι δεν έχουν καμιά λογοτεχνική αξία επειδή τα κείμενα των κόμικς βρίσκονταν μέσα σε μπαλονάκια και αφού τα караγκιοζάκια σε σειρά δεν αποτελούν ζωγραφική, έτσι αυτά τα σχέδια και κείμενα είναι προϊόντα Β΄ διαλογής, μια τέχνη που απευθύνεται σε άκριτους και ακαλαίσθητους ανθρώπους. (Μαρτινίδης 1990:142)

Ακόμη εξαιτίας της κακής ποιότητα εκτύπωσης αλλά και του μικρό μεγέθους, θεωρήθηκε ότι βλάπτουν την όραση των παιδιών. Λίγοι ήταν οι καθηγητές που υποστήριζαν ότι δεν υπάρχουν στοιχεία που να επιβεβαιώνουν αυτές τις βλαβερές συνέπειες (Lopes 2006:401) και αντίστοιχα πίστευαν πώς μπορούσαν να αξιοποιηθούν στην εκπαίδευση (Μουλά, Κοσεγιάν 2010:32). Ο Grutenberg (1944) διευθυντής του Child Study Association of America θεωρούσε τα κόμικς σαν μια δύναμη που έπρεπε να αξιοποιηθεί στην εκπαίδευση και ότι «δεν υπάρχει σχεδόν κανένα θέμα που δεν προσφέρεται για παρουσίαση μέσω αυτού του μέσου» (Yang <sup>56</sup>). Ενώ το 1949 το Πανεπιστήμιο του Pittsburgh σε πείραμα που πραγματοποίησε για την χρήση των κόμικς σαν εκπαιδευτικό εργαλείο αποκάλυψε ότι τα κόμικς που χρησιμοποιούνται σε διάφορα μαθήματα όπως, Φυσική, Χημεία, Ιστορία, Λογοτεχνία και Γεωγραφία κέρδισαν το ενδιαφέρον των παιδιών και αποδείχτηκε ότι ήταν

---

<sup>55</sup> [http://keimena.ece.uth.gr/main/index.php?option=com\\_content&view=article&id=238:-spiderman-50&catid=58:tefxos14&Itemid=94](http://keimena.ece.uth.gr/main/index.php?option=com_content&view=article&id=238:-spiderman-50&catid=58:tefxos14&Itemid=94) πρόσβαση στις 03/02/2018

<sup>56</sup> <http://www.geneyang.com/comicsedu/history.html> πρόσβαση στις 05/03/2018

αποτελεσματικό παιδαγωγικό εργαλείο που βοηθούσε τα παιδιά να ξεπεράσουν τις δυσκολίες ανάγνωσης, γραφής και τις δυσκολίες που αντιμετώπιζαν στον προφορικό λόγο (Harbi 2007:22-23). Το 74% των καθηγητών που συμμετείχαν στο πείραμα βρήκαν τα κόμικς χρήσιμα γιατί έδιναν κίνητρα, ενώ το 79% παρατήρησαν ότι αυξήθηκε η συμμετοχή των μαθητών. (Yang<sup>57</sup>)

Τα κόμικς μαζί με τα μυθιστορήματα επιστημονικής φαντασίας είναι εκείνο το κομμάτι των παραλογοτεχνικών<sup>58</sup> κείμενων που έχουν δεχτεί τις μεγαλύτερες κριτικές. Έχοντας χαρακτηριστεί από φιλοαναρχικά περιοδικά, όπως την περίπτωση του “Charlie Mensuel” (στο τεύχος 65 τον Ιούνιο του 1974, σε άρθρο του για τα UFO κατηγορούσε την επιστημονική φαντασία σαν ένα συστημικό καθρέφτη της κυρίαρχης ιδεολογίας), έως σπουδαιοφανείς διδακτορικές διατριβές, όπως του Boris Eizykman “Science fiction et capitalism” (μιλά για την επιστημονική φαντασία σαν ένα συνδυασμό επιθυμίας διατήρησης της καπιταλιστικής κοινωνίας και λιμπιντικών προβολών κατανίκησης του θανάτου, του χώρου, του χρόνου). Μέσα από τα κόμικς υιοθετείτε μια άκριτη αποδοχή των καταστάσεων που επικρατούν στην κοινωνία, προβάλλουν ως κάτι φυσικό τον πόλεμο και τον μεταφέρουν από την γη στα άστρα, ενσωματώνουν στην φαντασία των παιδιών εικόνες βίας, επιθετικές φιγούρες τερατωδών μηχανών και υπέρ-ανθρώπων, τα παραπλανούν με ψευδό-αθώες σχέσεις και πιο σημαντικό από όλα τα απασχολούν από τα σχολικά τους καθήκοντα. (Μαρτινίδης 1992: 139)

Έκτος από τα κόμικς, μεγάλη κριτική και στιγματισμό δέχτηκαν και οι δημιουργοί τους. Η άποψη ότι τα κόμικς είναι χαμηλής ποιότητας ταυτίστηκε με την άποψη ότι το ίδιο αφορά και τους δημιουργούς τους. Έτσι κάτω από τον φόβο να στιγματίσουν ανεπανόρθωτα την καριέρα τους χρησιμοποιούσαν ψευδώνυμα για να προχωρήσουν στην έκδοση του έργου τους. Σε μια σειρά από συνεντεύξεις που δημοσιεύτηκαν στο Comics Journal, ο Will Eisner, έλεγε:

---

<sup>57</sup> <http://www.geneyang.com/comicsedu/strengths.html> πρόσβαση στις 20/03/2018

<sup>58</sup> Ο Μαρτινίδης (1982:136) θεωρεί ότι στην παραλογοτεχνία περιλαμβάνονται έργα όπως μυθιστορήματα και διηγήματα (αστυνομικά, κατασκοπικά, επιστημονικής φαντασίας), γουέστερν, πορνό, συναισθηματικές ιστορίες και φωτορομάντζα, εικονογραφημένες σειρές, κόμικς.

κανένας στο μαγαζί μου δεν χρησιμοποιούσε το πραγματικό του όνομα... όλοι αυτοί, παρεμπιπτόντως, ήταν εκεί γιατί το θεωρούσαν σαν ένα βήμα, σαν μια πρώτη στάση, για να δημιουργήσουν όπως έλπιζαν ένα συνδικάτο για τους δημιουργούς κόμικς για τις εφημερίδες ή τα εικονογραφημένα βιβλία... Οι καλλιτέχνες των κόμικς θεωρήθηκαν τόσο κοινωνικά όσο και ως επάγγελμα, όπως αυτό που οι Γερμανοί αποκαλούσαν *Untermensch*, έναν υπάνθρωπο. Δεν ήταν ασυνήθιστο για εμάς που κάναμε κόμικς να μην αναφέρουμε ότι κάνουμε κόμικς όταν ήμασταν σε ένα κοκτέιλ πάρτι, αλλά να λέμε ότι κάνουμε εικονογραφήσεις. (Lopes 2006: 404)

## **Η εμφάνιση του Dr. Frederic Wertham**

Ένας από τους μεγαλύτερους πολέμιους της βιομηχανίας των κόμικς έγινε ο ψυχίατρος Dr. Frederic Wertham έχοντας την συμπαράσταση εκπαιδευτικών, θρησκευτικών ηγετών, αστυνομικών και γονέων. Ο Wertham στο βιβλίο του με τίτλο «*The Seduction of the Innocent*<sup>59</sup>» το 1954, μελετούσε τις βλαβερές συνέπειες που έχουν τα κόμικς στα παιδιά, και ισχυριζόταν ότι τα κόμικς προκαλούσαν «εγκληματικές και σεξουαλικά ανώμαλες ιδέες». (Young 2014:164-165)

Το βιβλίο αυτό προκάλεσε έντονες αντιδράσεις και τρομοκράτησε τις αμερικάνικες οικογένειες με αποτέλεσμα να ξεκινήσει σταυροφορία εναντίον στα κόμικς. Μεταξύ άλλων στις αναλύσεις του άφηνε αιχμές ότι ο Batman και ο Robin ήταν ομοφυλόφιλοι και εραστές, η Wonderwoman ήταν λεσβία και ο Superman ήταν φασίστας. Μετά από πιέσεις του Wertham, ιδρύθηκε ο Σύνδεσμος Περιοδικών Κόμικς της Αμερικής, ως η λύση για τις ανησυχίες των πολιτών σχετικά με το περιεχόμενο που υπήρχε στα κόμικς. Αυτός ο Σύνδεσμος στην συνέχεια προχώρησε στην δημιουργία του «*Comics Code Authority*<sup>60</sup>». Με βάση αυτόν τον κώδικα απαγορεύτηκε η παρουσίαση αστυνομικών, δικαστών, κυβερνητικών αξιωματούχων θέλοντας να αποφύγουν την έλλειψη σεβασμού για τις καθιερωμένες αρχές. Επιπλέον σε κάθε ιστορία θα έπρεπε να είναι νικητής το καλό. Περιορισμοί τέθηκαν επίσης στις εικόνες και αφορούσαν τις απεικονίσεις απαγωγής, κρυμμένων οπλών, απαγορευτήκαν οι σκηνές

---

<sup>59</sup> Η Αποπλάνηση των Αθώων

<sup>60</sup> Κώδικας Δεοντολογίας και Προτύπων

που απεικόνιζαν βία, απαγορεύτηκε η εμφάνιση Βαμπίρ, λυκάνθρωπων, φαντασμάτων και ζόμπι ενώ τα δεν θα μπορούσαν να αναφέρουν και τις λέξεις «φρίκη», «τρομοκρατία», «έγκλημα». Απαγορεύσεις τέθηκαν επίσης και στις απεικονίσεις «σεξουαλικής διαστροφής» και «παράνομων σχέσεων σεξ», καθώς και σκηνές αποπλάνησης, βιασμού, σαδισμού και μαζοχισμού.



Εικόνα 2.12: Εικόνα από το κάψιμο κόμικς<sup>61</sup>

Έτσι οδηγηθήκαμε στην ύπαρξη παιδικών αναγνωσμάτων, αντικατέστησαν το σεξ με ρομαντικές ιστορίες, οι γυναίκες ηρωίδες δεν φορούσαν πια δερμάτινα και αποκαλυπτικά ρούχα ενώ φόρεσαν μακριές φούστες και φαρδιά πουλόβερ και η αστυνομία κέρδιζε κάθε μάχη. Αυτό το σκηνικό φαίνεται ότι άρχισε να αλλάζει την δεκαετία του 60' με την εμφάνιση του Stan Lee, συγγραφέα της Marvel που δημιούργησαν ήρωες όπως ο Hulk, Spiderman κ.α. που κατάφεραν να παρακάμψουν την λογοκρισία<sup>62</sup>.

<sup>61</sup> <http://www.mixanitouxronou.gr/ta-komiks-pou-kaikan-se-dimosious-chorous-i-isteria-kata-ton-komiks-pou-xespase-stin-ameriki-to-1954-ke-odigise-se-akrea-logokrisia-ke-katastrofi-ekatommirion-periodikon/> πρόσβαση στις 15/01/2018

<sup>62</sup> <http://www.mixanitouxronou.gr/ta-komiks-pou-kaikan-se-dimosious-chorous-i-isteria-kata-ton-komiks-pou-xespase-stin-ameriki-to-1954-ke-odigise-se-akrea-logokrisia-ke-katastrofi-ekatommirion-periodikon/> πρόσβαση στις 15/01/2018



Εικόνα 2.13: Εικόνες από την συγκέντρωση κόμικς<sup>63</sup>

Όπως αναφέρει και ο McLuhan (1967:168) οι πρεσβύτεροι της φυλής δεν είχαν καταλάβει τίποτα για την μορφή των κόμικς και ούτε μπορούσαν να διακρίνουν τίποτα για το περιεχόμενο. Το χάος και η βία ήταν το μοναδικό που αναγνώριζαν σε αυτά και πίστευαν ότι αυτά θα κυριαρχήσουν στον κόσμο. Επιπλέον θεωρούσαν όλα τα εγκλήματα που γίνονταν, προϊόν των κόμικς. Ακόμη και οι πιο σκληροί εγκληματίες χρησιμοποιούσαν αυτό το επιχειρήματα και έλεγαν ότι ήταν τα κόμικς που τους οδήγησαν σε αυτή την κατάσταση.

---

<sup>63</sup> <http://www.mixanitouxronou.gr/ta-komiks-pou-kaikan-se-dimosious-chorous-i-isteria-kata-ton-komiks-pou-xespase-stin-ameriki-to-1954-ke-odigise-se-akrea-logokrisia-ke-katastrofi-ekatommirion-periodikon/> πρόσβαση στις 15/01/2018

## Κεφάλαιο Τρίτο: Μεθοδολογία

### Μεθοδολογική προσέγγιση

Για να πραγματοποιηθεί το ερευνητικό τμήμα της διπλωματικής εργασίας, χρησιμοποιήθηκε η ανάλυση λόγου. Πιο συγκεκριμένα χρησιμοποιήθηκε η Κριτική Ανάλυση Λόγου μέσα από την προσέγγιση του Fairclough και η Ποιοτική Ανάλυση Περιεχομένου μέσα από την προσέγγιση του Mayring.

Για την συγκέντρωση του υλικού που χρησιμοποιήθηκε, αξιοποιήθηκε ελληνική και ξένη βιβλιογραφία που αντλήθηκε από τις βιβλιοθήκες του Παντείου Πανεπιστήμιου, της Ανώτατης Σχολής Καλών Τεχνών και τη βιβλιοθήκη Επιστημών Αγωγής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστήμιου Αθηνών. Επιπλέον αξιοποιήθηκαν και διαδικτυακές πηγές μέσα από την υπηρεσία Scholar της Google, που προσφέρει την δυνατότητα αναζήτησης και πρόσβασης σε ακαδημαϊκή βιβλιογραφία.

### Η κριτική ανάλυση λόγου

Το ενδιαφέρον που παρατηρήθηκε κατά την δεκαετία του 1960, γύρω από την μελέτη του λόγου σε σχέση με το ρόλο του στην παραγωγή και αναπαραγωγή σχέσεων εξουσίας στο κοινωνικό, πολιτικό, ιδεολογικό και πολιτισμικό πεδίο οδήγησε στην εμφάνιση της κριτικής ανάλυσης λόγου σαν μια μέθοδο ανάλυσης. (Κόλλιας 2014:458)

Η κριτική ανάλυση λόγου (critical discourse analysis) βασίζεται στο πλαίσιο του κοινωνικού κονστρουξιονισμού<sup>64</sup> (social constructionism) και έλκει τις ρίζες του στον γαλλικό μεταδομισμό και τη μεταδομιστική απόρριψη ολοποιητικών και καθολικευτικών θεωριών, όπως το μαρξισμό και την ψυχανάλυση. Είναι ένας όρος-ομπρέλλα που καλύπτει ένα ευρύ

---

<sup>64</sup> Οι Phillips και Jorgensen προτιμούν την χρησιμοποίηση του όρου κοινωνικός κονστρουξιονισμός (social constructionism) αντί του όρου κοινωνικός κονστρουκτιβισμός (social constructivism) που η χρήση του είναι πιο συνήθης, ώστε να είναι σαφής η διαφορά από την κονστρουκτιβιστική (constructivist) θεωρία του Piager

φάσμα νέων θεωριών γύρω από τον πολιτισμό και την κοινωνία. Η κριτική ανάλυση λόγου δεν αντιλαμβάνεται τον τρόπο που μιλάμε σαν μια ουδέτερη αντανάκλαση του κόσμου, της ταυτότητας και των κοινωνικών σχέσεων αλλά έχει ενεργή συμβολή στην δημιουργία και την αλλαγή του. (Philips et Jorgensen 2009:18,23,27)

Μέσα από την κριτική ανάλυση λόγου μας δίνεται η δυνατότητα να δούμε τη γλώσσα ως "πηγή κοινωνικά προσδιορισμένων νοημάτων" και λιγότερο ως ένα μέσο προσωπικής έκφρασης. Μέσα από αυτή μελετούμε τον τρόπο με τον οποίο η κατάχρηση της κοινωνικής εξουσίας, η κυριαρχία και η ανισότητα θεσμοθετούνται, μπορούν να αναπαράγονται και να αποτελούν αντικείμενο αντίστασης μέσω του κειμένου και της ομιλίας στο κοινωνικό και πολιτικό περιεχόμενο. Μας δείχνει ποιος είναι ο τρόπος που συνδέεται η γλώσσα, η κοινωνία και η ιδεολογία και με αυτή την έννοια συνδυάζει τη μικρό-ανάλυση των κείμενων με τη μακρό-ανάλυση των κοινωνικών δομών και των σχέσεων εξουσίας με τις οποίες εμπλέκονται τα κείμενα. (Γεωργαλίδου, Σηφιανού & Τσάκωνα, 2014:149-151)

### **Η προσέγγιση του Fairclough.**

Για τον Fairclough ο λόγος αποτελεί μια σημαντική μορφή κοινωνικής πρακτικής που αναπαράγει και μεταβάλλει την γνώση, τις ταυτότητες, τις κοινωνικές σχέσεις και τις σχέσεις εξουσίας, αλλά ταυτόχρονα διαμορφώνεται από άλλες κοινωνικές πρακτικές και δομές. Έτσι ο λόγος βρίσκεται σε διαλεκτική σχέση με άλλες διαστάσεις της κοινωνίας.

Η προσέγγιση του Fairclough είναι μια κειμενοκεντρική μορφή ανάλυσης λόγου, η οποία συνδυάζει τρεις διαφορετικές προσεγγίσεις:

α) τη λεπτομερειακή κειμενική ανάλυση που πραγματοποιείται στον χώρο της γλωσσολογίας (σε αυτήν συμπεριλαμβάνεται και η λειτουργική γραμματική του Michael Holiday). Με την χρήση της κειμενικής ανάλυσης ο Fairclough, θέλει να κατανοήσει την γλωσσική λειτουργία των ρηματικών διαδικασιών σε επιμέρους κείμενα.

β) τη μακρό-κοινωνιολογική ανάλυση της κοινωνικής πρακτικής (εδώ ανήκει και η θεωρία του Foucault, που δεν περιλαμβάνει ειδικές μεθόδους για την ανάλυση συγκεκριμένων κειμένων). Η μακρο-κοινωνιολογική παράδοση είναι ιδιαίτερα σημαντική, γιατί αναγνωρίζει ότι οι κοινωνικές πρακτικές διαμορφώνονται από κοινωνικές δομές και σχέσεις εξουσίας, και ότι συχνά τα άτομα δεν έχουν συνείδηση των διαδικασιών αυτών.

γ) τη μικρό-κοινωνιολογική, ερμηνευτική παράδοση στην κοινωνιολογία (εδώ ανήκουν η εθνομεθοδολογία και η ανάλυση συνομιλιών), που ερμηνεύει την καθημερινή ζωή ως προϊόν των ενεργειών των ατόμων, οι οποίες ακολουθούν ένα ενιαίο σύνολο κανόνων και διαδικασιών κοινής λογικής. Η ερμηνευτική παράδοση βοηθά να κατανοήσουμε πως τα άτομα διαμορφώνουν ενεργά, μέσα από τις καθημερινές πρακτικές, έναν κόσμο που κυριαρχείται από συγκεκριμένους κανόνες. (Phillips et Jorgensen 2009: 124-126)

#### **Το τρισδιάστατο πρότυπο του Fairclough.**

Για τον Fairclough η έννοια του λόγου γίνεται αντιληπτή με τρεις διαφορετικούς τρόπους (εικόνα 3.1). Ο πρώτος τρόπος που αποτελεί και μια πιο αφηρημένη έννοια, ο λόγος εκφράζει τη γλωσσική χρήση ως κοινωνική πρακτική. Δεύτερον ο λόγος δηλώνει τον ιδιαίτερο τύπο γλώσσας που χρησιμοποιείται σε ένα συγκεκριμένο πεδίο (π.χ. επιστημονικός, πολιτικός λόγος) και τρίτον ο λόγος λειτουργεί σαν μετρήσιμη μονάδα και αναφέρεται σε έναν συγκεκριμένο τρόπο έκφρασης που νοηματοδοτεί τις εμπειρίες από μian ιδιαίτερη οπτική γωνία. Με βάση την τρίτη σημασία, η έννοια του λόγου αναφέρεται και σε κάθε επιμέρους λόγο που μπορεί να διακριθεί, έτσι μπορούμε να έχουμε τον φεμινιστικό λόγο, τον μαρξιστικό λόγο, τον νεοφιλελεύθερο λόγο, τον καταναλωτικό λόγο κ.α.

Με βάση την θεωρία του Fairclough, ο λόγος μπορεί να συμβάλει στην κατασκευή κοινωνικών ταυτοτήτων, κοινωνικών σχέσεων και συστημάτων γνώσης και νοήματος. Έτσι ο λόγος έχει τρεις λειτουργίες, μια ταυτιστική λειτουργία, μια σχεσιακή λειτουργία και μια ιδεοποιητική λειτουργία. Το



ερευνητικό ενδιαφέρον σε κάθε ανάλυση οφείλει να επικεντρωθεί σε δυο διαστάσεις του λόγου: α) στο επικοινωνιακό συμβάν, μια συγκεκριμένη περίπτωση γλωσσικής χρήσης και β) στην τάξη του λόγου, τον συναστερισμό όλων των διαφορετικών τύπων λόγου.

Κάθε χρήση της γλώσσας συνιστά επικοινωνιακό συμβάν που έχει τρεις διαστάσεις: α) αποτελεί κείμενο (ομιλία, γραπτό, οπτική εικόνα ή συνδυασμό των παραπάνω), β) αποτελεί ρηματική πρακτική που αφορά την παραγωγή και των κατανάλωση κειμένων και γ) αποτελεί κοινωνική πρακτική. Κάθε ανάλυση λόγου σε ένα επικοινωνιακό συμβάν πρέπει να εξετάσει και τις τρεις διαστάσεις. Έτσι η ανάλυση πρέπει να εστιάσει α) στα γλωσσικά χαρακτηριστικά του κειμένου, β) στις διαδικασίες που συνδέονται με την παραγωγή και την κατανάλωση του κειμένου (ρηματική πρακτική) και γ) στην ευρύτερη κοινωνική πρακτική που ανήκει το επικοινωνιακό συμβάν.



Εικόνα 3.1: Το τρισδιάστατο πρότυπο του Fairclough

Στο μοντέλο του Fairclough το κείμενο και η ρηματική πρακτική αποτελούν δυο διαφορετικές διαστάσεις και για αυτό πρέπει να γίνεται

διαχωρισμός μεταξύ αυτών των δυο. Η ανάλυση της ρηματικής πρακτικής επικεντρώνεται στους τρόπους που χρησιμοποιούν οι συγγραφείς των κειμένων από την μια πλευρά για να αντλήσουν προϋπάρχοντες λόγους και προϋπάρχοντα είδη για να διαμορφώσουν τα κείμενα τους και από την άλλη στους τρόπους που χρησιμοποιούν οι δέκτες των κειμένων προϋπάρχοντες λόγους και προϋπάρχοντα είδη για το πώς θα ερμηνεύσουν και καταναλώσουν τα κείμενα. Η κειμενική πρακτική επικεντρώνεται στα τυπικά χαρακτηριστικά με τα οποία πραγματώνονται οι διάφοροι λόγοι και τα διάφορα είδη γλωσσικά όπως το λεξιλόγιο, η γραμματική, η σύνταξη και η συνοχή των προτάσεων. Η σχέση που δημιουργείται ανάμεσα στα κείμενα και την κοινωνική πρακτική διαμεσολαβείται από την ρηματική πρακτική. Τα κείμενα διαμορφώνουν την κοινωνική πρακτική και με την μεσολάβηση της ρηματικής πρακτικής διαμορφώνονται από αυτή, στην οποία για να παραγάγουν και να καταναλώσουν κείμενα τα άτομα χρησιμοποιούν την γλώσσα. (Phillips et Jorgensen 2009:126-131)

Ο Fairclough για την πραγματοποίηση της ανάλυση λόγου ως κειμένου, ρηματικής πρακτικής και κοινωνικής πρακτικής εισηγείται έξι διαφορετικές φάσεις. Στην πρώτη φάση έρευνας γίνεται η επιλογή του ερευνητικού προβλήματος, στη δεύτερη φάση πραγματοποιείται η διατύπωση των ερωτημάτων της έρευνας, στην τρίτη ακολουθεί η επιλογή του υλικού, στην τέταρτη φάση γίνεται η μεταγραφή, στην πέμπτη φάση πραγματοποιείται η ανάλυση και τέλος στην έκτη φάση γίνεται η παρουσίαση των αποτελεσμάτων.

### **Ποιοτική Ανάλυση Περιεχομένου**

Η ανάλυση περιεχομένου σχετίζεται με τις ερευνητικές καταστάσεις, που η ανάλυση της επικοινωνίας είναι το κύριο ενδιαφέρον του ερευνητή. Όλα τα Μέσα που έχουν ως στόχο την επικοινωνία, έχουν περιεχόμενο. Έτσι αναλύοντας αυτό το περιεχόμενο, αναλύουμε την επικοινωνία. Η ανάλυση περιεχομένου μπορεί να εφαρμοστεί στα α) γραπτά κείμενα, β) προφορική

επικοινωνία και γ) στην προφορική αλληλεπίδραση. (Δημητρόπουλος 2004:147-148)

Από τους πρωτεργάτες του όρου ποιοτική ανάλυση περιεχομένου ήταν ο Kracauer (1952-3), που στάθηκε απέναντι στην μέχρι τότε κυριαρχία αναλύσεων περιεχομένου, που ασχολούνταν με αποκλειστικά με το «έκδηλο» περιεχόμενο της επικοινωνίας και παρουσίαζαν τα ποσοτικοποιημένα δεδομένα σαν αποτέλεσμα αντικειμενικών και ακριβών παρατηρήσεων με βάση τα πρότυπα των θετικών επιστημών. Πίστευε ότι η τόσο μεγάλη προσοχή που είχε δοθεί στην ποσοτικοποίηση, αντί να ενισχύει την ακρίβεια των μετρήσεων κατάφερνε ακριβώς το αντίθετο.

Η ποιοτική ανάλυση προχώρα σε κωδικοποιήσεις των μηνυμάτων, χωρίς να την ενδιαφέρει η μέτρηση των συχνοτήτων με εμφάνισης της μίας ή της άλλης κατηγορίας. Αυτό που φαίνεται να έχει μεγάλη σημασία είναι η επιλογή και η ορθολογική οργάνωση των κατηγοριών με τέτοιο τρόπο ώστε να συμπυκνώνουν τις ουσιώδεις σημασίες των προς ανάλυση κειμένων. (Κόλλιας 2014:477-478)

#### **Η προσέγγιση του Mayring.**

Ο Mayring είχε σημαντική συμβολή στην ποιοτική ανάλυση περιεχομένου κατά την διάρκεια της δεκαετίας του 1980, που κωδικοποίησε μια σειρά από τεχνικές και φάσεις ποιοτικής ανάλυσης περιεχομένου. Πρότεινε τρεις ερευνητικές διαδικασίες ποιοτικής ανάλυσης περιεχομένου: α) την περίληψη και τον επαγωγικό σχηματισμό κατηγοριών ανάλυσης (zusammenfassung und inductive kategorienbildung), β) την εξήγηση/ανάλυση πλαισίου (explication/ kontextanalyse) και τέλος γ) τη δόμηση (strukturierung). (Κόλλιας 2014:507-508)

Για την πραγματοποίηση του ερευνητικού τμήματος της εργασίας επιλέχθηκε να χρησιμοποιηθεί η πρώτη διαδικασία, η περίληψη και ο επαγωγικός σχηματισμός κατηγοριών ανάλυσης.

Σκοπός της περίληψης είναι η μείωση του πρωτογενές υλικού έρευνας σε ένα μικρότερο και ευκολότερα διαχωρίσιμο επίπεδο, χωρίς όμως να

χάνεται κάποια από τις ουσιώδεις σημασίες του αρχικού υλικού. Στη συνέχεια προσδιορίζονται τα ερευνητικά ερωτήματα. Έπειτα θα προχωρήσουμε στην δημιουργία παραφράσεων από το πρωτογενές υλικό, στο επόμενο βήμα θα πραγματοποιηθεί η γενίκευση των παραφράσεων. Μετά ακολουθεί μια πρώτη φάση σύμπτυξης των παραφράσεων, σε αυτό το βήμα προχωρούμε στην απομάκρυνση των επαναλήψεων και στη συνέχεια με μια δεύτερη φάση σύμπτυξης, οι παραφράσεις που έχουν κοινό περιεχόμενο θα συνδυαστούν σχηματίζοντας καινούργιες πιο περιεκτικές διατυπώσεις. (Κόλλιας 2014:508-509)

Στη συνέχεια χρησιμοποιώντας σαν παράδειγμα το τεύχος #39, το πρώτο τεύχος του ερευνώμενου υλικού που συστήνει στο αναγνωστικό κοινό τον κεντρικό ήρωα, Antony Stark, παρουσιάζουμε τον τρόπο που χρησιμοποιήθηκε η προσέγγιση του Mayring.

### **Η περίληψη και ο επαγωγικός σχηματισμός κατηγοριών**

Ακολουθώντας τα βήματα της προσέγγισης που αναφέρθηκαν προηγούμενος προχωρήσαμε στο σχηματισμό δυο πινάκων (3.1 και 3.2). Η μόνη διαφοροποίηση στη διαδικασία είναι η προσθήκη μιας επιπλέον στήλης, που αναφέρεται ο ομιλητής. Μέσα στους δυο πίνακες καταγράφουμε τα τμήματα του κειμένου που προσδιορίζουν τον κεντρικό ήρωα του κόμικς, τον Antony Stark και τον εχθρό που εμφανίζεται στο συγκεκριμένο τεύχος.

Στην πρώτη στήλη γίνεται καταγραφή στον αριθμό του τεύχους και την σελίδα από όπου αντλήθηκε το παράθεμα. Στην δεύτερη στήλη καταγράφεται ο ομιλητής, στην τρίτη στήλη γίνεται καταγραφή του ακριβές παραθέματος που αντλήθηκε από το υλικό, στην γλώσσα που αυτό είναι γραμμένο. Έπειτα στις επόμενες τρεις στήλες έχουμε την ανάλυση του υλικού, στα ελληνικά αυτή την φορά.

Μέσα από τον Πίνακα 3.1 βλέπουμε τον τρόπο και τα στοιχεία που παρουσιάζουν τον κεντρικό ήρωα. Αρχικά μας γίνεται γνωστό το όνομα

του, Antony Stark, η κοινωνική του θέση, είναι ένας πλούσιος Αμερικάνος, γνωρίζουμε την οικογενειακή του κατάσταση, είναι ένας εργένης γυναικοκατακτητής, επιπλέον παρουσιάζεται ο πατριωτισμός του, δεν φοβάται να βρεθεί στην πρώτη γραμμή του μετώπου ρισκάροντας την ζωή του για το καλό της πατρίδας του, συνεργάζεται με την κυβέρνηση και τα όπλα του χρησιμοποιούνται για την επίτευξη της νίκης στο Βιετνάμ, ενώ δεν φοβάται παρά το γεγονός ότι είναι στόχος του εχθρού.

Μέσα από τον Πίνακα 3.2 βλέπουμε την παρουσίαση του εχθρού του Antony Stark. Η πιο σημαντική πληροφορία που γίνεται γνωστή είναι η προέλευση του, ο εχθρός είναι από το Βιετνάμ, επιπλέον γίνονται γνωστά τα φρονήματα του, είναι Κομμουνιστής αντάρτης, μαθαίνουμε το όνομα του, Wong-Chu, την στρατιωτική του δύναμη, είναι μεγαλύτερη από αυτή των Αμερικάνων. Επίσης μας δίνονται περισσότερες πληροφορίες για τον Wang-Chu, είναι τύραννος, αδίστακτος, χωρίς κανένα σεβασμό στην ανθρώπινη ζωή, πολεμοχαρής, με επιθυμία για όλο και περισσότερη δύναμη και τον αποκαλούν πολέμαρχο.

| <u>Ποιος είναι ο Antony Stark</u> |              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                               |
|-----------------------------------|--------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Κωδικός                           | Ομιλητές     | Παραθέματα από το ερευνητικό υλικό                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Παράφραση                                                                                                                                                                                                                                      | Πρώτη Επαγωγή                                                                                                                                                      | Δεύτερη Επαγωγή                                                                                                                                                                                                                               |
| #39 pp2                           | USA soldier  | boy! that guy stark must really rate to get a twenty-four hour guard!<br><br>The commies would give their eyeteeth to know what he's working right now!                                                                                                                                                                                                                             | Είναι ένας σημαντικός αμερικάνος που χρειάζεται 24ωρή προστασία, αφού είναι στόχος των κομμουνιστών για το έργο του                                                                                                                            | Είναι ένα σημαντικό μέλος της αμερικανικής κοινωνίας που βρίσκεται σε συνεχή κίνδυνο για το έργο του                                                               | Είναι ένας πλούσιος, εργένης, γυναικοκατακτητής, φιλοχρήματος που είναι στόχος για το έργο του                                                                                                                                                |
| #39 pp3                           | Author       | antony stark... rich, handsome know as playboy, constantly in the company of beautiful, adoring women<br><br>antonys stark is both a sophisticate and a scientist! A millionaire bachelor, as much at home in a laboratory as in high society!<br><br>but, this man who seems so fortunate, who's envied by millions -- is soon destined to become the most tragic figure on earth! | Είναι ένας πλούσιος, γνωστός playboy που περιτριγυρίζεται από όμορφες γυναίκες. Είναι ένας εκλεπτυσμένος άνθρωπος της υψηλής κοινωνίας και των εργαστηρίων, ένας εκατομμυριούχος εργένης, που φαίνεται τυχερός και επιθυμεί περισσότερα πλούτη | Είναι εξαιρετικής οικονομικής κατάστασης, γυναικοκατακτητής, με καλούς τρόπους, με επιθυμία για μεγαλύτερο πλούτο                                                  |                                                                                                                                                                                                                                               |
| #39 pp3                           | Author       | antony stark... rich, handsome know as playboy, constantly in the company of beautiful, adoring women<br><br>antonys stark is both a sophisticate and a scientist! A millionaire bachelor, as much at home in a laboratory as in high society!<br><br>but, this man who seems so fortunate, who's envied by millions -- is soon destined to become the most tragic figure on earth! | Είναι ένας πλούσιος, γνωστός playboy που περιτριγυρίζεται από όμορφες γυναίκες. Είναι ένας εκλεπτυσμένος άνθρωπος της υψηλής κοινωνίας και των εργαστηρίων, ένας εκατομμυριούχος εργένης, που φαίνεται τυχερός και επιθυμεί περισσότερα πλούτη | Είναι εξαιρετικής οικονομικής κατάστασης, γυναικοκατακτητής, με καλούς τρόπους, με επιθυμία για μεγαλύτερο πλούτο                                                  |                                                                                                                                                                                                                                               |
| #39 pp2                           | Antony Stark | now do you believe that the transistor's that I've invented are capable of solving your problem at Vietnam?                                                                                                                                                                                                                                                                         | Τα όπλα που φτιάχνει ο Tony Stark χρησιμοποιούνται για την νίκη απέναντι στους Βιετναμέζους                                                                                                                                                    | Τα όπλα του χρησιμοποιούνται στο Βιετνάμ                                                                                                                           | Τα όπλα του χρησιμοποιούνται για να επιτευχθεί η νίκη στο Βιετνάμ. Είναι πατριώτης που ριψοκινδυνεύει για το καλό της πατρίδας, δεν διστάζει να θυσιαστεί για την νίκη απέναντι στο κακό και δεν φοβάται να βρεθεί στην πρώτη γραμμή τη μάχης |
| #39 pp4                           | USA soldier  | Thanks to your inventions, our mortars are no larger or heavier than flashlights! Our men can carry them anywhere!                                                                                                                                                                                                                                                                  | Οι εφευρέσεις του είναι χρήσιμες στο αμερικανικό στρατό                                                                                                                                                                                        | Συνεργάζεται στενά με τον στρατό                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                               |
| #34 pp4                           | Antony Stark | That's why I was sent here! To make sure they work as well as planned! If not I'll fix 'em on the spot!                                                                                                                                                                                                                                                                             | Αυτός είναι ο λόγος που με έστειλαν εδώ, για να ελέγξω αν δουλεύουν όπως σχεδιαστήκαν, αν όχι θα τα διορθώσω επιτόπου                                                                                                                          | Έχει ως γνώμονα το καλό της Αμερικής και την νίκη απέναντι στον εχθρό. Δεν Διστάζει να βρεθεί στο μέτωπο για να ελέγξει τον τρόπο που δουλεύουν οι εφευρέσεις του. |                                                                                                                                                                                                                                               |
| #39 pp5                           | Antony Stark | I know I'll live only days to live, but my last act will be to defeat this, grinning, smirking red terrorist!                                                                                                                                                                                                                                                                       | Αν και γνωρίζει ότι έχει μόνο μερικές μέρες ζωής δεν διστάζει να αγωνιστεί μέχρι το τέλος για να εξαφανίσει τον εχθρό                                                                                                                          |                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                               |

Πίνακας 3.1: Ποιος είναι ο Antony Stark

| Ποιος είναι ο Εχθρός |              |                                                                                                                                        |                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|----------------------|--------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Κωδικός              | Ομιλητές     | Παραθέματα από το ερευνητικό υλικό                                                                                                     | Παράφραση                                                                                                                          | Πρώτη Επαγωγή                                                                                                                                                                       | Δεύτερη Επαγωγή                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| #39 pp2              | Antony Stark | now do you believe that the transistor's that I've invented are capable of solving your problem at Vietnam?                            | Τα όπλα που φτιάχνει ο Tony Stark χρησιμοποιούνται για την νίκη απέναντι στους Βιετναμέζους                                        | Ο Tony Stark συμβάλλει στην μάχη απέναντι στον κομμουνισμό με τα όπλα που δημιουργεί για να επιτευχθεί η νίκη                                                                       | Ο εχθρός είναι ο Βιετναμέζος Wong-Chu, ένας κομμουνιστής τύραννος που αριθμεί μεγαλύτερη στρατιωτική δύναμη από τους αμερικανούς αλλά τα όπλα του stark τους δίνουν το πλεονέκτημα                                                                                                                       |
| #39 pp3              | Author       | our tale really has his beginning halfway around the world, in a south Vietnam jungle, menaced by a Wong-Chu, the red guerrilla tyrant | Η βάση του εχθρού είναι μέσα στην ζούγκλα, στο άλλο μισό του κόσμου και ο εχθρός ονομάζεται Wong-Chu                               | Ο εχθρός κρύβεται μέσα στην ζούγκλα κάνοντας δύσκολη την πρόσβαση, είναι πολυπληθέστερος και τα όπλα του stark θα διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην νίκη                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| #39 pp4              | USA soldier  | the red guerrilla outnumber us! Our heavy artillery could beat them, but we can't transport such big weapons through the dense jungle! | Ο στρατός του εχθρού είναι κατά πολύ μεγαλύτερος από τον αμερικανών αλλά τα όπλα του Stark θα τους βοηθήσουν να νικήσουν τον εχθρό |                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| #39 pp3              | Wong-Chu     | Hah! I have bought another village to his knees                                                                                        | Είναι ένας πολεμοχαρής που κατακτά το ένα χωριό μετά το άλλο                                                                       | Είναι ένας αδίστακτος πολεμοχαρής που θεωρεί ότι έχει τεράστια δύναμη και τα δεν φοβάται τίποτα. Θεωρεί παιχνίδι του τα χωριά που κατακτά και θέλει να μάχεται με τους ισχυρότερους | Είναι αδίστακτος πολεμοχαρής με μεγάλη εμπιστοσύνη στην δύναμη του, έξυπνος, δεν διστάζει να τα βάλει με τους πιο ισχυρούς, τον αποκαλούν πολέμαρχο, χρησιμοποιεί τους αιχμάλωτους για να πετύχει το σκοπό του, επιθυμία για μεγαλύτερη ισχύ Είναι αδίστακτος δολοφόνος χωρίς σεβασμό στην ανθρώπινη ζωή |
| #39 pp3              | Wong-Chu     | Now for the wresting match! If any prisoner can defeat Wong Chu, I free whole village                                                  | Έχει μεγάλη εμπιστοσύνη στην δύναμη του που δεν διστάζει να μπαίνει και αυτός στην μάχη                                            |                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| #39 pp3              | Wong-Chu     | ah! you are good! But Wong-Chu is better!                                                                                              | Χρησιμοποιεί το κατεκτημένο λαό σαν παιχνίδι                                                                                       |                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| #39 pp3              | Wong-Chu     | it is over! Now let us plunderthe town! For none can stop the victorious Wong-Chu                                                      | Πιστεύει ότι κανείς δεν μπορεί να τον νικήσει                                                                                      |                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| #39 pp3              | Author       | desparate to save their village, the strongest of the natives accept the wor lord's challenge                                          | Δεν διστάζει να τα βάζει με τους ποιο ισχυρούς, γιατί πιστεύει ότι είναι ισχυρότερος                                               |                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| #39 pp3              | Wong-Chu     | ah! you are good! But Wong-Chu is better!                                                                                              |                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| #39 pp5              | Wong-Chu     | Bah! We can use his genius! Wong-Chu will trick him into spending his last days on earth working for us! Is he strong enough now?      | Πιστεύει ότι είναι έξυπνος, εκμεταλλεύεται τους αιχμάλωτους μέχρι το θάνατο                                                        | Είναι έξυπνος, πονηρός, εκμεταλλεύεται τους αιχμάλωτους και επιθυμεί να γίνει πιο δυνατός με την απόκτηση καινούργιων όπλων                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| #39 pp5              | Wong-Chu     | we know you are american weapons inventor! If you design powerfull new weapon for me, afterwards I have surgeon save your life!        | Έχει επιθυμία για ισχυρά όπλα                                                                                                      |                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| #39 pp7              | Wong-Chu     | he has gone mad! After him! End his miserable life! He is of no further use to me!                                                     | Κυνηγά και δολοφονεί όποιον δεν του είναι χρήσιμος πια                                                                             | Είναι ένας αδίστακτος που δεν διστάζει να δολοφονεί όσους δεν του είναι χρήσιμοι πια                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| #39 pp12             | Wong-Chu     | now to order the execution of all my prisoners!                                                                                        | Δολοφονήστε όλους τους κρατούμενους                                                                                                | Σκοτώνει ακόμη και τους κρατούμενους πολέμου                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| #39 pp13             | Wong-Chu     | guards! Guards! Slay the prisoners! Now!                                                                                               | Σφαχτέ όλους τους κρατούμενους                                                                                                     |                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |

*Πίνακας 3.2: Ποιος είναι ο Εχθρός*

## Κεφάλαιο Τέταρτο: Οι Ερευνητικοί Στόχοι

Η προπαγάνδα βρίσκεται παντού γύρω μας και χρησιμοποιείται με έκδηλο ή άδηλο τρόπο, έχοντας σαν στόχο την διαμόρφωση της κοινής γνώμης. Είναι μια έννοια που κέντρισε το ενδιαφέρον του επιστημονικού κόσμου και έγινε αντικείμενο έρευνας και ανάλυσης ο τρόπος που εφαρμόζεται. Μέσα από την βιβλιογραφία παρατηρούμε ότι η προπαγάνδα χρησιμοποιείται σε όλες τις πτυχές της ζωής μας, από την απλή καθημερινή συζήτηση δυο ή περισσότερων ατόμων, στα ΜΜΕ, στην διαφήμιση, στην πολιτική, στα βιβλία, στα μυθιστορήματα, στις ταινίες, στην μουσική, προσπαθώντας να επηρεάσει στάσεις, πεποιθήσεις, αντιλήψεις και συμπεριφορές.

Ο Harold Lasswell (1927) μελέτησε τις τεχνικές προπαγάνδας που χρησιμοποιήθηκαν από την Αμερική, την Βρετανία, την Γαλλία και την Γερμανία στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, Ο Arnold Perris (1958) ερεύνησε πως χρησιμοποιήθηκε η μουσική σαν τέχνη για την πειθώ και τον έλεγχο, οι Noam Chomsky και Edward Herman (1988) μίλησαν για ένα μοντέλο προπαγάνδας που χρησιμοποιούν τα ΜΜΕ στις ΗΠΑ, ο Paul Rutherford (2000) μελέτησε πάνω από 10.000 διαφημίσεις για να τονίσει την παρουσία της διαφημιστικής ρητορικής, ο David Miller (2003) ερεύνησε την στάση των ΜΜΕ στην επίθεση κατά του Ιράκ, ενώ ο Nicholas O'Shaughnessy (2004) μελέτησε την σχέση προπαγάνδας και πολιτικής και ο J.C. Fox (2007) μελέτησε την προπαγάνδα στον Βρετανικό και Ναζιστικό κινηματογράφο κατά την διάρκεια του Β΄ Παγκόσμιου Πόλεμου και Παρατηρούμε λοιπόν ότι η προπαγάνδα χρησιμοποιείται σε όλες τις πτυχές της ζωής μας. Έτσι τα κόμικς δεν θα μπορούσαν να γλιτώσουν από τα δίκτυα της.

Μέσα στις σελίδες των κόμικς μεγάλωσαν γενιές ανθρώπων, δύσκολα συναντάς κάποιον που δεν έχει διαβάσει και γνωρίζει τον Μίκυ και τον Ντόναλντ, τον Captain America, τον Superman, τον Batman, τον Iron Man, τον Spiderman και πολλούς άλλους ήρωες που μας συνοδεύουν από την παιδική ηλικία μέχρι σήμερα. Τα κόμικς μέσα από παρουσία



δεκαετιών κατάφεραν να γίνουν μια δημοφιλής μορφή τέχνης που απευθύνεται σε άτομα με διαφορετικά χαρακτηριστικά, ηλικίας, καταγωγής, θρησκείας, οικονομικής κατάστασης, φύλου.

Πόσο αθώα είναι όμως τα κόμικς και πως χρησιμοποιήθηκαν για την μετάδοση μηνυμάτων;

Την απάντηση σε αυτό επιχείρησαν να δώσουν πολλοί ερευνητές που ασχολήθηκαν με την μελέτη των κόμικς. Ο Russel Belk (1987) μελέτησε τον τρόπο που παρουσιάζονται οι υλικές αξίες στα κόμικς, ο Nick Murray (2000) μελέτησε τους υπερ-ήρωες και την προπαγάνδα κατά την διάρκεια του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου, η Natalie R. Sheppard (2014) μελέτησε την προπαγάνδα μέσα από τους υπέρ-ήρωες στα κόμικς, ο Cord Scott μελέτησε (2014) τον πατριωτισμό και την προπαγάνδα από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο μέχρι τις επιχειρήσεις για την απελευθέρωση του Ιράκ, ενώ ο Jamie Boyd (2014) μελέτησε την ύπαρξη ρατσιστικού λόγου στα κόμικς.

Σκοπός αυτής της εργασίας είναι να ερευνήσουμε πως τα κόμικς χρησιμοποιήθηκαν σαν μέσο μετάδοσης προπαγάνδας. Πως τα κόμικς χρησιμοποιήθηκαν για την αναπαραγωγή των σχέσεων εξουσίας και λειτούργησαν ως πηγή για την μετάδοση κοινωνικά προσδιορισμένων μηνυμάτων;

Αντικείμενο έρευνας γίνεται ο Iron Man, μέσα από το κόμικς “Tales of Suspense” που δημιούργησε η Marvel. Η περίοδος που εξετάζουμε είναι αυτή του Ψυχρού Πολέμου, πιο συγκεκριμένα η πενταετία 1963-1968. Η εχθροπραξία ανάμεσα στις Ηνωμένες Πολιτείες και της Σοβιετικής Ένωσης για πενήντα περίπου χρόνια οδήγησε στην χρήση της προπαγάνδας με κάθε τρόπο και μέσο για να επετύχθη η διαμόρφωση της κοινής γνώμης, από τα κινηματογραφικά στούντιο, στην τηλεόραση, στην λογοτεχνία, στην τέχνη, στον αθλητισμό και στην εκπαίδευση. Έτσι μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο τα κόμικς χρησιμοποιούνται και στον Ψυχρό Πόλεμο, επιδιώκοντάς την δαιμονοποίηση του εχθρού, με την απειλή του κομμουνισμού να αντικαθιστά τον ναζιστικό κίνδυνο στις σελίδες τους.

Για να ερευνήσουμε πως το κόμικς “Tales of Suspense” χρησιμοποιήθηκε για την μετάδοση προπαγανδιστικών μηνυμάτων κατά την διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου θα εξετάσουμε τον τρόπο που απεικονίζεται ο Ψυχρός Πόλεμος μέσα στις σελίδες του κόμικς. Θα αναλύσουμε τον τρόπο που παρουσιάζεται η Αμερική αλλά και το αντίπαλο στρατόπεδο της Σοβιετικής ένωσης κατά την διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου. Θα αναλύσουμε τον τρόπο που παρουσιάζεται η διπλή ταυτότητα του πρωταγωνιστή, ο Antony Stark ένας δισεκατομμυριούχος playboy από την μια, ο Iron Man ένας ήρωας και προστάτης της Αμερικής από την άλλη. Θα εξετάσουμε ποιοι είναι οι εχθροί της Αμερικής και θα αναλύσουμε τον τρόπο που παρουσιάζονται και ποιες είναι οι επιδιώξεις τους.

## Κεφάλαιο Πέμπτο: Το Πλαίσιο του Ψυχρού Πόλεμου

Πριν την παρουσίαση του ερευνητικού τμήματος της διπλωματικής εργασίας, κρίνεται απαραίτητο να γίνει αναφορά στο πλαίσιο του Ψυχρού Πολέμου και στα γεγονότα που έλαβαν χώρα κατά την πενταετία 1963-1968 αλλά και σε γεγονότα του Ψυχρού Πολέμου που εμφανίζονται στο ερευνώμενο υλικό.

Ένα από τα αποτελέσματα του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου ήταν η αλλαγή των παγκόσμιων συσχετισμών δύναμης (Burns 2006:944) και οδήγησε στο ανταγωνισμό δυο στρατοπέδων που επιδίωκαν να αυξήσουν την παγκόσμια επιρροή τους, οδηγώντας έτσι στην παγκόσμια κυριαρχία. Η επιθυμία αυτή εκφράστηκε μέσα από τον Ψυχρό Πόλεμο. Ήταν μια διπολική περίοδος πολιτικών διενέξεων, πολιτικής έντασης και οικονομικού ανταγωνισμού ανάμεσα στις ΗΠΑ και την Σοβιετική Ένωση, μαζί με τους αντίστοιχους συμμάχους τους. Για πρώτη φορά στην ιστορία, έχουμε δυο μεγάλα κράτη να αναδεικνύονται σε εκφραστές δυο κυρίαρχων ιδεολογιών, δυο πολιτικών και οικονομικών μοντέλων ανάπτυξης με παγκόσμια στόχευση (Μαραντζίδης 2018<sup>65</sup>).

Το τέλος του Β΄ Παγκόσμιου βρήκε την Αμερική σε θέση ισχύος. Σε σύγκριση με το 1939 είχαν διπλασιάσει το εθνικό τους εισόδημα, ενώ αν και αποτελούσαν το 7% του παγκόσμιου πληθυσμού, είχαν στα χέρια τους πάνω από το 30% του παγκόσμιου πλούτου, η Ιαπωνία ήταν ουσιαστικά αποικία τους, έλεγχαν τόσο τον Ατλαντικό και Ειρηνικό ωκεανό όσο και την Μεσόγειο, ενώ ήταν πρωτεργάτες στην διαμόρφωση της διεθνούς πολιτικής στην Δυτική Ευρώπη. Από την άλλη πλευρά η Σοβιετικής Ένωση βγήκε από τον πόλεμο ως η δεύτερη ισχυρότερη δύναμη. Ο στρατός ξηράς και η αεροπορία της υπερείχαν των αντίστοιχων αμερικανικών, ενώ και στο ζήτημα του ορυκτού πλούτου κατατάσσόταν ανάμεσα στις πλουσιότερες του κόσμου. Κυβερνήσεις φίλα προσκείμενες στην Μόσχα υπήρχαν, στην Πολωνία, τη Ρουμανία, την Ουγγαρία, τη Βουλγαρία και την Τσεχοσλοβακία. Μετά το τέλος του πολέμου οι

---

<sup>65</sup> <http://www.kathimerini.gr/957989/opinion/epikairothta/politikh/poios-kerdise-ton-yyxro-polemo>  
πρόσβαση στις 12/04/2018

Ηνωμένες Πολιτείες, για να αποτρέψουν την Κομμουνιστική εισβολή στην Ελλάδα και την Τουρκία εξαγγέλλει το «Δόγμα Τρούμαν», ενώ στη συνέχεια για την ανοικοδόμηση της βιομηχανίας στην δυτική Ευρώπη εφαρμόζεται το «Σχέδιο Μάρσαλ» ώστε μια οικονομικά ανεξάρτητη Ευρώπη να καταφέρει να αντισταθεί στον Κομμουνισμό. (Burns 2006:944-948)

Μέσα από δυο συνθήκες καθορίστηκε ο τρόπος που χωρίστηκαν τα δυο στρατόπεδα, με τις χώρες που ανήκουν στο ΝΑΤΟ να αντιπροσωπεύουν τα δυτικό μπλοκ, ενώ οι χώρες του Συμφώνου της Βαρσοβίας να αντιπροσωπεύουν το ανατολικό μπλοκ.

Μετά το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πόλεμου, υπογράφηκε το Σύμφωνο της Βρυξελλών στις 17 Μαρτίου το 1948, από το Βέλγιο, την Ολλανδία, το Λουξεμβούργο, την Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο βάζοντας τα θεμέλια για την δημιουργία του ΝΑΤΟ. Η συμφωνία αυτή σε συνδυασμό με τον αποκλεισμό του Βερολίνου από τους Σοβιετικούς έκανε απαραίτητη τη συμμετοχή των ΗΠΑ σαν αντίβαρο στην στρατιωτική ισχύ της ΕΣΣΔ. Οι συνομιλίες αυτές κατέληξαν στην δημιουργία του Βόρειο-Ατλαντικού Συμφώνου τον Απρίλιο του 1949 στην Ουάσινγκτον. Στο Σύμφωνο αυτό εντάχθηκαν οι χώρες της Συμφωνίας των Βρυξελλών, οι ΗΠΑ, ο Καναδάς, η Πορτογαλία, η Ιταλία, η Νορβηγία, η Δανία και η Ισλανδία. Η συμφωνία αυτή έγινε το γεγονός που επισημοποίησε τον Ψυχρό Πόλεμο. (Χατζηβασιλείου 2012<sup>66</sup>)

Από την άλλη πλευρά το Σύμφωνο της Βαρσοβίας (Συνθήκη της Φιλίας, Συνεργασίας και Αμοιβαίας Βοήθειας) θεσπίζεται από τη Σοβιετική Ένωση με την συμμετοχή επτά άλλων κομμουνιστικών χωρών στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη: Αλβανία, Βουλγαρία, Τσεχοσλοβακία, Ανατολική Γερμανία, Ουγγαρία, Πολωνία και Ρουμανία. Ήταν μια στρατιωτική συμμαχία αμυντικού χαρακτήρα που υπογράφηκε στις 14

---

<sup>66</sup> <http://www.kathimerini.gr/450905/article/epikairothta/kosmos/giati-dhmioyrgh8hke-to-neo-symfwno> πρόσβαση στις 12/04/2018

Ιουνίου 1955 στη Βαρσοβία της Πολωνίας. Αφορμή του συμφώνου ήταν ένταξη της Δυτικής Γερμανίας στο ΝΑΤΟ στις 9 Μαΐου του ίδιου έτους<sup>67</sup>.

Επειδή η περίοδος του Ψυχρού Πόλεμου είχε διάρκεια περίπου μισού αιώνα, θα ήταν κουραστικό να αναφερθούμε εκτενώς σε αυτή την περίοδο, για αυτό το λόγο θα παρουσιαστούν γεγονότα του Ψυχρού Πολέμου που έχουν άμεση σχέση με την δημιουργία του πρωτογενούς υλικού έρευνας.

### **Ο πόλεμος στο Βιετνάμ**

Ο πόλεμος στο Βιετνάμ ξεκίνησε το Νοέμβριο του 1955, όταν οι Βιετναμέζοι αποφάσισαν να διεκδικήσουν την αυτονομία τους, από την Γαλλία με την βοήθεια της κομμουνιστικής Κίνας. Οι συγκρούσεις οδηγούν στο χωρισμό της χώρας σε Βόρειο και Νότιο Βιετνάμ και η επέκταση της κομμουνιστικής επιρροής στο βόρειο τμήμα οδηγεί τις ΗΠΑ στην εμπλοκή στον πόλεμο και αναλαμβάνουν την προστασία του νοτίου τμήματος της χώρας. Το 1960 κομμουνιστές αντάρτες επιθυμούν να απελευθερώσουν το νότιο τμήμα της χώρας, στις μάχες ενεπλάκησαν και οι κομμουνιστικές δυνάμεις του βορρά που συγκρότησαν τον Απελευθερωτικό Στρατό του Νοτίου Βιετνάμ. Το 1962 ο πρόεδρος Κένεντι στείλει στη Σαϊγκόν τους πρώτους στρατιώτες, στη μάχη να απαλλαγεί η χώρα από την κομμουνιστική απειλή. Η κίνηση αυτή οδηγεί την μεγαλύτερη ανάμειξη της Κίνας και της Σοβιετικής Ένωσης έχοντας στο πλευρό τους, τη Κούβα, τη Βόρειο Κορέα, τη Τσεχοσλοβακία και τη Βουλγαρία που μαζί με τους συμμάχους της περιοχής τους Βιετκόνγκ, Ερυθρούς Χμερ και Παθét Λάο συγκροτούν το κομμουνιστικό μέτωπο. Το αντίπαλο στρατόπεδο συγκροτείται από τις ΗΠΑ, τη νότια Κορέα, την Αυστραλία, τη Ταϊλάνδη, τη Νέα Ζηλανδία, τη Δημοκρατία Χμερ και το Βασίλειο του Λάος, έχοντας παράλληλα και άλλους συμμάχους, όπως οι Φιλιππίνες, η Ταϊβάν, ο Καναδάς, η Γερμανία, η Αγγλία, το Ιράν και η

---

<sup>67</sup> [https://www.nato.int/cps/ua/natohq/declassified\\_138294.htm](https://www.nato.int/cps/ua/natohq/declassified_138294.htm) πρόσβαση στις 12/04/2018

Ισπανία. Οι στρατιώτες που στάλθηκαν στην μάχη ανήλθαν στους 2.291.000 εκατομμύρια, με 461.000 από αυτούς να ανήκουν στις κομμουνιστικές δυνάμεις και 1.830.000 να ανήκουν στις συμμαχικές δυνάμεις του νότου. Ο πόλεμος τελείωσε στις 30 Απριλίου 1975, μετά τη παράδοση του νοτίου τμήματος της χώρας στις κομμουνιστικές δυνάμεις του βορείου Βιετνάμ. (Κίορρι 2015<sup>68</sup>).

### **Η εισβολή στον «Κόλπο των χοίρων»**

Λίγους μήνες μετά την εκλογή του, τον Ιανουάριο του 1961 και δυο μήνες πριν την σύνοδο στη Βιέννη, ο Kennedy ακολουθεί το σχέδιο που είχε επινοηθεί από την CIA και είχε την έγκριση του Αϊζενχάουερ, για την ανατροπή της κυβέρνησης του Κάστρο στη Κούβα και την ανάδειξη μια φιλικά προσκείμενης στην πλευρά των ΗΠΑ. Η εισβολή τον «Κόλπο των Χοίρων» πραγματοποιήθηκε στις 17 Απριλίου και η επιχείρηση κατέληξε σε φιάσκο, με την πλευρά της Κούβας μετά από αυτό να έρχεται πιο κοντά στην Σοβιετική Ένωση<sup>69</sup>.

### **Η Κρίση των Πυραύλων στην Κούβα**

Ένα ακόμη περιστατικό που σχετίζεται με την Κούβα είναι πυραυλική κρίση. Στις 14 Οκτωβρίου 1962, το αμερικανικό κατασκοπευτικό αεροσκάφος U-2, σε αεροφωτογραφίες δείχνει ότι στο νησί ανεγείρονταν πυρηνικές κεφαλές, παρά τις διαψεύσεις από την πλευρά της Μόσχας. Ο Πρόεδρος Κένεντι στις 22 Οκτωβρίου ανακοινώνει ότι ο αμερικανικός στόλος θέτει σε καραντίνα την Κούβα, με στόχο να μην πλησιάσουν στο νησί Ρωσικά πλοία που μεταφέρουν πυραύλους. Στη συνέχεια ο Χρυστόφορ ξεκινά τις διαπραγματεύσεις με την πλευρά των αμερικανών,

---

<sup>68</sup> <http://www.news247.gr/afieromata/o-polemos-toy-vietnam-se-arithmoys.6341253.html> πρόσβαση στις 12/04/2018

<sup>69</sup> <http://www.mixanitouxronou.gr/o-kolpos-ton-chiron-to-stratiotiko-fiasko-ton-amerikanon-stin-kouva-o-tse-gkevara-efcharistise-ton-kenenti-epidi-me-tin-apotichia-tou-enischise-tin-kouvaneziki-epanastasi/> πρόσβαση στις 12/04/2018

προτείνοντας για την αποχώρηση των πυραύλων από την Κούβα την ταυτόχρονη αποχώρηση των αμερικανικών πυραύλων από την Τουρκία. Όμως ο Κένεντι εμφανιζόταν αποφασισμένος να δράσει απέναντι στις Σοβιετικές πρωτοβουλίες, και ο Χρουστσόφ στις 26 Οκτωβρίου σε γράμμα που στέλνει στον Κένεντι προτείνει, «Εμείς θα διακηρύξουμε ότι τα πλοία μας δεν θα μεταφέρουν κανενός είδους οπλισμό. Εσείς θα διακηρύξετε ότι οι ΗΠΑ δεν θα εισβάλουν στην Κούβα». Στη συνέχεια η πλευρά της Μόσχας ξαναβάζει στο τραπέζι τους αμερικανικούς πυραύλους στην Τουρκία και μετά από μια δραματική σύσκεψη, ο Αμερικανός πρόεδρος αποδέχεται την πρόταση με αποτέλεσμα την επίτευξη συμφωνίας και τον τερματισμό της κρίσης (Κούμας 2016<sup>70</sup>).

## **Η Κίνα**

Ιδιαίτερη περίπτωση κατά την διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου ήταν η Κίνα. Αν και μετά τον θάνατο του Στάλιν του 1953, ο Μάο Τσετούνγκ πραγματοποίησε ένα μεγάλο μνημόσυνο στην πλατεία Τιενανμέν του Πεκίνου στη μνήμη «της μεγαλύτερης αυθεντίας του παγκόσμιου κομμουνιστικού κινήματος» οι σχέσεις του με το Κρεμλίνο παρουσίασαν ρήγματα. Το πρώτο ρήγμα στις μεταξύ τους σχέσεις ήρθε τον Φεβρουάριο του 1956 κατά την διάρκεια του 20<sup>ου</sup> συνέδριου του Κομμουνιστικού Κόμματος της Σοβιετικής Ένωσης, όπου ο νέος ηγέτης Νικίτα Χρουστσόφ αποκήρυξε τον σταλινισμό. Η κινέζικη αντιπροσωπεία αντέδρασε σε αυτό, αφού θεωρούσε ότι ο Στάλιν και η εικόνα του δεν ανήκε μόνο στο σοβιετικό κόμμα αλλά σε όλο το παγκόσμιο κομμουνιστικό κίνημα. Εκείνη την εποχή ο Μάο συστηνόταν ως ο Στάλιν της Κίνας. Οι εντάσεις αυξήθηκαν μετά την κατεύθυνση του Χρουστσόφ για την άμβλυνση των εντάσεων μιλώντας για «ειρηνική συνύπαρξη». Τον επόμενο χρόνο μετά την τοποθέτηση πυρηνικών πυραύλων στην Ταιβάν, ο Μάο υιοθετεί μια ακραία ρητορική αψηφώντας τους κινδύνους ενός πυρηνικού πολέμου. Κατά την επίσκεψη του στην Μόσχα την ίδια χρονιά για τα 40 χρόνια της

---

<sup>70</sup> [http://www.kathimerini.gr/847786/article/epikairothta/kosmos/h-krish-twn-pyraylwn-sthn-koyva?adman\\_arid=9H8nmIINXPKv:gKwp:1Ke](http://www.kathimerini.gr/847786/article/epikairothta/kosmos/h-krish-twn-pyraylwn-sthn-koyva?adman_arid=9H8nmIINXPKv:gKwp:1Ke) πρόσβαση στις 12/04/2018

Επανάστασης δηλώνει: «Όσον αφορά την Κίνα, αν οι ιμπεριαλιστές εξαπολύσουν πόλεμο, εμείς μπορεί να χάσουμε πάνω από 300 εκατομμύρια. Ε, λοιπόν; Ο πόλεμος είναι πόλεμος. Τα χρόνια θα περάσουν και θα στρωθούμε στη δουλειά για να παράγουμε περισσότερα μωρά από ποτέ». Οι εντάσεις αυξήθηκαν το 1968 όταν η Κίνα κάνει επίδειξη δύναμης και βομβαρδίζει το νησί Κεμόι που ανήκει στην Ταιβάν μην λαμβάνοντας υπόψη τον αμερικανικό παράγοντα στο νησί. Η επόμενη τριετία ήταν έντονη αφού ο Μάο με το «Μεγάλο άλμα προς τα εμπρός» αφήνει το σοβιετικό μοντέλο ανάπτυξης υιοθετεί την ιδεολογική κινητοποίηση των μαζών ως μέθοδο ανάπτυξης, προκαλώντας λιμό που σκότωσε 30 εκατομμύρια. Ο Χρουστσόφ αποσύρει τους συμβούλους τους στην Κίνα και σταμάτα την υποστήριξη του κινεζικού πυρηνικού προγράμματος. Η ιδεολογική ρήξη των δύο χωρών επισημοποιήθηκε στα τέλη του 1960 όταν Μόσχα και Πεκίνο αντάλλαξαν δημοσίως βαριές κατηγορίες για απομάκρυνση από τις αρχές του κομμουνισμού. Κατά την διάρκεια της Πολιτιστικής Επανάστασης το 1966-1969, ο Μάο αυξάνει την προσπάθεια να πάρει τα ηνία του κομμουνιστικού κινήματος, αν και στην Δύση ποτέ ο μαοϊσμός δεν γίνεται σημαντικό ρεύμα, αφού κύριο πρόβλημα του ήταν ότι απαιτούσε την αποκήρυξη της Σοβιετικής Ένωσης. Ανάμεσα στα κομμουνιστικά καθεστώτα μόνο η Αλβανία του Ενβέρ Χότζα προτίμησε το Πεκίνο αντί της Μόσχας. Η Κινεζική πλευρά τον Μάρτιο του 1969 ξεκινά μάχες με την Σοβιετική Ένωση στα κινέζικα σύνορα επειδή θεώρησε ότι παραβιάστηκαν τα σύνορα της. Τους επόμενους μήνες οι Σοβιετική Ένωση συγκεντρώνει στρατό στα βόρεια σύνορα με την Κίνα. Κάτω από τον φόβο εισβολής της Σοβιετικής πλευράς στην Κίνα, η κυβέρνηση του κυβερνήτη του Ρίτσαρντ Νίξον, στις 5 Σεπτεμβρίου ανακοινώνει ότι οι ΗΠΑ δεν θα παρέμεναν αδρανείς σε περίπτωση πολέμου. Στην συνέχεια η Κίνα χρησιμοποιώντας ως διάυλο το Πακιστάν προσεγγίζει τις ΗΠΑ. Τα επόμενα χρόνια ο Νίξον επισκέπτεται την Κίνα, σε μια συνάντηση που πραγματοποιήθηκε σε καλό κλίμα, βγάζοντας έτσι την Κίνα από την απομόνωση και την βοηθά να εισέρθει στο διεθνές οικονομικό σύστημα (Παπασωτηρίου 2015<sup>71</sup>).

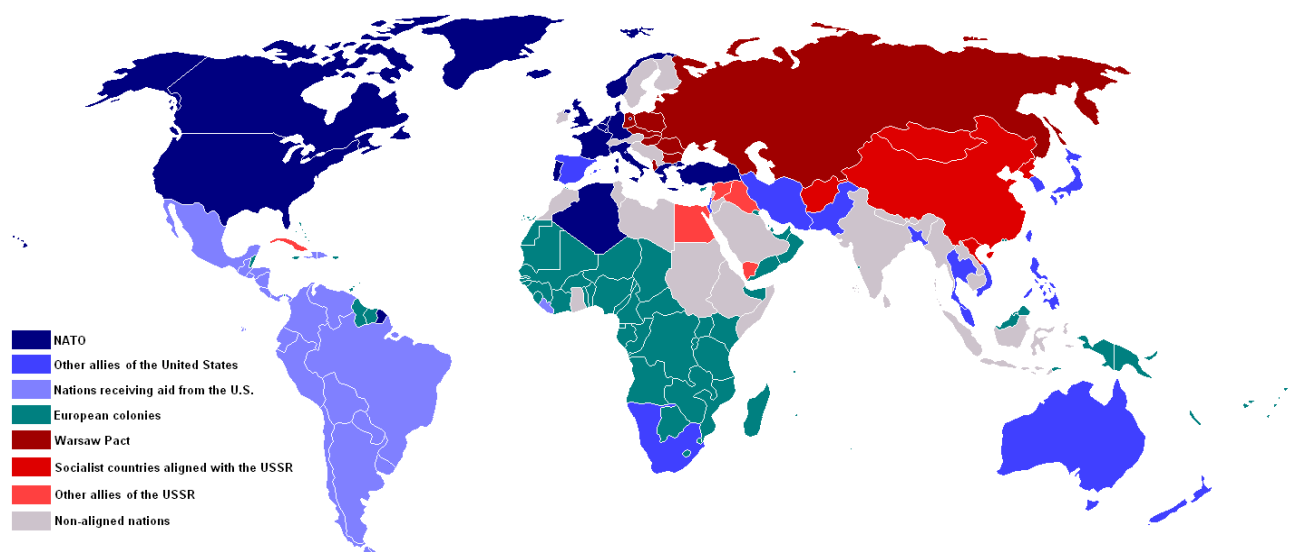
---

<sup>71</sup> <http://www.kathimerini.gr/831523/article/epikairothta/kosmos/h-sinosovietikh-rh3h> πρόσβαση στις



## Τα δυο Στρατόπεδα

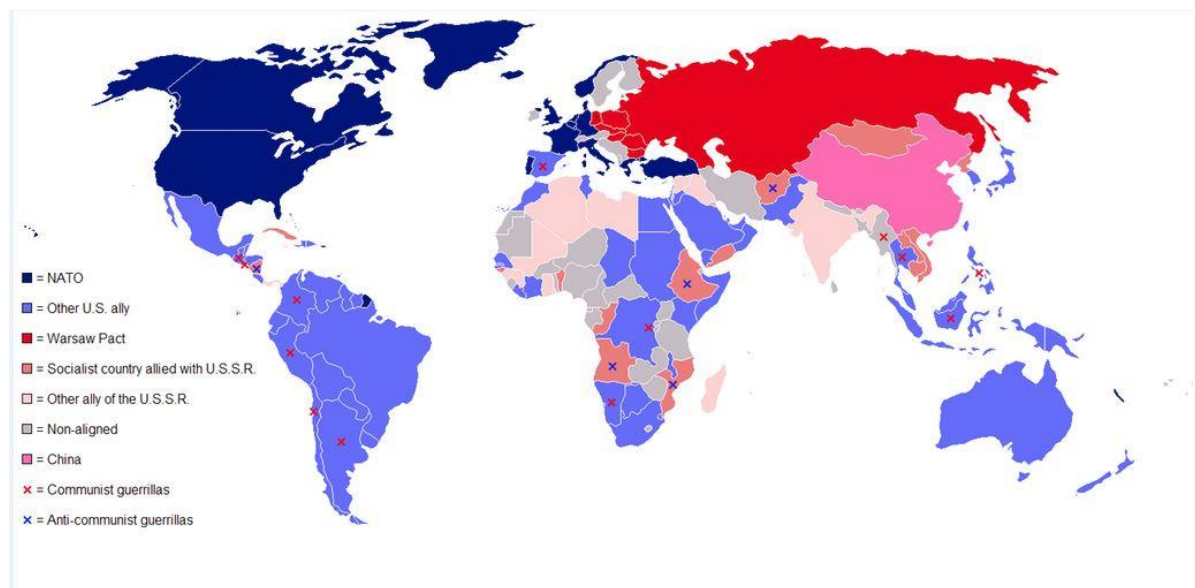
Στην εικόνα 5.1 παρατηρούμε το πώς ήταν χωρισμένα τα στρατόπεδα κατά την διάρκεια του Ψυχρού Πόλεμου το 1959. Με σκούρο μπλε απεικονίζονται οι χώρες που ανήκουν στο NATO, με μπλε χρώμα απεικονίζονται οι χώρες οι χώρες σύμμαχοι των ΗΠΑ, με ανοιχτό μπλε απεικονίζονται οι χώρες που έλαβαν βοήθεια από τις ΗΠΑ. Από την άλλη πλευρά με σκούρο κόκκινο απεικονίζονται οι χώρες του συμφώνου της Βαρσοβίας, με ανοιχτό κόκκινο οι σοσιαλιστικές χώρες σύμμαχοι της Σοβιετικής Ένωσης, με ανοιχτό κόκκινο διάφοροι σύμμαχοι της Σοβιετικής Ένωσης. Με θαλασσί χρώμα απεικονίζονται οι ευρωπαϊκές αποικίες, ενώ γκρι είναι οι ουδέτερες χώρες.



Εικόνα 5.1: Οι συμμαχίες κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου το 1959<sup>72</sup>

Στην εικόνα 5.2 παρατηρούμε το πώς ήταν χωρισμένα τα στρατόπεδα κατά την διάρκεια του Ψυχρού Πόλεμου το 1980. Με σκούρο μπλε απεικονίζονται οι χώρες που είναι μέλη στο NATO, με ανοιχτό οι συμμαχικές δυνάμεις των Ηνωμένων Πολιτειών. Με κόκκινο χρώμα

παρουσιάζονται οι χώρες του Συμφώνου της Βαρσοβίας, με σομόν χρώμα παρουσιάζονται οι σοσιαλιστικές χώρες σύμμαχοι της Σοβιετικής Ένωσης, με ανοιχτό ροζ παρουσιάζονται άλλοι σύμμαχοι της Σοβιετικής Ένωσης. Η Κίνα απεικονίζεται με ροζ χρώμα, ενώ γκρι είναι οι χώρες που ήταν ουδέτερες. Στα σημεία στο χάρτη που εμφανίζεται ένα κόκκινο X, δρούσαν κομμουνιστές αντάρτες ενώ αντίθετα εκεί που εμφανίζεται ένα μπλε X δρούσαν αντι-κομμουνιστές αντάρτες.



Εικόνα 5.2: Οι συμμαχίες κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου το 1980<sup>73</sup>

<sup>73</sup> <http://www.cnn.gr/news/kosmos/story/87081/xartis-aytes-itan-oi-symmaxies-kata-ti-diarkeia-toy-psyxroy-polemy> πρόσβαση στις 12/04/2018

## Κεφάλαιο Έκτο: Έρευνα

### Παρουσίαση του Υλικού

Το κόμικς που γίνεται αντικείμενο έρευνας είναι το “Tales of Suspense”. Εκδόθηκε από την Marvel Comics τον Ιανουάριο του 1959 και σταμάτησε να εκδίδεται τον Μάρτιο του 1968, που οι δυο κεντρικοί πρωταγωνιστές αποκτούν ξεχωριστά τεύχη. Ξεκίνησε σαν μια σειρά, με ιστορίες επιστημονικής φαντασίας που μετά τον Μάρτιο του 1963 διαφοροποιείται. Στο τεύχος #39 συστήνεται στο κοινό ο Antony Stark, ένας δισεκατομμυριούχος κατασκευαστής όπλων που κατασκευάζει και χρησιμοποιεί την στολή του Iron Man, ενώ παράλληλα συνεργάζεται με το Πεντάγωνο. Μέχρι τον Οκτώβριο του 1964 στο κόμικς παρουσιάζονταν τρεις διαφορετικές ιστορίες, οι περιπέτειες με ήρωα τον Antony Stark και άλλες δυο αυτοτελής ιστορίες επιστημονικής φαντασίας. Τον Νοέμβριο του 1964 επανεμφανίστηκε στις σελίδες του ο Captain America και πλέον στα τεύχη παρουσιάζονται οι περιπέτειες του Antony Stark (Iron Man) και του Captain America. Την πλοκή των ιστοριών υπογράφει ο Stan Lee, σε κείμενο των Larry Lieber και R.Berns και σχέδιο των Don Heck και J. Kirby.



Εικόνα 6.1: Εξώφυλλο του πρώτου τεύχους με πρωταγωνιστή τον Iron Man, Μάρτιος 1963 #39

Τα τεύχη που θα χρησιμοποιήσουμε στην ανάλυση αφορούν την περίοδο από τον Μάρτιο του 1963 μέχρι τον Μάρτιο του 1968 και συνολικά το πρωτογενές υλικό αποτελείται από 61 τεύχη. Αντικείμενο της ανάλυσης γίνονται μόνο οι ιστορίες του Iron Man, καθώς η έρευνα αφορά τον Ψυχρό Πόλεμο. Αν και ο Captain America αποτέλεσε αιχμή του δόρατος κατά την διάρκεια του Β΄ Παγκόσμιου Πόλεμου, συμμετέχει ελάχιστα στη μάχη απέναντι στον Κομμουνισμό <sup>74</sup> καθώς οι ιστορίες του ανακυκλώνονται στην περίοδο που μεγαλούργησε απέναντι στους Ναζί.

Το υλικό που συγκεντρώθηκε είναι σε ψηφιακή μορφή και τα τεύχη είναι έγχρωμα. Το υλικό αποκτήθηκε από την ιστοσελίδα <https://getcomics.info/>, και τα αρχεία είναι σε μορφή CDisplayEx<sup>75</sup>. Όλα τα τεύχη που εκδόθηκαν

<sup>74</sup> Μόνο στο τεύχος #62 έρχεται αντιμέτωπος με τους Βιετναμέζους Κομμουνιστές

<sup>75</sup> είναι ο πιο δημοφιλής τρόπος ανάγνωσης κόμικς. Με αυτό μπορούμε να διαβάσουμε αρχεία σε όλες τις μορφές comics (αρχεία .cbr, .cbz, .pdf, κλπ.)

σε αυτή την σειρά, έχουν λάβει την έγκριση της CCA <sup>76</sup> πριν την κυκλοφορία τους.



*Εικόνα 6.2: Το λογότυπο που έφεραν τα κόμικς που λάμβαναν έγκριση από την CCA*

### **Η κατηγοριοποίηση των εχθρών**

Πριν την ανάλυση της έρευνας, παρουσιάζονται και κατηγοριοποιούνται οι εχθροί που εμφανίζονται στα 61 τεύχη του πρωτογενούς υλικού. Η κατηγοριοποίηση θα γίνει σε δύο βασικές κατηγορίες, στους εχθρούς που προέρχονται από το εσωτερικό της χώρας και στους εχθρούς που προέρχονται από το εξωτερικό της χώρας.

Οι εσωτερικοί εχθροί χωρίζονται σε πέντε υποκατηγορίες: Στην πρώτη υποκατηγορία έχουμε αυτούς που επιθυμούν την παγκόσμια κυριαρχία, τέτοιου είδους εχθρός είναι ο τρελός επιστήμονα Doctor Strange (#41). Στην δεύτερη υποκατηγορία έχουμε αυτούς που έχουν στόχο επιχειρηματίες στην χώρα, εδώ έχουμε τον Mister Doll (#48), θύμα του ήταν ο Charleston Carter, ένας έμπορος χάλυβα που συνεργαζόταν με τις βιομηχανίες Stark και χρησιμοποίησε τις δυνάμεις του για να αποκτήσει την περιουσία του. Στην τρίτη υποκατηγορία είναι αυτοί που βάζουν σαν στόχο τον Antony Stark, εδώ έχουμε τον Weasel Wills (#65), ένας

---

<sup>76</sup> Comic Code Authority

μικροκακοποιός που καταφέρνει να κλέψει τη στολή του Iron Man, το Mad Thinker (#72), που επιτέθηκε στον Iron Man με σκοπό να αποκαλύψει την πραγματική του ταυτότητα για σκοπό του χρηματοδότη του και ο Bruno Hogan, ένας βιομήχανος οπλών και πυρομαχικών που συνεργαζόταν με την Αμερικανική κυβέρνηση. Όταν ο Antony Stark αποκάλυψε ότι τα προϊόντα του είναι ελαττωματικά, ακύρωσαν το συμβόλαιο του και το πρόσφεραν στις βιομηχανίες του Stark. Ο Bruno Hogan ορκίστηκε εκδίκηση και γίνεται ο Melter (#47 #89 #90). Στην τέταρτη κατηγορία έχουμε τους εργαζόμενους στις βιομηχανίες Stark. Σε αυτή την κατηγορία έχουμε την ιστορία με τον οδηγό του Tony Stark, Happy Hogan που μεταμορφώθηκε στον Freak (#75 #76) εξαιτίας της προσπάθειας να θεραπευτεί από ένα ατύχημα με την βοήθεια ακτινοβολιών μεταμορφώνεται σε τέρας. Ένας ακόμη πρώην εργαζόμενος ήταν ο Dr. Gregor Shapanka, επιστήμονας που εργαζόταν στις βιομηχανίες Stark και διακατέχεται από επιθυμία να αποκτήσει τα σχέδια για την δημιουργία transistors (σημαντικά για την λειτουργία της στολής του Iron Man), μετά από ένα πείραμα που κάνει στον εαυτό του μετατρέπεται στον Jack Frost (#45). Στην ίδια κατηγορία ανήκει και ο Dr. Birch, επικεφαλής στο τμήμα νέων προϊόντων των βιομηχανιών Stark, γίνεται ο Phantom (#63), νιώθοντας απογοητευμένος που δεν του έδινε σημασία ο Tony Stark για τις ανακαλύψεις του και αποφασίζει να τον εκδικηθεί. Τέλος στην πέμπτη υποκατηγορία έχουμε ήρωες που έχασαν τον δρόμο. Εδώ τοποθετείται ο Angel (#49), ένας μεταλλαγμένος μαθητής του Καθηγητή Charles Xavier<sup>77</sup>, εξαιτίας μια έκρηξης που σημειώθηκε σε ένα εργοστάσιο του Stark, την στιγμή που πετούσε πάνω από αυτό κατευθυνόμενος στη σχολή του Καθηγητή Charles Xavier, αλλάζει ο χαρακτήρας του και προσπαθεί να γίνει μέλος των μεταλλαγμένων που επιθυμούν να κατακτήσουν τον κόσμο, όμως ο Iron Man σε συνεργασία με τους Avengers (Εκδικητές) καταφέρνουν να τον επαναφέρουν.

Από την άλλη πλευρά οι εξωτερικοί εχθροί μπορούν να χωριστούν σε πέντε υποκατηγορίες. Στην πρώτη υποκατηγορία έχουμε εχθρούς που προέρχονται από το Κομμουνιστικό Μπλοκ. Εδώ εμφανίζονται εχθροί από

---

<sup>77</sup> Ιδρυτής και επικεφαλής της ομάδας μεταλλαγμένων X-men και της σχολής για χαρισματικά παιδιά

την Σοβιετική Ένωση, την Κίνα, την Κούβα και το Βιετνάμ. Οι εχθροί που προέρχονται από την Σοβιετική Ένωση είναι, η Black Widow (#52 #53 #57 #60 #64), η οποία στέλνεται από τον Nikita Khrushchev στην Αμερική έχοντας ως στόχο τον Tony Stark, ο Uncanny Unicorn (#56) ένας Σοβιετικός υπάλληλος τις υπηρεσίας πληροφοριών που έχει σαν αποστολή το σαμποτάζ της Αμερικανικής αμυντικής βιομηχανίας, ο Hawkeye (#57 #60 #64) ένας Αμερικάνος που επιθυμούσε να γίνει ήρωας και να ξεπεράσει τον Iron Man, εξαιτίας μια παρεξήγησης γίνεται στόχος της αστυνομίας της Νέας Υόρκης και στην προσπάθεια του να γλιτώσει γνωρίζει την Black Widow που χρησιμοποιεί την γοητεία της για να την ερωτευτεί και τον στρέφει ενάντια στον Iron Man έχοντας στόχο τα οπλικά σχέδια του Stark, ο Titanium Man (#69 #70 #71 #81 #82 #83 #92 #93 #94) ένας Ρώσος αξιωματικός, ο Boris Bullski επιθυμεί να ανέλθει στην εξουσία και θεωρεί ότι ο μόνος γρήγορος δρόμος είναι η νίκη του Iron Man και ο Crimson Dinamo (#46 #52), μια δημιουργία του καθηγητή Vanko, που μετά την αυτομόληση του στην Αμερική χειρίζεται ο συνεργάτης του Boris, ένας ρώσος κατάσκοπος. Ο Crimson Dinamo στο τέλος αυτομολεύει και εργάζεται για το καλό της Αμερικής.

Από την Κίνα έχει καταγωγή ο Mandarin (#50 #54 #55 #61 #62 #77 #78 #84 #85 #86), ένας από τους πιο τρομακτικούς ασιάτες, που φοβόταν ακόμη και το Κινεζικό καθεστώς. Ενώ με την Κούβα συνεργάζεται ο Scarecrow (#51), που έχει βάλει στόχο τα σχέδια των οπλών που φτιάχνει ο Tony Stark.

Από το πρώτο κιόλας τεύχος που εμφανίζεται ο Iron Man, έχουμε την εμφάνιση ενός εχθρού που βρίσκεται στο Βιετνάμ του Wung-Chu (#39), αιχμαλωτίζει τον Tony Stark ενώ ήταν με τον Αμερικανικό στρατό στην χώρα για στρατιωτικές δοκιμές. Απαιτεί από αυτόν να του δημιουργήσει όπλα και στην προσπάθεια του να ξεφύγει και να σώσει την ζωή του φτιάχνει τον Iron Man. Ο Iron Man επιστρέφει πάλι στο Βιετνάμ σε μια από τις τελευταίες περιπέτειες του στο περιοδικό Tales of Suspense, έχοντας σαν αντίπαλο τον Half Face (#92 #93 #94), έναν επιστήμονα που θέλει να αποκτήσει δύναμη. Εκτός από την υποκατηγοριοποίηση με βάση της χώρες προέλευσης, σε αυτή την κατηγορία έχουμε την εμφάνιση του

Red Barbarian (#42), ενός στρατηγός που ελέγχει ένα δίκτυο κατασκόπων. Δεν γίνεται κάποια αναφορά στην χώρα προέλευσης και το μοναδικό στοιχείο που γίνεται γνωστό είναι ότι βρίσκεται σε μια κόκκινη χώρα δορυφόρο. Ένας ακόμη εχθρός χωρίς ακριβή αναφορά στην χώρα προέλευση του, είναι ο Crusher (#91), ένας επιστήμονας που βρίσκεται σε αιχμαλωσία από τον κομμουνιστή El Presidente σε ένα τροπικό νησί, αναπτύσσει μια φόρμουλα και αποκτά υπεράνθρωπη δύναμη και γίνεται ο Crusher, που έχει ως στόχο τον Iron Man.

Στην δεύτερη υποκατηγορία έχουμε εχθρούς που προέρχονται από το διάστημα. Τέτοιοι εχθροί είναι ο Gargantus (#40), ένα ρομπότ που κατασκευάστηκε από εξωγήινους για την κυριαρχία του πλανήτη Γη και έχει την μορφή ενός Νεάντερνταλ και οι Forma #68 που έρχονται στη Γη από την σελήνη. Στην τρίτη υποκατηγορία έχουμε εχθρούς από το παρελθόν. Εδώ εμφανίζονται ο Mad Pharoah (#44), ένας Αιγύπτιος που ξεκίνησε επανάσταση εναντία στην Βασίλισσα Κλεοπάτρα, όταν ηττήθηκε πήρε ένα μαγικό φίλτρο που του επέτρεψε να ζήσει σε λήθαργο όλους αυτούς τους αιώνες και όταν ξυπνάει ταξιδεύει στο παρελθόν για να πετύχει τον σκοπό του, η Kala (#43), με καταγωγή από την Ατλαντίδα, που ζει στα βάθη της γης και επιθυμεί να κατακτήσει την επιφάνεια, ο Attuma (#66), ένας Άτλαντας που επιθυμεί να κατακτήσει τον κόσμο της επιφάνειας και ο Krang (#79 #80) ένας ακόμη Άτλαντας, που έχει σαν στόχο να νικήσει τον Iron Man ώστε να κερδίσει την αγάπη της Lady Dorma, στην ιστορία αυτή εμπλέκεται και ο πρίγκιπας της Ατλαντίδος Namor, όμως αυτή η ιστορία δεν ολοκληρώνεται στην σειρά Tales of Suspense καθώς μεταφέρεται στη σειρά Tales of Astonish (#82) που εκδόθηκε και αυτή τον Αύγουστο του 1966.

Τέλος στην τέταρτη υποκατηγορία τοποθετούμε όλους τους εχθρούς που δεν μπορούν να ταξινομηθούν σε καμία από τις παραπάνω κατηγορίες και έχουμε, το διεθνές συνδικάτο εγκλήματος με την ονομασία Maggia (#97 #98 #99) που έχει ως στόχο τον Iron Man, τον Black Knight (#59 #73 #74), που δεν δίνεται κάποια πληροφορία για το παρελθόν του σε αυτά τα τεύχη. Το μοναδικό που αναφέρεται είναι ότι επιθυμία του είναι να εκδικηθεί του Avengers, ο Gray Gargoyle (#95 #96), το πραγματικό του



όνομα είναι Paul Duval, ένας επιστήμονας που ανακάλυψε μια φόρμουλα για να μετατρέπει αντικείμενα σε πέτρα και έχει ως στόχο ζωής την απόκτηση του σφυριού που ανήκει στον Thor και την αιώνια ζωή, ο Chameleon (#58), ο οποίος υποδύεται τον Captain America. Και σε αυτή την περίπτωση δεν γίνονται γνώστες πληροφορίες για το παρελθόν του και για περισσότερες πληροφορίες ο αφηγητής μας παραπέμπει στον Spider Man #15, ο Dream Maker (#67 #68), που παγιδεύει τον Iron Man στον κόσμο των ονείρων/παραισθήσεων μέσα από μια εφεύρεση του, και εκεί έρχεται αντιμέτωπος με πολλούς από εχθρούς από το παρελθόν. Η βάση του είναι μια εγκαταλειμμένη καρβουναποθήκη που ανήκε στους Ναζί στις ακτές της Νορβηγίας. Είναι ένας επιστήμονας που έχει ως στόχο την καταστροφή των Avengers. Είναι υπαρχηγός στο συνδικάτο εγκλήματος με την ονομασία Maggia αλλά επιθυμεί να αποχωρήσει και να γίνει γνωστός και να γίνει γνωστός σαν Count Nefaria “Ο αφέντης των ονείρων” και ο Mole Man (#87 #88), ένας επιστήμονας που κατοικεί στα έγκατα της γης και έχει ως στόχο την κυριαρχία της επιφάνειας.

### **Κριτική Ανάλυση Λόγου**

Όπως έχει ήδη αναφερθεί το πρωτογενές υλικό αποτελείται από 61 συνολικά τεύχη, ξεκινώντας από τον Μάρτιο του 1963 μέχρι τον Μάρτιο του 1968. Μέτα την ανάγνωση του αρχικού υλικού, στην ανάλυση χρησιμοποιήσαμε 44 τεύχη. Σε αυτά τεύχη, ο εχθρός προέρχεται είτε από την Σοβιετική ένωση, είτε βρίσκεται κάτω από Σοβιετική επιρροή. Επίσης αξιοποιήθηκαν τεύχη που απλώς γίνεται αναφορά στον κομμουνιστικό κίνδυνο και τεύχη που παρουσιάζουν τις σχέσεις του Antony Stark με την Αμερικανική Κυβέρνηση.

### **Ανάλυση**

#### **i) Ρηματική Πρακτική**

Μέσα στις σελίδες του “Tales of Suspense” χρησιμοποιείται ένας μεγάλος βαθμός διαρρηματικότητας. Μια σειρά από διαφορετικούς λόγους συνδυάζονται για την δημιουργία ενός σύνθετου διαρρηματικού μείγματος. Έτσι ο Stan Lee και οι συνεργάτες του αντλούν στοιχεία, για την διαμόρφωση του κειμένου από τον πολιτικό λόγο, τον επιστημονικό λόγο, τον ιστορικό λόγο, τον καθημερινό λόγο, τον δικαστικό λόγο και τον μυθοπλαστικό λόγο.

Στοιχεία του πολιτικού λόγου χρησιμοποιούνται για την αναπαραγωγή των κυρίαρχων ιδεολογιών που κυριαρχούν στον κόσμο εκείνη την περίοδο. Δυο είναι οι ιδεολογίες που έχουν επικρατούν και ανταγωνίζονται, από την μια πλευρά έχουμε τις Ηνωμένες Πολιτείες και από την άλλη την Σοβιετική Ένωση μαζί με τους αντίστοιχους συμμάχους τους. Μέσα στις σελίδες παρουσιάζεται αυτός ο γεωγραφικός διαχωρισμός ανάμεσα στις δυο δυνάμεις.

Από την πλευρά των Ηνωμένων Πολιτειών παρατηρούμε ότι ο Antony Stark κατοικεί στην Νέα Υόρκη, όπου ταυτόχρονα είναι και το κέντρο των επιχειρήσεων του (#46 #52 #65 #91) και πιο συγκεκριμένα βρίσκονται στο Long Island (#55 #57 #61 #63 #65 #78 #85). Βασική επιχειρηματική δραστηριότητα του Antony Stark είναι η κατασκευή όπλων, και οι συμβάσεις με το Αμερικανικό κράτος για την άμυνα της χώρας (#65 #68). Την ίδια στιγμή γίνονται γνωστές και οι σχέσεις που έχει αναπτύξει με την Washington (#46 #53 #54 #61 #69 #73 #75 #76 #77 #79 #81 #82 #84 #85) ενώ μια φορά χρησιμοποιείται το Capital (#68), επιπλέον γίνεται γνωστό ότι συνεργάζεται με το Πεντάγωνο (#46 #50 #54 #55), το F.B.I (#42 #46) και την C.I.A (#50 #68). Μέσα από τον Γερουσιαστή Harrington Byrd (#46 #53 #66 #68 #69 #70 #71 #72 #73 #74 #75 #76 #77 #78 #79 #81 #82 #83 #84 #85 #89) βλέπουμε έναν πολιτικό που προσπαθεί είτε να επιβλέπει τα συμβόλαια για την Άμυνα της χώρας που έχει υπογράψει ο Antony Stark, είτε προσπαθεί να κάνει γνωστή την ταυτότητα του Iron Man για το καλό της Αμερικής, ενώ παρουσιάζεται και το Αμερικανικό κογκρέσο (#69 #77 #81 #82 #84). Ένα ακόμη στοιχείο που παρουσιάζεται είναι η Αμερικάνικη βάση στην Okinawa (#78 #86), μια βάση που υπάρχει και στην πραγματικότητα και δημιουργήθηκε μετά

την μάχη της Okinawa το 1945<sup>78</sup>, μέσα στο κόμικς αναφέρεται σαν ένα ασφαλές για τους Αμερικανούς έδαφος. Το ίδιο συμβαίνει και με την Ταϊβάν που αναφέρεται σαν Formosa<sup>79</sup> (#62 #78) και παρουσιάζεται σαν σύμμαχος της Αμερικής, όπως συνέβη και κατά την διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου αφού από το 1957 οι Ηνωμένες Πολιτείες είχαν τοποθετήσει πυρηνικούς πυραύλους<sup>80</sup>. Επίσης μέσα από την Formosa παρουσιάζεται και ο κίνδυνος μιας προβοκατόρικης ενέργειας σε μια σύμμαχο χώρα που θα οδηγούσε στον Γ΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Ενώ στο τεύχος #54 παρουσιάζονται οι πύραυλοι ICBM, οι διηπειρωτική βαλλιστικοί πύραυλοι<sup>81</sup> που έχει στην διάθεση της η Αμερική (εικόνα 6.3).



Εικόνα 6.3: Οι πύραυλοι ICBM #54 σελίδα 5

Από την άλλη πλευρά, στο αντίπαλο στρατόπεδο βρίσκονται η κόκκινη Ρωσία (#46), με κέντρο λήψης αποφάσεων την Μόσχα (#46 #52) και το Κρεμλίνο (#52 #71), ενώ γίνεται γνωστή η ύπαρξη στρατοπέδου εργασίας

<sup>78</sup> <https://militarybases.com/overseas/japan/kadena/> πρόσβαση στις 09/04/2018

<sup>79</sup> [https://en.wikipedia.org/wiki/Republic\\_of\\_Formosa](https://en.wikipedia.org/wiki/Republic_of_Formosa) πρόσβαση στις 09/04/2018

<sup>80</sup> <http://www.kathimerini.gr/831523/article/epikairothta/kosmos/h-sinosovietikh-rh3h> πρόσβαση στις 09/04/2018

<sup>81</sup> [https://en.wikipedia.org/wiki/Intercontinental\\_ballistic\\_missile](https://en.wikipedia.org/wiki/Intercontinental_ballistic_missile) πρόσβαση στις 09/04/2018

στην Σιβηρία (#42). Επιπλέον γίνεται γνωστό ότι ο εχθρός έχει εισχωρήσει στην Αμερική καθώς έχει δημιουργήσει μυστικές βάσεις στο Long Island (#56 #64). Σαν χώρες που ανήκουν στο Σοβιετικό τόξο εμφανίζονται η Κίνα (#50 #62 #76 #78 #85 #93) και κέντρο από όπου έρχονται οι εντολές στην χώρα παρουσιάζεται το Πεκίνο (Peking #86), το Βιετνάμ (#39 #54 #84 #92 #93) πιο συγκεκριμένα το Βόρειο τμήμα (#39 #93) και η Κούβα (#51) που παρουσιάζεται σαν μια χώρα που είναι ευπρόσδεκτη όλοι οι εχθροί της Αμερικής (εικόνα 6.4), ενώ ο ηγέτης της χώρας αποκαλείται “γενειοφόρος” (bearded one). Εκτός από την ονομαστική αναφορά στην Κούβα, γίνεται και μια περιγραφή του νησιού (#91), αφού μέσα από την φράση “τροπικό νησί νοτίως των συνόρων” (tropical isle far south of the border), σε συνδυασμό με τρόπο που αποκαλούν τον ηγέτη, “El Presidente”, μαζί με την χρήση ισπανικής προέλευσης λέξεων “Si, Bueno, Silencio, Mi Profesor, Mi Amigo, Por Dios, Generalissimo, Americano” γίνεται αντιληπτό ότι το νησί αυτό είναι η Κούβα.



Εικόνα 6.4: Τεύχος #51 σελίδα 10

Ο χωρισμός του κόσμου σε δυο κυρίαρχες ιδεολογίες φαίνεται και στον τρόπο που ο αφηγητής παρουσιάζει τον Mandarin στο τεύχος #50 όπου τον παρουσιάζει σαν έναν φοβερό θρύλο για του δυτικούς και χρησιμοποιεί την φράση “to those of the western world”, σε αντίθεση με την χρήση της λέξης “orient” (ανατολή) που έκτος από τον χωρισμό του κόσμου, δίνει επιπλέον μια αίσθηση μυστηρίου για τον χαρακτήρα ενώ ο Mandarin στο τεύχος #62 αναφέρεται στους δυο κόσμους που έχουν δημιουργηθεί και τους αποκαλεί, Δημοκρατίες από την μία και Κομμουνιστές από την άλλη.



Εικόνα 6.5: Τεύχος #62 σελίδα 7

Μια έννοια που χρησιμοποιείται για να περιγράψει την περίοδο που διαδραματίζονται τα γεγονότα είναι ο “Ψυχρός Πόλεμος” (Cold War). Η πρώτη χρήση της έγινε από τον George Orwell στις 19 Οκτωβρίου 1945 στο δοκίμιο του «You and the Atom Bomb» που συλλογίζεται τις

επιπτώσεις από την ατομική εποχή που έγινε πραγματικότητα δυο μήνες πριν με τον βομβαρδισμό της Χιροσίμας και του Ναγκασάκι<sup>82</sup>. Ενώ στην πολιτική ζωή εισέρχεται με τον Αμερικανό χρηματοδότη και προεδρικό σύμβουλο Bernard Baruch που την χρησιμοποίησε πρώτη φορά σε ομιλία του στο State House της Κολούμπια στην Νότια Καρολίνα το 1947<sup>83</sup>.

Μια ακόμη έκφραση που μας έρχεται από τον πολιτικό λόγο, είναι η φράση “Σιδηρούν Παραπέτασμα” (*Iron Curtain*), μια φράση που προέρχεται από τον λόγο του πρώην Βρετανού πρωθυπουργού Winston Churchill, έχοντας ηττηθεί στις εκλογές του 1945, στην ομιλία του στο Κολέγιο του Westminster στο Fulton των Ηνωμένων Πολιτειών, παρουσία του τότε αμερικανού Προέδρου Harry S. Truman είχε πει χαρακτηριστικά “Από το Στέτιν στη Βαλτική έως την Τεργέστη στην Αδριατική, το Σιδηρούν Παραπέτασμα έχει κατέβει σε όλη τη ήπειρο” (From Stettin in the Baltic to Trieste in the Adriatic, an iron curtain has descended across the continent)<sup>84</sup>. Ενώ στο τεύχος #87 χρησιμοποιείται ο όρος “Bamboo Curtain”, μια μεταφορά που χρησιμοποιούταν από τις χώρες τις ανατολικής Ασίας και αποτελεί την ασιατική εκδοχή του Iron Curtain (Σιδηρούν Παραπέτασμα)<sup>85</sup>.

Η ιδεολογία που επικρατεί στην Κίνα παρουσιάζεται στο τεύχος #78 με την χρήση από πλευράς Iron Man της φράσης “Communist Manifesto”, χρησιμοποιώντας τον τίτλο από το βιβλίο του Karl Marx που εκδόθηκε στις 21 Φεβρουαρίου 1948<sup>86</sup>.

Για την καλύτερη περιγραφή του εχθρού βλέπουμε το δανεισμό στοιχείων από ιστορικά πρόσωπα. Έτσι χρησιμοποιείται το όνομα της φημισμένης κατασκόπου του Α' Παγκοσμίου Πόλεμου, Mata Hari<sup>87</sup> για την περιγραφή της Black Widow, σαν μια όμορφη, μοιραία και πανούργα κατάσκοπο που

---

<sup>82</sup> <https://blog.oxforddictionaries.com/2015/10/19/cold-war-origin/> πρόσβαση στις 15/04/2018

<sup>83</sup> <https://www.britannica.com/event/Cold-War> πρόσβαση στις 02/04/2018

<sup>84</sup> <https://www.history.com/this-day-in-history/churchill-delivers-iron-curtain-speech> πρόσβαση στις 02/04/2018

<sup>85</sup> <https://www.jehovahs-witness.com/topic/199218/iron-bamboo-curtain>

<sup>86</sup> <https://www.history.com/this-day-in-history/marx-publishes-manifesto> πρόσβαση στις 15/04/2018

<sup>87</sup> [https://www.washingtonpost.com/news/retropolis/wp/2017/10/15/i-am-ready-mata-hari-faced-a-firing-squad-for-spying-and-refused-a-blindfold/?noredirect=on&utm\\_term=.3a1a23bc198c](https://www.washingtonpost.com/news/retropolis/wp/2017/10/15/i-am-ready-mata-hari-faced-a-firing-squad-for-spying-and-refused-a-blindfold/?noredirect=on&utm_term=.3a1a23bc198c) πρόσβαση στις 15/08/2018



βρίσκεται στην υπηρεσία των Σοβιετικών. Για να περιγράψει τον Mandarin ο Iron Man τον αποκαλεί, Genghis Khan<sup>88</sup>, θέλοντας να δείξει με αυτό τον τρόπο ότι επιδίωξη του ήταν η δημιουργία μιας αυτοκρατορίας παρόμοιας με του Μογγόλου ηγέτη που στη συνέχεια όμως γίνεται γνωστό ότι είναι απόγονος του. Ένα ακόμη στοιχείο που προκύπτει από αυτό είναι το πόσο βίαιος και αδίστακτος είναι ο Mandarin. Ακόμη και η χρήση του ονόματος “Mandarin” έχει προέλθει από την πραγματικότητα, Μανδαρίνοι ονομάζονταν από τους Ευρωπαίους, κατά την περίοδο της αποικιοκρατίας οι ανώτεροι πολιτικοί και στρατιωτικοί λειτουργοί της αυτοκρατορικής Κίνας<sup>89</sup>, ενώ έτσι ονομάζεται και η πιο διαδεδομένη μορφή των Κινεζικών<sup>90</sup>. Ένα ακόμη ιστορικό πρόσωπο εμφανίζεται στο τεύχος #65, όταν ένας εργαζόμενος ενθουσιασμένος που βλέπει τον Antony Stark στον χώρο δοκιμών, τον παρομοιάζει με τον John Hancock, ένα σημαντικό πρόσωπο της Αμερικανικής ιστορίας καθώς ήταν ηγέτης της Αμερικανικής επανάστασης και υπογράψε τη Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας. Επίσης ήταν ο πρώτος κυβερνήτης της Κοινοπολιτείας της Μασαχουσέτης<sup>91</sup>, προβάλλοντας παράλληλα με αυτό τις αξίες που πρεσβεύει ο Antony Stark. Ενώ στο τεύχος #71 ο τρόπος κινείται στην μάχη ο Iron Man παρομοιάζεται από τον Crimson Dinamo, με τον Vaslav Nijinsky<sup>92</sup>, Ρώσο χορευτή πολωνικής καταγωγής και χορογράφο που θεωρείται ως ο μεγαλύτερος χορευτής όλων των εποχών. Ενώ στο τεύχος #85 στον διάλογο του Antony Stark με έναν αστυνόμο που δεν τον αναγνωρίζει και τον ειρωνεύεται ότι αυτός είναι ο Πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών LJB<sup>93</sup>.

Επιπλέον στοιχεία που αντλήθηκαν από βιβλία και λαϊκούς ήρωες χρησιμοποιούνται για την περιγραφή των χαρακτήρων που εμφανίζονται μέσα στις σελίδες του κόμικς. Έτσι ένα ακόμη στοιχείο που χρησιμοποιείται για την απεικόνιση του Mandarin είναι η παρομοίωση με

<sup>88</sup> <https://www.history.com/topics/genghis-khan> πρόσβαση στις 05/04/2018

<sup>89</sup> <http://greek.greek.enacademic.com/95078/%CE%BC%CE%B1%CE%BD%CE%B4%CE%B1%CF%81%CE%AF%CE%BD%CE%BF%CF%82> πρόσβαση στις 05/04/2018

<sup>90</sup> <https://www.britannica.com/topic/Mandarin-language> πρόσβαση στις 05/04/2018

<sup>91</sup> <https://www.history.com/topics/american-revolution/john-hancock> πρόσβαση στις 15/04/2018

<sup>92</sup> [https://en.wikipedia.org/wiki/Vaslav\\_Nijinsky](https://en.wikipedia.org/wiki/Vaslav_Nijinsky) πρόσβαση στις 01/05/2018

<sup>93</sup> [https://en.wikipedia.org/wiki/Lyndon\\_B.\\_Johnson](https://en.wikipedia.org/wiki/Lyndon_B._Johnson) πρόσβαση στις 01/05/2018

τον φανταστικό κακοποιό Fu Manchu, δημιούργημα του Sax Rohmer. Ήταν ένας κακός χαρακτήρας που παρουσιάστηκε εκτενώς στον κινηματογράφο, την τηλεόραση, το ραδιόφωνο, τα κόμικς για πάνω από 90 χρόνια και έχει γίνει αρχέτυπο του κακού εγκληματικού ιδιοφυΐα και του τρελού επιστήμονα<sup>94</sup>. Ενώ το όνομα Gargantuan χρησιμοποιείται για να περιγράψει τον τέρας που δημιούργησε ο Mandarin και μέσω αυτού του χαρακτηρισμού περιγράφεται το τεράστιο μέγεθος τους. Προέρχεται από το βιβλίο του François Rabelais<sup>95</sup> “Gargantua and Pantagruel”. Μια κωμική ιστορία για ένα γίγαντα και τον γιο του. Μια ακόμη αναφορά που προέρχεται επίσης από έναν λαϊκό ήρωα είναι ο Ρομπέν των δασών<sup>96</sup>, έτσι αποκαλεί ο Iron Man αποκαλεί τον Hawkeye εξαιτίας του τόξου που χρησιμοποιεί σαν όπλο και των σκοπευτικών του ικανοτήτων. Τα μοναδικά πολιτικά ονόματα που προέρχονται από τον πραγματικό πολιτικό κόσμο είναι αυτά του ηγέτη της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας, Mao Tse Tung στο τεύχος #62 και η αναφορά τεύχη #42 και #46 των Kenedy και Khrushchev. Επιπλέον από τον πραγματικό κόσμο προέρχεται και η χρήση του ακρωνύμιου G.I.<sup>97</sup>, που χρησιμοποιείται για να προσδιοριστεί ο χώρος που βρίσκεται ο Antony Stark για την παρουσίαση των εφευρέσεων του στους αξιωματικούς του αμερικανικού στρατού. Κατά την διάρκεια του Α’ Παγκόσμιου Πόλεμου σύμφωνα με τους Patricia T. O’Conner και Stewart Kellerman, χρησιμοποιήθηκε το ακρωνύμιο για να περιγράψει όλα εκείνα που συνδέονται με τον αμερικανικό στρατό και προέρχεται από το “government issue” ή το “general issue”.

Δικαστικό λόγο χρησιμοποιεί ο Γερουσιαστής Byrd στην προσπάθεια του για τον έλεγχο του Antony Stark και του Iron Man. Για αυτό το λόγο χρησιμοποιεί λέξεις όπως “subpoena” (κλήτευση), “congressional committee” (Επιτροπή του Κονγκρέσου), “testify” (καταθέτω), “warrant” (ένταλμα), “impound” (κατάσχεση), “court” (δικαστήριο), inquiry (έρευνα) για να δείξει την δράση του μέσα στο πλαίσιο τις δικαιοσύνης.

<sup>94</sup> [https://en.wikipedia.org/wiki/Fu\\_Manchu](https://en.wikipedia.org/wiki/Fu_Manchu) πρόσβαση στις 03/04/2018

<sup>95</sup> <https://www.britannica.com/topic/Gargantua-and-Pantagruel> πρόσβαση στις 03/04/2018

<sup>96</sup> <https://www.history.com/topics/british-history/robin-hood> πρόσβαση στις 03/04/2018

<sup>97</sup> <https://www.history.com/news/ask-history/why-are-american-soldiers-called-gis> πρόσβαση στις 01/05/2018



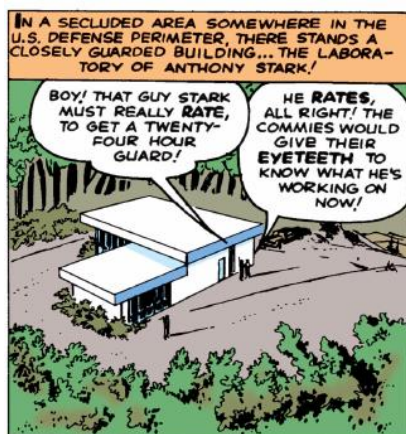
Μέσα από την χρήση slang, ιδιωτισμών και “urban” λεξιλογίου, το κείμενο γίνεται πιο κατανοητό, προσιτό και βοηθά τους νέους να ταυτίζονται με τους χαρακτήρες. Για αυτό το λόγο χρησιμοποιούνται λέξεις όπως Yankee, commie, yonder, fella, chum, half past never, holy mackerel, in the nick of time, gotcha, sunny jeam, dreamboat, heckuva, wanna, birds have come to the roosts, buffoon, chummy, in the cave of time, cold tomato, musta, gizmo, duck, kinda, flak, forego, puny, by the skin of his teeth, bulls eye, outta, messin, caboodle, weeth, fatal, mebbe, who in sam hil, bozo. Μια ακόμη λέξη από την αργκό είναι και το “whatchamacallit” στο τεύχος #69 που χρησιμοποιείται από το Happy Hogan, για να δείξει ότι το όνομα δεν του έρχεται στο μυαλό.

Τέλος ο Antony Stark χρησιμοποιεί επιστημονικό λόγο για να αποδοθεί η επιστημονική του ταυτότητα. Για αυτό το λόγο χρησιμοποιεί λέξεις όπως, “gravity force” (δύναμη βαρύτητας), “centrifugal power” (φυγόκεντρος δύναμη), “centrifugal ray” (φυγόκεντρη ακτίνα), “transistor” (κρυσταλλολυχνία), “electric generator” (ηλεκτρογεννήτρια), “laser like beam” (ακτίνες λέιζερ), “repulsor ray” “eye beam” (οπτική ακτίνα), generator (κύκλωμα), electronic (ηλεκτρονικός), air pressure jet, micro transistor, beam (ηλεκτρονική ακτίνα), atomic cannon (ατομικό πυροβόλο), disintegrator ray (ακτίνα αποσύνθεσης), ultra beam (υπέρ-ακτίνα), anti gravity device (συσσκευή αντιβαρύτητας), atomic energy (ατομική ενέργεια), gravity power (δύναμη βαρύτητας).

## **ii) Κείμενο**

### **α) διαδραστικός έλεγχος**

Στα κείμενα είναι ο αφηγητής αυτός που καθορίζει την σκηνή δράσης (εικόνα 6.6), τον τόπο που λαμβάνει χώρα, τον χρόνο και δίνει τις απαραίτητες πληροφορίες που θα βοηθήσουν την αφήγηση.



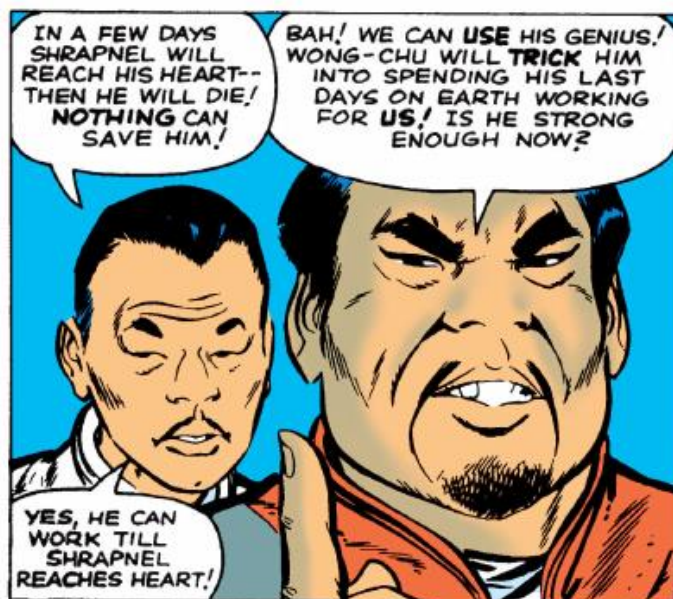
Εικόνα 6.6: Τεύχος #39 σελίδα 2

Ο αρχικός ομιλητής είναι αυτός που βρίσκεται αριστερά στο καρέ και είναι αυτός που καθορίζει την συζήτηση (εικόνα 6.7). Δεν ακολουθείται ένας συνηθισμένος τρόπος συνομιλίας, άλλοτε ο τρέχον ομιλητής επιλέγει τον επόμενο, απευθύνοντας τον με τον όνομα του, άλλοτε χρησιμοποιούνται διάφορα ουσιαστικά που προσδιορίζουν την ιδιότητα του επόμενου ομιλητή. Ο Tony Stark παραδείγματος χάρη στο τεύχος #39 απευθύνει ένα ερώτημα στον συνομιλητή του, αποκαλώντας τον “Στρατηγό” (General), με αυτό τον τρόπο μας περιγράφεται και η ιδιότητα του ομιλητή, ενώ ο “Στρατηγός” (General) αποκαλεί ονομαστικά τον συνομιλητή του.



Εικόνα 6.7: Τεύχος #39 σελίδα 2

Σε άλλες περιπτώσεις δεν χρησιμοποιείται κάποια ονομαστική αναφορά, η χρήση κάποιου προσδιορισμού που να καθορίζει τον επόμενο ομιλητή, απλώς τα άτομα που βρίσκονται στο καρέ παρουσιάζονται να συνομιλούν με πρώτο ομιλητή αυτόν στα αριστερά και αρχική ομιλία να θεωρείτε αυτή υψηλότερα μέσα στο κάδρο(εικόνα 6.8).



Εικόνα 6.8: Τεύχος #39 σελίδα 5

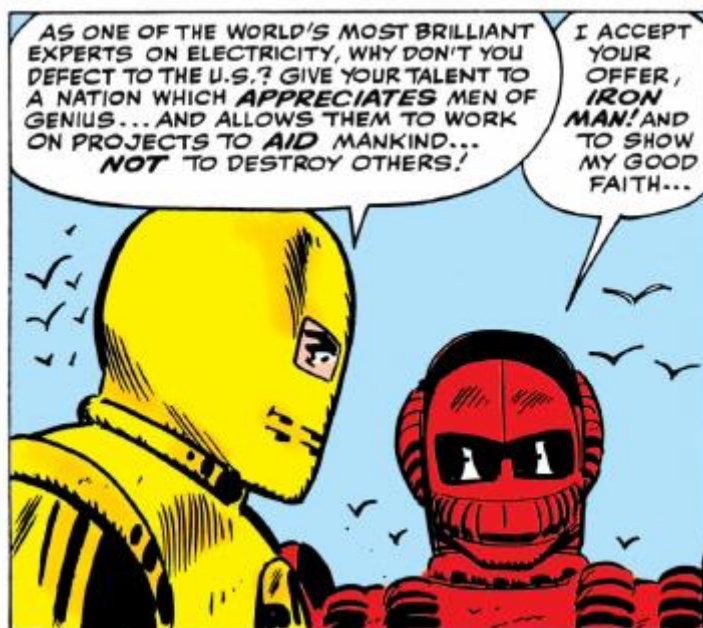
β) ήθος

Ένας ακόμη τρόπος που χωρίζεται σε δύο στρατόπεδα ο κόσμος είναι μέσα από τη παρουσίαση των δυο πλευρών ώστε κάθε ένα από αυτά να αντιπροσωπεύουν το “καλό” ή το “κακό”. Ο Iron Man και οι συνεργάτες του και κατά συνέπεια η Αμερική, είναι αυτοί που αναλαμβάνουν να παίξουν τον ρόλο του “καλού” ενώ αντίθετα οι Σοβιετικοί και οι σύμμαχοι τους αντιπροσωπεύουν το “κακό”.

Έτσι στο τεύχος #39 βλέπουμε τον Βιετναμέζο Wong-Chu να ζητά από τους στρατιώτες του “σφάξουν τους αιχμαλώτους τώρα” (slay the prisoners now), ενώ αντίθετα ο Iron Man είναι αυτός που αναφέρει ότι “ελευθέρωσα τους αιχμαλώτους” (set the prisoners free). Στο επόμενο

τεύχος ο Tony Stark μονολογεί τονίζοντας ότι πρέπει “να βοηθήσω την ανθρωπότητα ως ο Iron-Man” (to help humanity as Iron-Man). Στο τεύχος #41 βλέπουμε την κόρη του Dr. Strange να αναρωτιέται “γιατί χρησιμοποιεί το μεγάλο δώρο, την μεγαλοφυΐα του για να κατακτήσει τον κόσμο” (why? why does he use his great gift, his genius to menace the world), την ίδια στιγμή που ο Iron Man γίνεται το πρότυπο καλού καθώς προσπαθεί “αντί να τον βοηθάει όπως εσύ” (instead of help it, as you do!). Το ίδιο παρατηρούμε και στον ίδιο τον Dr. Strange όπου επιθυμία του είναι να “καταστρέψει τον κόσμο” (destroy all life on earth) σε αντίθεση με τον Iron-Man που τονίζει ότι “θα πιάσω τον Dr. Strange ακόμη και αν μου στοιχίσει την ζωή μου” (I’ll get Dr. Strange if it cost me my life...), παρουσιάζοντας τον ακόμη μια φορά σαν εκπρόσωπο του καλού και σωτήρα του κόσμου.

Στο τεύχος #46 ο τρόπος που ο Iron Man προτείνει στον Καθηγητή Vanko να εγκαταλείψει την Ρωσία, δείχνει ότι η Αμερική είναι ένα έθνος που έχει σκοπό να βοηθήσει την ανθρωπότητα σε αντίθεση με την χώρα του και κατά συνέπεια τον κομμουνισμό που επιθυμεί την καταστροφή των άλλων (εικόνα 6.9).



Εικόνα 6.9: Τεύχος #46 σελίδα 13

Στο τεύχος #49 βλέπουμε τον μεταλλαγμένο Angel, μετά την κρίση ταυτότητα επιθυμεί να αποχωρήσει από “την καλή πλευρά και να γίνει μέλος των κακών εκείνων που θέλουν να κατακτήσουν τον κόσμο, αυτούς που θα έπρεπε να πολεμούν” (we ‘re the good mutants! Haw... Big deal! I’m gonna find the bad ones... the ones that wanna rule the earth! the ones we’re supposed to fight!). Εδώ αν και δεν γίνεται κάποια άμεση αναφορά στον Iron Man, έχει άμεση σχέση για οι X-men είναι σύμμαχοι του και είναι αυτός που οδήγησε πάλι πίσω στο “καλό” τον Angel. Στο τεύχος #50 βλέπουμε ότι οι κινέζοι στρατιώτες αποκαλούν “κακοφτιαγμένη Δημοκρατία” τις χώρες του Δυτικού κόσμου που δεν είναι ικανή να φτιάξουν ένα λειτουργικό αλεξίπτωτο (the bungling democracies cannot even make chutes that work correctle!) Στο τεύχος #53 η Black Widow επιτίθεται χρησιμοποιώντας μια ακτίνα που έκλεψε από τον Tony Stark και χαρακτηρίζει αυτή την μάχη, “την πρώτη της επίθεση στην Δημοκρατία” (now for my first strike against democracy). Επίσης στο τεύχος #53 βλέπουμε την Black Widow να ξαφνιάζεται και να απορεί που “οι Αμερικάνοι ρισκάρουν την ζωή τους για να σώσουν τον εχθρό τους”, σε αντίθεση με το τεύχος #93 όπου γίνεται γνωστό ότι οι Ρώσοι μετά την τελευταία ήττα του Titanium στις ΗΠΑ από τον Iron Man τον άφησαν ετοιμοθάνατο να επιπλέει στην θάλασσα αδιαφορώντας για την ζωή του (#83) και τελικά σώθηκε από τον Half Face για να τον χρησιμοποιήσει στα σχέδιά του (εικόνα 6.10).





Εικόνα 6.10: Τεύχος #53 σελίδα 13 / Τεύχος #93 σελίδα 7

Στο τεύχος #62 ο Mandarin αναφέρει ότι θέλει να “ξεκινήσει τον Γ’ Παγκόσμιο Πόλεμο”, με την εκτόξευση ενός πυραύλου στην Formosa<sup>98</sup> (when it explodes there, it is sure to trigger World War III) την ίδια στιγμή που ο Iron Man αναφέρει ότι “πρέπει να βρει τον Mandarin και να σταματήσει την διαδικασία” (I’ve got to find Mandarin... and stop his missile from reaching Formosa). Στο τεύχος #69 ο κομισάριος Bullski έχει ως στόχο να γίνει “Δικτάτορας” και αποκαλεί τον Iron Man από την μια “έναν από τους μεγαλύτερους εχθρούς του κομμουνισμό” (communist greatest enemies) ενώ από την άλλη τον χαρακτηρίζει σαν “τον σπουδαιότερο αγωνιστή της δημοκρατίας” (democracy’s greatest fighter). Ένα ακόμη στοιχείο που προκύπτει εδώ είναι η παρομοίωση του κομμουνισμού σαν ένα δικτατορικό πολίτευμα σε αντίθεση με το δημοκρατικό πολίτευμα της Αμερικής. Στο τεύχος #94 βλέπουμε τον Half Face να διατάζει τον Titanium Man, “να καταστρέψει το κοντινό ειρηνικό χωρίο” (destroy the nearest peaceful village), την ώρα που ο Iron Man απαντά “ότι δεν μπορώ να τους αφήσω να το κάνουν” (no! can’t... let

<sup>98</sup> Δημοκρατία της Ταϊβάν

them.. do it!) και συμπληρώνει “δεν μπορώ να αφήσω τον Titanium να καταστρέψει ένα αθώο χωριό” (I can’t let Titanium Man destroy an innocent village!). Ενώ ο Titanium Man στη συνέχεια αναφέρει ότι “θα κατεδαφίσει το χωριό” (I will demolish the village) και στο τέλος οι κάτοικοι του χωριού να είναι αυτοί που αναγνωρίζουν ότι “αυτός που τους έσωσε ήταν ο Αμερικάνος” (it was the American who saved us).

Επίσης για να παρουσιαστεί το Δυτικό στρατόπεδο χρησιμοποιούνται οι λέξεις “democracy” (Δημοκρατία #50 #53 #62 #69 #70), ενώ από την άλλη πλευρά για το Ανατολικό στρατόπεδο οι αξιωματικοί μέσα από τον Bullski δείχνουν να έχουν ως επιθυμία να αναλάβουν την εξουσία και να γίνουν οι ίδιοι δικτάτορες (#69) (εικόνα 6.11), ενώ στο τεύχος #39 προσδιορίζονται ως “κόκκινοι τύραννοι” (red tyrant) και στο τεύχος #71 ο Iron Man αποκαλεί τον Bullski, τύραννο (tyrant).



Εικόνα 6.11: Τεύχος 69 σελίδα 3

Στο τεύχος #41 (εικόνα 6.12) ο Antony Stark ομολογεί ότι η σημαντικότερη δουλειά του Iron Man είναι η μάχη “απέναντι στην αδικία και το κακό”.



Εικόνα 6.12: Τεύχος #41 σελίδα 4

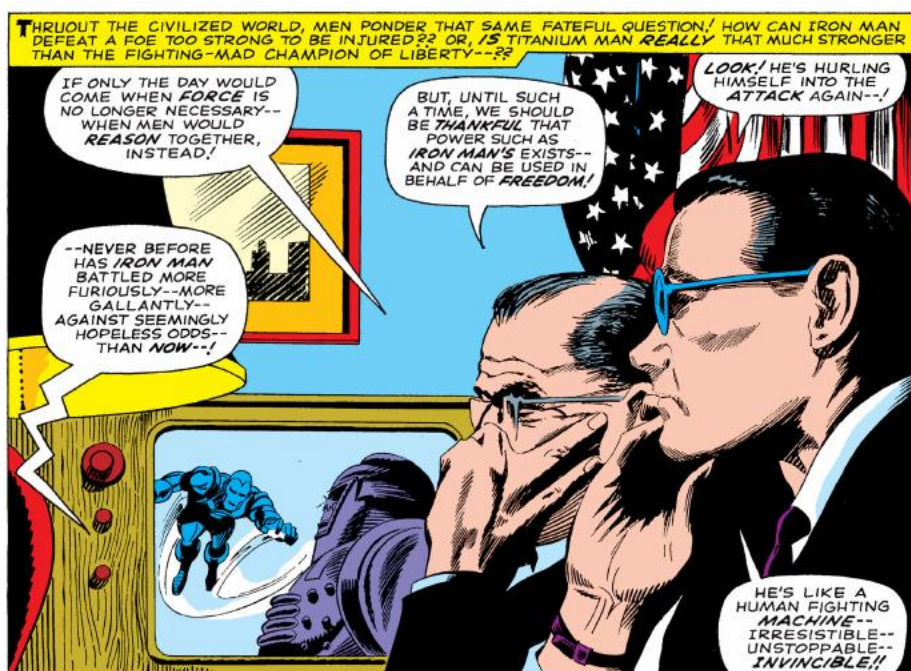
Ενώ στα τεύχη #70 #71 ο Iron Man εμφανίζεται να αγωνίζεται για τον “ελεύθερο κόσμο” (free world) και στο τεύχος #85 ότι αγωνίζεται για την ελευθερία, ενώ στο τεύχος #94 (εικόνα 6.13) ο επιστήμονας Half Face, που εργαζόταν για τους κομμουνιστές, αλλάζει στρατόπεδο και δηλώνει ότι πλέον θα “αγωνίζεται για την ελευθερία” (I fight for freedom) σε αντίθεση με ότι έκανε πριν.



Εικόνα 6.13: Τεύχος #94 σελίδα 12



Στο τεύχος #83 (εικόνα 6.14) ο Iron Man παρουσιάζεται, μέσα από την μάχη του με τον Titanium Man που λαμβάνει χώρα στα περίχωρα της Washington, ενώ κατευθύνεται στο Κογκρέσο για να καταθέσει στη επιτροπή του Γερουσιαστή Byrd, σαν κομμάτι του “πολιτισμένου κόσμου”, αγωνίζεται για λογαριασμό της “ελευθερίας” και είναι “πρωταθλητής της ελευθερίας” (champion of the liberty), ενώ η Αμερική είναι η χώρα όπου κατοικεί η Ελευθερία (to the land where freedom dwells).



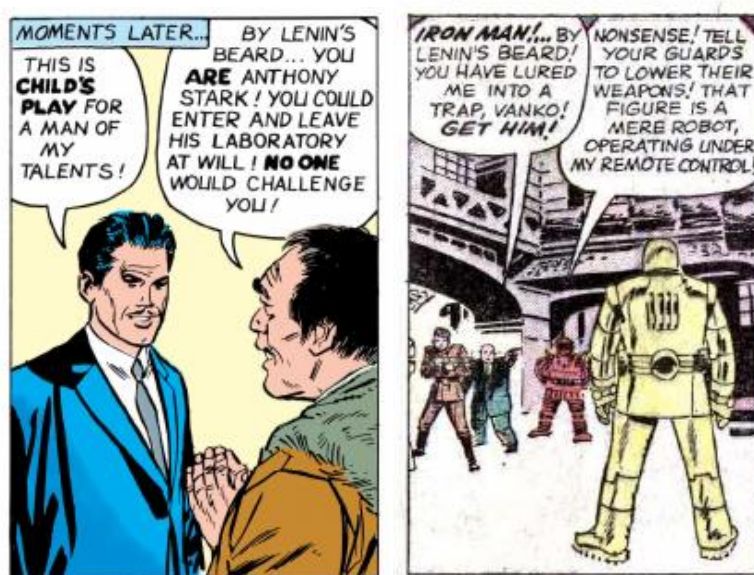
Εικόνα 6.14: # Τεύχος #83 σελίδα 7

γ) μεταφορές

Ένα ακόμη στοιχείο που παρατηρείται στα κείμενα, είναι η χρήση μεταφορών. Στο τεύχος #39 για να δείξουν πόσο δυνατός και τρομακτικός και ταυτόχρονα ο κομμουνισμός, αφού ο εχθρός αναφέρει “ένα ακόμη χωριό γονάτισε μπροστά μου” (bought another village to its knees), “δίπλα στον Wong-Chu οι υπόλοιποι δεν είναι τίποτα άλλο από ψύλλοι” (next to Wong-Chu other men are but fleas). Αυτό γίνεται περισσότερο ευδιάκριτο με την χρήση της λέξης “Πολέμαρχος” (Warlord) που του αποδίδεται από τον αφηγητή. Επιπλέον στο ίδιο τεύχος για να τονιστεί η

επιθυμία των κομμουνιστών για την απόκτηση των σχεδίων του Tony Stark, μέσα από το “θα έδιναν τα μάτια τους” (the commies would give their eyeteeth to know what he’s working on).

Στα τεύχη #42 και #46 (εικόνα 6.15) οι ομιλητές, και στις δυο περιπτώσεις προέρχονται από το Σοβιετικό μπλοκ, ο Red Barbarian και ο Μεγάλος Ηγέτης, χρησιμοποιούν την φράση “By Lenin beard” (μα τα γένια του Λένιν) για να εκφράσουν την έκπληξη τους, αντί της συνηθισμένης φράσης “Oh my God” (ω θεέ μου), δείχνοντας έτσι το πόσο σημαντικός θεωρείτε ο Λένιν.



Εικόνα 6.15: Τεύχος #42 σελίδα 7 / Τεύχος #46 σελίδα 4

Στο τεύχος #46 οι πιλότοι που συμμετέχουν στην δοκιμαστική πτήση ενός πύραυλου την στιγμή που όλα πήγαν λάθος, πριν την σωτηρία τους από τον Iron Man, χρησιμοποιούν την φράση “holy cat” (ιερή γάτα) που δείχνει την σύγχυση που βρίσκονταν εκείνη την στιγμή, πριν την σωτηρία τους από τον Iron Man, ενώ στο ίδιο τεύχος με την φράση “as good as dead” περιγράφεται η δύσκολη κατάσταση που, χωρίς διέξοδο που βρίσκεται εκείνη την στιγμή ο Iron Man. Στο τεύχος #71 για να αποδοθεί η δύναμη και η σωματοδομή του Titanium χρησιμοποιείται ο

χαρακτηρισμός “κόκκινος Γολιάθ” (red goliath), εκτός από το μέγεθος με αυτή την μεταφορά αποδίδεται και η προέλευση του. Στο τεύχος #77 αποκαλεί “gargantuan” τον Ultimo λόγο του τεράστιου μεγέθους. Στο τεύχος #82 ο Iron Man με το “μου φαίνεται ότι έχω ξανακούσει αυτό το τραγούδι” (seems to me I’ve heard this song before), ειρωνικά απαντά στον Titanium στα συνεχή σχόλια για την διαφορά στην δύναμη τους, ενώ το ίδιο κάνει με το να τον αποκαλεί “κουφιοκέφαλο βαρκάρη στον Βόλγα” (empty headed- Volga boatman).

#### δ) λεξιλόγιο

Ιδιαίτερα σημαντικό για την απεικόνιση του κόσμου που δημιουργείται μέσα στις σελίδες του Iron Man με στοιχεία που προέρχονται από τον πραγματικό κόσμο είναι το λεξιλόγιο που χρησιμοποιείται. Για αυτό το λόγο καταγράφουμε και παρουσιάζουμε τις λέξεις που βοηθούν να γίνει κατανοητή η πρακτική του Ψυχρού Πολέμου. Τέτοιες λέξεις είναι οι εξής: Cold-War (Ψυχρός Πόλεμος), Iron Curtain (Σιδηρούν Παραπέτασμα), Bamboo-Curtain, Red (Κόκκινος), Comrade (Σύντροφος), Generallissimo, Commissar (Επίτροπος), Excellency (Εξοχότητα), General (Στρατηγός), Major (Ταγματάρχης), Colonel (Συνταγματάρχης), Gentlemen’s (Κύριοι), Communist (Κομμουνιστής), Communism (Κομμουνισμός), Capitalist (Καπιταλιστής), Orient (Ανατολή), Oriental (Ανατολικός), Sabotage (Σαμποτάζ), Saboteur (Σαμποτέρ), Yankee, Commies, Propaganda (Προπαγάνδα).





Εικόνα 6.17: Τεύχος #40 σελίδα 2

Ενώ στο τεύχος #46 (εικόνα 6.18), πάλι ο αφηγητής, αναφέρεται στον Ψυχρό Πόλεμο και παρουσιάζει τον “Μεγάλο” ηγέτη πίσω από το Σιδηρούν Παραπέτασμα.



Εικόνα 6.18: Τεύχος #46 σελίδα 2

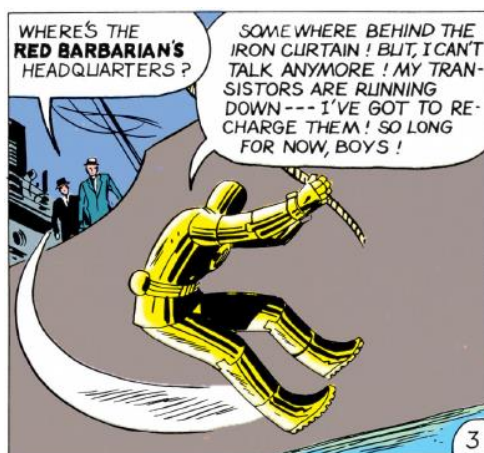
Μια ακόμη φράση που χρησιμοποιείται είναι το “Σιδηρούν Παραπέτασμα” (Iron Curtain). Εμφανίζεται 16 φορές σε 9 τεύχη. Χρησιμοποιείται για να περιγράψει την προέλευση του εχθρού. Στον πίνακα 6.1 καταγράφουμε τις εμφανίσεις της λέξης.



| #42                       | #46              | #53                         | #56                         | #60                       | #64                     | #69                     | #70                  | #81                     |
|---------------------------|------------------|-----------------------------|-----------------------------|---------------------------|-------------------------|-------------------------|----------------------|-------------------------|
| behind the iron curtain   | iron curtain (2) | behind the iron curtain (2) | behind the iron curtain (2) | iron curtain spy system   | behind the iron curtain | behind the iron curtain | iron curtain country | behind the iron curtain |
| the iron curtain's nation |                  |                             |                             |                           |                         |                         |                      |                         |
| iron curtain              |                  |                             | for the iron curtain        | iron curtain slave nation |                         |                         |                      |                         |

Πίνακας 6.1: Η καταγραφή της λέξης “Σιδηρούν Παραπέτασμα”

Ενδεικτικά αναφέρουμε στο τεύχος #42 (εικόνα 6.19), ο Iron Man μας ενημερώνει ότι η βάση του εχθρού βρίσκεται κάπου πίσω από το Σιδηρούν Παραπέτασμα.



Εικόνα 6.19: Τεύχος #42 σελίδα 3

Στο τεύχος #46 μας παρουσιάζεται ο Ηγέτης, ενώ στο τεύχος #53(εικόνα 6.20) ο αφηγητής κάνει ακόμη μια αναφορά στο Σιδηρούν Παραπέτασμα.



Εικόνα 6.20: Τεύχος #53 σελίδα 3

Στο τεύχος #56 (εικόνα 6.21) ο Ρώσος κατάσκοπος, Uncanny Unicorn αναφέρει ότι εκπαιδεύτηκε για χρόνια, στο Σιδηρούν Παραπέτασμα.



Εικόνα 6.21: Τεύχος #56 σελίδα 9

Στα τεύχη #60 και #64 (εικόνα 6.22) μαθαίνουμε ότι η ρωσίδα κατάσκοπος Natasha μεταφέρεται σε ένα έθνος που έχει σκλαβωθεί από το Σιδηρούν Παραπέτασμα για πληρώσει για την αποτυχία της να νικήσει τον Iron Man. Ενώ στο τεύχος #60 μας συστήνεται Serg Amkon, ο επικεφαλής

του κατασκοπικού δικτύου του Σιδηρού Παραπετάσματος στην Βόρεια Αμερική (head of the iron curtain spy system in north America!)



Εικόνα 6.22: Τεύχος #60 σελίδα 10, Τεύχος #64 σελίδα 3

Στο τεύχος #70 (εικόνα 6.23) ο αφηγητής μας ενημερώνει ότι η τοποθεσία που εκτυλίσσεται η σκηνή βρίσκεται σε κάποια χώρα του Σιδηρού Παραπετάσματος.



Εικόνα 6.23: Τεύχος #70 σελίδα 2



Εκτός από την χρήση του “Iron Curtain” (Σιδηρούν Παραπέτασμα), σε ένα μόνο τεύχος (#87 εικόνα 6.24) χρησιμοποιείται η φράση “Bamboo Curtain”, με σκοπό να περιγράψει την περιοχή που επιθυμούν να βρεθούν οι κατάσκοποι.



Εικόνα 6.24: Τεύχος #87 σελίδα 7

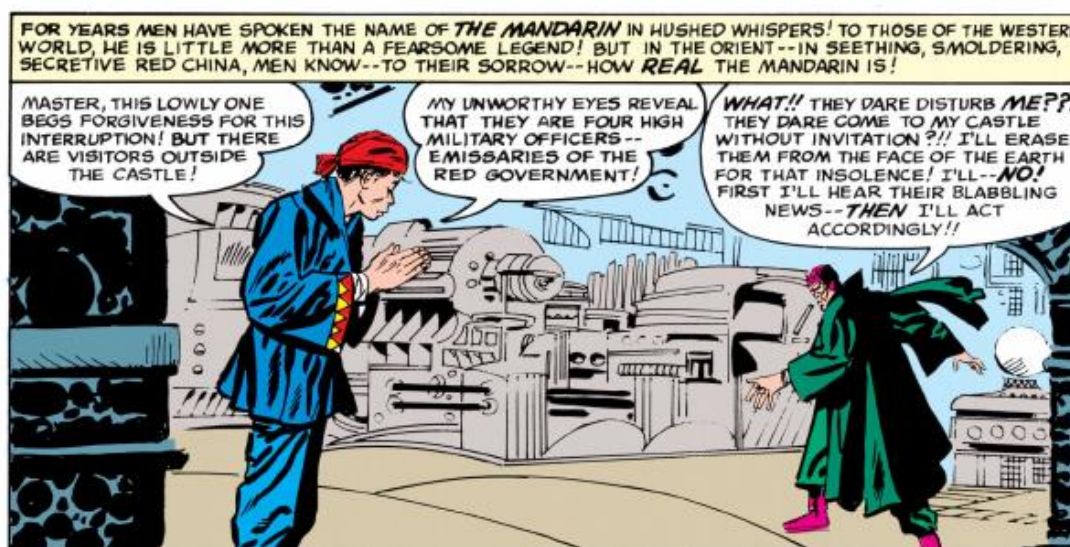
Αν ένα χρώμα έχει ταυτιστεί με τον Ψυχρό Πόλεμο αυτό είναι το κόκκινο, ένα χρώμα που έγινε σύμβολο της κομμουνιστικής απειλής. Η κόκκινη απειλή που έρχεται από την ανατολή ήταν στο επίκεντρο της αμερικανικής προπαγάνδας <sup>99</sup>. Έτσι βλέπουμε τη λέξη “red” να εμφανίζεται 74 φορές σε 22 τεύχη. Η λέξη “κόκκινος” (red) χρησιμοποιείται σαν προσδιορισμός που ακολουθεί και περιγράφει τον εχθρό, την καταγωγή του και προσδιορίζει τη χώρα προέλευσης. Στον πίνακα 6.2 καταγράφουμε τις εμφανίσεις της λέξης.

<sup>99</sup> <https://www.calvertjournal.com/opinion/show/3292/red-orange-green-cold-war-colours> πρόσβαση στις 04/04/2018

| Η καταγραφή της λέξης Κόκκινος |                     |                       |                  |             |               |                     |              |               |                |                    |
|--------------------------------|---------------------|-----------------------|------------------|-------------|---------------|---------------------|--------------|---------------|----------------|--------------------|
| #39                            | #42                 | #46                   | #50              | #51         | #52           | #53                 | #54          | #55           | #56            | #57                |
| red guerrilla tyrant           | red Barbarian (15)  | red Russia            | red China (5)    | the reds    | the reds      | the reds            | the reds     | the reds      | red agents     | red spy            |
| the red guerrillas             | spies red handed    | red spy network       | red government   |             |               |                     |              |               |                |                    |
| reds retreat                   |                     |                       | red masters      |             |               |                     |              |               |                |                    |
| red terrorist                  | the red's           | red satellite country | red chinese army |             |               |                     |              |               |                |                    |
| the reds (6)                   | red observers       |                       |                  |             |               |                     |              |               |                |                    |
| red evil tyrant                |                     |                       |                  |             |               |                     |              |               |                |                    |
| the reds hordes                |                     |                       |                  |             |               |                     |              |               |                |                    |
| #61                            | #62                 | #64                   | #69              | #71         | #76           | #77                 | #78          | #86           | #92            | #93                |
| red spy                        | red chinese (2)     | reds agent            | red bid          | red (2)     | red china (2) | red troops (2)      | red china    | red air force | mysterious red | new red regime hid |
|                                | the reds            |                       |                  | red goliath |               | the red infantryman | red air base |               |                |                    |
|                                | red military leader |                       |                  | crafty reds |               |                     | reds         |               | the reds       |                    |
|                                |                     |                       |                  | the reds    |               |                     |              |               |                |                    |

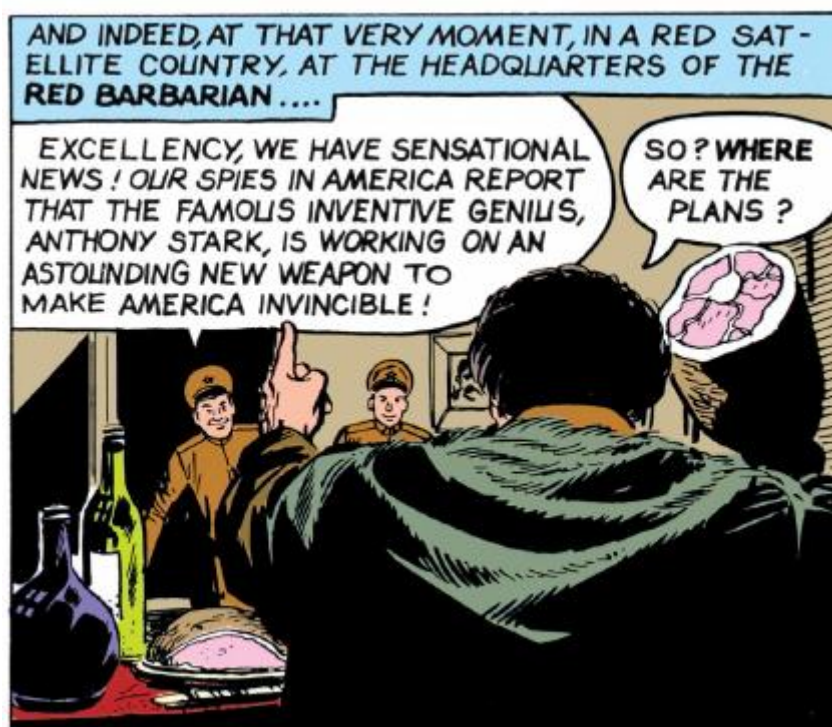
Πίνακας 6.2: Η καταγραφή της λέξης “Κόκκινος”

Στο τεύχος #50 (εικόνα 6.25) η Κίνα χαρακτηρίζεται ως “Κόκκινη” από τον αφηγητή ενώ στη συνέχεια ο υποτακτικός του Mandarin χαρακτηρίζει την κυβέρνηση της χώρας ως “Κόκκινη”.



Εικόνα 6.25 Τεύχος #50 σελίδα 2

Στο τεύχος #42 (εικόνα 6.2) ο αφηγητής παρουσιάζει την χώρα που διαδραματίζεται η σκηνή ως “κόκκινη χώρα δορυφόρος” δείχνοντας έτσι το στρατόπεδο που ανήκει, ενώ και ο διοικητής της χώρας ονομάζεται “Κόκκινος Βάρβαρος” (Red Barbarian)



Εικόνα 6.26 Τεύχος #42 σελίδα 5

Ενώ από τον πίνακα 6.2 παρατηρούμε ότι η Κίνα χαρακτηρίζεται σαν “Κόκκινη” και το ίδιο συμβαίνει και με τους Κινέζους, δίνεται η εντύπωση ότι αυτό είναι κάτι που ισχύει για όλους τους στην Κίνα, όμως αυτό φαίνεται να ισχύει μόνο για όσους βρίσκονται απέναντι από τον Iron Man, καθώς στο τεύχος #39 ο Κινέζος επιστήμονας Καθηγητής Yinsen, συνεργάζεται με τον Tony Stark για την απόδραση του και για αυτό δεν χαρακτηρίζεται σαν “κόκκινος” αλλά σαν “γενναίος” (gallant). Επιπλέον στο τεύχος #62 (εικόνα 6.27) όταν γίνεται αναφορά στο προηγούμενο καθεστώς που υπήρχε, γίνεται αναφορά στην χώρα σαν Κίνα, χωρίς να συνοδεύεται από την λέξη “Κόκκινος” που χρησιμοποιείται για να δείξει το νέο καθεστώς που επικρατεί στην χώρα.



Εικόνα 6.27: Τεύχος #62 σελίδα 2

Μια ακόμη λέξη που ανταποκρίνεται στο κοινωνικό περιβάλλον της εποχής είναι το ουσιαστικό “σύντροφος” (comrade), που χρησιμοποιείται είτε στον ενικό αριθμό είτε στον πληθυντικό και είναι ένα ουσιαστικό που προσδιορίζει ποιοι είναι και που ανήκουν οι συνομιλητές. Είναι μία λέξη που έχει συνδεθεί με τον κομμουνισμό. Έτσι βλέπουμε τη λέξη “comrade” να εμφανίζεται σε 11 τεύχη και να έχει 44 αναφορές. Είναι μια λέξη που χρησιμοποιείται από τους Σοβιετικούς στις μεταξύ τους συνομιλίες, με εξαίρεση το τεύχος #71 πού ο Iron Man αποκαλεί ειρωνικά τον Titanium “σύντροφο” (comrade) λίγο πριν τη νίκη του. Στον πίνακα 6.3 καταγράφουμε τις εμφανίσεις της λέξης.

| Η καταγραφή της λέξης Σύντροφος |                       |                           |                             |                |                      |                |         |                |                       |         |
|---------------------------------|-----------------------|---------------------------|-----------------------------|----------------|----------------------|----------------|---------|----------------|-----------------------|---------|
| #42                             | #46                   | #51                       | #52                         | #53            | #64                  | #69            | #70     | #71            | #81                   | #82     |
| comrade<br>(3)                  | comrade<br>(6)        | my<br>comrades            | comrade (2)                 | comrade<br>(3) | comrade<br>leader    | comrade        | comrade | comrade<br>(5) | comrade (4)           | comrade |
| comrade<br>general              | comrade<br>leader (2) | to my<br>sides<br>comrade | comrade<br>Commander<br>(2) |                | comrade<br>scientist | Bullski<br>(3) |         |                | comrade<br>Supervisor |         |
|                                 |                       |                           | comrade<br>leader           |                |                      | comrade<br>(5) |         |                |                       |         |

Πίνακας 6.3: Η καταγραφή της λέξης “Σύντροφος”



Ενδεικτικά αναφέρουμε τη χρήση στο τεύχος #42 από τους “κόκκινους κατάσκοπους” στην μεταξύ τους συνομιλία, στο τεύχος #46 (εικόνα 6.28) ο καθηγητής Vanko χρησιμοποιεί το “σύντροφε ηγέτη” (comrade Leader) απευθυνόμενος στον ηγέτη και πιο δυνατό άνθρωπο στο κομμουνιστικό μπλοκ, επιπλέον στο ίδιο τεύχος ο καθηγητής Vanko ακούει μέσα από ένα ακουστικό ότι οι “σύντροφοι” του μετά την επιστροφή του στην Ρωσία θα δολοφονηθεί, γιατί κανένας δεν μπορεί να είναι πιο δημοφιλής από τον “Μεγάλο” ηγέτη (στην συγκεκριμένη περίπτωση όπως γίνεται γνωστό στη συνέχεια αυτή η συνομιλία είναι δημιουργία του Iron Man). Στο τεύχος #52 η Black Widow με το “σύντροφε ηγέτη” απευθύνεται στον Ρώσο Πρόεδρο, επίσης ο διοικητής του Ρωσικού ατομικού υποβρύχιου που μεταφέρει τους κατάσκοπους που έχουν σταλεί στην Αμερική για την εξόντωση του Tony, Stark, του Iron Man και του Καθηγητή Vanko, αποκαλεί την Black Widow και τον Boris “συντρόφους” (comrades) και με την απάντηση της Black Widow να τον αποκαλεί “σύντροφο διοικητή”(comrade commander), ενώ με τον ίδιο τρόπο απευθύνεται και ο Boris στον διοικητή του Ρωσικού υποβρύχιου.



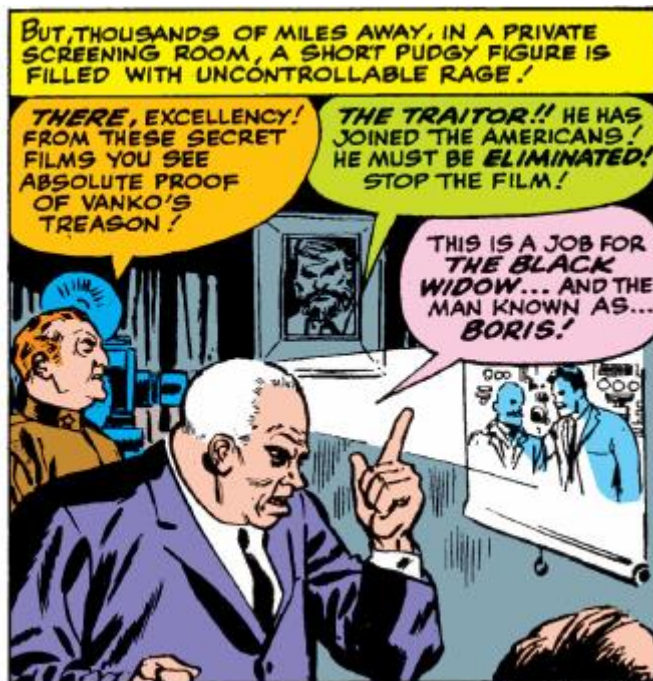
Εικόνα 6.28: Τεύχος #46 σελίδα 12

Στο τεύχος #51 (εικόνα 6.29) ο Κουβανός αρχηγός του πλοίου διατάζει τους “συντρόφους” να επιτεθούν στον Iron Man. Στο τεύχος #53 βλέπουμε πάλι την χρήση του “σύντροφε ηγέτη” όταν αναφέρονται στον αρχηγό τους, τον Ηγέτη της Ρωσίας. Στο τεύχος #64 ο ηγέτης της Ρωσίας απευθύνεται στον Brushnev χρησιμοποιώντας το “σύντροφος επιστήμονας” (comrade scientist). Στο τεύχος #69 οι στρατιώτες στο κομμουνιστικό στρατόπεδο εργασίας στην Σιβηρία αποκαλούν “σύντροφο” τον καινούργιο διοικητή του στρατοπέδου κομισάριο Bullski, πράγμα που κάνουν στη συνέχεια και οι αιχμάλωτοι επιστήμονες. Το ίδιο συμβαίνει και στο τεύχος #70 με τους στρατιώτες να αποκαλούν “εξάισιο σύντροφο” (superb comrade) για την μάχη που δίνει απέναντι στον Iron Man. Στο τεύχος #81 οι στρατιώτες στο μεταξύ τους διάλογο αποκαλούνται “σύντροφοι” ενώ ο Titanium αποκαλεί τον υπεύθυνο του εργαστηρίου “σύντροφο επιτηρητή” (comrade supervisor), ενώ αποκαλεί “συντρόφους” τους στρατιώτες που συμμετέχουν στη εργαστηριακή δοκιμή.



Εικόνα 6.29: Τεύχος #51 σελίδα 11

Ένας ακόμη τρόπος που χρησιμοποιούν οι Κομμουνιστές αξιωματικοί, στις μεταξύ τους συζητήσεις είναι οι λέξεις “generalissimo” που χρησιμοποιείται μια φορά στο τεύχος #91, η λέξη “commisar” που χρησιμοποιείται πέντε φορές σε δυο τεύχη, ενώ πέντε φορές χρησιμοποιείται η λέξη “excellency” (εξοχότητα) που έτσι αποκαλούν οι κατώτεροι αξιωματικοί των Mr. Big της Σοβιετικής Ένωσης στα τεύχη #46 και #52 (εικόνα 6.31), ενώ τέσσερις φορές χρησιμοποιείται στο τεύχος #42 οι κατώτεροι αξιωματικοί αποκαλούν ως “excellency” (εξοχότητα) τον Red Barbarian και μια φορά χρησιμοποιείται στο τεύχος #50 από τους υφιστάμενους του στον Mandarin. Στον πίνακα 6.4 καταγράφουμε τις εμφανίσεις της λέξης.



Εικόνα 6.30: Τεύχος# 52 σελίδα 3

| #42            | #46            | #50        | #52        | #69                                   | #70                     | #91                       |
|----------------|----------------|------------|------------|---------------------------------------|-------------------------|---------------------------|
| excellency (4) | excellency (4) | excellency | excellency | new camp<br>commisar<br>the commissar | commisar Bullski<br>(2) | make you<br>generalissimo |

Πίνακας 6.4: Η καταγραφή των λέξεων “Excellency”, “Commissar”, “Generalissimo”



Από την άλλη πλευρά ο Antony Stark και οι Αμερικάνοι αποκαλούν τους αξιωματικούς ανάλογα με τον βαθμό τους, σαν “General”, “Major”, “Colonel” ενώ ο Antony Stark χρησιμοποιεί και την λέξη “Gentlemen” για να απευθυνθεί στους αμερικάνους αξιωματικούς. Στο τεύχος #54 (εικόνα 6.32) ο Antony Stark απαντά στον αξιωματικό που έχει απέναντι του, χρησιμοποιώντας τον βαθμό του “Negative Colonel” (αρνητικό συνταγματάρχη). Εκτός από τους αμερικανούς την λέξη “General” χρησιμοποιούν, ο Σοβιετικός κατάσκοπος Actor στο τεύχος #42, για να απευθυνθεί στον Red Barbarian, οι κινέζοι αξιωματικοί Ho Lee στο τεύχος #50 και Yen στο τεύχος #76 για να συστηθούν στον Mandarin και ο Γερουσιαστής Byrd για να απευθυνθεί στον Σοβιετικό αξιωματούχο στο τεύχος #71. Στον πίνακα 6.5 καταγράφουμε τις εμφανίσεις της λέξης.



Εικόνα 6.31: Τεύχος #54 σελίδα 5

| #39        | #40              | #41     | #42             | #50            | #53         | #54     |
|------------|------------------|---------|-----------------|----------------|-------------|---------|
| general    | general          | general | red general     | general ho lee | general     | general |
|            |                  |         | the general (7) | general        |             |         |
|            |                  |         | comrade general |                | major       | colonel |
|            |                  |         | gentlement      |                |             |         |
| #55        | #65              | #71     | #76             | #84            | #92         |         |
| gentlement | gentlement's (2) | general | general Yen     | gentlement     | colonel (2) |         |

Πίνακας 6.5: Η καταγραφή των λέξεων “General”, “Major”, “Colonel”, “Gentlemen”

Μια ακόμη λέξη που χρησιμοποιείται για τους εχθρούς είναι τα ουσιαστικά “κομμουνιστής” (communist) που χρησιμοποιείται δεκαπέντε φορές σε έντεκα τεύχη και “κομμουνισμός” (communism), που χρησιμοποιούνται σε τέσσερις φορές σε τρία τεύχη. Στον πίνακα 6.6 καταγράφουμε τις εμφανίσεις της λέξης.

| #40                           | #41                    | #46                        | #50                 | #57              | #62            |
|-------------------------------|------------------------|----------------------------|---------------------|------------------|----------------|
| communist menace              | communist spies        | communist blog             | communist overlords | communist master | communists     |
|                               |                        | communist agents           |                     |                  |                |
|                               |                        | behind the communists      |                     |                  |                |
|                               |                        | treacherous all communists |                     |                  |                |
| #69                           | #70                    | #71                        | #78                 | #81              | #93            |
| communist work camp           | glory of the communism | communism is supreme       | communist manifesto | communist bloc   | the communists |
| master of the communist world |                        |                            |                     |                  |                |
| communist's challenge         | communism can triumph  |                            |                     |                  |                |
| communism's greatest enemies  |                        |                            |                     |                  |                |

Πίνακας 6.6: Η καταγραφή των λέξεων “Κομμουνιστής” και “Κομμουνισμός”

Ενδεικτικά αναφέρομαι ορισμένες χρήσεις των λέξεων, στο τεύχος #46 (εικόνα 6.33) αποκαλούνται όλοι οι κομμουνιστές σαν “δόλιοι” (treacherous).



Εικόνα 6.32: Τεύχος #46 σελίδα 13

Στο τεύχος #50 ο ηγεμόνας της χώρας αποκαλείται “κομμουνιστής” (our communist overlords). Στα τεύχη #57 και #64 η Black Widow χρησιμοποιεί την φράση “άρχοντας κομμουνιστής” (communist master) για τον ηγέτη της Ρωσίας. Στο τεύχος #69 αποκαλείτε “κομμουνιστικό” το στρατόπεδο εργασίας (communist work park), ενώ ο Byrd χαρακτηρίζει την πρόταση στον Iron Man μάχη σαν μια “κομμουνιστική πρόκληση” (communist challenge). Στο τεύχος #70 ο κομισάριος Bullski θεωρεί ότι η μεγαλύτερη νίκη του κομμουνισμού θα ήταν η νίκη του Iron Man (for the greatest glory of communism, the titanium man shall challenge and destroy iron man). Στο τεύχος #70 ο Iron Man απαντά στους κινέζους στρατιώτες πως έχουν αποστηθίσει το κομμουνιστικό μανιφέστο στην καρδιά τους (you must memorized your communist manifesto by your hearts). Επίσης στο ίδιο τεύχος επιδίωξη του κομισάριου Bullski είναι να δείξει ο “κομμουνισμός είναι ανώτερος” (communism is supreme). Στο τεύχος #81 (εικόνα 6.34) ο αφηγητής μεταφέρει την σκηνή δράση στο κομμουνιστικό μπλοκ (communist block).



Εικόνα 6.33: Τεύχος #81 σελίδα 7

Ένα ακόμη ουσιαστικό που περιέχει πολιτική χροιά είναι και η λέξη καπιταλιστής (capitalist). Μια έννοια που περιγράφει ένα οικονομικό σύστημα ταυτισμένο με την Δύση. Στα κείμενα μας χρησιμοποιείται από τα μέλη του Κομμουνιστικού Μπλοκ, απευθυνόμενα στον Iron Man ή τους Αμερικάνους. Εμφανίζεται σε πέντε τεύχη, έξι φορές. Χρησιμοποιείται από τον εχθρό για να περιγράψει τους Αμερικάνους. Στον πίνακα 6.7 καταγράφουμε τις εμφανίσεις της λέξης.

| #56                | #71                             | #78                        | #81                       | #82               |
|--------------------|---------------------------------|----------------------------|---------------------------|-------------------|
| capitalist enemies | decadent capitalistic innocence | capitalistic imperialistic | capitalists shall tremble | decadent capitast |
| capitalist fool    |                                 |                            |                           |                   |

Πίνακας 6.7: Η καταγραφή της λέξης “Καπιταλισμός”

Έτσι στο τεύχος #56 ο Ρώσος κατάσκοπος που επιτέθηκε στο εργαστήριο του Tony Stark, χαρακτηρίζει τους Αμερικάνους σαν καπιταλιστικούς εχθρούς (capitalist enemies), ενώ αποκαλεί τον Iron Man “ανόητο καπιταλιστή” (capitalist fool). Στο τεύχος #71 (εικόνα 6.35) ο Titanium Man αναφέρει απευθυνόμενος στον Iron Man ότι η παρακμιακή καπιταλιστική αθωότητα του τον πρόδωσε ξανά. Στο τεύχος #78 ο κινέζος στρατιώτης αποκαλεί τον Iron Man “καπιταλιστικό ιμπεριαλιστή” (capitalistic imperialistic), ενώ ο επικεφαλής σύντροφος αναφέρει στο τεύχος #81 ότι οι καπιταλιστές θα τρέμουν μόλις δουν την δύναμη του Titanium. Στο τεύχος #82 ο Titanium αποκαλεί τον Iron Man “ διεφθαρμένο καπιταλιστή” (decadent capitalist) που το σκάει τρομαγμένος.



Εικόνα 6.34: Τεύχος# 71 σελίδα 5

Ακόμη μια λέξη που χρησιμοποιείται για να περιγράψει τον εχθρό είναι το ουσιαστικό “orient” (ανατολή) και το επίθετο “oriental” (ανατολικός) μια λέξη που χρησιμοποιείται για να περιγράψει τον εχθρό που βρίσκεται στην ανατολική Ασία. Είναι μια έννοια που τείνει να συσχετίζεται με ένα μάλλον προσβλητικό στερεότυπο ενός λαού που τα έθιμά του αντιλαμβάνονται ως αδιανόητά και εξωτικά. Η λέξη “orient”



χρησιμοποιείται δέκα φορές σε οχτώ τεύχη και η λέξη “oriental” χρησιμοποιείται έξι φορές σε τέσσερα τεύχη. Η λέξη εμφανίζεται πρώτη φορά στο τεύχος #50, που παρουσιάζεται ο Κινεζικής καταγωγής Mandarin, και η χώρα που λαμβάνει χώρα η ιστορία βρίσκεται στην “ανατολή”, ενώ ο ίδιος παρουσιάζεται σαν το πιο τρομακτικό “ανατολίτη” που έζησε ποτέ (the most feared oriental of all time) και σαν τη “ανατολική απειλή” (oriental menace). Στο τεύχος #54 (εικόνα 6.36) όπου ο Tony Stark αποκαλεί τον Mandarin σαν την πιο σατανική ιδιοφυΐα στην “ανατολή” (the most brilliant evil genius in the orient), ενώ στο τεύχος #55 ο αφηγητής αποκαλεί τον Mandarin “σαν τον ισχυρότερο κακούργο κακό στην “ανατολή” (the most powerful arch-villain of the orient) και “ανατολικό κυρίαρχο της απειλής” (oriental master of menace). Στο τεύχος #61 ο Mandarin χαρακτηρίζεται ως “ο ανατολικός μυστηριώδης άνδρας” (the oriental mystery man), στο τεύχος #76 ο Mandarin χαρακτηρίζεται ως “εντυπωσιακός ανατολίτης”, ενώ στο τεύχος #77 η υπομονή θεωρείται ένα χαρακτηριστικό της ανατολής και στο τεύχος #78 ακόμη μια φορά χρησιμοποιείται η λέξη Ανατολή (orient) αντί για Κίνα. Στον πίνακα 6.8 καταγράφουμε τις εμφανίσεις της λέξης.



Εικόνα 6.35: Τεύχος# 54 σελίδα 5

| #50                      | #54                       | #55                       | #61                      | #62           |
|--------------------------|---------------------------|---------------------------|--------------------------|---------------|
| in the orient            | evil genius in the orient | arc-villain of the orient | of the orient            | in the orient |
| the most feared oriental |                           |                           | in the orient            |               |
| oriental menace          |                           |                           | far the orient           |               |
|                          |                           |                           | the oriental mystery man |               |
|                          |                           |                           | in a oriental mood       |               |
| #63                      | #76                       | #77                       | #78                      |               |
| from the orient          | awesome oriental          | oriental patience         | in the orient            |               |
|                          |                           |                           | leaving the orient       |               |

Πίνακας 6.8: Η καταγραφή των λέξεων “Orient” και “Oriental”

Ο φόβος της εποχής για την δολιοφθορά σε Αμερικανικές εγκαταστάσεις που θα επηρεάσουν την άμυνα της χώρας παρουσιάζεται με την χρήση της λέξης sabotage που χρησιμοποιείται δεκαέξι φορές σε έξι τεύχη και saboteur που χρησιμοποιείται σε τρία τεύχη εννέα φορές. Έτσι βλέπουμε ότι στόχος γίνονται τα εργοστάσια του Stark, με σκοπό να επηρεαστεί η άμυνα της χώρας αφού έχει στενή σχέση με το Πεντάγωνο και είναι προμηθευτής οπλικών συστημάτων. Στον πίνακα 6.9 καταγράφουμε τις εμφανίσεις της λέξης.

| #46            | #52                     | #53                 | #56                    | #63                          | #87                      |
|----------------|-------------------------|---------------------|------------------------|------------------------------|--------------------------|
| sabotage stark | sabotage stark's plants | mission of sabotage | the sabotaging         | clear case of sabotage       | sabotage stark's factory |
| sabotage (5)   |                         |                     |                        | the original sabotage device |                          |
| sabotaged      |                         |                     |                        | a phantom saboteur           |                          |
| sabotaging     | campaing of sabotage    |                     | first sabotage mission | the saboteur                 | variety of saboteurs     |
| saboteur (3)   |                         |                     |                        | the phantom saboteur         |                          |
| red saboteur   |                         |                     |                        | not the saboteur             |                          |

Πίνακας 6.9: Η καταγραφή της λέξης “Sabotage” και “Saboteur”

Στο τεύχος #52 (εικόνα 6.37) ο Σοβιετικός κατάσκοπος Boris, αναφέρει ότι στόχος είναι να σαμποτάρει τα εργοστάσια του Antony Stark.





Εικόνα 6.36: Τεύχος #52 σελίδα 5

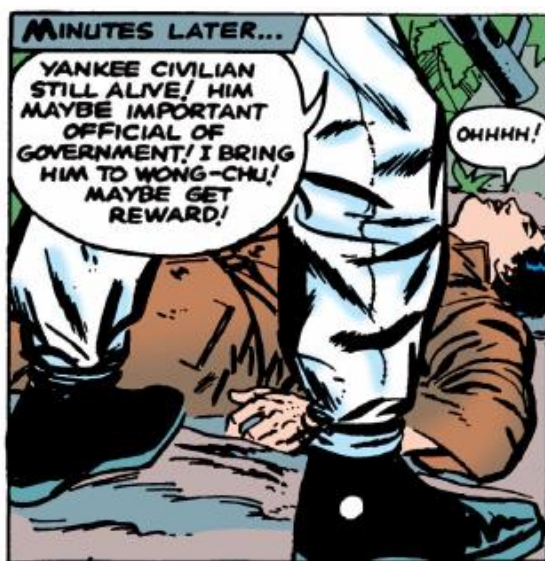
Δύο λέξεις που ανήκουν στην Αμερικανική αργκό και χρησιμοποιούνται για την περιγραφή των δυο στρατοπέδων είναι οι λέξεις “Yankee” και “commies”.

Η λέξη “Yankee” είναι μια ανεπίσημη έκφραση που χρησιμοποιείται για τους Αμερικάνους. Είναι μια λέξη που χρησιμοποιείται ειρωνικά ή προσβλητικά για την περιγραφή των Αμερικάνων, ακόμη και στο εσωτερικό της, που χρησιμοποιείται για τους κατοίκους των βόρειων πολιτειών. Εμφανίζεται δέκα φορές σε έξι τεύχη. Στον 6.10 καταγράφουμε τις εμφανίσεις της λέξης.

| #39                    | #50               | #51                   | #71          | #78                 | 94                        |
|------------------------|-------------------|-----------------------|--------------|---------------------|---------------------------|
| Yankee civilian        | a Yankee type jet | the Yankee destroyers | Yankee trick | slay the Yankee dog | death to the Yankee devil |
| Yankee weapon inventor |                   |                       |              |                     |                           |
| Yankee (2)             |                   |                       |              |                     | Yankee dog                |

Πίνακας 6.10: Η καταγραφή της λέξης “Yankee”

Είναι μια έκφραση που χρησιμοποιούν οι εχθροί για να περιγράψουν τους Αμερικανούς. Στο τεύχος #39 (εικόνα 6.38) οι Βιετναμέζοι αποκαλούν τον Tony Stark “Yankee civilian” (Yankee πολίτη). Στο τεύχος #50 οι κινέζοι στρατιώτες αποκαλούν “Yankee” το αεροπλάνο που μετέφερε τον Iron Man στην Κίνα. Στο τεύχος #51 οι κουβανοί στρατιώτες βιάζονται καθώς θα τα βρουν δύσκολα αν τους ανακαλύψουν οι “Yankee” καταστροφείς ότι παραβίασαν τα υδάτινα σύνορα, ενώ στη συνέχεια αναφερόμενος στον Iron Man τον αποκαλεί “Yankee”. Στο τεύχος #70 οι στρατιώτες που βρίσκονται στην κόκκινη αεροπορική βάση θέλουν να “σφάζουν τον Yankee σκύλο” και βάζουν σαν στόχο τον Iron Man. Στο τεύχος #94 οι στρατιώτες του Half Face αποκαλούν τον Iron Man διαβολικό “Yankee” και θέλουν να τον σκοτώσουν.



Εικόνα 6.37: Τεύχος #39 σελίδα 4

Από την άλλη πλευρά οι Αμερικάνοι χρησιμοποιούν το ουσιαστικό “commies” για να αναφερθούν μειωτικά στους εχθρούς που ανήκουν στο κομμουνιστικό μπλοκ. Εμφανίζεται δεκατρείς φορές σε δέκα τεύχη. Στον πίνακα 6.11 καταγράφουμε τις εμφανίσεις της λέξης.

| #39         | #42                | #46     | #51         | #53     | #64           | #69             | #70          | #71             | #92         |
|-------------|--------------------|---------|-------------|---------|---------------|-----------------|--------------|-----------------|-------------|
| the commies | the commies (2)    | commies | the commies | commies | come tintynes | from commieland | commie creep | commie colossus | the commies |
|             | commie spy ring    |         |             |         |               |                 |              |                 |             |
|             | commie spy network |         |             |         |               |                 |              |                 |             |

Πίνακας 6.11: Η καταγραφή της λέξης “Commies”

Στο τεύχος #39 οι στρατιώτες αναφέρουν ότι οι κομμουνιστές “commies” θα έκαναν τα πάντα για να αποκτήσουν πρόσβαση στα αρχεία του Stark. Στο τεύχος #42 ο αφηγητής χρησιμοποιεί το “commies” για να περιγράψει τους εχθρούς που συμμετέχουν στην σκηνή. Στο τεύχος #51 για να περιγράψει ότι ο Tony Stark θα πλήρωνε μια περιουσία για να φτάσουν τα σχέδια του στους “commies”, ενώ στο τεύχος #69 ο Tony Stark αποκαλεί υποτιμητικά την Ρωσία “commieland” (εικόνα 6.39). Στο τεύχος #70 ο αφηγητής περιγράφει τον Titanium man ειρωνικά ως “commie Colossus” την στιγμή της αντεπίθεσης του Iron Man. Στο τεύχος #92 ο Iron Man χαρακτηρίζει commie τον Half Face σύμφωνα με αυτό που του είπε ο Tony Stark.



Εικόνα 6.38: Τεύχος #69 σελίδα 7

Μια λέξη που χρησιμοποιείται μόνο στο τεύχος #39 τρεις φορές, το πρώτο τεύχος που συστήνει τον Antony Stark στο κοινό και παρουσιάζει τις συνθήκες κάτω από τις οποίες δημιουργήθηκε ο Iron Man είναι η λέξη “αντάρτης” (guerrilla), είναι μια λέξη που χρησιμοποιείται για να περιγράψει τους κομμουνιστές που εισέβαλαν στον Νότιο Βιετνάμ που βρισκόταν υπό αμερικανική προστασία. Έτσι με την χρήση της λέξης περιγράφεται ο Wong-Chu ηγέτης της ομάδας ως “κόκκινος αντάρτης τύραννος” (red guerrilla tyrant), οι αντάρτες ως “κόκκινοι”(the red guerrillas), ενώ χρησιμοποιείται όταν παρουσιάζεται η φυγή των ανταρτών από τον φόβο τους για την δύναμη του Iron Man (the guerrillas flee). Στον πίνακα 6.12 καταγράφουμε τις εμφανίσεις της λέξης.

| #39                  |                    |                     |
|----------------------|--------------------|---------------------|
| red guerrilla tyrant | the red guerrillas | the guerrillas flee |

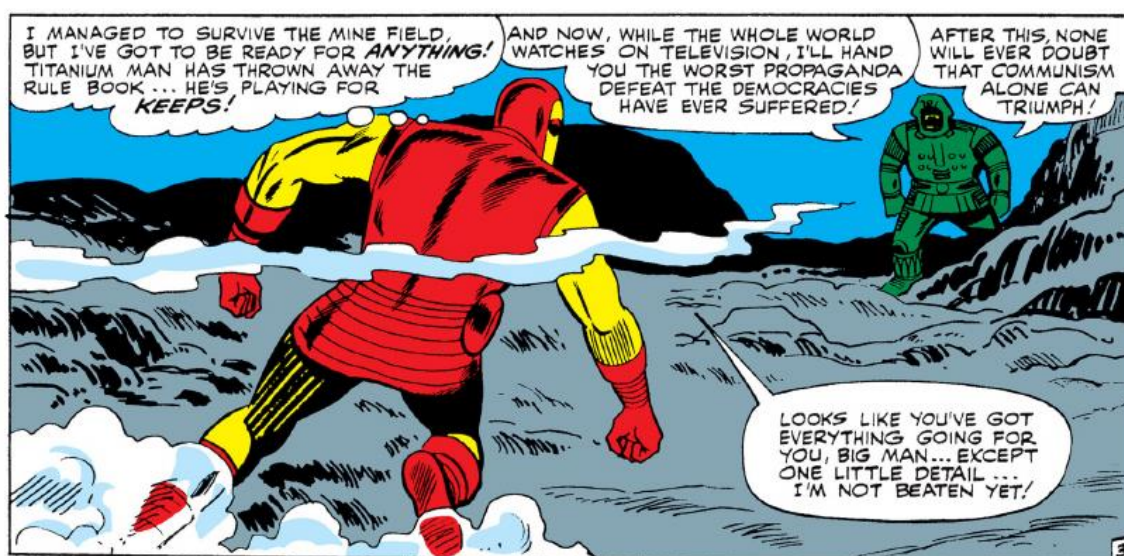
Πίνακας 6.12: Η καταγραφή της λέξης “Αντάρτης”

Τέλος κατά την διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου επιδίωξη της κάθε πλευράς ήταν οι επικοινωνιακές νίκες απέναντι στον εχθρό για να χρησιμοποιηθούν προπαγανδιστικά. Έτσι στο τεύχος #69 οι Σοβιετικοί επιθυμούν να πετύχουν μια “προπαγανδιστή νίκη από την οποία οι Αμερικάνοι δεν θα ανακάμψουν” (a propaganda victory from which America will never recover). Η ίδια άποψη εκφράζεται και στο τεύχος #70 (εικόνα 6.40) όπου ο κομισάριος Bullski επιθυμεί η ήττα του Iron Man να γίνει η μεγαλύτερη προπαγανδιστική ήττα που θα μεταδοθεί στην τηλεόραση και θα υποστούν οι Δημοκρατίες, ενώ ίδιος είναι και ο φόβος του γερουσιαστή Byrd για την ενδεχόμενη ήττα του Iron Man. Και ο Half Face πιστεύει ότι ο κόσμος θα μείνει εμβρόντητος και σοκαρισμένος από την ήττα του Iron Man στο τεύχος #93 και αυτή θα είναι η μεγαλύτερη

προπαγανδιστική νίκη. Στον πίνακα 6.13 καταγράφουμε τις εμφανίσεις της λέξης.

| #69                  | #70                                | #93                         |
|----------------------|------------------------------------|-----------------------------|
| a propaganda victory | the worst propaganda defeat (ussr) | greatest propaganda victory |
|                      | the worst propaganda defeat (u.s)  |                             |

Πίνακας 6.13: Η καταγραφή της λέξης “Προπαγάνδα”



Εικόνα 6.39: Τεύχος #70 σελίδα 3

ε) γραμματική

Ένα γραμματικό χαρακτηριστικό που παρατηρείται είναι η χρήση του τρίτου προσώπου, όταν μιλάνε για τον εαυτό (illeism), είναι κάτι που δείχνει μια ναρκισσιστική προσωπικότητα ή κάποιο είδος διαταραχής<sup>100</sup>. Την εποχή από όπου αντλήσαμε το δείγμα ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα χρησιμοποίησης τέτοιου λόγου είναι ο Richard Nixon, το 1962 μετά την απώλεια του χρίσματος για την υποψηφιότητα του ως Κυβερνήτης της Καλιφόρνια είχε δηλώσει "You won't have Nixon to kick

<sup>100</sup> <https://patcarrington.com/is-illeism-abnormal/> πρόσβαση στις 04/04/2018



around anymore, because, gentlemen, this is my last press conference.", ενώ ένα ακόμη άτομο που είναι γνωστό για την χρήση τρίτου προσώπου είναι ο Ιούλιος Καίσαρας<sup>101</sup>.

Έτσι στο τεύχος #32 βλέπουμε τον Wong-Chu να χρησιμοποιεί τρίτο πρόσωπο, όταν μιλάει για τον εαυτό του. “Είμαι ο δυνατότερος όλων. Δίπλα στον Wong-Chu οι υπόλοιποι άνδρες δεν είναι κάτι άλλο παρά ψύλλοι” (I am the strongest of all! Next to Wong-Chu other men are but flees), “Κανένας δεν μπορεί να σταματήσει τον νικητή Wong-Chu” (for none can stop the victorious Wong-Chu). Τον ίδιο τρόπο χρησιμοποιεί και ο Doctor Strange στο τεύχος #41, ο Red Barbarian τεύχος #42. Εξαιτίας της καταγωγής του ο μοναδικός που θα δικαιολογούταν η χρήση τρίτου προσώπου ήταν ο Mandarin, είναι απόγονος του Τζένγκις Χαν (εικόνα 6.41) και προέρχεται από μια πολύ πλούσια οικογένεια, στα τεύχη #50 #54 #62 #70 #76 #77.



Εικόνα 6.40: Τεύχος #50 σελίδα 3, Τεύχος #62 σελίδα 2

Μια ακόμη διαφορά στο πως παρουσιάζονται τα στρατόπεδα, είναι και τα ρήματα που χρησιμοποιούν οι πρωταγωνιστές των δυο πλευρών.

<sup>101</sup> <http://mentalfloss.com/article/27322/11-famous-illeists> πρόσβαση στις 04/04/2018

Χαρακτηριστικό είναι ότι ο Iron Man δεν έχει “σκοτώσει” κανέναν από τους εχθρούς, έτσι δεν χρησιμοποιεί ουσιαστικά όπως death (θάνατος), μεταβατικά ρήματα όπως slay (σφαγιάζω). Ο Iron Man παρουσιάζεται σαν τον σωτήρα, έτσι χρησιμοποιεί εκφράσεις όπως “απελευθέρωσα” (set sb/sth free), μεταβατικά ρήματα “αντιτίθεμαι” (oppose sth/sb) (#39).

Μόνο δυο φορές η πλευρά του Iron Man χρησιμοποιεί λέξεις που δηλώνουν την επιθυμία του να σκοτώσει κάποιον. Στο τεύχος #36 χρησιμοποιείται το ουσιαστικό death (θάνατος) από κάποιον σύμμαχο/συνεργάτη του Tony Stark με τον καθηγητή Yinsen στην προσπάθεια του να κερδίσει χρόνο, να φωνάζει σε έξαλλη κατάσταση “Θάνατος στον Wong-Chu! Θάνατος στον διαβολικό τύραννο”, για να ολοκληρωθεί η δημιουργία της στολής του Iron Man. Ενώ στο τεύχος #86 χρησιμοποιεί το ρήμα die (πεθαίνω) για να απειλήσει τον Mandarin, που έφερε ένα βήμα πριν τον θάνατο τον συνεργάτη του Happy Logan. Σε μεγάλο βαθμό μέσα από εκφράσεις όπως “χάρη σε” (thanks to sb/sth) (#40), “βοηθάω κάποιον με κάτι” (help sb do sth) (#41), μέσα από ουσιαστικά όπως “βοήθεια” (aid) (#52), μέσα από επίθετα όπως το “δίκαιος” (fair) (#52), μέσα από μεταβατικά ρήματα όπως “προστατεύω” (protect) (#54), “σώζω” (save), γίνεται κατανοητό ότι ο Iron Man προσπαθεί πάντα να βοηθάει όσους βρίσκονται σε ανάγκη.

Αντίθετα οι εχθροί που προέρχονται από το κομμουνιστικό μπλοκ παρουσιάζονται βίαιοι, αδιστακτοί, επιθετικοί, έτσι βλέπουμε να χρησιμοποιούν μεταβατικά ρήματα απέναντι σε αυτούς που τους αντιστέκονται όπως “σφαγιάζω” (slay), “δολοφονώ” (murder sb), “σκοτώνω” (destroy sb), “σκοτώνω” (kill sb) (#39), “καταστρέφω” (destroy sth), “θάψω” (bury sb), “αποτελειώνω” (dispatch sb) (#42), “εξολοθρεύσω” (eliminate) “υπονομεύω” (sabotage sth), “εκκαθαρίζω” (liquidate) (#46), “εξολοθρεύσω” (eliminate), “σκοτώνω” (destroy sb) (#52), “εξολοθρεύσω” (eliminate) (#53), “σκοτώνω” (destroy sb), “συντρίβω” (crush sth) (#55), “καταστρέφω” (destroy sth) (#61), “σκοτώνω” (destroy sb) (#62), “σκοτώνω” (destroy sb) (#64), “σκοτώνω” (destroy sb), “είναι καταδικασμένος” (doomed) (#69), “σκοτώνω” (destroy sb) (#70), “σκοτώνω” (destroy sb) (#77), “είναι καταδικασμένος”



(doomed) (#78), “σκοτώνω” (destroy sb) (#91), “καταστρέφω” (destroy sth) (#94), αμετάβατα ρήματα όπως “πεθαίνω” (die) (#61), “πεθαίνω” (die) (#86).

Η επιθυμία τους για παγκόσμια κυριαρχία φαίνεται από τα μεταβατικά ρήματα “κυβερνώ” (rule), “κατακτώ” (conquer sb/sth) (#40), “κατακτώ” (conquer sb/sth) (#55), “κυβερνώ” (rule), “κατακτώ” (conquer sb/sth) (#62), τα ουσιαστικά “κατάκτηση” (conquest) (#77), που δείχνουν τις προθέσεις τους.

### **iii) Κοινωνική Πρακτική**

Ο συνδυασμός του διαρρηματικού μείγματος λόγων που παρατηρήσαμε μέσα στα τεύχη του Iron Man (Tales of Suspense), μπορεί να ερμηνευθεί σαν μια προσπάθεια να αποδοθεί με ρεαλιστικότερο τρόπο η πραγματικότητα της περιόδου του Ψυχρού Πόλεμου μέσα στις σελίδες ενός κόσμου, ενός φανταστικού κόσμου που αντιγράφει τον πραγματικό. Η χρήση του πολιτικού λόγου με εμφανή στοιχεία λαϊκισμού λειτουργεί σαν ένα μέσο για την ενίσχυση του υπάρχοντος, φιλελευθέρου και δημοκρατικού τρόπου που είναι οργανωμένη και διοικείται η Αμερικανική κοινωνία, υπονομεύοντας το αντίπαλο στρατόπεδο παρουσιάζοντας το σαν δικτατορικό. Η χρήση ιστορικού, καθημερινού και μυθοπλαστικού λόγου λειτουργεί ενισχυτικά του πολιτικού λόγου καθώς προσθέτει στοιχεία που βοηθούν στην ευκολότερη κατανόηση και απεικόνιση του κόσμου όπως γίνεται αυτός αντιληπτός από την Αμερικανική πλευρά. Επιπλέον η χρήση του ιστορικού λόγου προσφέρει μεγαλύτερη αξιοπιστία και ρεαλισμό στον κόσμο που δημιουργείτε, αφού παρουσιάζει στοιχεία πραγματικών ιστορικών γεγονότων, αφού έχει αναφορές σε στοιχεία ιστορικής αξίας και γίνεται αναφορά σε πραγματικούς ανθρώπους που. Ενώ μέσα από την χρήση του δικαστικού λόγου παρουσιάζονται ορισμένες αξίες και ιδανικά της Αμερικανικής κοινωνίας τα οποία βρίσκονται υπεράνω όλων, ακόμα και των πλούσιων που διαθέτουν προνομιακές σχέσεις με την Κυβέρνηση.

## **Αποτελέσματα**

Μέσα από την Κριτική ανάλυση λόγου παρατηρούμε ότι μέσα από την γλώσσα που χρησιμοποιείται μέσα στις σελίδες του Iron Man γίνεται η αναπαραγωγή και αναπαράσταση του Ψυχρού Πολέμου. Τα δυο στρατόπεδα χωρίζονται σε δύση και ανατολή, με την δύση, σε δυτικά δημοκρατικά κράτη και σε κομμουνιστικά δικτατορικά κράτη της ανατολής. Έτσι ο πραγματικός εχθρός γίνεται κομμάτι του κόσμου που δημιουργείται μέσα στις σελίδες του Iron Man. Έτσι το ένα στρατόπεδο παρουσιάζεται σαν τον ελεύθερο κόσμο που λειτουργεί κανόνες δικαίου, ενώ αντίθετα το αντίπαλο στρατόπεδο είναι τυραννικό και διαβολικό.

## **Ποιοτική Ανάλυση Περιεχομένου**

Όπως έχει αναφερθεί στο Τρίτο Κεφάλαιο, έχει χρησιμοποιηθεί η προσέγγιση του Mayring για την ποιοτική ανάλυση περιεχομένου. Τα βήματα και η διαδικασία που ακολουθήσαμε για την πραγματοποίηση της έρευνας παρουσιάζονται στο Τρίτο Κεφάλαιο, χρησιμοποιώντας ως παράδειγμα για την απεικόνιση του τρόπου που πραγματοποιήθηκε η έρευνα, το τεύχος #39. Στη συνέχεια θα προχωρήσουμε μόνο στην παρουσίαση των αποτελεσμάτων της διαδικασίας που ακολουθήσαμε, με τους πίνακες που σχηματίσαμε για την καταγραφή των κειμένων που χρησιμοποιήθηκαν στην έρευνα να παρουσιάζονται στο Παράρτημα Α της Διπλωματικής Εργασίας. Μετά την ανάγνωση του αρχικού υλικού, στην ανάλυση χρησιμοποιήσαμε 35 τεύχη.

Για να μπορέσουμε να απαντήσουμε στα ερωτήματα της έρευνας, δημιουργήσαμε πίνακες που καταγράψαμε το υλικό που θα αξιοποιήσουμε για να απαντήσουμε στα ερωτήματα που έχουμε θέσει. Μέσα από αυτούς τους πίνακες εξετάζουμε από την μια πλευρά, το προφίλ του κεντρικού ήρωα, του επιστήμονα Antony Stark και του ήρωα της Αμερικής Iron Man. Επιπλέον παρουσιάζουμε τον τρόπο που εμφανίζεται η Αμερική, ποιοι είναι οι φόβοι της και πως παρουσιάζεται ο φόβος του αμερικανικού

λαού για τον κίνδυνο ατομικών ατυχημάτων μέσα στη χώρα, ενώ ερευνούμε μέσα από τον προφίλ του Γερουσιαστή Byrd τον τρόπο που παρουσιάζεται το πολιτικό σύστημα στη χώρα. Από την άλλη πλευρά εξετάζουμε τον τρόπο που παρουσιάζονται οι Κομμουνιστικές χώρες, το πώς παρουσιάζονται οι αξιωματικοί των κομμουνιστικών χωρών και ποιοι είναι οι στόχοι τους. Εκτός από τον τρόπο που παρουσιάζονται τα δύο στρατόπεδα θα εξεταστεί και ο τρόπος που παρουσιάζεται ο μοναδικός εχθρός με καταγωγή την Κίνα, ο Mandarin, που όμως δεν ανήκει στο κομμουνιστικό μπλοκ.

## **Ανάλυση**

### **Ποιος είναι ο Antony Stark**

Ο κεντρικός πρωταγωνιστής του κόμικς που εξετάζουμε, ο Antony Stark (Παράρτημα Α, Πίνακες Α1, Α2, Α3, Α4), παρουσιάζεται σαν ένας άνδρας που έχει τρεις ταυτότητες, ένας άνδρας που ζει τρεις διαφορετικές ζωές. Η πρώτη ταυτότητα του είναι αυτή της μηχανικής ιδιοφυίας, η δεύτερη ταυτότητα είναι αυτή του περιζήτητου playboy και γυναικοκατακτητή και η τρίτη και πιο σημαντική ταυτότητα, είναι αυτή του Iron Man. Ο Antony Stark είναι ένας πλούσιος Αμερικάνος, εργένης, γυναικοκατακτητής που του αρέσει η καλή ζωή.

Παρά την οικονομική και κοινωνική του επιφάνεια σέβεται τους νόμους και δεν πιστεύει ότι είναι υπεράνω της Αμερικανικής κυβέρνησης. Επίσης παρουσιάζεται σαν ένας άνθρωπος με κοινωνικές ευαισθησίες. Είναι γνωστός για την φιλανθρωπική του δράση, εκτός από την χρηματοδότηση για την ανέγερση νοσοκομείων, φροντίζει προσωπικά για την διασκέδαση παιδιών που βρίσκονται σε ορφανοτροφεία. Είναι ένας λαμπρός επιστήμονας που ενδιαφέρεται για την ανάπτυξη και πρόοδο της επιστήμης. Είναι εξαιρετικά πολυμήχανος και εύστροφος αφού καταφέρνει να δημιουργήσει τον Iron Man μέσα σε δύσκολες συνθήκες, σε περιορισμένο χρόνο και ελάχιστα μέσα. Εργάζεται πάνω στην ανάπτυξη της ιατρικής τεχνολογίας, συμμετέχει στην μάχη που δίνει η χώρα για την κατάκτηση του διαστήματος, συμβάλει στην προσπάθεια για

την αξιοποίηση της ατομικής ενέργειας. Ο Antony Stark παρουσιάζεται σαν ο επιχειρηματίας που σέβεται την ανθρώπινη ζωή, σε όλα τα επικίνδυνα πειράματα που κάνει, βρίσκεται μόνο αυτός στα εργαστήρια, ενώ επενδύει εκατομμύρια για να διασφαλίσει ότι σε περίπτωση ατυχήματος δεν θα πληγεί κανένας αθώος πολίτης.. Ένα βασικό γνώρισμα του επιχειρηματία Antony Stark είναι ότι εκπληρώνει το πατριωτικό του καθήκον. Είναι ένας επιτυχημένος βιομήχανος και κατασκευαστής όλων που συμμετέχει στον αγώνα που δίνει η χώρα απέναντι στην Κομμουνιστική απειλή, αφού συνεργάζεται και προμηθεύει των αμερικανικό στρατό με όπλα. Εκτός από το να κατασκευάζει όπλα που χρησιμοποιούνται για την επιτυχή άμυνα της χώρας απέναντι στον εχθρό, ο ίδιος προσωπικά βρίσκεται στην πρώτη γραμμή μάχης για να επιβλέψει και να διορθώσει τυχόν δυσλειτουργίες των όπλων που κατασκευάζει και δυσχεραίνουν τον αγώνα της χώρας, παραβλέποντας το γεγονός ότι η καρδιά του μπορεί να σταματήσει να χτυπά αν δεν λάβει την κατάλληλη φροντίδα εξαιτίας ενός ατυχήματος που είχε ενώ επέβλεπε τον τρόπο που λειτουργούν τα όπλα του στο Βιετνάμ. Εξαιτίας της επαγγελματικής του ιδιότητας γίνεται στόχος και παρακολουθείται από τον εχθρό, δείχνοντας όμως να μην τον φοβίζεται αυτό αφού είναι ένας άνθρωπος που επιθυμεί να βοηθήσει την ανθρωπότητα.

### **Ποιος είναι ο Iron Man**

Ο Iron Man (Παράρτημα Α, Πίνακες Α5, Α6), είναι ένα μια εφεύρεση του Antony Stark, που δημιουργήθηκε για τον βοηθήσει να γλιτώσει από τα χέρια των Βιετναμέζων κομμουνιστών που τον είχαν πιάσει όμηρο και ήθελαν να εκμεταλλευτούν τις γνώσεις του. Είναι μια στολή με εξαιρετικά ανθεκτικό εξωτερικό περίβλημα, που είναι εφοδιασμένο με διάφορα τεχνολογικά εξαρτήματα. Μοιάζει με πλάσμα που έχει προέλθει από ταινία επιστημονικής φαντασίας. Η εμφάνιση του αρχικά ήταν τρομακτική, όμως στη συνέχεια αφού το αντιλήφθηκε αυτό ο Antony Stark, προχώρησε σε μετατροπές, μια από αυτές ήταν η αλλαγή του χρώματος της στολής από ασημί σε χρυσό, ώστε σε αυτό το καινούργιο

χρώμα να ταυτίζεται με την καλοσύνη που υπάρχει στην κάρδια του. Είναι μια ανίκητη ανθρώπινη μηχανή, ένα από τα δυνατότερα πλάσματα στον κόσμο, που μπορεί να κάνει τα πάντα. Ο Antony Stark βάζει την ευφυΐα και ο Iron Man την δύναμη για την δημιουργία ενός πλάσματος που αγωνίζεται απέναντι σε κάθε εσωτερική ή εξωτερική απειλή, ενάντια σε τρελούς επιστήμονες, σε γκάνγκστερ, ή απέναντι στην κομμουνιστική απειλή, για να επικρατήσει τελικά η ελευθέρια.

### **Πως παρουσιάζεται η Αμερική**

Η Αμερική (Παράρτημα Α, Πίνακας Α7), παρουσιάζεται σαν μια χώρα που ανήκει στον ελεύθερο κόσμο. Είναι μια δημοκρατική χώρα που έχει ως στόχο να βοηθήσει τον υπόλοιπο κόσμο, υπηρετώντας την παγκόσμια ασφάλεια και βοηθούν στην σωτηρία των αθών σε όλα τα μήκη και πλάτη της γης. Οι πολίτες της χώρας δεν είναι δολοφόνοι, είναι ελεήμονες με τον εχθρό, ακόμη ριψοκινδυνεύουν τη ζωή τους ακόμη και για βοηθήσουν στην σωτηρία του εχθρού. Ενώ όλος ο υπόλοιπος κόσμος έχει πίστη σε αυτούς και στην δράση τους.

### **Ποιος είναι ο φόβος της Αμερικής**

Δυο είναι οι κύριοι φόβοι της Αμερικής (Παράρτημα Α, Πίνακας Α8), που προβάλλονται. Ο πρώτος φόβος είναι, οι προσπάθειες που καταβάλλει ο εχθρός για το σαμποτάζ της αμυντικής βιομηχανίας που θα αφήσει πίσω την χώρα στην εξοπλιστική κούρσα και θα έχει άμεσα κυριαρχικά αποτελέσματα. Ο δεύτερος φόβος είναι ο τρόπος που χρησιμοποιούν τα κομμουνιστικά κράτη της ήττες της χώρας επικοινωνιακά για να βλάψουν το προφίλ της χώρας, παρουσιάζοντας τους ως αδύναμους ενώ αντίθετα θα παρουσιάζουν την κυριαρχία και δύναμη του Κομμουνισμού.

### **Ο φόβος για την ατομική ενέργεια**

Ένας ακόμη κίνδυνος που παρουσιάζεται στο εσωτερικό της χώρας είναι ο φόβος για κάποιο ενδεχόμενο εργαστηριακό ατύχημα (Παράρτημα Α,

Πίνακας Α9), που θα βάλει σε κίνδυνο της ζωές αμερικάνων πολιτών. Αυτοί που διαμαρτύρονται και διαδηλώνουν παρουσιάζονται σαν σκοταδιστές που είτε δεν μπορούν, είτε δεν θέλουν να καταλάβουν πόσο σημαντικό είναι για την χώρα η ανάπτυξη της τεχνολογίας στη χώρα. Επίσης παρουσιάζεται ότι έχουν ξοδευτεί εκατομμύρια που εξασφαλίζουν ότι δεν θα υπάρχει ο παραμικρός κίνδυνος για τους πολίτες σε κάποιο ενδεχόμενο ατύχημα.

### **Πως παρουσιάζεται ο Γερουσιαστής Byrd**

Ο Γερουσιαστής Byrd (Παράρτημα Α, Πίνακες Α10, Α11, Α12), παρουσιάζεται σαν ένας ακέραιος πολιτικός, που σέβεται τον όρκο που έχει δώσει στον αμερικανικό λαό, δεν τον ενδιαφέρει η εξυπηρέτηση προσωπικών συμφερόντων και δεν διστάζει να υποστηρίξει αυτό που θεωρεί σωστό ακόμη και αν αυτό, έχει ως αποτέλεσμα την εκλογική του ήττα. Είναι ένας πατριώτης που ενδιαφέρεται για την ασφάλεια της χώρας αλλά και την εξωτερική της εικόνα. Είναι ένας πολιτικός που αφιερώνει προσωπικό χρόνο για την διερεύνηση των υποθέσεων, είναι ιδιαίτερα υπομονετικός, όμως αν κάποιος εξαντλήσει την υπομονή του, τον βρίσκει απέναντι του αποφασισμένο να δράσει χρησιμοποιώντας όλα τα νόμιμα μέσα που έχει στην διάθεση του για να πετύχει το σκοπό του. Δρα αποφασιστικά χωρίς να τον ενδιαφέρει αν αυτός που βρίσκεται απέναντι του είτε κάποιος επιτυχημένος επιχειρηματίας ή κάποιος αξιωματικός από την Σοβιετική Ένωση. Θεωρεί ότι όλοι οι αμερικανοί πολίτες είναι ίσοι μεταξύ τους, δεν διστάζει να τα βάλει με έναν επιτυχημένο βιομήχανο που συνεργάζεται με τον Πεντάγωνο, και κατασχέτη τους λογαριασμούς, κλείνει τα εργοστάσια του και εκδίδει εις βάρος τους ένταλμα σύλληψης αφού πιστεύει ότι δεν υπηρετεί τον λαό. Το μοναδικό αρνητικό στοιχείο που εμφανίζει ο Γερουσιαστής Byrd είναι η εμμονή που παρουσιάζεται να έχει με τον Antony Stark, αφού θεωρεί ότι είναι ένας ασταθής, αλαζόνας, ανεύθυνος playboy, του αρέσει μόνο η διασκέδαση, είναι καιροσκόπος και του αρέσει να τραβάει την προσοχή και πιστεύει ότι είναι ένας άνθρωπος που νομίζει ότι είναι υπεράνω των νόμων. Για αυτό το λόγο πιστεύει ότι δεν πρέπει να χειρίζεται απόρρητα προγράμματα και πείθει την γερουσία

να του αφαιρέσει τα συμβόλαια για την άμυνα της χώρας που του έχουν ανατεθεί. Όμως στο τέλος δείχνει ότι δεν είναι ισχυρογνώμων και δεν παίρνει τίποτα προσωπικά αφού τελικά εμπιστεύεται και επιτρέπει στον Antony Stark να διατηρήσει μυστική την ταυτότητα του Iron Man αφού συνειδητοποιεί ότι αυτό είναι προς όφελος της χώρας.

### **Πως παρουσιάζονται οι Σοβιετικοί**

Για να αναλύσουμε τον τρόπο που εμφανίζεται η Σοβιετική Ένωση (Παράρτημα Α, Πίνακες Α13, Α14), θα καταγράψουμε τον τρόπο που παρουσιάζονται οι αξιωματικοί της χώρας. Έτσι οι Σοβιετικοί αξιωματικοί παρουσιάζονται σαν τύραννοι, βίαιη, αδίστακτοι, διαβολικοί, αλκοολικοί που καταστρέφουν ότι βρίσκεται στον δρόμο τους, δεν διστάζουν να σκοτώσουν ακόμη και τους υφιστάμενους τους. Μεταξύ τους υπάρχει μεγάλη καχυποψία, αφού αναμεταξύ παρουσιάζεται η τάση για άνοδο στην εξουσία ώστε να γίνουν οι ίδιοι Δικτάτορες της χώρας. Ένα ακόμη στοιχείο που γίνεται γνωστό ο φόβος απώλειας της εξουσίας υπάρχει στον “Mr. Big” της χώρας, που φροντίζει να εξολοθρευθεί όσους τον απειλούν. Χρησιμοποιούν όλα τα μέσα ακόμη και τα πιο δόλια να πετύχουν τους σκοπούς τους. Οι αξιωματικοί εμφανίζονται να σιωπούν και να αποκρύπτουν την αλήθεια και περιστατικά που θα οδηγήσουν σε εσωτερικά προβλήματα. Είναι μια χώρα που παρουσιάζεται σαν εχθρός της Δημοκρατίας και οι Σοβιετικοί πολίτες φοβούνται την εξουσία.

### **Πως παρουσιάζονται οι Βιετναμέζοι**

Οι Βιετναμέζοι (Πίνακας 3.2), παρουσιάζονται μέσα από το πρόσωπο του Wong-Chu, ως αντάρτες που βρίσκονται κάτω από την κομμουνιστική επιρροή. Διαθέτουν μεγαλύτερο στρατιωτικό δυναμικό από τους Αμερικάνους. Ο Wong-Chu είναι ένας αδίστακτος τύραννος, που τον αποκαλούν πολέμαρχο, χωρίς κανένα σεβασμό στην ανθρώπινη ζωή, πολεμοχαρής, με επιθυμία για όλο και περισσότερη δύναμη.



### **Ποιος είναι ο Στόχος των Σοβιετικών**

Στόχος για τους Σοβιετικούς (Παράρτημα Α, Πίνακας Α15, Α16), γίνεται η αμερικανική στρατιωτική παραγωγή. Για αυτό το λόγο θέτουν ως κύριο στόχο τον Antony Stark, τον σπουδαιότερο κατασκευαστή οπλών στην χώρα. Έτσι παρακολουθούν τα εργαστήρια του ώστε να σαμποτάρουν την παράγωγή οπλών αλλά και να κλέψουν εφευρέσεις και σχέδια που θα τους βοηθήσουν στην κατασκευή ατομικών βομβών. Μέσα από τη αποδυνάμωση του Antony Stark ταυτόχρονα θα αποδυναμωθεί και η ίδια η χώρα. Επιπλέον θέτουν ως στόχο ήττα του Iron Man, του εχθρού του κομμουνισμού και αγωνιστή της ελευθερίας, για να γίνει πιο εύκολη η εξολόθρευση του Antony Stark και του προδότη επιστήμονα Vanko. Ένας ακόμη στόχος είναι η αξιοποίηση της αμερικανικής ήττας, έτσι ώστε να γίνει όχημα για την μετάδοση προπαγανδιστικών μηνυμάτων που θα αναδεικνύουν την Κομμουνιστική υπεροχή.

### **Ποιος είναι ο στόχος της Κούβας**

Ο στόχος του “Γενειοφόρου” ηγέτη (Παράρτημα Α, Πίνακας Α17), που παρουσιάζεται είναι η διαρκής επιθυμία του για περισσότερη δύναμη. Αυτό θεωρεί ότι θα γίνει εφικτό μέσα από την κατασκευή καινούργιων όπλων. Για αυτό το λόγο επιθυμεί την κλοπή αμερικανικών σχεδίων οπλών που θα τα χρησιμοποιήσει, έτσι βρίσκεται στο στόχαστρο του η καταστροφή του Iron Man, που θα διευκολύνει το έργο του.

### **Ποιος είναι ο στόχος των Βιετναμέζων**

Ο στόχος των Βιετναμέζων (Παράρτημα Α, Πίνακας Α18), είναι η απόκτηση ισχυρών οπλών, για αυτό δεν διστάζουν να αιχμαλωτίσουν επιστήμονες για να το πετύχουν αυτό. Άλλη μια επιδίωξη τους είναι να προκαλέσουν μια επικοινωνιακή ήττα στην Αμερική, και να της χρεώσει τον θάνατο αθώων στο Βιετνάμ, με τον κόσμο να παρακολουθεί έκπληκτος και σοκαρισμένος.

### **Ποιος είναι ο στόχος των Κινέζων**

Ο Mao Tse Tung (Παράρτημα Α, Πίνακας Α19), παρουσιάζεται να έχει δυο στόχους. Ο αρχικός του στόχος είναι η απόκτηση ατομικής τεχνολογίας που θα οδηγήσει στην κατασκευή όπλων του που θα του επιτρέψει την πραγματοποίηση του δευτέρου απώτερου στόχου του, την παγκόσμια κυριαρχία.

### **Ποιος είναι ο στόχος του Mandarin**

Ο Mandarin (Παράρτημα Α, Πίνακας Α20), παρουσιάζεται να είναι η παγκόσμια κυριαρχία. Για να το επιτύχει αυτό σκοπεύει να προκαλέσει έναν Γ΄ Παγκόσμιο Πόλεμο μέσα από τον οποίο θα αλληλοεξοντωθούν τα δυο στρατόπεδα ανοίγοντας του τον δρόμο για καινούργια εποχή που θέλει να φέρει στον κόσμο.

### **Χαρακτηριστικό Κομμουνισμού**

Μέσα από τον χαρακτήρα του Mandarin (Παράρτημα Α, Πίνακας Α21), παρουσιάζεται η διαφορά που έχει γίνει κατά τη μετατροπή της Αυτοκρατορικής Κίνας σε Κομμουνιστικό Κράτος. Έτσι παρουσιάζεται η διαφορά μεταξύ των δυο καθεστώτων στον τρόπο που αντιμετωπίζουν τον Mandarin, έναν από τους πιο πλούσιους Κινέζους, που το καινούργιο καθεστώς κρατικοποίησε ολόκληρη της περιουσία του.

## Κεφάλαιο Έβδομο: Συμπεράσματα

Μέσα από αυτή την διπλωματική εργασία επιδιώκουμε να εξετάσουμε τον τρόπο που τα κόμικς χρησιμοποιήθηκαν για την αναπαραγωγή της αμερικανικής προπαγάνδας κατά την περίοδο 1963-1969, του Ψυχρού Πολέμου μέσα από 61 τεύχη του κόμικς "Tales of Suspense" που δημιουργήθηκε από την Marvel Comics και είχε ως κεντρικό πρωταγωνιστή τον Iron Man. Μέσα από την ανάλυση που πραγματοποιήσαμε στον Κεφάλαιο 6, χρησιμοποιώντας ως ερευνητικά εργαλεία την προσέγγιση του Fairclough για την Κριτική Ανάλυση Λόγου και την προσέγγιση του Mayring για την Ποιοτική Ανάλυση Περιεχομένου, παρατηρούμε ότι το κόμικς "Tales of Suspense" χρησιμοποιείται ως ένα μαζικό επικοινωνιακό μέσο στην Αμερική, μέσα από το οποίο αναπαράγονται είτε φανερά, είτε με λανθάνοντα τρόπο, απόψεις, συστήματα αξιών, στάσεων, συμπεριφορών που κυριαρχούν στις Ηνωμένες Πολιτείες εκείνη την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου. Η γλώσσα που χρησιμοποιείται δεν είναι αθώα και χρησιμοποιείται ως πηγή για την μετάδοση κοινωνικά προσδιορισμένων μηνυμάτων, αφού μέσα από αυτή γίνεται η αναπαραγωγή του κόσμου, μέσα ακόμη και από τις πιο απλές λέξεις, τις πιο απλές φράσεις, μέσα από τον τρόπο που χειρίζεται τις λέξεις και την σύνταξη διακρίνουμε πληροφορίες, κοινωνικά και ιδεολογικά μηνύματα. Από το πρώτο κιόλας τεύχος γίνεται παρατηρούμε τον τρόπο που γίνεται η αναπαραγωγή του Ψυχρού Πολέμου μέσα στο κόμικς. Γίνεται ξεκάθαρο ότι εχθρός των Ηνωμένων Πολιτειών είναι οι κομμουνιστές, είναι αυτοί που αποτελούν το αντίπαλο στρατόπεδο και επιθυμούν να πλήξουν τον Antony Stark και κατά συνέπεια την ίδια την χώρα (*"The commies would give their eyeteeth to know what [Tony Stark] is working on now"*). Έτσι ο κεντρικός ήρωας, ένας δισεκατομμυριούχος επιχειρηματίας, που συνεργάζεται με το Υπουργείο Άμυνας για την προστασία της χώρας, από το πρώτο κιόλας τεύχος ταυτίζεται με τις Ηνωμένες Πολιτείες, κάθε επίθεση που δέχεται, παρουσιάζεται ως επίθεση προς την ίδια την χώρα. Την περίοδο 1963-1968 οι Ηνωμένες Πολιτείες είχαν στρατιωτική συμμετοχή στον πόλεμο του Βιετνάμ, έτσι η πρώτη μάχη του Iron Man είναι ενάντια στον Wong-Chu, έναν κόκκινο αντάρτη τύραννο Βιετκόνγκ, που αιχμαλωτίζει τον Antony Stark ενώ βρισκόταν στις ζούγκλες του Βιετνάμ εξαιτίας της συνεργασίας του με τον αμερικανικό στρατό. Ο Βιετναμέζος κομμουνιστής είναι αυτός που δίνει ώθηση στην ιστορία αφού ο Antony Stark, δημιουργεί τον Iron Man

με σκοπό να γλιτώσει από την αιχμαλωσία. Η χρήση ενός κομμουνιστή Βιετκόνγκ ως πρώτου εχθρού (τεύχος #39, Μάρτιος 1963) δεν ήταν τυχαία, από τις αρχές του 1963 υπήρχε κλιμάκωση των επιθέσεων των Βιετκόνγκ που οδήγησε στην απόφαση για ενίσχυση της αμερικανικής στρατιωτικής παρουσίας, γεγονός που παρουσιάζεται στο πρώτο τεύχος καθώς ο Antony Stark βρίσκεται στο Βιετνάμ για να ενισχύσει με τις εφευρέσεις του την αμερικανική δύναμη. Η συνέχεια του κόμικς ακολουθεί το ίδιο μοτίβο, οι εχθροί προέρχονται από το κομμουνιστικό τρίγωνο, Σοβιετική Ένωση, Κούβα και Βιετνάμ, με την Κίνα να παρουσιάζεται με ιδιαίτερο τρόπο εξαιτίας των τεταμένων σχέσεων της με το Κρεμλίνο, είναι μεν μια κομμουνιστική χώρα, όμως μόνο μια φορά παρουσιάζεται ότι στόχος της είναι η Αμερική, ο μοναδικός εχθρός που έχει καταγωγή από την Κίνα είναι ο Mandarin που όμως δεν έχει καμία σχέση με το κομμουνιστικό καθεστώς, την μοναδική φορά που συνεργάζονται, ο Mandarin είναι αυτός που εκμεταλλεύεται την χώρα για να πετύχει τους δικούς του στόχους. Ακόμη μέσα από το λεξιλόγιο που χρησιμοποιούν τα δύο στρατόπεδα, παρουσιάζεται το που ανήκουν, έτσι η πιο συχνά χρησιμοποιημένη λέξη που προσδίδει πολιτικό περιεχόμενο είναι η λέξη “κόκκινος”. Σαν “κόκκινα” χαρακτηρίζονται κάθε τι που αφορούν τον εχθρό, κόκκινες είναι οι χώρες από τις οποίες προέρχεται ο εχθρός, κόκκινος είναι ο στρατός τους, κόκκινη η διοίκηση τους, οι κατάσκοποι τους, οι στρατιωτικές βάσεις τους. Μέσα από τις μάχες που δίνει ο Iron Man, η Αμερική παρουσιάζεται σαν μια χώρα που αγωνίζεται για την παγκόσμια ειρήνη και την προστασία των αδυνάτων απέναντι στους αγρίους, βάρβαρους και αιμοδιψείς κομμουνιστές επιθυμούν την παγκόσμια κυριαρχία. Μια προσδοκία που δεν πρόκειται να εκπληρωθεί, αφού οι Ηνωμένες Πολιτείες βρίσκονται απέναντι και έχουν αναλάβει την προστασία του κόσμου. Ακόμη και οι ίδιοι οι λαοί που βρίσκονται κάτω από την κομμουνιστική επιρροή το αντιλαμβάνονται αυτό και ενθουσιασμένοι ευχαριστούν τους Αμερικάνους που τους έσωσαν, “it was the American who saved us!!” αναφωνούσαν οι κάτοικοι ενός μικρού χωριού στο Βιετνάμ. Αξιοσημείωτο είναι ο Iron Man μόνο μια φορά απειλεί με θάνατο τον εχθρό, σε μια συναισθηματικά φορτισμένη στιγμή για αυτόν, ενώ όλες τις υπόλοιπες φορές είναι αυτός που βοηθά τους άλλους, πουν αν και αντιστέκεται στον εχθρό δεν έχει αφαιρέσει ανθρώπινη ζωή, σε αντίθεση με ότι συμβαίνει στις κομμουνιστικές χώρες, που η ανθρώπινη ζωή δεν παρουσιάζεται ως σημαντική. Έτσι μέσα από τον κεντρικό πρωταγωνιστή, Antony Stark, γίνεται μια σκόπιμη και συνεχή προσπάθεια για τον επηρεασμό στάσεων, πεποιθήσεων, πεποιθήσεων ενός μεγαλύτερου κοινού

εξαιτίας του μαζικού χαρακτήρα του. Ο Antony Stark συμβάλει στην αναπαραγωγή και διατήρηση των σχέσεων εξουσίας στο κοινωνικό, πολιτικό, ιδεολογικό και πολιτισμικό πεδίο κατά την διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, αφού ούτε συγκρούεται, ούτε παρουσιάζει με διαφορετικό τρόπο την πραγματικότητα που επιθυμεί να προβάλλει η Αμερική. Είναι ένας Αμερικάνος, που εκπληρώνει το πατριωτικό του καθήκον, και μέσα από την στολή του Iron Man, μεταμορφώνεται σε έναν ήρωα που συνεχώς αντιμετωπίζει την Κομμουνιστική Απειλή με επιτυχία χωρίς να φοβάται για τον ίδιο του εαυτό. Ο Iron Man λειτουργεί ως σύμβολο της Αμερικανικής ελευθερίας και παρουσιάζει τα αμερικανικά ιδανικά ως απαραίτητο στοιχείο για την επίτευξη μιας παγκόσμιας ευημερίας. Έτσι μέσα από τις ιστορίες του οι αναγνώστες οδηγούνται με ηθελημένο και συστηματικό τρόπο σε μια καθορισμένη πολιτική και κοινωνική προκατάληψη. Η Αμερική είναι η σωτήρια δύναμη που θα διασφαλίσει την παγκόσμια ειρήνη και είναι αυτή που αναλαμβάνει το ρόλο του «κάλου» σε αντίθεση με τον ρόλο του «κακού» που αναλαμβάνει να εκπληρώσει η Σοβιετική Ένωση και οι σύμμαχες χώρες. Η Αμερική παρουσιάζεται σαν μια ελεύθερη και Δημοκρατική χώρα, ενώ αντίθετα ο εχθρός, η Σοβιετική Ένωση και οι χώρες επιρροής της, είναι χώρες που επικρατεί η δικτατορία. Ο Iron Man λειτουργεί σαν παράγοντας που αναπαράγει και νομιμοποιεί την δράση της Αμερικής στον Ψυχρό Πόλεμο, συντελώντας έτσι στην διατήρηση του “status quo” της εποχής αφού την παρουσιάζει σαν κάτι φυσιολογικό, σαν ένα απαραίτητο αποτέλεσμα για την επικράτηση των Αμερικανικών αξιών. Μέσα από τον τρόπο που παρουσιάζονται οι ιστορίες και οι χαρακτήρες που εμφανίζονται στο κόμικς, γίνεται κατανοητό ποιος είναι ο εχθρός και γιατί είναι επικίνδυνος, ενώ αντίθετα η αμερικανική πλευρά αναλαμβάνει τον ρόλο του καλού και ταυτόχρονα σωτήρα του κόσμου. Ενώ στην Αμερική όλοι συνεργάζονται για ευημερία του λαού, ο Antony Stark γίνεται αντικείμενο δικαστικής έρευνας από τον Γερουσιαστή Byrd, έναν ακέραιο πολιτικό, που σέβεται τον όρκο που έχει πάρει και δεν διστάζει να ακόμη και όταν έχει απέναντι του έναν ισχυρό επιχειρηματία, αφού τον μόνο που τον ενδιαφέρει είναι να λειτουργεί προς όφελος του αμερικανικού λαού, σε αντίθεση με ότι παρουσιάζεται να συμβαίνει στο αντίπαλο στρατόπεδο, όπου κυριαρχεί ο φόβος, η καχυποψία ανάμεσα στην ηγεσία και η εκπλήρωση προσωπικών επιδιώξεων, αφού βασική επιδίωξη τους είναι η άνοδος στην εξουσία και να γίνουν οι ίδιοι δικτάτορες ή όπως λέει και ο σύντροφος Bullski “*I’ll score such a victory that they’ll make me dictator!*”. Ακόμη και το όνομα που δίνεται στην στολή από τον Antony Stark

χρησιμοποιείται για να αναπαραγωγή μηνυμάτων. Απέναντι στο Σιδηρούν Παραπέτασμα (Iron Curtain) βρίσκεται ένας Σιδερένιος Πολεμιστής/Άνδρας (Iron Man). Στο δεύτερο κιόλας τεύχος παρουσιάζεται ο φόβος για κάθε τι σιδερένιο, όταν αντικρίζουν για πρώτη φορά αυτό το μεταλλικό κατασκεύασμα οι αμερικανοί πολίτες, το θεωρούν τρομακτικό παρόλο που γνωρίζουν ότι βρίσκεται εκεί για να τους βοηθήσει, έτσι στη συνέχεια η στολή διαφοροποιείται και πλέον γίνεται χρυσή, για να μην πανικοβάλετε ο κόσμος και για να ταυτίζεται η σχολή με την καλοσύνη που υπάρχει στην καρδιά του ήρωα.

Έτσι καταλήγουμε στο ότι, ο Antony Stark είναι ένας ήρωας μέσα από τον οποίο αναπαράγεται μια αντί-κομμουνιστική προπαγάνδα, μέσα από το πρόσωπο του παρουσιάζονται και αναπαράγονται οι θέσεις τις Αμερικής κατά την διάρκεια του εξεταζόμενου υλικού. Μέσα από αυτόν παρατηρούμε ότι αναπαράγεται ο σύγχρονος πολιτισμικός μύθος που βλέπει την Αμερική ως τη Γη της επαγγελίας και προστάτιδα δύναμη του κόσμου.

## Βιβλιογραφία

### Ελληνόγλωσση

Αθανασόπουλος Κ.Γ., 2005, Η Δημοσιότητα, Κέντρο Επιμόρφωσης και Μελετών, Ερευνάς και Ανάπτυξης, Αθήνα, σελ. 55, 56

Αλμπάνης Ε.Β., 1999, Παγκοσμιοποίηση, Εκδόσεις Τροχαλία, Αθήνα, σελ. 329

Αντόρνο, Λοβενταλ, Μαρκούζε, Χορκχαϊμερ 1984, Τέχνη και Μαζική Κουλτούρα, (επιλογή κειμένων, μετάφραση και εισαγωγή Ζήσης Σαρίκας), Ύψιλον Βιβλία, Αθήνα, σελ. 10-11, 13, 16-17, 22-23, 141-142

Αποστολίδης Τ., 2010, από Μούλα, Κοσεγιάν, Η αξιοποίηση των κόμικς στην εκπαίδευση, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2010, σελ.16, 32

Αυδικός Ε. ΓΡ., Μερακλής Μ.Γ., 1996, από το Παραμύθι στα Κόμικς, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Εκδόσεις Οδυσσέας, Αθήνα, σελ. 721

Βερνίκος Ν. Δασκαλοπούλου Σ., Μπαντιμαρούδης Φ., Μπουμπάρης Ν., Παπαγεωργίου Δ., 2005, Πολιτιστικές Βιομηχανίες: Διαδικασίες, Υπηρεσίες, Αγαθά, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα, σελ. 39

Γεωργαλά Κ.Γ., 1967, Η Προπαγάνδα: Μεθοδική και Τεχνική της Αγωγής των Μαζών, Γεωργιάδης Εκδοτική Εταιρεία, Αθήνα σελ. 14-17, 91 διαθέσιμο στο

[https://www.scribd.com/embeds/261777457/content?start\\_page=1&view\\_mode=scroll&access\\_key=key-y5im9Z3ePxY03US07JhW&show\\_recommendations=true](https://www.scribd.com/embeds/261777457/content?start_page=1&view_mode=scroll&access_key=key-y5im9Z3ePxY03US07JhW&show_recommendations=true)

Γεωργαλίδου Μ., Σηφianού Μ., Τσάκωνα Β., 2014, Ανάλυση Λόγου: Θεωρία και εφαρμογές, Εκδόσεις Νήσος, Αθήνα, σελ. 149-151

Δημητρόπουλος Ε.Γ., 2004., Εισαγωγή στη Μεθοδολογία της Επιστημονικής Έρευνας: προς ένα συστημικό δυναμικό μοντέλο μεθοδολογίας επιστημονικής έρευνας, Εκδόσεις Έλλην, Αθήνα, σελ. 147-148



- Κολλίας Α., 2014, Ανάλυση Περιεχομένου: Εξέλιξη, Τεχνικές και Εφαρμογές της μεθόδου στη μελέτη της επικοινωνίας, Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα, σελίδα 458, 477-478, 507-509
- Κουκουλάς Γ., 2006, Ένατη Τέχνη, Εκδόσεις ΚΨΜ, Αθήνα, σελ. 13-18
- Κωνσταντοπούλου Χ., 2012, Κοινωνιολογία της «Καθημερινότητας»- Εισαγωγή στην κοινωνιολογία της καθημερινής ζωής, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα σελ. 219
- ΜακΚουέιλ Ν., 2003, Η Θεωρία της Μαζικής Επικοινωνίας για τον 21ο αιώνα, (εισαγωγή-επιμέλεια Σ. Παπαθανασόπουλος, μετάφραση Κ. Μεταξά) Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα, σελ. 65-66, 511-512
- Μαρτινίδης Π., 1990, Τέχνη και Τεχνικές της Εικονογραφήγησης, Αγροτικός Συνεταιρισμός Εκδόσεων Α.Ε., Αθήνα, σελ. 142
- Μαρτινίδης Π., 1992, Η υψηλή τέχνη της απελπισίας, Ύψιλόν/βιβλία, Αθήνα, σελ. 51, 52, 139
- Πόστμαν Ν., (1998), Διασκέδαση μέχρι θανάτου: Ο δημόσιος λόγος στην εποχή του θεάματος, Εκδόσεις Δρομέας (μτφρ. Ρουγκούνη Φωτεινή-Τζαμουράνη Αφροδίτη), Αθήνα σελ. 85
- Σκαρπέλος Γ., 2000, Ιστορική Μνήμη και Ελληνικότητα στα Κόμικς, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα, σελ. 31, 42-43, 48
- Πιπερόπουλος Γ., 1996, Επικοινωνώ άρα Υπάρχω, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, σελ. 86, 88-89, 101-104
- Φιοραβάντες Β., 1952, Κριτική Θεωρία και Άνθρωπος, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, σελ. 17
- Χρηστάκης Ν., 2016, Ψυχοκοινωνιολογία των μαζικών επικοινωνιών, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα, σελ. 53-56, 67
- Burns E.M., 2006, Ευρωπαϊκή Ιστορία Ο Δυτικός Πολιτισμός: Νεότεροι Χρόνοι, (επιμέλεια-πρόλογος Ι.Σ. Κολιόπουλος, μετάφραση Τ. Δαρβέσης), Εκδόσεις Επίκεντρο Α.Ε., Τέταρτη Έκδοση, Θεσσαλονίκη, σελ. 944-948

Smith P., 2006, Πολιτισμική θεωρία: Μια Εισαγωγή (εισαγωγή Νίκος Μπουμπάρης), Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα, σελ. 90, 91

Solourp (Αντώνης Νικολόπουλος), 2012, Τα Ελληνικά Κόμικς: Αντανakλάσεις ιδεών στις σελίδες των κόμικς, Εκδόσεις Τόπος, Αθήνα, σελ.19, 33-35, 38, 294-295, 303-305, 349

Phillips L. et Jorgensen M.W., 2009, Ανάλυση Λόγου Θεωρία και Μέθοδος, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, σελ. 18, 23, 27, 124-131

### **Ξενογλώσση**

Costello J.W., 2009, Secret Identity Crisis, The Continuum International Publishing Group Inc, New York, pp. 1, 21, 58, 59

Cord A.S., 2011, Comics and Conflict: War and Patriotically Themed Comics in American Cultural History From World War Ii Through the Iraq War, Loyola University Chicago, pp. 122-124

Chute H., 2008, Comics as Literature? Reading Graphic Narrative, PMLA, Vol. 123, No. 2 (Mar., 2008), pp.454

DiPaolo M., 2011, WAR, POLITICS AND SUPERHEROES Ethics and Propaganda in Comics and Film, McFarland & Company, Inc, North Carolina and London, pp. 11-14

Gordon I., 1998, Comic Strip and Consumer Culture, Smithsonian Institution Press, Washington and London, pp. 139

Harbi A., 2007, Using the Comic Books to Teach Human as the Bedrock for Good Governance, Annaba University, Algeria, pp.22-23

Jowett G.S., O'Donnell V., 2012, Propaganda and Persuasion (fifth edition), SAGE Publications, Inc., U.S.A., pp.17-18, 20, 23

Lawrence J., Lin C.C., Irvin R., 2017, Images, Speech Balloons, and Artful Representation: Comics as Visual Narratives of Early Career

Teachers, SANE journal: Sequential Art Narrative in Education: Vol. 2 :  
Iss. 2 , Article 3. pp.2

Lopes P., 2006, Culture and Stigma: Popular Culture and the Case of  
Comic Books, Sociological Forum, Vol. 21, No. 3, pp. 401-402, 404

Pratt H.D., 2009, Narrative in Comics, The Journal of Aesthetics and Art  
Criticism, Vol. 67, No. 1, Special Issue: The Poetics, Aesthetics, and  
Philosophy of Narrative, pp. 107

McCloud S., 1993, Understanding Comics: The Invisible Art.,  
HarperCollins Publishing, New York, pp. 7-9

McLuhan M., 1967, Understanding Media: the extensions of man, ARK  
Paperrbacks, pp. 168

Paymans H., 1976, Propagandistic Aspects of Modern Comic-Books,  
Volume: 22 issue: 4, pp. 220

Sheppard N.R., 2014, Invincible: Legacy and Propaganda in Superhero  
Comics, University of New Orleans, pp. 5

York Chris and Rafiel, 2012, COMIC BOOKS AND THE COLD  
WAR,1946–1962, McFarland & Company, Inc., Publishers, North  
Carolina, pp. 56

Young C., 2014, "With Great Power Comes Great Responsibility":  
American Comic Book Censorship and the Cold War Consensus,  
Northwest Passages: Vol. 1 : Iss. 1 , Article 8., pp 164-166

### **Διαδικτυακή βιβλιογραφία**

Timely-Atlas-Comics,

<http://timelyatlascomics.blogspot.gr/2011/02/frederic-wertham-censorship-anti.html> πρόσβαση στις 01/05/2018

Why are American soldiers called gis, <https://www.history.com/news/ask-history/why-are-american-soldiers-called-gis> πρόσβαση στις 01/05/2018

Tales of the Green Beret comic books issue 2, <https://www.mycomicshop.com/search?q=Tales+of+the+Green+Beret+%232> πρόσβαση στις 01/05/2018

How Boys and Girls Can Help Win the War <http://comicbookplus.com/?dlid=29954> πρόσβαση στις 01/05/2018

Genghis Khan, <https://www.history.com/topics/genghis-khan> πρόσβαση στις 05/04/2018

N. Μαραντζίδης, 2018, Ποιος κέρδισε τον Ψυχρό Πόλεμο; <http://www.kathimerini.gr/957989/opinion/epikairothta/politikh/poios-kerdise-ton-yyxro-polemo> πρόσβαση στις 12/04/2018

Ψυχρός Πόλεμος <http://www.ww2.gr/index.php?option=articles&search=%CE%A8%CF%85%CF%87%CF%81%CF%8C%CF%82%20%CE%A0%CF%8C%CE%BB%CE%B5%CE%BC%CE%BF%CF%82> πρόσβαση στις 12/04/2018

E. Χατζηβασιλείου, 2012, Γιατί δημιουργήθηκε το νέο Σύμφωνο, <http://www.kathimerini.gr/450905/article/epikairothta/kosmos/giati-dhmioyrgh8hke-to-neo-symfwno> πρόσβαση στις 12/04/2018

Η Συνθήκη Του Βόρειου Ατλαντικού [https://www.nato.int/cps/en/natohq/official\\_texts\\_17120.htm?selectedLocale=el](https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_17120.htm?selectedLocale=el) πρόσβαση στις 12/04/2018

What was the Warsaw Pact? [https://www.nato.int/cps/ua/natohq/declassified\\_138294.htm](https://www.nato.int/cps/ua/natohq/declassified_138294.htm) πρόσβαση στις 12/04/2018

E. Κιόρρι, 2015, Ο πόλεμος του Βιετνάμ σε αριθμούς, <http://www.news247.gr/afieromata/o-polemos-toy-vietnam-se-arithmoys.6341253.html> πρόσβαση στις 12/04/2018

Ο Κόλπος των Χοίρων, το στρατιωτικό φιάσκο των Αμερικάνων στην Κούβα. Ο Τσε Γκεβάρα ευχαρίστησε τον Κένεντι επειδή με την αποτυχία του, ενίσχυσε την κουβανέζικη επανάσταση... <http://www.mixanitouxronou.gr/o-kolpos-ton-chiron-to-stratitiko-fiasko-ton-amerikanon-stin-kouva-o-tse-gkevara-efcharistise-ton-kenenti-epidi-me-tin-apotichia-tou-enischise-tin-kouvaneziki-epanastasi/> πρόσβαση στις 12/04/2018

Glass, 2009, JFK and Khrushchev meet in Vienna: June 3, 1961, <https://www.politico.com/story/2009/06/jfk-and-khrushchev-meet-in-vienna-june-3-1961-023278> πρόσβαση στις 12/04/2018

Berlin Wall, <https://www.history.com/topics/cold-war/berlin-wall> πρόσβαση στις 12/04/2018

Τείχος του Βερολίνου: Σπάνιες φωτογραφίες από την κατασκευή του, <http://tvxs.gr/news/taksidia-sto-xrono/teixos-toy-berolinoy-spanies-fotografies-apo-tin-kataskeyi-toy> πρόσβαση στις 12/04/2018

Μ. Κούμας, 2016, Η «κρίση των πυραύλων» στην Κούβα, [http://www.kathimerini.gr/847786/article/epikairothta/kosmos/h-krish-twn-pyraylwn-sthn-koyva?adman\\_arid=9H8nmINXPKv:gKwp:1Ke](http://www.kathimerini.gr/847786/article/epikairothta/kosmos/h-krish-twn-pyraylwn-sthn-koyva?adman_arid=9H8nmINXPKv:gKwp:1Ke) πρόσβαση στις 12/04/2018

Κ. Τσίβος, 2017, Άνοιξη της Πράγας, ελπίδα και καταστολή, <http://www.kathimerini.gr/937392/article/epikairothta/kosmos/anoi3h-ths-pragas-elpida-kai-katastolh> πρόσβαση στις 12/04/2018

Χ. Παπαβασιλείου, 2015, Η σινοσοβιετική ρήξη, <http://www.kathimerini.gr/831523/article/epikairothta/kosmos/h-sinosovietikh-rh3h> πρόσβαση στις 12/04/2018

Cold War Map 1959, [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Cold\\_War\\_Map\\_1959.png](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Cold_War_Map_1959.png) πρόσβαση στις 12/04/2018

Σ. Νικήτας, 2017, Χάρτης: Αυτές ήταν οι συμμαχίες κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, <http://www.cnn.gr/news/kosmos/story/87081/xartis->

[aytes-itan-oi-symmaxies-kata-ti-diarkeia-toy-psyxroy-polemoy](#) πρόσβαση στις 12/04/2018

Robin Hood, <https://www.history.com/topics/british-history/robin-hood> πρόσβαση στις 03/04/2018

Gargantua and Pantagruel, <https://www.britannica.com/topic/Gargantua-and-Pantagruel> πρόσβαση στις 03/04/2018

Strengths of comics in Education  
<http://www.geneyang.com/comicsedu/strengths.html> πρόσβαση στις 20/03/2018

What Are The Different Comic Book Ages?  
<https://www.sparklecitycomics.com/what-are-the-different-comic-book-ages/> πρόσβαση στις 19/03/2018

Neil Gaiman on Will Eisner: 'He thought comics were an artform – he was right, <https://www.theguardian.com/books/2017/mar/07/neil-gaiman-will-eisner-comic-books> πρόσβαση στις 15/03/2018

Λ. Αστερόπη, 2005, Νουβέλες και μασκοφόροι από ένα διάσημο πενάκι  
<http://www.tovima.gr/culture/article/?aid=233121> πρόσβαση στις 10/03/2018

From Ponyo to "My Garfield Story": Using Digital Comics as an Alternative Pathway to Literary Composition,  
<https://www.questia.com/read/1G1-254482672/from-ponyo-to-my-garfield-story-using-digital-comics> πρόσβαση στις 10/03/2018

Β. Πασχάλης, 2014, Η τραγική «ανθοπώλις Λούση»: στο κατώφλι των κόμικς,  
<http://booksjournal.gr/%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B5%CE%BC%CE%B2%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82/item/600-%CE%B7-%CF%84%CF%81%CE%B1%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%C2%AB%CE%B1%CE%BD%CE%B8%CE%BF%CF%80%CF%8E%CE%BB%CE%B9%CF%82->

[%CE%BB%CE%BF%CF%8D%CF%83%CE%B7%C2%BB-%CF%83%CF%84%CE%BF-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CF%8E%CF%86%CE%BB%CE%B9-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%BA%CF%8C%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CF%82](#) πρόσβαση στις 10/03/2018

T. O'Neil, 2016, How the Cold War saved Marvel and birthed a generation of superheroes, <https://www.avclub.com/how-the-cold-war-saved-marvel-and-birtherd-a-generation-1798246215> πρόσβαση τις 07/03/2018

History of Comics in Education, <http://www.geneyang.com/comicsedu/history.html> πρόσβαση στις 05/03/2018

Ally Sloper's Half Holiday, 1 October 1892, [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ally Sloper%27s Half Holiday, 1 octobre 1892, couverture.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ally_Sloper%27s_Half_Holiday,_1_octobre_1892,_couverture.jpg) πρόσβαση στις 10/03/2018

Superman versus Hitler, <http://www.strangehistory.net/2011/05/12/superman-versus-hitler/> πρόσβαση στις 05/03/2018

J. Darius, 2013, On “How Superman Would Win the War”, <http://sequart.org/magazine/23691/on-how-superman-would-win-the-war/> πρόσβαση στις 05/03/2018

The History of Comics: Decade by decade, <https://the-artifice.com/history-of-comics/> πρόσβαση στις 05/03/2018

D.Turello, 2015, War and Superheroes: How the Writer’s War Board Used Comics to Spread its Message in WWII, <https://blogs.loc.gov/kluge/2015/11/war-and-superheroes-how-the-writers-war-board-used-comics-to-spread-its-message-in-wwii/> πρόσβαση στις 02/03/2018



Comics & propaganda Captain America,  
<https://blogs.timesofindia.indiatimes.com/between-panels/comics-propaganda-captain-america/> πρόσβαση στις 02/03/2018

A. Βιστωνίτη, 2011, Μάρσαλ Μακ Λούαν: Ο προφήτης των media ή η φούσκα του αιώνα;, <http://www.tovima.gr/culture/article/?aid=416698> πρόσβαση στις 01/03/2018

Cord Scott, Propaganda in Comics,  
<https://comicsforum.org/2012/06/08/propaganda-in-comics-by-cord-scott/> πρόσβαση στις 01/03/2018

The Truth About Wartime Propaganda in Comics,  
<http://inspirationfeed.com/the-truth-about-wartime-propaganda-in-comics/> πρόσβαση στις 01/03/2018

Comic Books and World War II: Buying into the War,  
<https://historyrat.wordpress.com/tag/comic-book-propaganda/> πρόσβαση στις 01/03/2018

World's Finest #8, Winter, 1942,  
<http://wfcomicsblog.blogspot.gr/2013/05/worlds-finest-8-winter-1942.html> πρόσβαση στις 01/03/2018

Action Comics Vol 1 58, DC Database,  
[http://dc.wikia.com/wiki/Action\\_Comics\\_Vol\\_1\\_58](http://dc.wikia.com/wiki/Action_Comics_Vol_1_58) πρόσβαση στις 01/03/2018

E. Μουλά, 2011, Ακόμα και οι Υπέρ- ήρωες έχουν ψυχή... Οικογενειακές σχέσεις στον Spiderman ή η νοσταλγία της Αμερικής του 50,  
[http://keimena.ece.uth.gr/main/index.php?option=com\\_content&view=article&id=238:-spiderman-50&catid=58:tefxos14&Itemid=94](http://keimena.ece.uth.gr/main/index.php?option=com_content&view=article&id=238:-spiderman-50&catid=58:tefxos14&Itemid=94) πρόσβαση στις 02/02/2018

Τα κόμικς που κάηκαν σε δημόσιους χώρους. Η υστερία κατά τον κόμικς που ξέσπασε στην Αμερική το 1954 και οδήγησε σε ακραία λογοκρισία και καταστροφή εκατομμυρίων περιοδικών...  
<http://www.mixanitouxronou.gr/ta-komiks-pou-kaikan-se-dimosious->

[chorous-i-isteria-kata-ton-komiks-pou-xespase-stin-ameriki-to-1954-ke-odigise-se-akrea-logokrisia-ke-katastrofi-ekatommirion-periodikon/](#)

πρόσβαση στις 15/01/2018

## Παράρτημα Α

### Ποιοτική Ανάλυση Περιεχομένου: Οι Πίνακες

| Ποιος είναι ο Antony Stark |              |                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                            |                                                                                                                              |
|----------------------------|--------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Κωδικός                    | Ομιλητές     | Παραθέματα από το κείμενο                                                                                                                                                                                  | Παράφραση                                                                                                                                                             | Πρώτη Επαγωγή                                                                                                                                              | Δεύτερη Επαγωγή                                                                                                              |
| #40 pp2                    | Author       | Antony Stark is a man who leads three lives! He is a recognized throughout the world as a mechanical genius!                                                                                               | Ο Antony Stark είναι ένας άνδρας που ζει με τρεις ταυτότητες! Είναι αναγνωρισμένος σε όλο τον κόσμο σαν μια μηχανική ιδιοφυΐα                                         | Είναι μια παγκόσμια αναγνωρισμένη ιδιοφυΐα                                                                                                                 | Οι τρεις ταυτότητες του Iron Man είναι: μηχανική ιδιοφυΐα, περιζήτητος playboy που γυναικοκατακτητή και ο Iron Man           |
| #40 pp2                    | Author       | the "second" Antony Stark is a sophisticated millionaire playboy whom beautiful women adore...                                                                                                             | Ο δεύτερος Antony Stark είναι ένας εκλεπτυσμένος playboy που τον λατρεύουν οι όμορφες γυναίκες                                                                        | Είναι ένας περιζήτητος playboy που λατρεύεται από τις γυναίκες                                                                                             |                                                                                                                              |
| #40 pp3                    | Author       | Iron Man... Yes! This is Antony's stark third and most important identity...                                                                                                                               | Η τρίτη και πιο σημαντική ταυτότητα του Antony Stark είναι ο Iron Man.                                                                                                | Πιο σημαντική ταυτότητα του είναι ο Iron Man                                                                                                               |                                                                                                                              |
| #41 pp2                    | Charity Lady | as fund-raising chairman, I want to report that our knew hospital wind can now be built, thanks to Antony Stark, who donate the check for \$100,000                                                        | Ο Antony Stark έχει φιλανθρωπική δράση αφού με χρηματοδότηση του κατασκευάζονται νοσοκομεία                                                                           | Έχει έντονη φιλανθρωπική δράση                                                                                                                             | Εκτός από φιλανθρωπική δράση του χρηματοδοτώντας την ανέγερση νοσοκομείων, περνάει χρόνο παίζοντας με τα ορφανά παιδιά       |
| #41 pp2                    | Redhead date | so lady-killer stark is just and old softie at heart! He supports charitable causes and even has time to plant amusements for orphan children!                                                             | Ο Antony Stark εκτός από γυναικοκατακτητής είναι και ευαίσθητος. Εκτός από την χρηματική ενίσχυση προσφέρει προσωπικό χρόνο για να την διασκεδάσει ορφανών παιδιών    | Θυσιάζει τον χρόνο του διασκεδάοντας παρέα με ορφανά παιδιά                                                                                                |                                                                                                                              |
| #44 pp2                    | Author       | one morning at the airport, as newsmen crownd around Antony Stark, world famous scientist and playboy                                                                                                      | Έναν πρωί στο αεροδρόμιο, καθώς οι δημοσιογράφοι περικυκλώνουν τον Antony Stark, γνωστό παγκοσμίως επιστήμονα και playboy                                             | Είναι παγκοσμίως γνωστός επιστήμονας και playboy                                                                                                           | Είναι ένας εκατομμυριούχος playboy, κατασκευαστής όπλων και λαμπρός, παγκοσμίως επιστήμονας                                  |
| #52 pp2                    | Author       | late one night, in a main research plant of Antony Stark, millionaire playboy and talented munitions manufacture, a strange figure appears                                                                 | Ο Antony Stark είναι ένας εκατομμυριούχος playboy και ταλαντούχος κατασκευαστής όπλων                                                                                 | Είναι ένας εκατομμυριούχος playboy και κατασκευαστής όπλων                                                                                                 |                                                                                                                              |
| #53 pp3                    | Author       | and so it seems that tony stark, brilliant scientist and man of action, isn't the first to be taken in by a pair of limpid eyes...                                                                         | Ο Antony Stark είναι ένας λαμπρός επιστήμονας και ένας άνθρωπος που του αρέσει η δράση                                                                                | Είναι ένας λαμπρός επιστήμονας                                                                                                                             |                                                                                                                              |
| #56 pp2                    | Iron Man     | but, what good does it do me? I can never relax... never be without my chest plate ... never lead a normal life!!                                                                                          | Ο Antony Stark δεν μπορεί να χαλάρωση ποτέ στην προσωπική του ζωή, βρίσκεται η ζωή του σε συνεχή κίνδυνο και δεν μπορεί να ζήσει μια φυσιολογική ζωή                  | Δεν μπορεί να ζήσει μια φυσιολογική στιγμή, ούτε να χαλαρώσει ενώ η ζωή του βρίσκεται συνέχεια σε κίνδυνο και σκοπός του είναι να βοηθήσει την ανθρωπότητα | Δεν μπορεί να ζήσει φυσιολογικά, αφού η ζωή του βρίσκεται σε κίνδυνο εξαιτίας ενός τραυματισμού που αποκόμισε από το Βιετνάμ |
| #40 pp3                    | Antony Stark | my ticker would stop beating if the plates were removed or didn't receive it's regular booster-shoot! Ah!... Electrical energy is pouring back! Now I can continue living... to help humanity as Iron Man! | Η καρδιά του θα σταματήσει να χτυπάει αν δεν λάβει την απαραίτητη φροντίδα. Σκοπός του είναι να συνεχίσει να ζει για να βοηθάει την ανθρωπότητα μέσα από τον Iron Man |                                                                                                                                                            |                                                                                                                              |
| #84 pp3                    | Senator 1    | Look! Under his shirt... some short of metal chest plate                                                                                                                                                   | Κοιτά! Κάτω από την φανέλα του, υπάρχουν μερικές μεταλλικές πλάκες                                                                                                    | Ο Stark είχε τραυματιστεί στο στήθος ενώ βρισκόταν στο Βιετνάμ                                                                                             |                                                                                                                              |
| #84 pp3                    | Senator 2    | I remember now! Stark was supposed to have been wounded in Vietnam. A few years ago!                                                                                                                       | Τώρα θυμήθηκα! Ο Stark υποτίθεται ότι είχε τραυματιστεί πριν μερικά χρόνια στο Βιετνάμ                                                                                |                                                                                                                                                            |                                                                                                                              |
| #84 pp3                    | Doctor       | His wound must have been far more serious that anyone suspected!                                                                                                                                           | Η πληγή του είναι πιο σοβαρή από ότι υποθέταμε                                                                                                                        |                                                                                                                                                            |                                                                                                                              |

Πίνακας Α.1: Ποιος είναι ο Antony Stark, μέρος πρώτο

| <u>Ποιος είναι ο Antony Stark</u> |              |                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                             |
|-----------------------------------|--------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Κωδικός                           | Ομιλητές     | Παραθέματα από το κείμενο                                                                                                                                                    | Παράφραση                                                                                                                                                                           | Πρώτη Επαγωγή                                                                                                                                                                                                     | Δεύτερη Επαγωγή                                                                                                             |
| #56 pp2                           | Iron Man     | I 'm worth millions.. I'm famous... successful, chased after by the world's most beautiful women... but it all mean nothing! Nothing!!                                       | Ο Antony Stark αξίζει εκατομμύρια, είναι διάσημος, επιτυχημένος, τον κυνηγούν οι ομορφότερες γυναίκες, αλλά όλα αυτά δεν σημαίνουν τίποτα                                           | Δεν έχει καμία αξία το γεγονός ότι αξίζει εκατομμύρια, είναι επιτυχημένος, διάσημος και γυναικοκατακτητής                                                                                                         | Αποφασίζει να σταματήσει να είναι ο Iron Man αφού δεν αντέχει την πίεση της κρυφής ταυτότητας                               |
| #56 pp3                           | Iron Man     | I'm through being Iron Man! This is the last time I'll ever wear this cumbersome outfit! From now on I'll remain as Antony Stark, millionaire playboy.                       | Αγανακτεί και αποφασίζει να σταματήσει να χρησιμοποιεί την μια ταυτότητα του, αυτή του Iron Man                                                                                     | Αποφασίζει να σταματήσει να είναι ο Iron Man                                                                                                                                                                      |                                                                                                                             |
| #56 pp8                           | Antony Stark | If only I had been there! Iron Man could have saved him!                                                                                                                     | Αν ήμουν εκεί, ο Iron Man θα μπορούσε να βοηθήσει!                                                                                                                                  | Ο Iron Man θα μπορούσε να είχε βοηθήσει, αν δεν ήταν εγωιστής και απορροφημένος από τα δικά του προβλήματα                                                                                                        | Όταν αντιλαμβάνεται τι ακολούθησε της απόφασής του, αποφασίζει να σταματήσει να είναι εγωιστής και να διορθώσει τα πράγματα |
| #56 pp9                           | Antony Stark | I guess I had that coming! I've been so wrapped up in my own problems, I forgot about everyone else!                                                                         | Υποθέτω αυτό ήταν κάτι που θα συνέβαινε! Ήμουν βουτηγμένος στα δικά μου προβλήματα που ξέχασα όλους τους άλλους!                                                                    |                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                             |
| #56 pp11                          | Antony Stark | I've been a selfish, self-centered hell!                                                                                                                                     | Ήμουν ένας εγωιστής                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                             |
| #56 pp11                          | Antony Stark | But perhaps it's not too late to make amends! For the sake of those who need me, I pray there is still time!                                                                 | Ίσως υπάρχει ακόμη χρόνος να επανορθώσω! Για χάρη όλων εκείνων που με χρειάζονται, προσεύχομαι να υπάρχει χρόνος!                                                                   | Ελπίζει να υπάρχει ακόμη ο χρόνος για να διορθώσει τα πράγματα για όλους εκείνους που τον χρειάζονται                                                                                                             |                                                                                                                             |
| #40 pp2                           | Author       | Nor does scientist Antony Stark neglect America's cold war struggle against the communist menace                                                                             | Ο Antony Stark είναι ένας επιστήμονας που δεν παραμελεί την συμμετοχή του στην μάχη που δίνει η Αμερική κατά την διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου ενάντια στην κομμουνιστική απειλή      | Είναι ένας επιστήμονας που συμμετέχει στην μάχη που δίνει η Αμερική απέναντι στην κομμουνιστική απειλή,                                                                                                           |                                                                                                                             |
| #42 pp5                           | Red Officer  | Excellency, we have sensational news! Our spies in America that the famous inventive genius, Antony Stark, is working on a astounding new weapon to make America invincible! | Βρίσκεται σε συνεχή κίνδυνο αφού τον παρακολουθούν οι κομμουνιστικές δυνάμεις, αφού είναι μια μεγαλοφυΐα που δημιουργεί καταπληκτικά καινούργια όπλα που κάνουν ανίκητη την Αμερική | δημιουργώντας όπλα που κάνουν την χώρα ανίκητη και για αυτό το λόγο βρίσκεται σε κίνδυνο και παρακολουθείται από τον εχθρό                                                                                        |                                                                                                                             |
| #41 pp3                           | Antony Stark | think of the time I must spend managing my munitions plants all over the world                                                                                               | Είναι ένας επιστήμονας που περνάει σημαντικό μέρος του χρόνου του για την παροχή οπλών σε όλο τον κόσμο                                                                             | Είναι ένας επιστήμονας που προμηθεύει τον κόσμο με όπλα, εργάζεται πάνω στην ανάπτυξη της ιατρικής τεχνολογίας, εργάζεται για την κατάκτηση του διαστήματος και φυσικά εργάζεται για την επιτύχει άμυνα της χώρας |                                                                                                                             |
| #41 pp3                           | Antony Stark | then, there's my scientific research! Some times I work on medical problems...                                                                                               | Είναι ένας επιστήμονας που πραγματοποιεί επιστημονικές έρευνες. Μερικές φορές εργάζεται πάνω σε ιατρικά προβλήματα                                                                  |                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                             |
| #41 pp3                           | Antony Stark | other times it might be a space problem                                                                                                                                      | Άλλες φορές εργάζεται πάνω σε προβλήματα της διαστημικής υπηρεσίας                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                             |
| #41 pp3                           | Antony Stark | and of course I 'm always trying to help the u.s defend effort                                                                                                               | Πάντα προσπαθεί να βοηθήσει την προσπάθεια για την άμυνα της Αμερικής                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                             |

Πίνακας Α.2: Ποιος είναι ο Antony Stark, μέρος δεύτερο

| Ποιος είναι ο Antony Stark |              |                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|----------------------------|--------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Κωδικός                    | Ομιλητές     | Παραθέματα από το κείμενο                                                                                                                                                               | Παράφραση                                                                                                                                                                              | Πρώτη Επαγωγή                                                                                                                                                                                   | Δεύτερη Επαγωγή                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| #87 pp2                    | Antony Stark | my experimental earth-borer operates by a new method of harnessing atomic energy                                                                                                        | Ο Antony Stark εργάζεται σε μια νέα μέθοδο για την αξιοποίηση της ατομικής ενέργειας                                                                                                   | Ο Antony Stark εργάζεται πάνω σε τρόπους αξιοποίησης της ατομικής ενεργείας και δεν φοβάται να ρισκάρει την ζωή του για την επιτυχία του πειράματος ώστε να βοηθήσει την ανάπτυξη της επιστήμης | Ο Antony Stark ενδιαφέρεται για την πρόοδο της επιστήμης, και για αυτό το λόγο πραγματοποιηθεί πειράματα για την αξιοποίηση της ατομικής ενέργειας;. Σέβεται την ανθρώπινη ζωή για αυτό ρισκάρει μόνο την δική του ζωή και ξοδεύει εκατομμύρια για την αποτροπή οποιαδήποτε διαρροής που θα βλάψει τον έξω κόσμο |
| #87 pp2                    | Antony Stark | a method so new that I wouldn't dare risk anyone's life -- but my own -- here today!                                                                                                    | Μια μέθοδο τόσο επικίνδυνη, που δεν ρισκάρει παρά μόνο τη ζωή του                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| #87 pp2                    | Antony Stark | if I succeed, it'll be a great day for science and progress                                                                                                                             | αν το πείραμα πετύχει θα είναι μια μεγάλη μέρα για την επιστήμη και την πρόοδο                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| #87 pp2                    | Antony Stark | but if I fail -- even the power of Iron Man won't be enough to save me from the deadly radiation that'll be released within this lead-lined chamber!                                    | αλλά αν αποτύχει, ακόμη και η δύναμη του Iron Man δεν θα είναι αρκετή για να σωθεί από την θανατηφόρα ακτινοβολία που θα ελευθερωθεί μέσα στο μολυβένιο θάλαμο                         | Ακόμη έχω ασφαλίσει σε περίπτωση αποτυχίας να είναι ο μοναδικός που θα πάθει κακό προστατεύοντας τους αθώους πολίτες με την δημιουργία ασπίδων                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| #87 pp4                    | Iron Man     | I've spent millions shielding this area so that no radio-activity can leak out and harm any innocent people                                                                             | Έχω ξοδέψει εκατομμύρια για να χτίσω μια ασπίδα στην περιοχή που δεν θα επιτρέπει την διαρροή ακτινοβολίας και να βλάψει αθώους ανθρώπους                                              |                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| #81 pp1                    | Antony Stark | my mind is made up! If senator Byrd wants me to testify before his congressional committee, I've got to do it even if it means my secret identity will be revealed to the entire world! | Το έχω αποφασίσει! Αν ο Γερουσιαστής Byrd θέλει να καταθέσω στην επιτροπή του κογκρέσου, θα το κάνω ακόμη και αν αυτό σημαίνει να αποκαλύψω την μυστική μου ταυτότητα σε όλο τον κόσμο | Είναι ένας νομοταγής πολίτης που σέβεται της επιθυμίες της δικαιοσύνης                                                                                                                          | Είναι ένας νομοταγής πολίτης που σέβεται και ακολουθεί τον νόμο και δεν θεωρεί ότι είναι υπεράνω της Αμερικανικής Κυβέρνησης                                                                                                                                                                                     |
| #81 pp1                    | Antony Stark | no one has the right to deny the wishes of his government... not even Iron Man!                                                                                                         | Κανένας δεν έχει το δικαίωμα να αρνείται τις επιθυμίες της κυβέρνησης του ακόμη και ο Iron Man                                                                                         | Δεν πιστεύει ότι είναι υπεράνω της Αμερικανικής Κυβέρνησης                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| #54 pp5                    | Colonel      | Maybe they're not as fast as you claim! Maybe you sold us o bum product sir!                                                                                                            | Ίσως δεν είναι όσο γρήγορα νομίζεις! Ίσως μας πουλήσες ένα άθλιο προϊόν                                                                                                                | Δεν φοβάται να βρεθεί στο Βιετνάμ και να βάλει την ζωή του σε κίνδυνο για να προστατεύσει τους πυραύλους της χώρας του                                                                          | Βρίσκεται ο ίδιος στη πρώτη γραμμή μάχης και ρισκάρει την ζωή του                                                                                                                                                                                                                                                |
| #54 pp5                    | Antony Stark | Negative Colonel, I'll go to Vietnam myself immediately and get to the bottom of this!                                                                                                  | Αρνητικό Συνταγματάρχη, θα πάω εγώ ο ίδιος στο Βιετνάμ αμέσως θα λύσω το πρόβλημα                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| #54 pp6                    | Antony Stark | It's like walking into a dragon's mouth-- but there's no other way! I've got to protect our missiles -- if it cost me my life!                                                          | Είναι σαν να περπατάς στο στόμα ενός δράκου, αλλά δεν υπάρχει άλλος δρόμος! Θα προστατεύω τους πύραυλους μας ακόμη και αν μου στοιχήσει την ζωή μου                                    |                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |

*Πίνακας Α.3: Ποιος είναι ο Antony Stark, μέρος τρίτο*

| <u><b>Ποιος είναι ο Antony Stark</b></u> |              |                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|------------------------------------------|--------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Κωδικός                                  | Ομιλητές     | Παραθέματα από το κείμενο                                                                                                                                                  | Παράφραση                                                                                                                                                                              | Πρώτη Επαγωγή                                                                                                                                                                                   | Δευτερή Επαγωγή                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| #87 pp2                                  | Antony Stark | my experimental earth-borer operates by a new method of harnessing                                                                                                         | Ο Antony Stark εργάζεται σε μια νέα μέθοδο για την αξιοποίηση της ατομικής ενέργειας                                                                                                   | Ο Antony Stark εργάζεται πάνω σε τρόπους αξιοποίησης της ατομικής ενεργείας και δεν φοβάται να ρισκάρει την ζωή του για την επιτυχία του πειράματος ώστε να βοηθήσει την ανάπτυξη της επιστήμης | Ο Antony Stark ενδιαφέρεται για την πρόοδο της επιστήμης, και για αυτό το λόγο πραγματοποιηθεί πειράματα για την αξιοποίηση της ατομικής ενέργειας;. Σέβεται την ανθρώπινη ζωή για αυτό ρισκάρει μόνο την δική του ζωή και ξοδεύει εκατομμύρια για την αποτροπή οποιαδήποτε διαρροής που θα βλάψει τον έξω κόσμο |
| #87 pp2                                  | Antony Stark | a method so new that I wouldn't dare risk anyone's life -- but my                                                                                                          | Μια μέθοδο τόσο επικίνδυνη, που δεν τολμάει να ρισκάρει παρά μόνο τη ζωή του                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| #87 pp2                                  | Antony Stark | if I succeed, it'll be a great day for science and progress                                                                                                                | αν το πείραμα πετύχει θα είναι μια μεγάλη μέρα για την επιστήμη και την πρόοδο                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| #87 pp2                                  | Antony Stark | but if I fail -- even the power of Iron Man won't be enough to save me from the deadly radiation that'll be released within this lead-lined chamber!                       | αλλά αν αποτύχει, ακόμη και η δύναμη του Iron Man δεν θα είναι αρκετή για να σωθεί από την θανατηφόρα ακτινοβολία που θα ελευθερωθεί μέσα στο μολυβδένιο θάλαμο                        | Ακόμη έχω ασφαλίσει σε περίπτωση αποτυχίας να είναι ο μοναδικός που θα πάθει κακό προστατεύοντας τους αθώους πολίτες με την δημιουργία ασπίδων                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| #87 pp4                                  | Iron Man     | I've spent millions shielding this area so that no radio-activity can leak out and harm any innocent people                                                                | Έχω ξοδέψει εκατομμύρια για να χτίσω μια ασπίδα στην περιοχή που δεν θα επιτρέψει την διαρροή ακτινοβολίας και να βλάψει αθώους ανθρώπους                                              |                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| #81 pp1                                  | Antony Stark | my mind is made up! If senator Byrd wants me to testify before his congressional committee, I've got to do it even if it means my secret identity will will be revealed to | Το έχω αποφασίσει! Αν ο Γερουσιαστής Byrd θέλει να καταθέσω στην επιτροπή του κογκρέσου, θα το κάνω ακόμη και αν αυτό σημαίνει να αποκαλύψω την μυστική μου ταυτότητα σε όλο τον κόσμο | Είναι ένας νομοταγής πολίτης που σέβεται της επιθυμίες της δικαιοσύνης                                                                                                                          | Είναι ένας νομοταγής πολίτης που σέβεται και ακολουθεί τον νόμο και δεν θεωρεί ότι είναι υπεράνω της Αμερικανικής Κυβέρνησης                                                                                                                                                                                     |
| #81 pp1                                  | Antony Stark | no one has the right to deny the wishes of his government... not even Iron Man!                                                                                            | Κανένας δεν έχει το δικαίωμα να αρνήται τις επιθυμίες της κυβέρνησης του ακόμη και ο Iron Man                                                                                          | Δεν πιστεύει ότι είναι υπεράνω της Αμερικανικής Κυβέρνησης                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| #54 pp5                                  | Colonel      | Maybe thy're not as fast as you claim! Maybe you sold us o bum product sir!                                                                                                | Ίσως δεν είναι όσο γρήγορα νομίζεις! Ίσως μας πούλησες ένα άθλιο προϊόν                                                                                                                | Δεν φοβάται να βρέθει στο Βιετναμ και να β'αλει την ζωή του σε κινδυνο για να προστατευση τους πυραυλούς της χώρας του                                                                          | Βρίσκεται ο ίδιος στη πρώτη γραμμή μάχης και ρισκάρει την ζωή του                                                                                                                                                                                                                                                |
| #54 pp5                                  | Antony Stark | Negative Colonel, I'll go to Vietnam myself immediately and get to                                                                                                         | Αρνητικό Συνταγματάρχα, θα πάω έγω ο ίδιος στο Βιετναμ αμέσως θα λύσω το πρόβλημα                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| #54 pp6                                  | Antony Stark | It's like walking into a dragon's mouth-- but there's no other way! I've got to protect our missiles -- if it cost me my life!                                             | Είναι σαν να περπάτας στο στόμα ενός δράκου, αλλά δεν υπάρχει άλλος δρόμος! Θα προστατευσω τους πύραυλους μας ακόμη και αν μου στοιχίσει την ζωή μου                                   |                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |

*Πίνακας Α.4: Ποιος είναι ο Antony Stark, μέρος τέταρτο*

| <u><b>Ποιος είναι ο Iron Man</b></u> |                      |                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                      |
|--------------------------------------|----------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Κωδικός</b>                       | <b>Ομιλητές</b>      | <b>Παραθέματα από το κείμενο</b>                                                                                                                                                   | <b>Παράφραση</b>                                                                                                                                                                 | <b>Πρώτη Επαγωγή</b>                                                                                                                       | <b>Δεύτερη Επαγωγή</b>                                                                                                                                                                                                               |
| #40 pp3                              | Author               | ...the creature in the unbelievable powerful iron shell, equipped with many ingenious attachments, before which his enemies cower, whether they be gangsters...                    | Ο Iron Man είναι μια δημιουργία που περιβάλλεται με απίστευτα ισχυρό κέλυφος, εξοπλισμένη με πολλά ευφυή gadget. Μπροστά του οι εχθροί δειλιάζουν, είτε πρόκειται για γκάνγκστερ | Ο Iron Man είναι μια μεταλλική στολή με ισχυρό εξωτερικό περίβλημα, εφοδιασμένο με gadget! Είναι ένα από τα δυνατότερα πλάσματα στον κόσμο | Ο Iron Man είναι μια στολή με εξωτερικά ανθεκτικό εξωτερικό περίβλημα, εφοδιασμένο με gadget που θυμίζει πλάσμα από ταινίες επιστημονικής φαντασίας. Είναι ένα από τα δυνατότερα πλάσματα που τίποτα δεν είναι ακατόρθωτο για αυτόν. |
| #56 pp2                              | Iron Man             | inside my iron armor, I'm one of the strongest beings to walk the earths                                                                                                           | Μέσα στην μεταλλική στολή μου, είμαι ένα από τα δυνατότερα πλάσματα στον κόσμο                                                                                                   |                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                      |
| #60 pp2                              | Iron Man             | what cruel of fate is this? I'm one of the strongest, most powerful, most feared human on the face of the earth! There is nothing I cannot accomplish... nothing I would not dare! | Είμαι ένας από τους δυνατότερους, ισχυρότερους και πιο τρομακτικός άνθρωπος στο πρόσωπο της γης! Δεν υπάρχει τίποτα που δεν μπορεί να πετύχει, τίποτα που δεν θα τολμούσε!       |                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                      |
| #40 pp5                              | Just a man           | ugh! He looks like a creature in one of those science fiction films                                                                                                                | Μοιάζει με τα πλάσματα που εμφανίζονται στις ταινίες επιστημονικής φαντασίας                                                                                                     |                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                      |
| #40 pp4                              | Author               | ...or, if Iron Man's antagonist is some madman of science who seeks to rule humankind                                                                                              | Εάν οι ανταγωνιστές του Iron Man είναι κάποιοι τρελοί επιστήμονες που επιθυμούν την κυριαρχία του κόσμου                                                                         | Ο Iron Man αγωνίζεται ενάντια σε τρελούς επιστήμονες που επιθυμούν την κυριαρχία του κόσμου, μάχεται ενάντια σε γκάνγκστερ                 | Ο Iron Man προστατεύει τον κόσμο χρησιμοποιώντας την ευφυΐα του, απέναντι σε κάθε εσωτερική ή εσωτερική απειλή, ενάντια σε τρελούς επιστήμονες ή γκάνγκστερ ή κομμουνιστική απειλή                                                   |
| #41 pp4                              | Tony Stark           | if Iron Man isn't battling gangsters...                                                                                                                                            | Αν ο Iron Man δεν μάχεται ενάντια στους γκάνγκστερ,                                                                                                                              |                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                      |
| #41 pp4                              | Tony Stark           | he's fighting America's enemies from within and without...                                                                                                                         | Θα μάχεται τους εχθρούς τις Αμερικής στο εσωτερικό και εξωτερικό                                                                                                                 |                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                      |
| #41 pp4                              | Tony Stark           | then there are many menaces which threaten human kind..                                                                                                                            | Έπειτα υπάρχουν δεκάδες απειλές που απειλούν το ανθρώπινο είδος                                                                                                                  |                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                      |
| #41 pp13                             | Dr. Strange Daughter | oh Iron Man! Why? Why does he use his great gift, his genius to menace the world, instead of to help it, as you do!                                                                | Γιατί χρησιμοποιεί το υπέροχο δώρο του, την ιδιοφυΐα του για να απειλή τον κόσμο, αντί να τον βοηθάει όπως κάνεις εσύ                                                            |                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                      |
| #42 pp3                              | Police agents        | good work, Iron Man! Thanks to your cleverness, another commie spy ring has been rounded up!                                                                                       | Καλή δουλειά, Iron Man! Χάρης στην εξυπνάδα σου, ένα ακόμη κομμουνιστικό δίκτυο κατασκόπων εξαρθρώθηκε!                                                                          | Ο Iron Man χρησιμοποιεί την ευφυΐα του για την βοήθεια του κόσμου, και βρίσκεται απέναντι σε κάθε κομμουνιστικό κίνδυνο                    |                                                                                                                                                                                                                                      |

*Πίνακας Α.5: Ποιος είναι ο Iron Man, μέρος πρώτο*



| Ποιος είναι ο Iron Man |                         |                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|------------------------|-------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Κωδικός                | Ομιλητές                | Παραθέματα από το κείμενο                                                                                                                                                                                        | Παράφραση                                                                                                                                                                                                                                       | Πρώτη Επαγωγή                                                                                                  | Δεύτερη Επαγωγή                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| #40 pp5                | Children 1              | Mama mama! Save me from the ugly man!                                                                                                                                                                            | Μαμά! Σώσε με από αυτόν τον άσχημα άνδρα!                                                                                                                                                                                                       | Η αρχική του εμφάνιση είναι τρομακτική, οι γυναίκες και τα παιδιά τον φοβούνται                                | Ο Iron Man είναι μια ανίκητη ανθρώπινη μηχανή που αγωνίζεται για την επικράτηση της ελευθερίας, όμως η εμφάνιση της είναι τρομακτική για τον κόσμο. Μετά την αλλαγή του χρώματος της στολής σε συνδυασμό με την δράση του αρχίζουν να τον θαυμάζουν. Το χρυσό χρώμα της στολής ταυτίζεται με την καλοσύνη της καρδιάς του |
| #40 pp5                | Children 2              | dad!.. Please don't let him come near me!                                                                                                                                                                        | Μπαμπά! Μην τον αφήσεις να έρθει κοντά μου                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| #40 pp5                | Iron Man                | great scott! I never noticed it before.. But my appearance terrifies women and Children as I were a monster!                                                                                                     | Πότε δεν το πρόσεξα πριν... η εμφάνιση μου τρομάζει της γυναίκες και τα παιδιά σαν να είμαι φάντασμα                                                                                                                                            |                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| #40 pp5                | Iron Man                | why didn't realize it before! In this grab iron costume, I 'm a frightening sight to the very people I want to aid and protect ! They know I'll fight their enemies, yet they instinctively shrink away from me! | Δεν το συνειδητοποίησα πριν! Μέσα σε αυτό το σιδερένιο κουστούμι, γίνομαι ένα τρομακτικό θέαμα για τους ανθρώπους που λέω να βοηθήσω και να προστατεύσω! Αν και ξέρουν ότι θα πολεμήσω τους εχθρούς τους, ενστικτωδώς απομακρύνονται από εμένα! | Αν και ξέρουν ότι κάνει τα πάντα για να τους προστατεύσει, αυτοί τρομάζουν από την εμφάνιση τους               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| #40 pp7                | Marion (Stark date)     | we don't need the police tony! Iron Man handled the emergency! But I can't understand one thing... why does he wear such o terrifying looking costume? He actually frightens people!                             | Δεν χρειαστήκαμε την αστυνομία Tony! Ο Iron Man χειρίστηκε την κατάσταση! Αλλά ένα πράγμα δεν μπορώ να καταλάβω... γιατί φοράει ένα τόσο τρομακτικό κουστούμι! Στην πραγματικότητα τρομάζει τους ανθρώπους!                                     |                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| #40 pp7                | Marion (Stark date)     | well, he battles menaces like a hero in olden times! So if he's a modern knight in shining armor, why doesn't he wear golden metal instead of that awful dull grey armor?                                        | Ο Iron Man μάχεται ενάντια στις απειλές σαν ένας ήρωας από τα παλιά! Έτσι αν είναι ένας σύγχρονος ιππότης με αστραφτερή στολή, γιατί δεν φοράει μια χρυσή στολή αντί για την απαισία και βαρετή γκρι στολή                                      | Πρέπει να αλλάξει χρώμα στολής για να γίνει πιο προσιτός. Μια χρυσή στολή θα δείχνει την χρυσή καρδιά του ήρωα |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| #40 pp7                | Marion (Stark date)     | then when people see his golden armor, they won't panic! They'll know he has a heart o gold and an appearance to match his golden deeds!                                                                         | Όταν οι άνθρωποι δουν την χρυσή στολή, δεν θα πανικοβληθούν: Θα ξέρουν ότι έχει μια καρδιά από χρυσάφι και η εμφάνιση του                                                                                                                       |                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| #41 pp2                | Charity Lady            | wonderful! The Children idolize Iron Man!                                                                                                                                                                        | Υπέροχα! Τα παιδιά έχουν σαν είδωλο τον Iron Man                                                                                                                                                                                                | Τα παιδιά και ολόκληρη η πόλη θαυμάζουν και αποθεώνουν τον Iron Man                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| #72 pp1                | daily globe (newspaper) | Iron Man arrives today! Entire city to turn out for hero's welcome! Ticker tape parade planned!                                                                                                                  | Ο Iron Man φτάνει σήμερα! Ολόκληρη η πόλη θα βγει στους δρόμους να καλωσορίσει τον ήρωα! Είναι προγραμματισμένη μια παρέλαση!                                                                                                                   |                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| #83 pp7                | Usa President           | but, until such a time, we should be thankful that power such as Iron Man's exist -- and can be use in behalf of freedom                                                                                         | Πρέπει να είμαστε ευγνώμονες που υπάρχει μια δύναμη σαν τον Iron Man και χρησιμοποιείται εξ ονόματος της ελευθερίας                                                                                                                             | Είναι μια ανίκητη ανθρώπινη μηχανή, μου μάχεται για την ελευθερία                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| #83 pp7                | Usa President           | he's like a human fighting machine -- irresistible -- unstoppable -- invincible!                                                                                                                                 | Είναι σαν μια ανθρώπινη μηχανής μάχης, ακαταμάχητος, ασταμάτητος, ανίκητος!                                                                                                                                                                     |                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |

Πίνακας Α.6: Ποιος είναι ο Iron Man, μέρος δεύτερο

| <u>Πως Παρουσιάζεται η Αμερική</u> |                  |                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|------------------------------------|------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Κωδικός                            | Ομιλητές         | Παραθέματα από το κείμενο                                                                                                                                                                                                            | Παράφραση                                                                                                                                                                                                                                                      | Πρώτη Επαγωγή                                                                                                         | Δεύτερη Επαγωγή                                                                                                                                                                                                                                                              |
| #46 pp13                           | Iron Man         | as one the world's most brilliant experts in electricity, why don't you defect to the u.s.? Give a talent to a nation which appreciates men of genius... and allows them to work on project to aid mankind... not to destroy others! | Σαν ένας από τους μεγαλύτερους επιστήμονες στην ηλεκτρική ενέργεια, γιατί δεν αυτόμολης στις Η.Π.Α; Δώσε το ταλέντο σε ένα έθνος που εκτιμά της ιδιοφυΐες.. Και τους επιτρέπει να εργάζονται σε σχέδια που βοηθούν την ανθρωπότητα και όχι καταστρέφουν άλλους | Η Αμερική είναι ένα κράτος που εκτιμά της ιδιοφυΐες και εργάζεται σε σχέδια που βοηθούν την ανθρωπότητα               | Η Αμερική είναι ένα κράτος του Ελεύθερου κόσμου, που στα σχέδια της είναι η βοήθεια του κόσμου. Οι Αμερικάνοι δεν είναι δολοφόνοι, ρισκάρουν την ζωή τους για την σωτηρία ακόμη και του εχθρού. Υπηρετούν την παγκόσμια ασφάλεια και ο υπόλοιπος κόσμος έχει πίστη σε αυτούς |
| #52 pp2                            | Pr. Vanko        | when I volunteered to help you perfect a laser weapon, I thought, with my vast knowledge, I could aid your country... pay you back... pay America back... for threading me so fair!!                                                 | Όταν προσφέρθηκα να σας βοηθήσω εθελοντικά να τελειοποιήσετε το όπλο λέιζερ, σκέφτηκα με απέραντη γνώση μου να βοηθήσω την χώρα σας, να πληρώσω πίσω στην Αμερική που φέρθηκε τόσο καλά                                                                        | Είναι μια χώρα που αντιμετωπίζει με καλοσύνη όσους βοηθούν στην εκπληρώσει των σχεδίων της                            |                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| #52 pp3                            | Iron man         | no need for you to die! Americans are not murderers! I have an offer to make to you!                                                                                                                                                 | Δεν χρειάζεται να πεθάνεις, οι Αμερικάνοι δεν είναι δολοφόνοι                                                                                                                                                                                                  | Οι Αμερικάνοι δεν είναι δολοφόνοι                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| #53 pp13                           | Black Widow      | what manner of men are these Americans, who risk their lives for their enemies?                                                                                                                                                      | Τι είδους άνδρες είναι οι Αμερικάνοι, που ρισκάρουν την ζωή τους για να σώσουν τον εχθρό                                                                                                                                                                       | Ρισκάρουν την ζωή τους για να σώσουν ακόμη και τον εχθρό                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| #71 pp8                            | Senator Byr      | congratulations iron man! The entire free world is proud of you!                                                                                                                                                                     | Συγχαρητήρια Iron Man, ολόκληρος ο ελεύθερος κόσμος είναι περήφανος για εσένα                                                                                                                                                                                  | Η Αμερική είναι ένα κράτος του ελεύθερου κόσμου                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| #94 pp8                            | Vietnam villager | it was the American who saved us!                                                                                                                                                                                                    | Ήταν οι αμερικάνοι που μας έσωσαν                                                                                                                                                                                                                              | Οι Αμερικάνοι είναι οι σωτήρες του κόσμου και πρέπει να έχουμε πίστη σε αυτούς γιατί υπηρετούν την παγκόσμια ασφάλεια |                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| #94 pp9                            | Vietnam villager | if the American should fall... there will be no safety for us anywhere!                                                                                                                                                              | Εάν οι Αμερικάνοι χάσουν, δεν θα υπάρχει πουθενά ασφάλεια για εμάς                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| #94 pp9                            | Vietnam villager | we can only wait.. And place our faith in him who is know as... iron man!                                                                                                                                                            | Το μόνο που μπορούμε να κάνουμε είναι υπομονή και να έχουμε πίστη στον Iron Man                                                                                                                                                                                |                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                              |

Πίνακας Α.7: Πως παρουσιάζεται η Αμερική

| Ποιος είναι ο φόβος της Αμερικής |                        |                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                  |
|----------------------------------|------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Κωδικός                          | Ομιλητές               | Παραθέματα από το κείμενο                                                                                                                                                                                         | Παράφραση                                                                                                                                                                                                                      | Πρώτη Επαγωγή                                                                                                                                                 | Δεύτερη Επαγωγή                                                                                                                                                  |
| #46 pp8                          | U.s. Senator Assistant | a funny idea has occurred to me, senator! Isn't it a little to coincidental that only stark's plants are being sabotage?                                                                                          | Μια αστεία ιδέα μου ήρθε Γερουσιαστή! Δεν είναι τυχαίο που μόνο οι εγκαταστάσεις του Stark σαμποτάρονται;                                                                                                                      | Ένας μεγάλος φόβος της Αμερικής είναι η πραγματοποίηση σαμποτάζ στη αμυντική βιομηχανία και ο κίνδυνος να μείνουν πίσω στην άτυπη κούρσα με τους Κομμουνιστές | Δυο είναι οι φόβοι της Αμερικής: Το σαμποτάζ της αμυντικής βιομηχανίας από τους κομμουνιστές και οι ήττες που χρησιμοποιούνται επικοινωνιακά για να τους βλάψουν |
| #46 pp8                          | Senetor Byrd           | are you saying that stark may be deliberately sabotaging his own plants?                                                                                                                                          | Υποστηρίζεις ότι ο Stark μπορεί να σαμποτάρει σκόπιμα τα ίδια τα σχέδια του;                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                  |
| #46 pp8                          | Senetor Byrd           | if stark is a communist agent, look at the sweet spot he's in! first he grabs updozen of government contracts! This makes the u.s heavily departments on his industrial empire for strategic weapon and research! | Αν ο Stark είναι ένας κομμουνιστής κατάσκοπος, κοίτα σε πόσο καλή κατάσταση βρίσκεται! Πρώτα αρπάζει δεκάδες κρατικά συμβόλαια! Αυτό κάνει το Αμερικανικό Υπουργείο να εξαρτάτε υπερβολικά από τις βιομηχανίες όπλων του Stark |                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                  |
|                                  | Senetor Byrd           | then he wrecks his own plants! Result? No deliveries! Wasted research and experiments! We fall behind the communist                                                                                               | Στη συνέχεια καταστρέφει τα δικά του σχέδια! Το αποτέλεσμα είναι καμία παράδοση οπλικών συστημάτων! Χαμένη έρευνα και πειράματα, και στη συνέχεια βρισκόμαστε πίσω από τους Κομμουνιστές                                       |                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                  |
| #70 pp8                          | Senetor Byrd           | the eye's of the world are on us ... and we 're losing!                                                                                                                                                           | Τα μάτια του κόσμου είναι πάνω μας και εμείς χάνουμε                                                                                                                                                                           | Ένας ακόμη φόβος είναι η μια επικοινωνιακή ήττα που θα χρησιμοποιήσει ο εχθρός για να δείξει την ανωτερότητα του                                              |                                                                                                                                                                  |
| #70 pp9                          | Senetor Byrd           | he's flying off.. Heading from town! If he's deserting the battle, it'll give US the worst propaganda defeat we've ever suffered!                                                                                 | Εάν ο Iron Man εγκαταλείψει την μάχη θα είναι η μεγαλύτερη προπαγανδιστική ήττα που έχει υποστεί η Αμερική                                                                                                                     |                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                  |

Πίνακας Α.8: Ποιος είναι ο φόβος της Αμερικής

| Ο φόβος για την ατομική ενέργεια |             |                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|----------------------------------|-------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Κωδικός                          | Ομιλητές    | Παραθέματα από το κείμενο                                                                                                                                | Παράφραση                                                                                                                                                                                      | Πρώτη Επαγωγή                                                                                                                                                                                                                              | Δεύτερη Επαγωγή                                                                                                                                                                                                                                                      |
| #87 pp3                          | Author      | but, even as the dedicated avengers offers his very life an the altar of human progress -- there are those who do not, or will not, or cannot understand | Ακόμη και αν ο αφιερωμένος στους Avengers, προσφέρει την ζωή του για την πρόοδο του ανθρώπινου είδους, υπάρχουν μερικοί που δεν καταλαβαίνουν, ή δεν θα καταλάβουν ή δεν μπορούν να καταλάβουν | Όσοι βρίσκονται απέναντι στην πρόοδο και την τεχνολογία είναι όσοι δεν μπορούν να αντιληφθούν ότι κάποιοι ρισκάρουν τις ζωές τους για την βελτίωση της ζωής όλων                                                                           | Αυτοί που διαδηλώνουν απέναντι στην πρόοδο και την τεχνολογική ανάπτυξη, έχουν ξοδευτεί εκατομμύρια για την δίκη τους ασφάλεια και απέναντι στην πρόοδο είναι αυτοί που δεν μπορούν να αντιληφθούν το πόσο σημαντικό είναι να υπάρχει τεχνολογική ανάπτυξη στην χώρα |
| #87 pp3                          | Protestor 2 | I hear he's working on something that may blow up and destroy us all!                                                                                    | Έχω ακούσει ότι μπορεί αν δουλεύει πάνω σε κάτι που μπορεί να ανατιναχθεί και να μας καταστρέψει όλους                                                                                         | Ο Antony Stark μπορεί να δουλεύει πάνω σε επικίνδυνα πειράματα που μπορεί να καταστρέψουν την πόλη. Πρέπει να πραγματοποιεί τα πειράματα ξέω από την πόλη σε κάποιο ερημικό νησί για να μην κινδυνεύουν από κάποια διαρροή ή κάποια έκρηξη |                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| #87 pp3                          | Protestor 3 | he oughtta be run outta town for jeopardizing our lives like this!                                                                                       | Θα έπρεπε να κάνει το πείραμα έξω από την πόλη, για να μην βάζει τις ζωές μας σε κίνδυνο                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| #87 pp3                          | Protestor 4 | if he wants a work on dangerous experiments, let 'im do it on some desert island somewhere!                                                              | Ένα δουλεύει σε κάποιο επικίνδυνο πείραμα, ας το κάνει σε κάποιο ερημικό νησί                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| #87 pp3                          | Protestor 5 | it's scary the way the lights keep dimming -- then growing bright again!                                                                                 | Είναι τρομακτικός ο τρόπος με τον οποίο αναβοσβήνουν τα φώτα                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| #87 pp3                          | Protestor 5 | look! The lights are brighter than ever now-- as thought all the power is up!                                                                            | Κοίτα τα φώτα είναι πιο φωτεινά από ποτέ, σαν να χρησιμοποιεί όλη την ισχύ                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| #87 pp3                          | Protestor 5 | whatever he's working on, it's to late to stop him now!                                                                                                  | Σε ότι και αν εργάζεται είναι αδύνατο να τον σταματήσουμε                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| #87 pp3                          | Protestor 6 | for all we know, he could working on some poison gas -- and what if it should escape?!!                                                                  | Από όσα ξέρουμε, μπορεί να δουλεύει σε κάποιο δηλητηριώδες αέριο, τι θα συμβεί αν αυτό δραπετεύσει;                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| #87 pp4                          | Iron Man    | I've spent millions shielding this area so that no radio-activity can leak out and harm any innocent people                                              | Έχω ξοδέψει εκατομμύρια για να χτίσω μια ασπίδα στην περιοχή που δεν θα επιτρέψει την διαρροή ακτινοβολίας και να βλάψει αθώους ανθρώπους                                                      | Έχουν ξοδευτεί εκατομμύρια για μην υπάρξει κάποιος κίνδυνος σε περίπτωση ατύχηματος                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                      |

*Πίνακας Α.9: Ο φόβος για την ατομική ενέργεια*

| <u><b>Πως παρουσιάζεται ο Γερουσιαστής Byrd</b></u> |              |                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-----------------------------------------------------|--------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Κωδικός                                             | Ομιλητές     | Παραθέματα από το κείμενο                                                                                                                                                                                                      | Παράφραση                                                                                                                                                                                                                                       | Πρώτη Επαγωγή                                                                                                                                   | Λεύτερη Επαγωγή                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| #68 pp7                                             | senator Byrd | gentlemen, this news item proves I've been right all along about tony stark! He's unstable!                                                                                                                                    | Κύριοι, αυτά τα νέα αποδεικνύουν ότι είχα δίκιο για τον Stark. Είναι ασταθής                                                                                                                                                                    | Θεωρεί ότι ο Antony Stark είναι ασταθής και δεν πρέπει να χειρίζεται απόρρητα προγράμματα                                                       | Ο Γερουσιαστής Byrd πιστεύει ότι ο Stark είναι ασταθής, καιροσκόπος που του αρέσει να τραβάει την προσοχή και δεν μπορεί να χειρίζεται απόρρητα προγράμματα και πείθει την Γερουσία να του αφαιρεθούν.<br>Παρουσιάζει υψηλό αίσθημα πατριωτικού καθήκοντος και τον ενδιαφέρει να μην φανεί αδύναμη η χώρα |
| #68 pp7                                             | senator Byrd | and he has no business handling top secrets projects!                                                                                                                                                                          | Δεν έχει καμία δουλειά να χειρίζεται άκρος απόρρητα προγράμματα                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| #68 pp7                                             | senator Byrd | I want your unanimous and immediate support for a resolution I intend to introduce on the floor of the senate today! I will demand that Tony Stark de stripped of all defense contracts affecting our national security        | Θέλω την συμμετοχή και υποστήριξη για ένα ψήφισμα που σκοπεύω να φέρω σήμερα στη Γερουσία. Θα ζητήσω να αφαιρεθούν όλα τα συμβόλαιο που αφορούν την εθνική ασφάλεια από τον Tony Stark                                                          | Χρησιμοποιεί όλα τα νόμιμα μέσα για να πετύχει τον στόχο του                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| #77 pp12                                            | Senator Byrd | this is a grave moment in our nation's history! A time for patriotism... for dedication to the cause of freedom! There must be no special privileges for self-seeking opportunists like stark, who flout their country's laws! | Αυτή είναι μια σοβαρή ώρα στην ιστορία του έθνους. Μια στιγμή για πατριωτισμό, μια αφοσίωση για την ελευθέρια! Δεν πρέπει να υπάρχουν ειδικά προνόμια για τους καιροσκόπους που επιζητούν την προσοχή σαν τον Stark που παραβιάζουν τους νόμους | Έχει υψηλό αίσθημα πατριωτικού καθήκοντος, και αγωνίζεται για την ελευθερία του έθνους                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| #69 pp7                                             | senator Byrd | but, iron man must accept the challenge! It's a matter of national pride...of prestige!                                                                                                                                        | Ο Iron Man πρέπει να δεχθεί την πρόκληση. Είναι ζήτημα εθνικής περηφάνιας και πρεστίτζ                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| #69 pp7                                             | senator Byrd | it's probably that conceited playboy, tony stark's doing! He doesn't want to lose his personal bodyguard!                                                                                                                      | Είναι πιθανότατα ότι ο αλαζόνας play boy, Tony Stark δεν θέλει να χάσει τον προσωπικό του σωματοφύλακα                                                                                                                                          | Θεωρεί ότι ο Antony Stark είναι ένας αλαζόνας playboy, που χρησιμοποιεί τον Iron Man για προσωπικό όφελος αντί για το καλό ολόκληρου του έθνους | Πιστεύει ότι ο Antony Stark είναι ένας αλαζόνας, ανεύθυνο playboy, που του αρέσει μόνο η διασκέδαση, νομίζει ότι είναι υπεράνω του νόμου και χρησιμοποιεί τον Iron Man σαν προσωπικό φύλακα ενώ μπορεί να επωφεληθεί από αυτόν ολόκληρη η χώρα                                                            |
| #75 pp6                                             | Senator Byrd | he's got to learn that iron man cannot work only for him, when the entire nation might benefit by his powers!                                                                                                                  | Πρέπει να μάθει ότι ο Iron Man δεν μπορεί να δουλεύει μόνο για αυτόν, όταν ολόκληρο το έθνος μπορεί να επωφεληθεί από την δύναμη του                                                                                                            |                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| #76 pp6                                             | Senator Byrd | look at you! Bedraggled and red-eyed! Too much celebrating last night, eh? I always said you were nothing but a playboy!                                                                                                       | Δες πως είσαι! Ταλαιπωρημένος και με κόκκινα μάτια! Θα διασκεδάσες υπερβολικά χτες. Πάντα έλεγα ότι δεν είσαι τίποτε άλλο παρά ένας playboy                                                                                                     | Θεωρεί ότι ο Antony Stark είναι ένας ανεύθυνος playboy που τον ενδιαφέρει η διασκέδαση και θεωρεί ότι είναι πάνω από τον νόμο                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| #77 pp12                                            | Senator Byrd | the time has come for that irresponsible millionaire playboy to realize that no man is above the law!                                                                                                                          | Έφτασε η ώρα για να συνειδητοποίηση ο ανεύθυνος playboy ότι κανένας δεν είναι πάνω από το νόμο                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |

*Πίνακας Α.10: Πως παρουσιάζεται ο Γερουσιαστής Byrd, μέρος πρώτο*

| <u><b>Πως παρουσιάζεται ο Γερουσιαστής Byrd</b></u> |                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-----------------------------------------------------|-----------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Κωδικός</b>                                      | <b>Ομιλητές</b> | <b>Παραθέματα από το κείμενο</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <b>Παράφραση</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <b>Πρώτη Επαγωγή</b>                                                                                                                                                                                                           | <b>Δεύτερη Επαγωγή</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| #74 pp7                                             | Senator Byrd    | I'm tired of getting the run-around from you and stark! My military committee wants the facts about your armored power -- and we're going to get them!                                                                                                                                                                  | Είμαι κουρασμένος να τρέχω πίσω από εσένα και τον Stark. Η στρατιωτική επιτροπή μου θέλει τις πληροφορίες για την δύναμη σου, και θα τις πάρει                                                                                                                                                          | Ασχολείται προσωπικά με τα ζητήματα που θεωρεί ότι ζημιώνεται ο αμερικανικός λαός. Παρουσιάζεται σαν ένας υπομονετικός πολιτικός, που όταν δεν έχει άλλη επιλογή δρα αποφασιστικά και στοχευόμενα για να πετύχει τον στόχο του | Είναι ένας γερουσιαστής που ασχολείται προσωπικά με ότι θεωρεί ότι ζημιώνει τον αμερικανικό λαό. Είναι υπομονετικός αλλά όταν εξαντλείται η υπομονή του δρα αποφασιστικά και στοχευόμενα για την λύση των προβλημάτων. Χρησιμοποιεί όλα τα νόμιμα μέσα που έχει στην διάθεση του για να πεταχτεί τον σκοπό του |
| #74 pp7                                             | Senator Byrd    | I'm thru discussing! I'm coming to new York, armed with a subpoena!                                                                                                                                                                                                                                                     | Μέχρι εδώ ο διάλογος. Έρχομαι στην Νέα Υόρκη εφοδιασμένος με ένταλμα                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| #74 pp7                                             | Senator Byrd    | I'll have you dragged back to Washington, if I have to!                                                                                                                                                                                                                                                                 | Αν χρειαστεί να σε σύρω μέχρι την Washington θα το κάνω                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| #75 pp6                                             | Senator Byrd    | I am armed with subpoena this time, if stark won't tell me what I want to know, I'll drag him back to Washington with me... under guard!                                                                                                                                                                                | Είμαι εφοδιασμένος με ένταλμα αυτή την φορά, εάν Stark δεν μου πει αυτά που επιθυμώ να μάθω, θα τον σύρω πίσω στην Washington μαζί μου την συνοδεία αστυνομικών                                                                                                                                         | Χρησιμοποιεί όλα τα νόμιμα μέσα που έχει στην διάθεση του για αν πετύχει τον σκοπό του                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| #76 pp6                                             | Senator Byrd    | I have a subpoena here, and I have officers, to back it up, you're coming to Washington with me...now! You'll testify under oath and tell us who iron man really is.. Or face the consequences!                                                                                                                         | Έχω ένα ένταλμα εδώ, και έχω αστυνομικούς για να το εκτελέσουν, θα έρθεις στην Washington μαζί μου τώρα. Θα καταθέσεις υπό ορκωμοσία ποια είναι η πραγματική ταυτότητα του Iron Man, ή θα υποστείς της συνέπειες                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| #78 pp12                                            | Antony Stark    | all my money has been impounded! My factories are shut down! And there's a warrant out for my arrest!                                                                                                                                                                                                                   | Όλα τα χρήματα του έχουν κατασχεθεί, τα εργοστάσια του έχουν κλείσει και υπάρχει ένταλμα σύλληψης του                                                                                                                                                                                                   | Η ζωή του έχει κατάρρευση, τα περιουσιακά του στοιχεία του κατασχεθήκαν και εκκρεμεί ένταλμα εις βάρος του                                                                                                                     | Όλοι οι πολίτες είναι ίσοι στα μάτια του, αφού δεν διστάζει να κατάσχεση τους λογαριασμούς ου Stark, να κλείσει τα εργοστάσια του, και να εκδώσει ένταλμα σύλληψη του                                                                                                                                          |
| #79 pp1                                             | Antony Stark    | the monstrous irony of it! Iron Man is honored by Americans everywhere, while tony Starks find his world collapsing around him! My money has been impounded by the courts -- my factories shut down-- and there's a warrant about for my arrest -- for failing to appear before senator Byrd's congressional committee! | Είναι απίστευτα ειρωνικό ενώ ο Iron Man τιμάται από όλους τους Αμερικάνους, ο Stark, άνθρωπος πίσω από την μάσκα καταρρέει αφού δεν κατάφερε να καταθέσει στην επιτροπή του Γερουσιαστή Byrd και έτσι τα χρήματα του κατασχέθηκαν, τα εργοστάσια του έκλεισαν και ηρεμεί εις βάρος του ένταλμα σύλληψης | Παρόλο που ο Iron Man είναι ένα πρόσωπο που χαίρει το σεβασμό όλων, ο Antony Stark βλέπει την ζωή του να καταρρέει                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |

*Πίνακας Α.11: Πως παρουσιάζεται ο Γερουσιαστής Byrd, μέρος δεύτερο*

| <u><b>Πως παρουσιάζεται ο Γερουσιαστής Byrd</b></u> |                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                      |
|-----------------------------------------------------|-------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Κωδικός                                             | Ομιλητές                | Παραθέματα από το κείμενο                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Παράφραση                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Πρώτη Επαγωγή                                                                                                                                                                                                                                             | Δεύτερη Επαγωγή                                                                                                                                                                                                      |
| #84 pp3                                             | Senator Byrd            | this is no act, gentlemen's! I'll stake my reputation on stark's integrity! He and I may have had our differences in the past, but he's always been a man of honor!                                                                                                                                                                                          | Δεν υποκρίνεται κύριοι. Ποντάρω την φήμη μου για την ακεραιότητα του Stark. Μπορεί να είχαμε διαφορές στο παρελθόν αλλά είναι έντιμος άνθρωπος                                                                                                                                                                                                                           | Τον ενδιαφέρει μόνο το καλό της χώρας και δεν παίρνει τίποτα προσωπικά                                                                                                                                                                                    | Τον ενδιαφέρει μόνο το καλό της χώρας, για αυτό το λόγο δεν είναι ισχυρογνώμων και δεν παίρνει τίποτα προσωπικά. Δεν διστάζει να κάνει πίσω αν καταλάβει το λάθος του. Δεν διστάζει ούτε απέναντι στους Κομμουνιστές |
| #89 pp 2                                            | senator Byrd            | stark, I've just want you to know that I've decided not to ask you or iron man to testify before my committee                                                                                                                                                                                                                                                | Stark πρέπει να ξέρεις ότι αποφάσισα να μην καταθέσεις εσύ ή Iron Man στην επιτροπή                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Δεν είναι ισχυρογνώμων, θέτει ως προτεραιότητα το καλό της χώρας και δεν διστάζει να κάνει πίσω αν καταλάβει το λάθος του                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                      |
| #89 pp 2                                            | senator Byrd            | after consulting with my staff, we realized you were right when said that it was to dangerous for any ordinary men to try to operate the armor of iron man! Our armed forces can get along without that armor -- so long as you continue to produce our weapons! and, just so long as we can continue to have the aid of iron man whenever he may be needed! | Αφού συζήτησα με τους βοηθούς μου, καταλάβαμε ότι είχες δίκιο, λέγοντας ότι είναι επικίνδυνο για έναν συνηθισμένο άνθρωπο να φορέσει την στολή του Iron Man. Οι ένοπλες δυνάμεις μας μπορούν να τα καταφέρουν χωρίς την στολή, όσο εσύ συνεχίζεις να κατασκευάζεις όπλα και εφόσον μπορούμε να συνεχίσουμε να έχουμε την βοήθεια από τον Iron Man όποτε είναι απαραίτητο |                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                      |
| #89 pp2                                             | Antony Stark            | iron man will never fail us, sir -- I can promise that!                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Ο Iron Man δεν θα σας απογοήτευση κύριε, σας δίνω τον λόγο μου                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                      |
| #71 pp10                                            | soviet general          | we claim that you Americans violated the rules of the battle in order to win your ill-gotten victory!                                                                                                                                                                                                                                                        | Ισχυριζόμαστε ότι εσείς οι Αμερικάνοι παραβιάσατε τους κανόνες της μάχης για να πετύχετε την άρρωστη νίκη σας                                                                                                                                                                                                                                                            | Αγωνίζεται με το ίδιο πάθος ακόμη και όταν έχει απέναντι του Κομμουνιστές                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                      |
| #71 pp10                                            | senator Byrd            | don't tell me general! I 'm not buying!                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Μην μου το λέτε αυτό στρατηγέ. Δεν το πιστεύω                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                      |
| #85 pp12                                            | Senator Assistant Smith | senator, it's almost election time! I suggest you end your investigation for Iron Man and Tony Stark!                                                                                                                                                                                                                                                        | Γερουσιαστή, είναι σχεδόν εκλογική περίοδος, προτείνω να σταματήσετε την έρευνα σας για τον Iron Man και Antony Stark                                                                                                                                                                                                                                                    | Ακόμη και πριν την εκλογική περίοδο δρα βασισμένος στα ιδεώδη του και τον όρκο που έχει δώσει. Δεν τον νοιάζει η εκπλήρωση προσωπικών στόχων ούτε φοβάται να ρισκάρει όταν θεωρεί ότι έχει δίκιο ακόμη και αν του στοιχίζει αυτό στην εκλογική διαδικασία | Είναι ένας αέριος πολιτικός που δεν τον ενδιαφέρουν προσωπικά κέρδη. Είναι ένας ιδεολόγος που προσπαθεί να εκπληρώσει τον όρκο που έδωσε στον αμερικανικό λαό ακόμη οι πράξεις του στοιχίζουν εκλογικά               |
| #85 pp12                                            | Senator Assistant Smith | After all, Iron Man is practically everyone's favorite hero -- and stark is mightily with the young men -- and the females of voting age!                                                                                                                                                                                                                    | Εξάλλου ο Iron Man είναι ήρωας για όλους, και ο Stark είναι επιθυμητός στους νέους άνδρες και της γυναίκες που βρίσκονται σε                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                      |
| #85 pp12                                            | Senator Assistant Smith | you can't afford to risk losing any votes?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Δεν μπορείτε να ρισκάρετε να χάσετε ψήφους                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                      |
| #85 pp12                                            | Senator Byrd            | Smith, I have a duty to the American public! I've got to do that duty -- whether the cause is popular or not!                                                                                                                                                                                                                                                | Smith, έχω ένα καθήκον απέναντι στον αμερικανικό λαό. Πρέπει να εκτελώ τα καθήκον, άσχετα αν ο σκοπός είναι δημοφιλής ή όχι                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                      |
| #85 pp12                                            | Senator Byrd            | I'd rather lose an election, than betray my ideal -- or my senator oath!                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Προτιμώ να χάσω στις εκλογές παρά να προδώσω τα ιδανικά και τον όρκο που έχει δώσει                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                      |
| #84 pp4                                             | Journalist              | Senator Byrd, what about your inquiry?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Γερουσιαστή Byrd, τι θα γίνει με την εξέταση;                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Στις δύσκολες η θρησκεία είναι καταφύγιο του                                                                                                                                                                                                              | Είναι ένας θρησκευόμενος πολίτης                                                                                                                                                                                     |
| #84 pp4                                             | Senator Byrd            | Hang the inquiry!!! I want to go and pray... for the life of a brave man!                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Άσε την εξέταση, θέλω να πάω και να προσευχηθώ για την ζωή του γενναίου άνδρα                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                      |

*Πίνακας Α.12: Πως παρουσιάζεται ο Γερουσιαστής Byrd, μέρος τρίτο*

| <i><b>Πως παρουσιάζονται οι Σοβιετικοί</b></i> |                    |                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                |
|------------------------------------------------|--------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Κωδικός</b>                                 | <b>Ομιλητές</b>    | <b>Παραθέματα από το κείμενο</b>                                                                                                                                                                    | <b>Παράφραση</b>                                                                                                                                                                                         | <b>Πρώτη Επαγωγή</b>                                                                                        | <b>Δεύτερη Επαγωγή</b>                                                                                                                                                                                         |
| #42 pp3                                        | Iron Mam           | that's the name of o top red general, noted for his brutality! He controls the commie vast spy network, and heaven help the undercover man who flubs an assignment!                                 | Αυτό είναι το όνομα ενός κορυφαίου κόκκινου στρατηγού, γνωστού για την βιαιότητα του. Ελέγχει το απέραντο κομμουνιστικό δίκτυο κατασκόπων και ο θεός να βοηθήσει αυτόν που θα αποτύχει στην αποστολή του | Οι Σοβιετικοί αποκαλούνται τύραννοι, διαβολικοί, βίαιη, αλκοολικοί, σκοτώνουν εύκολα τους υφιστάμενους τους | Οι Σοβιετικοί είναι διαβολικοί, τύραννοι, βίαιη, αλκοολική και δεν διστάζουν να σκοτώσουν τους ίδιους τους υφιστάμενους, ο φόβος είναι χαρακτηριστικό γνώρισμα ανάμεσα στην ηγεσία της χώρας                   |
| #42 pp6                                        | Actor              | you are well-named red barbarian! I have fought a thousand miles to visit you and what do I find? You are in a drunken rage, about to execute your own staff!                                       | Σε ακολουθεί κάλο όνομα Red Barbarian! Πετάω για χιλιάδες μίλια για να σας επισκεφτώ και τι βρίσκω τελικά; Είστε μεθυσμένος και έτοιμος να εκτελέσετε το προσωπικό σας                                   |                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                |
| #46 pp4                                        | Mr. Big            | in fact Vanko is so powerful, he may on day turn against me! However his electrical genius shall serve me well before i... eliminate him!                                                           | Στην πραγματικότητα ο Vanko είναι τόσο δυνατός που μπορεί μια μέρα να στραφεί εναντίων μου. Ωστόσο πρέπει να εκμεταλλευτώ την ηλεκτρική του ιδιοφυΐα πριν τον εξοντώσω                                   | Ο Ηγέτης της χώρας φοβάται για την θέση του και εξοντώνει όσους φοβάται                                     |                                                                                                                                                                                                                |
| #50 pp2                                        | Chinese emissaries | we have no choice! Our communist overlords will slay us if we are fail in our mission!                                                                                                              | Δεν έχουμε καμία επιλογή! Ο κομμουνιστής ηγέτης μας θα μας σφάζει αν δεν πετύχουμε την αποστολή μας                                                                                                      | Οι κατώτεροι φοβούνται για την ζωή τους                                                                     |                                                                                                                                                                                                                |
| #52 pp13                                       | Pr. Vanko          | not just words Boris... but deeds! Is there any more fitting way to glorify my greatest project than to destroy an enemy of freedom with it?!!                                                      | Όχι απλά λόγια Boris αλλά πράξεις! Υπάρχει κάποιος καταλληλότερος τρόπος για να δοξάσω το σπουδαιότερο έργο μου από το να καταστρέψω έναν εχθρό της ελευθερίας με αυτό!                                  | Οι Σοβιετικοί παρουσιάζονται σαν εχθροί της ελευθερίας                                                      | Οι Σοβιετικοί αξιωματικοί είναι αδιάστακτοι, επιθυμούν να ανέβουν στην εξουσία, είναι εχθροί της δημοκρατίας και επιθυμούν να γίνουν δικτάτορες, χρησιμοποιώντας τα πιο δόλια μέσα που έχουν στην διάθεση τους |
| #64 pp4                                        | Mr. Big            | I thought you might react that way! And so, I took the liberty of bringing your parents here! If you have no fear for yourself, surely you don't want to treat them as the parents of a... traitor! | Σκέφτηκα ότι θα αντιδράσεις με αυτό τον τρόπο! Και το θάρρος να φέρω τους γονείς σου εδώ! Αν δεν φοβάσαι για τον εαυτό σου, σίγουρα δεν θες να συμπεριφερθούμε σαν να είναι γονείς ενός προδότη;         | Χρησιμοποιούν τα πιο δόλια μέσα για να πετύχουν το σκοπό τους                                               |                                                                                                                                                                                                                |
| #69 pp3                                        | Author             | but now let as turn our attention thousands of miles away, to a communist work camp not far from barren Siberia                                                                                     | Και τώρα ας στρέψουμε την προσοχή μας χιλιάδες μίλια μακριά, σε ένα κομμουνιστικό στρατόπεδο εργασίας όχι πολύ μακριά από την άγονη Σιβηρία                                                              | Οι Σοβιετικοί αξιωματικοί παρουσιάζονται σαν τρομακτική, ανελέητη, με επιθυμία να γίνουν Δικτάτορες         |                                                                                                                                                                                                                |
| #69 pp3                                        | Soviet soldier     | the new camp commissar has just arrived!                                                                                                                                                            | Ο καινούργιος Κομισάριος μόλις έφτασε!                                                                                                                                                                   |                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                |
| #69 pp3                                        | Soviet soldier     | it is the one we dreaded... the fearful comrade Bullski                                                                                                                                             | Είναι αυτός που φοβόμασταν, ο τρομακτικός σύντροφος Bullski                                                                                                                                              |                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                |
| #69 pp3                                        | Soviet soldier     | Bullski the merciless! He was transferred here because even the premium fears him!                                                                                                                  | Ο Bullski ο ανελέητος! Μεταφέρθηκε εδώ επειδή ακόμη και ο Κορυφαίος τον φοβάται!                                                                                                                         |                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                |
| #69 pp3                                        | Bullski            | I'll score such a victory that they'll make me dictator! And I know just how to do it!                                                                                                              | Θα καταφέρω τέτοια νίκη που θα τους αναγκάσω να με κάνουν Δικτάτορα! Και ξέρω πως θα το πετύχω!                                                                                                          |                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                |

*Πίνακας Α.13: Πως παρουσιάζονται οι Σοβιετικοί, μέρος πρώτο*



| <i><b>Πως παρουσιάζονται οι Σοβιετικοί</b></i> |                      |                                                                                                             |                                                                                                                          |                                                                                                 |                                                                                                                        |
|------------------------------------------------|----------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Κωδικός</b>                                 | <b>Ομιλητές</b>      | <b>Παραθέματα από το κείμενο</b>                                                                            | <b>Παράφραση</b>                                                                                                         | <b>Πρώτη Επαγωγή</b>                                                                            | <b>Δεύτερη Επαγωγή</b>                                                                                                 |
| #71 pp8                                        | Bulski               | no! you 've disgraced me!<br>You've made me lose face! Do<br>you know what they'll do me?                   | Τώρα με εξευτέλισες! Με<br>έκανες να 'χάσω το<br>πρόσωπο μου. Ξέρεις τι θα<br>μου συμβεί τώρα;                           | Δεν πρέπει να φοβάσαι τον<br>φίλο της Δημοκρατίας και<br>φίλο του λαού                          | Στη Ρωσία επικρατεί ένα<br>απολυταρχικό καθεστώς, που<br>δεν αποκαλύπτει τι<br>πραγματικά συμβαίνει στον<br>κόσμο      |
| #71 pp8                                        | Iron Man             | who? The leaders of the<br>people's republic? The friends<br>of the masses? You can't be<br>afraid of them! | Από ποιους; Από τον ηγέτη<br>της δημοκρατίας των<br>ανθρώπων; Τον φίλο των<br>μαζών; Δεν μπορείς να τον<br>φοβάσαι αυτόν |                                                                                                 |                                                                                                                        |
| #71 pp10                                       | Senator Byrd         | blamed right we do! And one<br>of those means which you<br>object to is a little think called<br>the truth! | Κατηγόρησε μας δίκαια,<br>ένα από τα μέσα που<br>αντιτίθεστε είναι ένα μικρό<br>αντικείμενο που λέγεται<br>αλήθεια       | Οι Σοβιετικοί αξιωματικοί<br>δεν αποκαλύπτουν τι<br>πραγματικά έχει συμβεί                      |                                                                                                                        |
| #71 pp10                                       | Soviet               | Our comrade in peeking will<br>never let us hear the end of<br>this!                                        | Οι σύντροφοί μας στο<br>Πεκίνο δεν θα μάθουν ποτέ<br>για αυτό                                                            |                                                                                                 |                                                                                                                        |
| #71 pp10                                       | Soviet<br>Ambassador | nor will our superiors in the<br>Kremlin!                                                                   | Ούτε οι ανώτεροι μας στο<br>Κρεμλίνο                                                                                     |                                                                                                 |                                                                                                                        |
| #71 pp10                                       | Soviet soldier       | perhaps we should take a long<br>journey!                                                                   | Ίσως να πάμε ένα μακρινό<br>ταξίδι                                                                                       | Εγκαταλείπουν τους<br>συντρόφους τους στο πεδίο<br>της μάχης αφού δεν<br>ανέχονται την αποτυχία | Είναι αδιάστακοί, αφού<br>εγκαταλείπουν τους<br>συντρόφους στην μάχη και<br>καταστρέφουν ότι βρεθεί<br>στον δρόμο τους |
| #83 pp11                                       | Submarine<br>Captain | prepare to submerge --!                                                                                     | Ετοιμαστείτε για<br>κατάδυση!                                                                                            |                                                                                                 |                                                                                                                        |
| #83 pp11                                       | Submarine<br>navy    | but, sir what of titanium man??                                                                             | Μα κύριε τι θα συμβεί με<br>τον Titanium;                                                                                |                                                                                                 |                                                                                                                        |
| #83 pp12                                       | Submarine<br>Captain | never speak his name again! In<br>our nation's destiny, there is no<br>place for-- failures!                | Πότε να μην αναφέρεις<br>ξανά το όνομα του, στο<br>πεπρωμένο του έθνους μας<br>δεν υπάρχει χώρος για                     |                                                                                                 |                                                                                                                        |
| #84 pp4                                        | Titanium<br>man      | I will demolish the village.. And<br>everyone within!                                                       | Θα κατεδαφίσω το χωριό<br>και όποιον βρίσκεται εκεί                                                                      | Καταστρέφουν ότι βρίσκεται<br>μπροστά τους                                                      |                                                                                                                        |

*Πίνακας Α.14: Πως παρουσιάζονται οι Σοβιετικοί, μέρος δεύτερο*

| <u>Ποιος είναι ο Στόχος των Σοβιετικών</u> |                       |                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                              |
|--------------------------------------------|-----------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Κωδικός                                    | Ομιλητές              | Παραθέματα από το κείμενο                                                                                                                                                                                                                                        | Παράφραση                                                                                                                                                                                                                                                                              | Πρώτη Επαγωγή                                                                                                                                                                                    | Δεύτερη Επαγωγή                                                                                                                                                              |
| #42 pp2                                    | Gregori (Soviet Spy)  | well, comrade... we did it! We not only learned about America's newest atom bomb, but we stole the bomb itself                                                                                                                                                   | Καλά σύντροφε, το καταφέραμε! Όχι μόνο μάθαμε για το καινούργιο ατομικό όπλο της Αμερικής, αλλά κλέψαμε και το ίδιο το όπλο                                                                                                                                                            | Στόχος είναι η γνώση των σχεδίων και η κλοπή ατομικών βομβών                                                                                                                                     | Στόχος είναι η κλοπή εφευρέσεων και σχεδίων που θα ους οδηγήσει στην κατασκευή ατομικών βομβών                                                                               |
| #42 pp7                                    | Actor (soviet spy)    | you would like someone to steal the plants of Antony Stark's new invention! Well, you come to the right man! Or rather! The right man came to you! Do you have a photo of Stark?                                                                                 | Θέλουμε κάποιον να κλέψει τα σχέδια για τις καινούργιες εφευρέσεις του Stark                                                                                                                                                                                                           | Επιθυμούν να κλέψουν τα σχέδια των εφευρέσεων                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                              |
| #42 pp4                                    | Antony Stark          | there! All recharged! Now to switch to my secret identity as Antony stark! Speaking of the red barbarian, I'll bet his agents are dying to find out what's going on behind the wall of my lab!                                                                   | Όλα φορτίστηκαν! Τώρα να αλλάξω στην μυστική μου ταυτότητα σαν Antony Stark! Μιλώντας για τον Red Barbarian, στοιχηματίζω ότι οι κατάσκοποι του πεθαίνουν για να μάθουν τι κρύβεται πίσω από τους τοίχους του εργαστηρίου μου                                                          | Οι κατάσκοποι έχουν σαν στόχο το εργαστήριο του Stark                                                                                                                                            | Στόχος γίνεται ο Antony Stark και το εργαστήριό του. Η αποδυναμώσει του θα οδηγήσει στην ταυτόχρονη αποδυναμώσει της Αμερικής αφού είναι ο σπουδαιότερος κατασκευαστής όπλων |
| #46 pp5                                    | Pr. Vanko             | who has not? Stark is America's greatest weaponry scientist! Without him, the America's defense effort would be far weaker!                                                                                                                                      | Ο Stark είναι ο σπουδαιότερος κατασκευαστής όπλων στην Αμερική. Χωρίς αυτόν η αμυντική προσπάθεια θα είναι πιο αδύναμη                                                                                                                                                                 | Στόχος γίνεται ο Stark γιατί είναι ο σπουδαιότερος κατασκευαστής όπλων. Αν καταφέρουν να τον σαμποτάρουν θα πλήξουν την αμυντική προσπάθεια της χώρας που θα μείνει πίσω στην εξοπλιστική κούρσα |                                                                                                                                                                              |
| #46 pp5                                    | Mr. Big of Soviet     | Da! Thus, by stopping stark's operation, the u.s would lag behind us in the arms race! However none of our agents have been able to sabotage stark because he is always guarded by iron man! Can you defeat the real iron man as you did that robot of iron man? | Σταματώντας τις επιχειρήσεις του Stark οι ΗΠΑ θα μείνουν πίσω στην εξοπλιστική κούρσα! Όμως κανένας από τους κατάσκοπους μας δεν καταφέρει να σαμποτάρει τον Stark επειδή τον προστατεύει ο Iron Man. Μπορείς να νικήσεις τον πραγματικό Iron Man όπως έκανε και με το ρομπότ του εδώ; |                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                              |
| #87 pp7                                    | subversive spy ring 2 | well then, what are we waiting for? If we can deprive of stark's weapons production, we can write our own ticket behind the bamboo curtain! And we'll never have a better chance than now!                                                                       | Τι περιμένουμε για αυτό. Αν στερήσουμε την παραγωγή όπλων του Stark, αυτό θα είναι το εισιτήριο για την επιστροφή μας πίσω στην Κομμουνιστική Ασία. Δεν θα μας δοθεί καυτερή ευκαιρία για αυτό                                                                                         | Στόχος είναι ο Stark και η παραγωγή όπλων                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                              |
| #46 pp5                                    | Antony Stark          | this is incredible! Every enemy agent in the nation must have picked me as their exclusive target for sabotage!                                                                                                                                                  | Αυτό είναι απίστευτο, έχω γίνει ο στόχος κάθε πράκτορα του εχθρού που βρίσκεται στη χώρα                                                                                                                                                                                               | Ο Antony Stark είναι ο κύριος στόχος των πρακτόρων του εχθρού                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                              |
| #60 pp7                                    | Black Widow           | with iron man gone, this is your chance to raid's stark factory again, and steal the plants for the newest weapons!                                                                                                                                              | Με τον Iron Man να λείπει, είναι η τέλεια ευκαιρία για επιδρομή στο εργοστάσιο του Stark, και να κλέψουμε τα καινούργια του σχέδια του για όπλα                                                                                                                                        | Στόχος γίνονται τα οπλικά σχέδια και τα εργοστάσια του Stark                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                              |
| #52 pp5                                    | Boris                 | I bring you a message from our glorious leader! You must help me sabotage stark's plant and his new secret project! If you do, your life will be spared!                                                                                                         | Σας φέρνω ένα μήνυμα από τον ένδοξο ηγέτη μας! Πρέπει να βοηθήσει να σαμποτάρω το εργοστάσιο του Stark και το καινούργιο του πρότζεκτ. Αν το κάνεις, θα σου χαριστεί η ζωή σου                                                                                                         | Στόχος είναι το σαμποτάζ του εργοστασίου του Stark και η κλοπή εφευρέσεων                                                                                                                        |                                                                                                                                                                              |
| #53 pp3                                    | Mr. Big of Soviet     | HMM... Another American invention we could use! What an espionage job this could be for the black widow! If I could only find her!                                                                                                                               | Μια ακόμη εφεύρεση που θα μπορούσαμε να χρησιμοποιήσουμε. Μια κατασκοπευτική δουλειά που θα ταίριαζε στην Black Widow                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                              |
| #56 pp6                                    | Uncunny Unicorn       | I can delay my attack no longer! By the irresistible power of my unicorn horn I shall accomplish my mission... the sabotaging of America's military production!                                                                                                  | Δεν μπορώ να καθυστερήσω άλλο την επίθεσή μου. Με την ακαταμάχητη δύναμη μου του κέρας μονόκερου μου θα ολοκληρώσω την αποστολή μου. Το σαμποτάζ της αμερικανικής στρατιωτικής παραγωγής                                                                                               | Στόχος γίνεται η αμερικανική στρατιωτική παραγωγή                                                                                                                                                | Στόχος γίνεται η αμερικανική στρατιωτική παραγωγή                                                                                                                            |

Πίνακας Α.15: Ποιος είναι ο στόχος των Σοβιετικών, μέρος πρώτο

| <u>Ποιος είναι ο Στόχος των Σοβιετικών</u> |                   |                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                        |                                                                                                              |                                                                                                                                                                          |
|--------------------------------------------|-------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Κωδικός                                    | Ομιλητές          | Παραθέματα από το κείμενο                                                                                                                                                | Παράφραση                                                                                                                                                                              | Πρώτη Επαγωγή                                                                                                | Δεύτερη Επαγωγή                                                                                                                                                          |
| #53 pp8                                    | Black Widow       | Now for my first strike against democracy!                                                                                                                               | Τώρα για την πρώτη μου νίκη ενάντια στην Δημοκρατία                                                                                                                                    | Επιθυμούν να χτυπήσουν την Δημοκρατία                                                                        | Στόχος είναι η ίδια η Δημοκρατία και ο Καπιταλιστής εχθρός                                                                                                               |
| #56 pp9                                    | Crimson Dinamo    | once you have mastered the many weapons built into the uniform you wear, you will be more than a match for any of our capitalist enemies, unicorn!                       | Όταν καταφέρεις να ελέγξεις τα όπλα που ενσωμάτωσε μέσα στην στολή που φοράς, δεν θα είσαι τίποτα περισσότερο από έναν αγώνα γι τους καπιταλιστικούς μας εχθρούς                       | Στόχος τους είναι ο Καπιταλιστικός εχθρός                                                                    |                                                                                                                                                                          |
| #64 pp5                                    | Mr. Big of Soviet | now, with your new costume, and new power, you are ordered to return once again to America... and this time iron man must be destroyed... by any means at your disposal! | Με την καινούργια σου στολή και την καινούργια σου δύναμη σε διατάζω να επιστρέψεις πίσω στην Αμερική ξανά για να καταστρέψεις τον Iron Man με οποιοδήποτε μέσο έχεις στη διάθεση σου  | Στόχος του είναι η καταστροφή του Iron Man, εχθρού του κομμουνισμού και μεγαλύτερου αγωνιστή της Δημοκρατίας | Στόχος γίνεται ο Iron Man, εχθρός του κομμουνισμού και αγωνιστής της δημοκρατίας, ώστε να γίνει πιο εύκολη η εξολοθρεύσει του Antony Stark και του προδότη Vanko         |
| #69 pp3                                    | Bullski           | single-handed! I will defeated one of communism's greatest enemies! I know how to destroy iron man himself!                                                              | Θα νικήσω έναν από τους μεγαλύτερους εχθρούς του κομμουνισμού! Ξέρω πώς να καταστρέψω τον Iron Man                                                                                     |                                                                                                              |                                                                                                                                                                          |
| #69 pp6                                    | Bullski           | and , once the world knows that I have defeated democracy's greatest fighter, I shall be undisputed master of the communist world!                                       | Και μόλις ο κόσμος μάθει ότι νίκησα τον μεγαλύτερο μαχητή της Δημοκρατίας, θα ανακηρυχθώ άρχοντας του κομμουνιστικού κόσμου                                                            |                                                                                                              |                                                                                                                                                                          |
| #52 pp3                                    | Mr. Big of Soviet | these are your targets! The American-munitions maker, stark and the traitor vanko! But it will also be necessary to dispose of stark's mighty bodyguard...iron man!      | Αυτοί είναι οι στόχοι, ο αμερικάνος κατασκευαστής όπλων, Stark και ο προδότης Vanko. Αλλά για να το πετύχουμε είναι απαραίτητο να εξοντώσουμε τον σωματοφύλακα του Stark, τον Iron Man | Ο Iron Man γίνεται στόχος για να μπορέσουν να εξολοθρευτούν ευκολότερα ο Antony Stark μαζί με τον Vanko      |                                                                                                                                                                          |
| #69 pp11                                   | Soviet soldier    | this shall be a propaganda victory, from which America will never recover                                                                                                | Αυτή θα είναι μια νίκης που θα χρησιμοποιηθεί για την προπαγάνδα και η Αμερική δεν θα ανακύνει ποτέ από αυτή                                                                           | Θέτουν ως στόχο την επικοινωνιακή νίκη που θα χρησιμοποιηθεί για την μετάδοση προπαγανδιστικών               | Στόχο έχουν την αξιοποίηση την αμερικανικής ήττας, έτσι ώστε να χρησιμοποιηθεί για την μεταδώσει προπαγανδιστικών μηνυμάτων και την ανάδειξη της Κομμουνιστικής υπεροχής |
| #70 pp3                                    | Titanium Man      | and now, while the whole world watches on television, I will hand you the worst propaganda defeat the democracies have ever suffered!                                    | Και τώρα που ολόκληρος ο κόσμος παρακολουθεί τηλεόραση, θα δεξ δώσω την χειρότερη προπαγανδιστική ήττα που έχουν υποστεί ποτέ οι Δημοκρατικές χώρες                                    | Επιθυμούν την ανάδειξη της υπεροχής του Κομμουνισμού                                                         |                                                                                                                                                                          |
| #70 pp3                                    | Titanium Man      | after this, none will ever doubt that communism alone can triumph!                                                                                                       | Και μετά από αυτό κανένας δεν θα αμφιβάλει για την υπεροχή του κομμουνισμού                                                                                                            |                                                                                                              |                                                                                                                                                                          |

*Πίνακας Α.16: Ποιος είναι ο στόχος των Σοβιετικών, μέρος δεύτερο*

| <b><u>Ποιος είναι ο στόχος των Κουβανών</u></b> |               |                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                  |                                                                    |                                                                                        |
|-------------------------------------------------|---------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|
| Κωδικός                                         | Ομιλητές      | Παραθέματα από το κείμενο                                                                                                             | Παράφραση                                                                                                                                                        | Πρώτη Επαγωγή                                                      | Δεύτερη Επαγωγή                                                                        |
| #51 pp11                                        | Scarecrow     | these are the plants for the new American weapons which I promised you!                                                               | Αυτά είναι τα σχέδια για τα καινούργια όπλα των αμερικανών όπως σου υποσχέθηκα                                                                                   | Στόχος του Κουβανού ηγέτη είναι η κλοπή αμερικανικών σχεδίων όπλων | Στόχος της Κούβας είναι η κλοπή αμερικανικών σχεδίων όπλων και καταστροφή του Iron Man |
| #51 pp11                                        | Cuban Soldier | good! The bearded one will pay handsomely for them! And now, we must leave these waters!                                              | Καλά, ο γενειοφόρος θα πληρώσει πολύ για αυτά. Τώρα πρέπει να φύγουμε από αυτά τα νερά                                                                           |                                                                    |                                                                                        |
| #91 pp7                                         | Presidente    | Using your matchless might, if you go to America.. And destroy one known as Iron Man.. I weel make you Generalissimo of all our army! | Χρησιμοποίησε την απίστευτη δύναμη σου, πήγαινε την Αμερική και κατέστρεψε αυτόν που είναι γνωστός ως Iron Man και θα σε κάνω Αρχιστράτηγο σε ολόκληρο το στρατό | Στόχος του Κουβανού ηγέτη είναι η καταστροφή του Iron Man          |                                                                                        |

Πίνακας Α.17: Ποιος είναι ο στόχος των Κουβανών

| <b><u>Ποιος είναι ο στόχος των Βιετναμέζων</u></b> |              |                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                        |                                                      |
|----------------------------------------------------|--------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|
| Κωδικός                                            | Ομιλητές     | Παραθέματα από το κείμενο                                                                                                                                                                | Παράφραση                                                                                                                                                                                       | Πρώτη Επαγωγή                                                                                                                                          | Δεύτερη Επαγωγή                                      |
| #93 pp11                                           | Half face    | you are leave immediately, and totally destroy a peaceful village nearby! Striking at night -- unseen-- you will cause such carnage that the American bombers will be blamed for attack! | Φεύγεις αμέσως για να καταστρέψεις ένα ειρηνικό χωριό. Χτυπώντας την νύχτα, χωρίς να σε δουν, θα προξενήσεις τέτοια καταστροφή που θα κατηγορηθούν τα αμερικανικά βομβαρδιστικά για την επίθεση | Η καταστροφή ενός χωριού θα χρεωθεί στην Αμερική και ο κόσμος θα παρακολουθεί σοκαρισμένος και έκπληκτος, επιτυγχάνοντας μια καίριο επικοινωνιακή ήττα | Στόχος του είναι μια επικοινωνιακή ήττα της Αμερικής |
| #93 pp11                                           | Half face    | the entire world will be stunned and shocked! It will be our greatest propaganda victory!                                                                                                | Ολόκληρος ο κόσμος θα είναι έκπληκτος και σοκαρισμένος. Θα ήταν η μεγαλύτερη προπαγανδιστική μας νίκη                                                                                           |                                                                                                                                                        |                                                      |
| #94 pp5                                            | Titanium Man | I will make it look as though the American bombers were to blame!                                                                                                                        | Θα το κάνουμε να φανεί ότι φταίνε τα αμερικανικά βομβαρδιστικά                                                                                                                                  |                                                                                                                                                        |                                                      |

Πίνακας Α.18: Ποιος είναι ο στόχος των Βιετναμέζων

| <u>Ποιος είναι ο Στόχος των Κινέζων</u> |                 |                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                      |                                                                                                                      |                                                                                                                                       |
|-----------------------------------------|-----------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Κωδικός                                 | Ομιλητές        | Παραθέματα από το κείμενο                                                                                                                       | Παράφραση                                                                                                                                                            | Πρώτη Επαγωγή                                                                                                        | Δεύτερη Επαγωγή                                                                                                                       |
| #50 pp3                                 | Chinese General | we have come to ask you to share your atomic knowledge with our government! With your help, we could menace the world with nuclear destruction! | Έχουμε έρθει να ζητήσουμε να μοιραστείτε τις ατομικές σας γνώσεις με την κυβέρνηση μας. Με την βοήθεια σας μπορούμε να απειλήσουμε τον κόσμο για πυρηνική καταστροφή | Η κινεζική κυβέρνηση επιθυμεί την απόκτηση γνώσεων πάνω στην ατομική ενέργεια για την απόκτηση πυρηνικού οπλοστασίου | Στόχος του Mao Tse Tung είναι η απόκτηση γνώσεων ατομικής ενέργειας για την απόκτηση πυρηνικού οπλοστασίου και η κατάκτηση του κόσμου |
| #62 pp9                                 | Chinese General | mao tse tung himself will pin a medal to you! With your help we shall conquer the world!                                                        | Ο ίδιος ο Mao Tse Tung θα σας δώσει μετάλλιο, για την βοήθεια σας στην κατάκτηση του κόσμου                                                                          | Στόχος του Mao Tse Tung είναι η κατάκτηση του κόσμου                                                                 |                                                                                                                                       |

Πίνακας Α.19: Ποιος είναι ο στόχος των Κινέζων

| <u>Ποιος είναι ο Στόχος του Mandarin</u> |          |                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                            |
|------------------------------------------|----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Κωδικός                                  | Ομιλητές | Παραθέματα από το κείμενο                                                                                                                                                   | Παράφραση                                                                                                                                                                         | Πρώτη Επαγωγή                                                                                                                                                                                                                | Δεύτερη Επαγωγή                                                                                                                            |
| #62 pp7                                  | Mandarin | and now that you are disposed of, I shall meet the red Chinese! I have offer to give them a missile to be test fired! They do not know that I have set it to reach Formosa! | Τώρα που σε ξεφορτώθηκα, θα συναντήσω τον κόκκινο κινέζο. Έχω προσφερθεί να του δώσω ένα πύραυλο για μια δοκιμή. Δεν ξέρουν όμως ότι το έχω προγραμματίσει να χτυπήσει την Ταϊβάν | Ο Mandarin συνεργάζεται και εκμεταλλεύεται τους κόκκινους κινέζους, έχοντας σαν σκοπό την δολιοφθορά και την πραγματοποίηση ενός τρίτου Παγκόσμιου που θα οδηγήσει σε μια καινούργια εποχή που θα είναι ο απόλυτος κυρίαρχος | Σκοπός του Mandarin είναι η πραγματοποίηση ενός Γ' Παγκόσμιου Πόλεμου, η αλληλοεξόντωση των δυο στρατοπέδων θα οδηγήσει στην κυριαρχία του |
| #62 pp7                                  | Mandarin | when it explodes there, it is sure to trigger world war iii                                                                                                                 | Όταν εξερράγη, είναι σίγουρο ότι θα προκαλέσει τον Γ' Παγκόσμιο                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                            |
| #62 pp7                                  | Mandarin | and after both the democracies and the communists have exhausted themselves, I step in and rule the world                                                                   | Μόλις οι Δημοκρατικές με τις Κομμουνιστικές χώρες αλληλοεξοντωθούν θα κυριαρχήσει στον κόσμο                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                            |
| #77 pp4                                  | Mandarin | and so, a new era begins for mankind! From this day hence, aided by the power of my creation, the mandarin will supreme!                                                    | Και έτσι μι καινούργια εποχή για την ανθρωπότητα θα ξεκινήσει. Από την επομένη μέρα, με την βοήθεια των δημιουργιών μου ο Mandarin θα κυριαρχήσει                                 |                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                            |

Πίνακας Α.20: Ποιος είναι ο στόχος του Mandarin

| <u>Χαρακτηριστικό Κομμουνισμού</u> |                 |                                                                                                                                    |                                                                                                                                               |                                                                                                                                |                                                                                                                             |
|------------------------------------|-----------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Κωδικός                            | Ομιλητές        | Παραθέματα από το κείμενο                                                                                                          | Παράφραση                                                                                                                                     | Πρώτη Επαγωγή                                                                                                                  | Δεύτερη Επαγωγή                                                                                                             |
| #62 pp2                            | Mandarin        | But my family had been the wealthiest in china, and my father sister hated me... our treasures would have been hers if not for me! | Η οικογένεια μου ήταν η πλουσιότερη στην Κίνα και η αδερφή του πατέρα μου με μισούσε γιατί όλοι οι θησαυροί θα ήταν δική της αν δεν ήμουν εγώ | Η οικογένεια του Mandarin ήταν η πλουσιότερη στην Κίνα αλλά η καινούργια με την κατάσταση στη χώρα έχασε όλη του την περιουσία | Στο νέο καθεστώς που διαδέχτηκε την αυτοκρατορική Κίνα, κάνεις δεν διατήρησε την περιουσία του αφού περιήλθε στο νέο κράτος |
| #62 pp3                            | Chinese soldier | you must leave your palace, and this land! They belong to the government, for you have not paid your taxes!                        | Πρέπει να φύγεις από το παλάτι και αυτή την Γή, όλα πια ανήκουν στην κυβέρνηση, γιατί δεν έχεις πληρώσει τους φόρους σου                      |                                                                                                                                |                                                                                                                             |

Πίνακας Α.21: Χαρακτηριστικό Κομμουνισμού